1.

Harmenjansweg 85 – 93 te Haarlem (gemeente Haarlem)

Een proefsleuvenonderzoek (APP) met doorstart naar een opgraving variant archeologische begeleiding (ABE).

Salisbury
ARCHEOLOGIE B.V.

RAPPORT 411

A.G.J. Hullegie

Harmenjansweg 85 – 93 te Haarlem (gemeente Haarlem).

Een proefsleuvenonderzoek (APP) met doorstart naar een opgraving variant archeologische begeleiding (ABE).

A.G.J. Hullegie

Salisbury
ARCHEOLOGIE B.V.

Colofon

Harmenjansweg 85 – 93 te Haarlem (gemeente Haarlem).

Een proefsleuvenonderzoek (APP) met doorstart naar een opgraving variant archeologische begeleiding (ABE).

Een onderzoek in opdracht van Oskam b.v.

Salisbury Archeologisch Rapport 411
A.G.J. Hullegie
Versie 1.2, 18 november 2020 (concept)

Beheer en plaats van documentatie
Salisbury Archeologie b.v.

Autorisatie — A.M. Bakker (Senior KNA-Archeoloog)

Conceptversie; niet beoordeeld

Status bevoegd gezag — Drs. A.C. van Zalinge (Gemeentelijk archeoloog)

Salisbury Archeologie bv
Vestiging Noord-Nederland
Vaart z.z. 7a
9401 GE Assen
085-3031540
www.salisburybv.nl
info@salisburybv.nl

ISSN 2468-453

Samenvatting

In opdracht van Oskam b.v. heeft Salisbury Archeologie b.v. een proefsleuvenonderzoek (APP) uitgevoerd gevolgd door een opgraving variant archeologische begeleiding (ABE) uitgevoerd in het plangebied Harmenjansweg 85 – 93 te Haarlem. Binnen het plangebied wordt een appartementencomplex gerealiseerd. Op basis van het verwachtingsmodel van het bureauonderzoek werden archeologische resten verwacht vanaf circa 1650, die gerelateerd konden worden aan scheepsbouw in de 17^{e} en 18^{e} eeuw en bewoning in de 19^{e} eeuw. De resten werden, op basis van eerder uitgevoerd onderzoek in de nabijheid, verwacht binnen de stedelijke ophogingslaag en in de geroerde top van het veen.

Tijdens het veldonderzoek is de bodem met boringen gekarteerd. Van boven naar beneden is sprake van een verstoorde bouwvoor gevolgd door een stedelijk ophoogpakket waarin een fasering is onderscheiden in drie lagen, de top van de ophooglagen is verstoord. Onder de ophooglagen is de overgang naar een veenpakket aangetroffen waarvan de top verstoord is, waarschijnlijk door de veenontginningen in het gebied. Onder de verstoorde top van het veen is intact zeggeveen waargenomen. Onder het veen is de overgang naar de onderliggende strandvlakte waargenomen.

In de stedelijke ophooglagen zijn diverse sporen en structuren aangetroffen die sterk zijn verstoord door latere ingrepen in de bodem. Het aangetroffen vondstmateriaal en de aangetroffen sporen en structuren tonen aan dat het terrein vanaf het derde kwart van de 17^{e}-eeuw in gebruik is genomen als scheepswerf. Van deze fase resteren enkele funderingsmuren en een waterput. De funderingsmuren zijn deels hergebruikt als fundering voor de vroeg 19^{e}-eeuwse bebouwing waarvan eveneens funderingsrestanten zijn aangetroffen. Naast funderingen van gebouwen zijn resten van (de beschoeiing van) de scheepshelling aangetroffen die sterk zijn verstoord door recente ingrepen in de bodem.

Het vondstmateriaal is overwegend afkomstig uit de stedelijke ophooglagen of uit sporen die in deze ophooglagen zijn aangetroffen. Uitspraken over de context van de vondsten zijn problematisch aangezien geen sprake is van gesloten contexten binnen het plangebied. In combinatie met de hoge mate van verstoring van de ophooglagen is het erg lastig om een specifiek gebruik toe te wijzen aan (delen van) het plangebied. Het onderzoek kan om deze reden slechts een beperkte bijdrage leveren aan de bestaande kennis over Haarlem en specifiek over de scheepswerven langs het Spaarne. De analyse van de diverse vondst categorieën levert een beeld op dat past binnen het verwachtingspatroon van een opgraving in stedelijke context in deze periode

Met betrekking tot de aanbevelingen/bevindingen uit onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Haarlem. Ook voor het vrijgegeven plangebied bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet 2016, dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de gemeente, provincie of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Inhoud

1 Inleiding 10

1.1 Onderzoekskader en onderzoekslocatie 10
1.2 Voorafgaand onderzoek 11
1.2.1 Bureauonderzoek 11
1.2.2 Inventariserend vooronderzoek 12
1.3 Doel van het onderzoek 12
1.4 Onderzoeksvragen 12
2 Onderzoeksmethodiek 13

2.1 Werkwijze proefsleuvenonderzoek 13
2.2 Waardering 13
2.3 Werkwijze Opgraving variant archeologische begeleiding (ABE) 16
2.4 Afwijkingen t.o.v. het PvE 20
3 Bodemopbouw 22

3.1 Inleiding 22
3.2 Bodemopbouw 23
3.3 Conclusie 25
4 Sporen en structuren 27

5 Aardewerk (*A.C. van de Venne)* 49

5.1 Inleiding 49
5.2 Aardewerk 50
5.3 Conclusie 61
5.4 Beantwoording van de onderzoeksvragen 61
6 Keramisch bouwmateriaal (M. de Haas) 62

6.1 Inleiding 62
6.2 Bouwen 62
6.3 Dakdekken 62
6.4 Plaveien 62
6.5 Wandtegels 63
6.6 Vloertegels 67
6.7 Overige 67
6.8 Conclusie 67
7 Metaal (M. de Haas) 68

7.1.1 Inleiding 68
7.1.2 Wonen en leven 69
7.1.3 Economie 71
7.1.4 Nijverheid en Industrie 71
7.1.5 Transport en logistiek 72
7.1.6 Conclusie 73
8 Natuursteen (M. de Haas) 74

9 Glas (Tessa Krol-Karsten) 75

9.1 Inleiding 75
9.2 Algemene ontwikkelingen van glasproductie 75
9.3 Het aangetroffen vondstmateriaal 76
10 Leer 78

11 Dierlijk bot en schelp 80

12 Synthese 81

13 Beantwoording onderzoeksvragen 86

Literatuur 90

Lijst van afbeeldingen 93
Lijst van bijlagen: 95
Bijlage 1.1: Werkputten proefsleuvenonderzoek 96
Bijlage 1.2 Werkputten begeleiding in relatie tot het proefsleuvenonderzoek 97
Bijlage 2.1: Maaiveldhoogtes proefsleuven 98
Bijlage 2.2: Maaiveldhoogtes begeleiding 99
Bijlage 3.1: Vlakhoogtes proefsleuven 100
Bijlage 3.2: Vlakhoogtes werkput 3-7 en 9 101
Bijlage 3.3: Vlakhoogtes werkput 8 en 10-12 102
Bijlage 4.1: Overzicht profielen 103
Bijlage 4.2: Profiel 104 werkput 1 104
Bijlage 4.3: Profiel 204, werkput 2 105
Bijlage 4.4: Profiel 302.1, werkput 3 106
Bijlage 4.5: Profiel 302.2, werkput 3 107
Bijlage 4.6: Profiel 304.1, werkput 3 108
Bijlage 4.7: Profiel 304.2, werkput 3 109
Bijlage 4.8: Detailtekeningen proefsleuvenonderzoek 110
Bijlage 4.9: Detailtekeningen begeleiding 111
Bijlage 5.1: Locatie boorpunten 114
Bijlage 5.1: Boorstaten 115
Bijlage 6.1: Allesporenkaart proefsleuvenonderzoek 117
Bijlage 6.2: Allesporenkaart begeleiding (overzicht) 118
Bijlage 6.3: Detail structuur 1 t/m 7 119
Bijlage 6.4: Detail structuur 8 t/m 9 120
Bijlage 7: Sporenlijst (proefsleuvenonderzoek en begeleiding) 121
Bijlage 8 Splitstabel met selectie/deselectie per vondstnummer 124
Bijlage 9: Specialistentabel aardewerk 128
Bijlage 10: Specialistentabel bouwaardewerk 161
Bijlage 11: Specialistentabel metaal 167
Bijlage 12: Specialistentabel natuursteen 173
Bijlage 13: Specialistentabel glas 174
Bijlage 14: Catalogus: Het aardewerk van de opgraving Haarlem Harmenjansweg 85-93. (A.C. van de Venne) 175
Bijlage 15: Bouwplan plangebied 178

Administratieve gegevens

Projectnaam	Harmenjansweg 85 – 93 te Haarlem
Projectcode	20172167 (APP), 20182210 (ABE)
Gemeentelijke projectcode	HAR.2.2015
Type onderzoek	APP met doorstart naar ABE
OM-nummer	4593473100 (APP), 4599046100 (ABE)
Plaats	Haarlem
Gemeente	Haarlem
Provincie	Noord-Holland
Kaartblad	25A
Kadastrale gegevens	HLM01-E-7347, 7348, 7344
Coördinaten	Noord - X: 104569.31; Y: 488853.25 Oost - X: 104605.46; Y: 488806.97 Zuid - X: 104566.51; Y: 488779.37 West - X: 104539.62; Y: 488825.83
Oppervlakte	Circa 2.187 m2
NAP-hoogte maaiveld	Circa 0,06-0,1 m +NAP
Projectleider	A.G.J. Hullegie Senior KNA Archeoloog.
Contact	T: 085-3031540 M: 06-43842609 E: arjan.hullegie@salisburybv.nl
Opdrachtgever	Oskam bv.
Contact	C. Rutte Postbus 40335 3504 AC Utrecht E: c.rutte@oskam.nl T: +31 (0)30 – 666 66 66 M: +316 5111 6844
Bevoegde overheid	Gemeente Haarlem namens deze: drs. G. van den Berg E: gvandenberg@haarlem.nl T: 023 -5113605 Vrouwestraat 12 2003 PB, Haarlem T: 023-5113605
Uitvoering onderzoek	Tussen 19-03-2018 en 9-7-2018

Beheer en locatie documentatie	Salisbury Archeologie b.v.; Dans-Easy (e-depot Nederlandse archeologie); ARCHIS3 en het Gemeentelijk archeologisch depot Haarlem: Postbus 511 2003 PB Haarlem T.a.v. Mevr. L. Fialho l.fialho@haarlem.nl
Illustraties	Auteur(s) tenzij anders vermeld

(veld)Medewerkers	Naam	Bedrijf	Actorregister
Senior KNA-archeoloog	A.G.J. Hullegie	Salisbury Archeologie BV	76496379
Senior KNA-archeoloog	A.M. Bakker	Salisbury Archeologie BV	62446963
Veldmedewerker	Y. Csonka	Salisbury Archeologie BV	-
KNA-archeoloog	C. Luinge	Detargeo	
KNA-archeoloog	T. Kauling	Detargeo	
Veldmedewerker	C.C. Stuyt	Detargeo	
Veldmedewerker	D. IJdo	Detargeo	

Specialisten	Naam	Bedrijf	Actorregister
Senior KNA-Specialist materialen, controle en waardering	C. Koopstra	MUG	49445530
Specialist materialen (in opleiding), glas	T.C. Karsten	MUG	92943407
Specialist materialen (in opleiding), bouwkeramiek, natuursteen, metaal	M. de Haas	MUG	-
Senior KNA-Specialist materialen, keramiek	A.C. van de Venne	Kerament	19584905
KNA-specialist materialen, leer	A.M. Bakker	Salisbury Archeologie BV	62446963
Senior KNA-Specialist archeozoölogie	A.G.J. Hullegie	Salisbury Archeologie BV	76496379

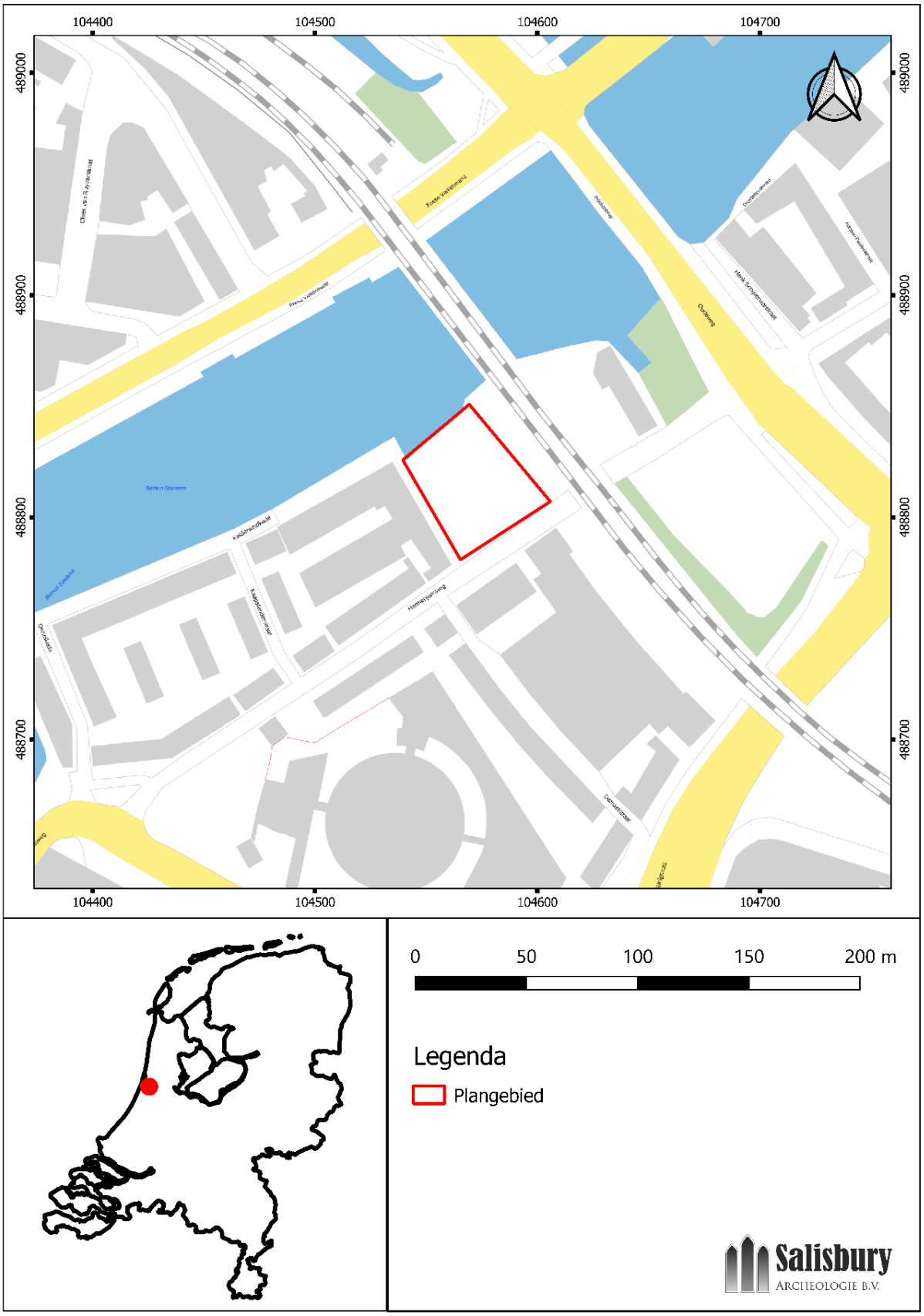

Afb. 1. Overzicht van het plangebied

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader en onderzoekslocatie

Tussen maart en juli 2018 is aan de Harmenjansweg 85 – 93 (Afb. 1Afb. 5) een proefsleuvenonderzoek (APP) uitgevoerd gevolgd door een opgraving variant archeologische begeleiding (ABE). Het onderzoek is uitgevoerd ten behoeve van de nieuwbouw van een appartementencomplex. Voor de fundering van het complex is gebruik gemaakt van schroefpalen. In verband met de nabijheid van een 50 kV-leiding en het talud van de ten oosten van het plangebied lopende spoorlijn van ProRail mocht ter plekke niet dieper worden ontgraven dan 1 m beneden maaiveld. Het appartementencomplex is om deze reden ook niet voorzien van een parkeerkelder. De palen zijn geboord tot in het zand. Voor de plaatsing van liften zijn diepere putten gegraven tot circa 2 m beneden maaiveld. De liftschachten rusten op betonpoeren die zijn gefundeerd op vier schroefpalen (bijlage 15).

In het kader van de ontwikkeling op het terrein is door Synthegra in 2015 een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied.[1] Op basis van het bureauonderzoek is voor nederzettingsresten uit het Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen een lage verwachting toegekend. Voor de Late Middeleeuwen tot en met de 12e eeuw geldt een middelhoge verwachting en voor de periode vanaf de 17e eeuw geldt een hoge archeologische verwachting. Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek is voor het plangebied een vervolgonderzoek geadviseerd. Op de locatie is geen booronderzoek uitgevoerd, voor aanvang van het onderzoek was de bodemopbouw van het plangebied dan ook nog niet gekarteerd.

Op basis van het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek werden archeologische resten verwacht vanaf circa 1650, die gerelateerd konden worden aan scheepsbouw in de 17e en 18e eeuw en bewoning in de 19e eeuw. De resten werden, op basis van eerder uitgevoerd onderzoek in de nabijheid, verwacht binnen de stedelijke ophogingslaag en in de geroerde top van het veen. Op basis van deze gegevens heeft het bevoegd gezag aangegeven dat archeologisch onderzoek diende plaats te vinden in de vorm van een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (APP) met eventueel daaropvolgend een opgraving variant archeologische begeleiding (ABE).

Op 19, 20 en 22 maart 2018 heeft Salisbury Archeologie b.v. in opdracht van aannemersbedrijf Oskam b.v. een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Harmenjansweg 85 – 93 te Haarlem. Dit onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 4.0, (specifiek BRL 4000 protocol 4003 'IVO-proefsleuven', het Programma van Eisen dat is opgesteld door drs. H. Kremer van Synthegra, en conform de Haarlemse richtlijnen voor archeologisch onderzoek (versie oktober 2014).[2] De werkzaamheden zijn uitgevoerd door Senior KNA-archeoloog drs. A.M. Bakker ondersteund door veldtechnicus C. Luinge en KNA-archeoloog drs. T. Kauling.

Op basis van het proefsleuvenonderzoek is een waardering opgesteld voor het plangebied waarin het advies is afgegeven voor een doorstart naar een opgraving variant archeologische begeleiding.[3] Voor dit onderzoek is eveneens een Programma van Eisen opgesteld door drs. A.M. Bakker van Salisbury Archeologie b.v. conform de Haarlemse richtlijnen voor archeologisch onderzoek (versie oktober 2014).[4] De opgraving is in fasen uitgevoerd waarbij gedurende de eerste fase (11 t/m 13 april en 16 t/m 18 april 2018) het plangebied vlakdekkend is onderzocht. Op een later moment zijn de putten voor de poeren van de liftschachten gegraven (5, 6, 9 juli 2018). De opgraving is uitgevoerd door Senior KNA-archeoloog drs. A.M. Bakker en KNA-archeoloog drs. A.G.J. Hullegie, ondersteund door veldtechnicus C. Luinge, KNA-archeoloog drs. T. Kauling en veldmedewerkers C.C. Stuyt en D. IJdo. Het proefsleuvenonderzoek en de opgraving worden samen als één onderzoek besproken in deze rapportage.

.

[1] Kremer, 2015.
[2] Kremer, 2018.
[3] Bakker, 2018a.
[4] Bakker, 2018b.

1.2 Voorafgaand onderzoek

1.2.1 Bureauonderzoek

Uit het bureauonderzoek[5] is gebleken dat het plangebied binnen een archeologisch monument van hoge waarde ligt. Het betreft de historische kern van Haarlem. Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Haarlem heeft het plangebied een overwegend middellage archeologische waarde (categorie 4). Alleen de noordwestelijke rand van het plangebied, ter plaatse van het Spaarne,heeft heeft op de beleidskaart een hoge archeologische verwachting. Sinds 21-03-2017 valt het plangebied onder het bestemmingsplan "Scheepmakerskwartier fase 2B" met een dubbelbestemming, waarde archeologie 3.[6] In zones met waarde archeologie 3 dient een waardestellend archeologisch rapport overlegd te worden bij bodemverstorende bouwwerkzaamheden met een oppervlakte groter dan 500 m^2 en dieper dan 0,3 m onder het maaiveld. Archeologisch onderzoek is hier dan ook nodig.

Op de geomorfologische kaart van Nederland schaal 1:50.000 is het plangebied niet gekarteerd, omdat het binnen de bebouwde kom van Haarlem ligt. Op grond van extrapolatie van de begrenzingen op de kaart ligt het plangebied naar verwachting in een ontgonnen veenvlakte eventueel afgedekt door veen en klei (code 1M46). Op de vereenvoudigde geologische kaart van Haarlem en omgeving schaal 1:50.000 staat aangegeven dat in het plangebied veen voorkomt plaatselijk bedekt met een dunne laag IJ-klei op strandwalzand. Op de bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000 is het plangebied niet gekarteerd, omdat het binnen de bebouwde kom van Haarlem ligt. Op grond van extrapolatie van de begrenzingen op de bodemkaart komt in het plangebied naar verwachting veengrond voor. Dit veenpakket wordt mogelijk afgedekt door een kleilaag, zogenaamde IJ-klei.

Direct ten zuidwesten van en grenzend aan het huidige plangebied, in het plangebied Scheepmakerskwartier fase 1 zijn verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd in de vorm van een bureau- en een proefsleuvenonderzoek en een archeologische begeleiding. Uit de onderzoeken komt naar voren dat de aanwezigheid van archeologische resten van voor ca. 1650 klein is. Voor de periode na 1650 werden resten van scheepsbouw uit de 17e-18e eeuw en bewoning uit de 19e eeuw verwacht. Tijdens deze veldonderzoeken zijn ophogingslagen aangetroffen uit de 17e – 18e eeuw. In deze ophogingslagen zijn resten van beschoeiing met greppels en/of sloten aangetroffen. Deze resten zijn te relateren aan scheepswerfactiviteiten die op deze locatie werden uitgevoerd in de 17e eeuw. Verder zijn grotendeels intacte resten gevonden van een scheepshelling uit (waarschijnlijk) de 17e eeuw. De helling was ooit gelegen aan een insteekhaventje aan het Spaarne. De helling is vrijwel volledig intact, inclusief insteekhaventje. Het is in Haarlem tot nu toe het enige tastbare, archeologische overblijfsel van de rijke scheepsbouwindustrie die Haarlem ooit gekend heeft. De 17e-eeuwse datering is afgeleid uit de datering van het vondstmateriaal (aardewerk) en historisch kaartmateriaal.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld. De onderzoekslocatie ligt naar verwachting in een strandvlakte tussen twee strandwallen. De strandvlakte is mogelijk afgedekt door veen en bedekt met een dunne laag IJ-klei. De jager-verzamelaars uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum hebben als woon- en verblijfplaats vaak voor (de flanken van) hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen, bij voorkeur in de buurt van open water. Het plangebied lag tot in het Vroeg-Neolithicum in open water. De strandwal waar het centrum van Haarlem op ligt bestond nog niet. Daarom wordt aan het plangebied een zeer lage verwachting toegekend voor vuursteenvindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum en nederzettingsresten uit het Vroeg-Neolithicum. Vanaf het Neolithicum vindt in de regio waar het plangebied in ligt veenvorming plaats. Het veengebied waar het plangebied in ligt was vermoedelijk te nat voor bewoning. Daarom wordt aan het plangebied een lage verwachting toegekend voor bewoningsresten uit de periode Midden-Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen.

Vanaf de Late Middeleeuwen vindt er wel bewoning plaats in het inmiddels ontgonnen veengebied. Deze bewoning kon doorgaan tot de overstromingen vanuit oostelijke richting, namelijk vanuit het Flevomeer, de latere Zuiderzee. Dit gebeurde met name in de Late Middeleeuwen vanaf de 12e eeuw. Het plangebied lag in deze periode buiten de stad Haarlem, dit neemt niet weg dat in het plangebied bebouwing kan voorkomen. Aan het plangebied is in het bureauonderzoek een middellage verwachting toegekend voor de periode Late Middeleeuwen tot de 12e eeuw. Archeologische resten uit deze periode worden verwacht in de top van het veen.

In de tweede helft van de 17e eeuw kwam de onderzoekslocatie binnen de stadswallen van Haarlem te liggen. Vanaf dat moment was wisselend bebouwing in het plangebied aanwezig. De verwachting is daarom, dat zich in het plangebied

[5] Kremer, 2015

[6] https://www.ruimtelijkeplannen.nl.

archeologische resten bevinden vanaf halverwege de 17e eeuw die zich in een stedelijke ophogingslaag bevinden. Op basis van de historische kaarten en eerder uitgevoerd onderzoek ten zuidwesten van het huidige plangebied moet gedacht worden aan scheeps- en timmerwerven en bijbehorende bebouwing.[7]

1.2.2 Inventariserend vooronderzoek

Voor het plangebied is geen inventariserend veldonderzoek (IVO-O) uitgevoerd in de vorm van boringen. Voor het plangebied is op basis van het bureauonderzoek en eerder uitgevoerde onderzoeken rondom het plangebied gekozen voor een proefsleuvenonderzoek (APP). Dit onderzoek wordt hieronder beschreven samen met de aansluitend op het proefsleuvenonderzoek uitgevoerde opgraving variant archeologische begeleiding (ABE). Gedurende het veldonderzoek zijn een aantal boringen gezet om de diepere ondergrond te karteren.

1.3 Doel van het onderzoek

Het doel van het IVO-P was het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting zoals geformuleerd in het vooronderzoek en het vaststellen van de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de vindplaats teneinde tot een waardestelling te kunnen komen. Daarbij diende inzichtelijk te worden gemaakt wat de consequenties zijn van de voorgenomen bodemingrepen op de archeologische resten. Het doel van de opgraving variant archeologische begeleiding (ABE) was het ex situ behouden van het archeologisch erfgoed, waar in situ-behoud niet mogelijk is, door het documenteren van gegevens en het veiligstellen van vondsten en monsters.

1.4 Onderzoeksvragen

In het Programma van Eisen[8] zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. In hoeverre en tot welke diepte is het plangebied verstoord? Waardoor zijn deze verstoringen veroorzaakt en waar bevinden ze zich op het terrein? Zowel ten opzichte van NAP als maaiveld.
2. Wat is de geologische/bodemkundige opbouw van het plangebied?
3. Is er sprake van een fasering in de ophoging van het terrein? Zo ja, waaruit bestaan de verschillende ophogingspakketten en kunnen deze gedateerd worden?
4. Wat is de aard, datering, omvang, gaafheid (fysieke kwaliteit) en conservering van de archeologische sporen en sporenclusters? Zowel ten opzichte van NAP als maaiveld.
5. Uit welke bewonings-/gebruiksfasen dateren de sporen?
6. Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?
7. Is er een relatie te leggen tussen de archeologische sporen en vondsten?
8. Wat is de relatie van vondsten en sporen met de eerder aangetroffen vondsten en sporen in de omgeving?
9. Is er sprake van verschillende bewonings- en/of gebruiksfasen en uit welke perioden dateren deze?
10. Wat is de relatie tussen de aangetroffen sporen/structuren en het omringende landschap?
11. Welke vindplaatstypen zijn er aangetroffen?
12. Welke processen hebben bijgedragen aan de genese van het huidige landschap en kunnen die in de tijd geplaatst worden op grond van relatieve dateringen (vondsten, stratigrafie) en absolute dateringen?
13. Wat is de omvang van de vindplaats in elke periode en kan deze begrensd worden? Hoe ziet de begrenzing van de vindplaats eruit?
14. Zijn er beer- en/of waterputten en andere gesloten contexten in het plangebied aanwezig en hoe kan de inhoud hiervan (zowel anorganisch als organisch) worden gewaardeerd (laag of juist heel kansrijk)?
15. In hoeverre sluiten de aangetroffen sporen en structuren aan op de resultaten van het vooronderzoek (bureau- en proefsleuvenonderzoek en archeologische onderzoeken op aangrenzende terreinen?
16. Zijn er sporen van scheepshellingen of andere industriële activiteiten vanaf de 17e eeuw en later in het plangebied aanwezig en hoe zijn deze opgebouwd?
17. Uit welke periode dateren de oudste sporen van bebouwing/bewoning en hoe zagen deze gebouwen eruit (funderingswijze/indeling)?
18. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan?

[7] Kremer 2015
[8] Bakker, 2018b.

2 Onderzoeksmethodiek

2.1 Werkwijze proefsleuvenonderzoek

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn twee werkputten aangelegd (Afb. 2, bijlage 1.1) De NAP-hoogtes van de diverse vlakken en maaiveldhoogtes zijn terug te vinden in bijlage 2 en 3. Beide werkputten zijn verdiept tot circa 1 m beneden maaiveld en na documententatie vervolgens tot 0,4 m beneden maaiveld aangevuld met zand. Beide werkputten hebben een omvang van 20 m bij 5 m. In beide werkputten is één vlak aangelegd op ontgravingsdiepte. In beide werkputten is 200 m^2 grond ontgraven.

De locatie van de sleuven is zo gekozen om inzicht te krijgen in de horizontale en verticale verspreiding van eventuele vindplaatsen in het plangebied. De sleuven zijn haaks op de verwachte ligging van de historische scheepswerf georiënteerd. De ontgravingsdiepte is beperkt tot maximaal 1 m -mv in verband met de zetting van de nabij gelegen 50 kV leiding en het talud van ProRail ten oosten van het plangebied.

Tijdens het veldonderzoek werd vermoed dat zich onder de ontgravingsdiepte nog archeologische resten konden bevinden. In beide sleuven zijn dan ook boringen geplaatst, ook om de dieper gelegen bodemopbouw in kaart te brengen (Bijlage 5). In werkput 1 zijn langs het profiel 6 boringen gezet (boring 1 t/m 6). In werkput 2 zijn langs het profiel 4 boringen gezet (boring 10 t/m 12). Boring 16 en 17 zijn gedurende de archeologische begeleiding gezet ter hoogte van een sloot. De boringen 2 en 3 konden niet worden doorgezet tot in de natuurlijke ondergrond in verband met ondoordringbaar puin. De overige boringen zijn gezien de tijdsdruk niet gezet.

In werkput 1 (Afb. 3) zijn geen sporen waargenomen, alleen enkele lagen (S9001 t/m 9006, bijlage 6.1 en 7) die voornamelijk in het profiel zijn beschreven (bijlage 4.2). In werkput 2 (Afb. 4) zijn wel sporen waargenomen in de vorm van o.a. muurwerk en houten palen. Deze resten zijn gedocumenteerd (S2 t/m S9. Bijlage 6.1 en 7). Het was niet noodzakelijk in beide putten meer dan één vlak aan te leggen. Wel is het muurwerk in werkput 2 op een hoger niveau ook gedocumenteerd.

De vlakken zijn machinaal laagsgewijs verdiept en geschaafd met een 1,5 m-brede gladde bak. Na iedere haal van de graafmachine is het vlak gecontroleerd op vondsten en grondsporen en met behulp van de metaaldetector afgezocht door een metaaldetectorspecialist (drs. T. Kauling). Ook de stort is afgezocht door middel van metaaldetectie. De vlakken zijn vervolgens gefotografeerd en ingemeten met behulp van een RTK-GPS. Vlakvondsten zijn zoveel mogelijk per spoor, en wanneer dit niet mogelijk was, per vak van maximaal 5 m bij 5 m verzameld.

Het westelijke lengteprofiel van werkput 1 en 2 zijn getekend (schaal 1:20), gefotografeerd en beschreven conform NEN 5104 door drs. A.M. Bakker en drs. C. den Hartog. In overleg met het bevoegd gezag (Paul van Kempen, gemeente Haarlem) is besloten het profiel niet te laten beschrijven door een fysisch geograaf. De profielen bestonden enkel uit ophogingslagen die door het veldwerkteam zijn beschreven. Vondstmateriaal is in het veld selectief met de hand verzameld. Tijdens het onderzoek zijn geen sporen aangetroffen waar materiaal uit kon worden verzameld. Wel is van elke muur één steen meegenomen.[9]

2.2 Waardering

Op basis van de uitkomst van het proefsleuvenonderzoek is telefonisch overleg geweest met P. van Kempen van de gemeente Haarlem en met T. Keijmel (projectleider) namens de opdrachtgever Oskam over de bevindingen uit het proefsleuvenonderzoek. Op basis van de bevindingen was het niet mogelijk het plangebied vrij te geven. Op 4 april 2018 is daarom een overleg ingepland met de opdrachtgever, de uitvoerder en de bevoegde overheid. Voor de opdrachtgever was aanwezig R. Straver van Oskam, voor de uitvoerende organisatie was aanwezig A.M. Bakker en W. A. Ytsma van Salisbury Archeologie bv en voor de gemeente was P. van Kempen aanwezig. Tijdens het overleg is bepaald dat vervolgonderzoek nodig was in het plangebied. Om er voor te zorgen dat de werkzaamheden van de opdrachtgever niet stil zouden komen te liggen is vervolgens besloten een doorstart te maken naar een opgraving variant archeologische begeleiding (ABE).

Voor aanvang van dit onderzoek diende echter eerst een voorlopig evaluatie- en waarderingsrapport te worden opgesteld van de aangetroffen archeologische resten in het kader van de AMZ-cyclus. Uit het rapport komt naar voren dat in het plangebied een vindplaats is vastgesteld bestaande uit resten van bebouwing uit de Nieuwe tijd. De bebouwing hangt

[9] Bakker, A.M., 2018: *Harmenjansweg 85-91 te Haarlem (gemeente Haarlem). Een waardering*. Salisbury Archeologie b.v., Assen (mei 2018).

samen met een scheepmakerij. Als gekeken wordt naar de waarderingstabel is een score van 6 punten voor fysieke kwaliteit en een score van 7 punten voor inhoudelijke kwaliteit aanleiding om de aangetroffen vindplaats als behoudenswaardig aan te merken.[10] De vindplaats bestaat uit 2 muren: muur 2 is te dateren in de laatste kwart van de 17e eeuw en muur 1 is te dateren in de vroeg 19e eeuw. De muren lopen door buiten werkput 2. De bebouwing heeft te maken met een scheepswerf (scheepmakerij) in het plangebied. Daarnaast worden in het plangebied ook nog andere archeologische resten verwacht die met de scheepsbouw te maken hebben. Gedacht wordt aan een scheepshelling met insteekhaven, beschoeiing behorende bij sloten en/of greppels die het terrein begrenzen en andere bebouwing uit de 17e – 19e eeuw. Ter hoogte van werkput 1 zijn geen sporen aangetroffen. De aangetroffen stadsophogingslagen zijn op dit deel van het terrein echter wel intact. Verwacht wordt dat buiten werkput 1 nog wel sporen kunnen voorkomen behorende bij een scheepswerf. Op grond van deze resultaten wordt dan ook een vervolgonderzoek door middel van een Opgraving (variant archeologische begeleiding) voor het gehele plangebied geadviseerd.[11] Daaropvolgend is voor het onderzoek een Programma van Eisen voor de opgraving variant archeologische begeleiding (ABE) opgesteld.[12]

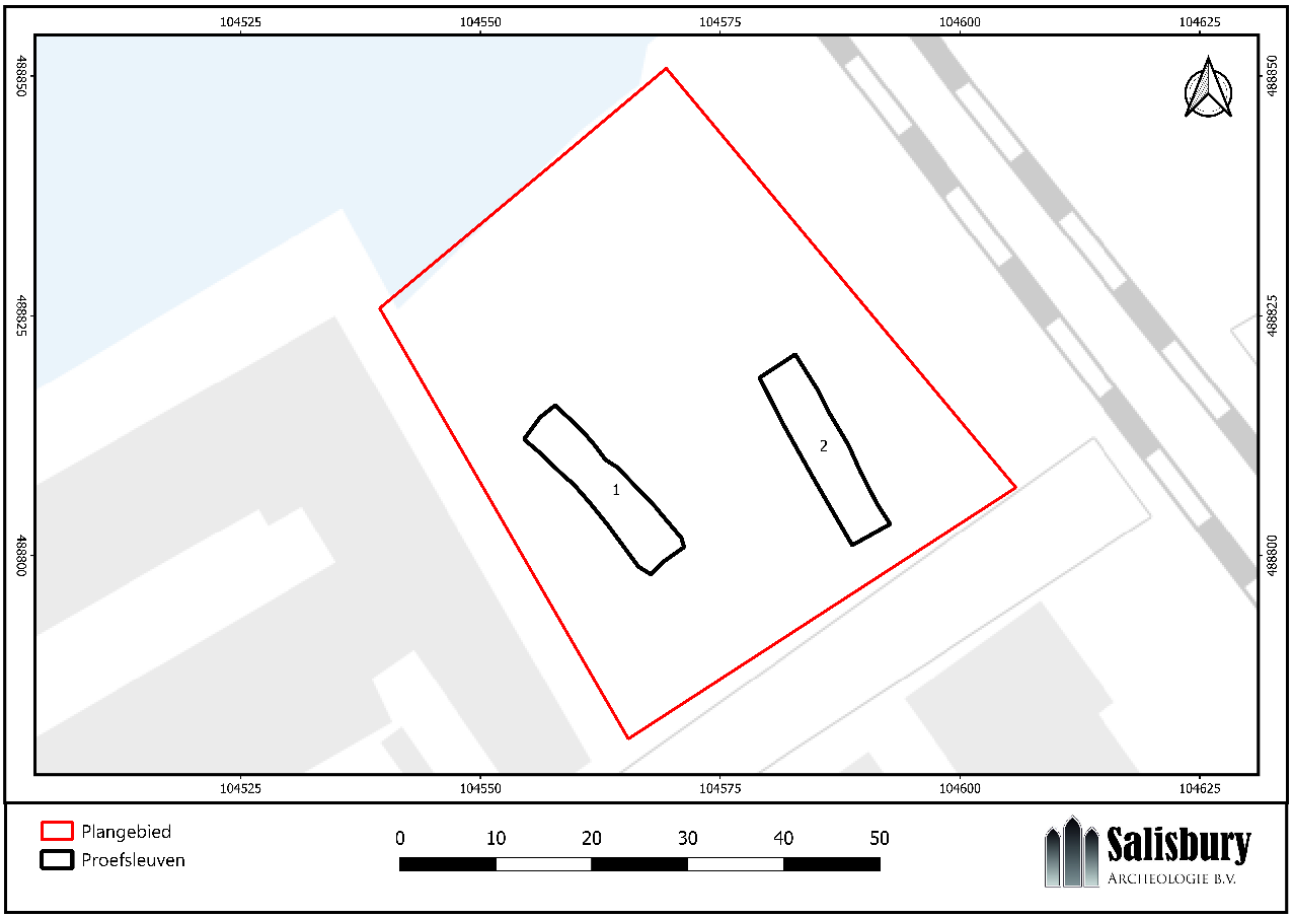

Afb. 2. Locatie werkputten van het proefsleuvenonderzoek.

[10] Indien gaafheid en conservering bovengemiddeld scoren kan de vindplaats aangemerkt worden als behoudenswaardig. Daarnaast is op de inhoudelijke kwaliteit zeldzaamheid ook hoog gescoord. Op basis van deze score wordt de vindplaats eveneens behoudenswaardig geacht (ww.sikb.nl, KNA 4.0)

[11] Bakker, A.M., 2018: *Harmenjansweg 85-91 te Haarlem (gemeente Haarlem). Een voorlopige evaluatierapport en waardering*. Salisbury Archeologie b.v., Assen (mei 2018).

[12] Programma van Eisen: 10-04-2018, Haarlem/Harmenjansweg (HAR.2.2015). Opgraven Landbodem (Variant Archeologische Begeleiding (protocol 4004)).

Afb. 3. Werkput 1 richting zuid, vlak 9003 en 9004: stadsophogingslagen.

Afb. 4. Werkput 2 richting zuid, vlak stadsophogingslaag S9003 en muurwerk (S7 en S8) afgedekt door cunetzand (S9001).

2.3 Werkwijze Opgraving variant archeologische begeleiding (ABE)

Het onderzochte deel van het plangebied is gedurende de opgraving onderverdeeld in werkput 3 t/m 12 (bijlage 1.2). Een deel van het plangebied langs de noordzijde van het terrein is opgehoogd waardoor dit in overleg met het bevoegd gezag niet is onderzocht. De civieltechnische werkzaamheden zijn gestart aan de noordoostkant van het plangebied (werkput 3). Vervolgens zijn werkput 4, 5, 6 en 7 aangelegd en in een later stadium werkput 8 tot en met 12 (Afb. 6, bijlage 1.2)[13] Werkput 8 en 10-12 betreffen de verdiepte putten voor de fundering van de liftschachten. Werkput 9 betreft een uitbreiding van de tot 1 m beneden maaiveld ontgraven putten. De zone tussen werkput 9 en de overige werkputten is onbegeleid weggegraven (zie paragraaf 2.4). In het noordwestelijke deel van het plangebied (laatste 15 m tot aan het water) is geen archeologisch onderzoek uitgevoerd omdat hier geen ontgravingen zullen plaatsvinden. Dit gebied wordt opgehoogd en gebruikt als tuin bij het appartementencomplex.

Vooraf was uitgegaan van een maximale ontgravingsdiepte van 1 m beneden maaiveld in verband met zettingsschade. Hier is door de opdrachtgever van afgeweken om de grote hoeveelheid puin in de ondergrond te verwijderen om de schroefboringen mogelijk te maken. De funderingspoeren voor de liftputten zijn volgens plan dieper ontgraven (1,48 tot 1,9 m -NAP). In werkput 4 en 7 is lokaal dieper ontgraven om puin te verwijderen om de schroefboringen mogelijk te maken (bijlage 3.2).

Het was helaas niet mogelijk de aangetroffen funderingsresten in het geheel bloot te leggen door beperkingen aan de opslag van de stort. De vlakken tijdens de opgraving variant archeologische begeleiding (ABE) zijn machinaal aangelegd met een 1,5 m brede gladde bak. Voor het ontgraven van de poeren is gebruikt gemaakt van een kleine bak (0,5 m breed) In totaal is circa 1480 m^2 opgegraven.

In totaal zijn 48 spoornummers uitgeschreven en 14 lagen beschreven (laagnummer 9001 t/m 9014; bijlage 7). Het aangetroffen muurwerk is met een 0,8 m-brede gladde bak vrijgelegd. Er is laagsgewijs verdiept tot op het benodigde niveau. Indien op een hoger niveau al sporen werden aangetroffen dan zijn deze gedocumenteerd voordat verder werd verdiept. Van al het aangetroffen muurwerk (per fase) is zo goed als mogelijk het baksteenformaat, het metselwerk, het aantal versnijdingen en de aard van de gebruikte metselspecie genoteerd. Er is een stratigrafische opname van de gemetselde muur- en funderingsresten in combinatie met grondsporen, zoals insteken en uitbraaksleuven gemaakt. Bouwkundige details zijn gedocumenteerd.

De lagen en sporen hebben een uniek opeenvolgend nummer gekregen waarbij voor de lagen de nummers vanaf 9000 en hoger zijn gereserveerd. Alle sporen zijn gecoupeerd, gedocumenteerd en indien mogelijk afgewerkt. Indien sporen dieper doorliepen dan de maximale einddiepte van de civieltechnische werkzaamheden, is de einddiepte van het spoor indien mogelijk bepaald met behulp van een gutsboor met een diameter van 3 cm, (S10 en boring 16, S11 en boring 17). Van elk gedocumenteerd vlak en/of spoor zijn de NAP-hoogten gemeten. De profiel- en detailtekeningen van het muurwerk zijn analoog op schaal 1:20 getekend (bijlage 4).

Vondsten zijn per spoor verzameld en vlakvondsten zijn zoveel mogelijk verzameld in vakken van maximaal 5 m x 5 m. Puntvondsten zijn ingemeten met x, y en z-coördinaten. Alle relevante vondsten zijn verzameld, ingemeten en geborgen op een voor de betreffende vondstcategorie geschikte manier (conform KNA 4.1 protocol 4004, OS11) en conform de Haarlemse richtlijnen. In totaal zijn 151 vondstnummers uitgeschreven (bijlage 8). Het verzamelde vondstmateriaal is op de locatie gewassen omdat in het plangebied sterk vervuilde grond aanwezig was. De vondsten die na het wassen niet meer vervuild waren zijn meegenomen. In verband met de sterk vervuilde grond zijn geen monsters genomen. Hout en botmateriaal is niet verzameld. Relevant hout is ter plekke onderzocht en gefotografeerd. Houtconstructies zijn getekend en in detail ingemeten.[14] De sporen en vondsten zijn conform de Haarlemse richtlijnen genummerd.[15]

Na iedere haal van de graafmachine is het vlak gecontroleerd op vondsten en grondsporen en met behulp van de metaaldetector afgezocht door een metaaldetectorspecialist (drs. T. Kauling,18). Ook de stort is afgezocht door middel van metaaldetectie. De vlakken en het profiel zijn vervolgens gefotografeerd en ingemeten met behulp van een RTK-GPS.

[13] Ondanks dat bemaling op het terrein aanwezig was werd het onderzoek door opkomend water bemoeilijkt. Ook de aanwezigheid van bouwmaterialen op het gehele terrein en het niet afvoeren van de vervuilde grond bemoeilijkte het onderzoek.

[14] Bakker, A.M., *PvE, opgraving (variant archeologische begeleiding) Haarlem/Harmenjansweg (HAR.2.2015)*, 10 maart 2018.

[15] Zie hiervoor het PvE, Opgraving (variant archeologische begeleiding) en de *Haarlemse richtlijnen voor archeologisch onderzoek*, versie 2.0 (www.haarlem.nl/archeologie).

Tijdens de opgraving zijn foto's gemaakt van de algemene situatie, de vlakken, profielen, sporen en coupes (afb. 7). Ook zijn enkele sfeerfoto's gemaakt (Afb. 6; Afb. 8).

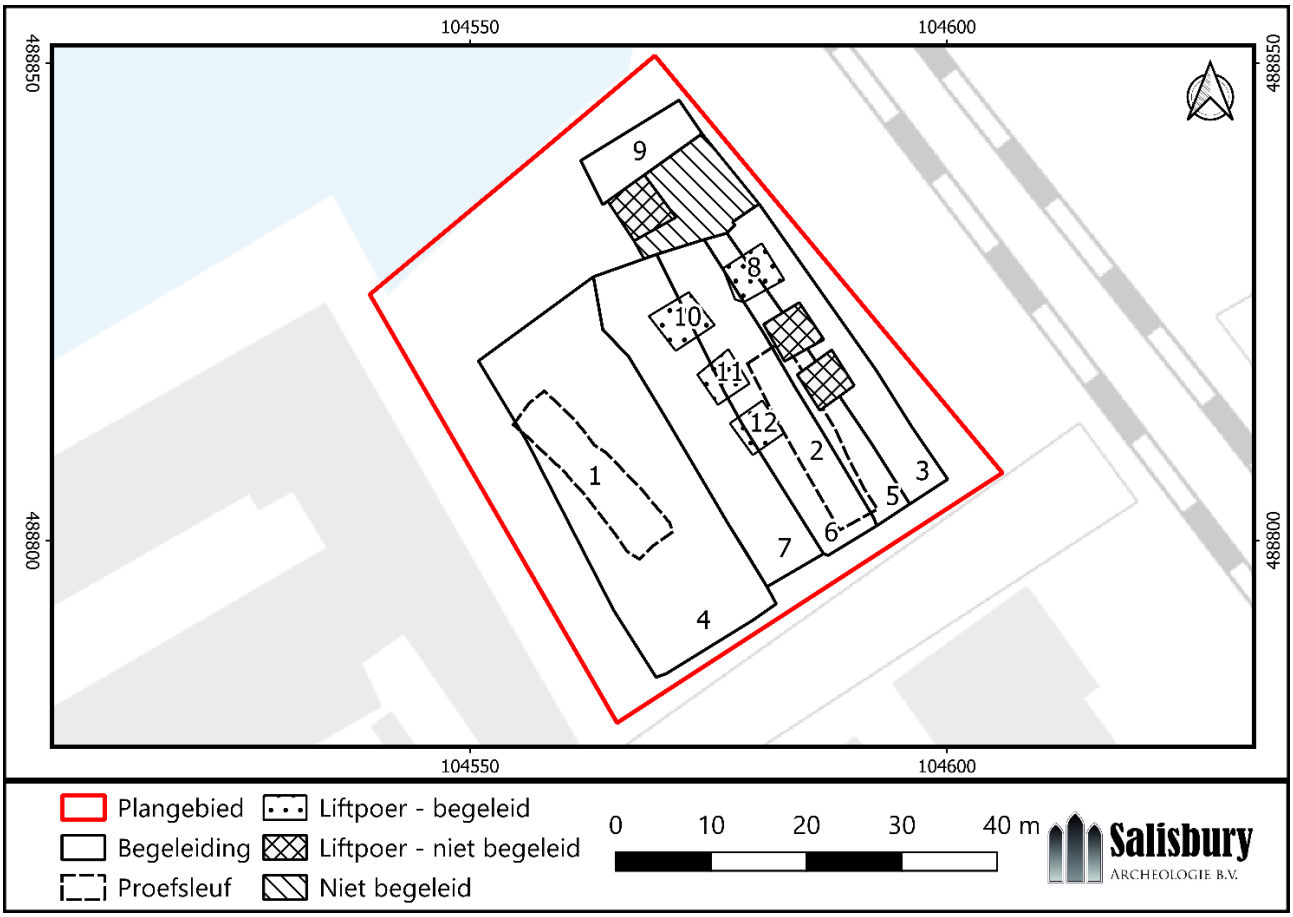

Afb. 5. Locatie werkputten van de opgraving in relatie tot het proefsleuvenonderzoek.

Afb. 6. Werkput 3 richting noorden, start onderzoek opgraving variant archeologische begeleiding (ABE)

Afb. 7. Werkput 3 richting oosten, metaaldetectie bij aanleg van het vlak.

Afb. 8. Werkput 3 en 5 richting zuidwest, sfeerfoto met muur S19 en S21

2.4 Afwijkingen t.o.v. het PvE

Door keuzes van de opdrachtgever en de waterkundige situatie van het plangebied is op bepaalde punten afgeweken van de werkwijze zoals in de Programma's van Eisen voor beide onderzoeken was beschreven. Werkput 1 uit het proefsleuvenonderzoek wijkt af van de in het PvE gestelde locatie van aanleg.[16] Werkput 1 is iets meer naar het zuiden verplaatst omdat de bouwkeet ter hoogte van de geplande werkput was gesitueerd. De bouwkeet kon niet meer verplaatst worden.

De diepte van de ontgraving was vooraf vastgesteld op maximaal 1 m beneden maaiveld. De opdrachtgever gaf voorafgaand aan de opgraving aan dat zij tot 0,8 m beneden maaiveld wilden ontgraven en in delen dieper voor de plaatsing van de poeren voor de liftschachten. Van de gestelde ontgravingsdiepte is in overleg met de gemeente lokaal afgeweken omdat er sprake was van te veel puin in de bodem voor de plaatsing van de schroefpalen. Hier is dieper ontgraven om de grond op te schonen waarna het ontstane gat weer is aangevuld met grond.

De noodzaak voor het begeleiden van deze diepere ontgravingen zou volgens afspraak met de gemeente in het veld worden vastgesteld. Verwacht werd dat in de dieper gelegen delen nog archeologische resten zouden kunnen voorkomen. Indien, op basis van waarneming, dit niet het geval was dan was het niet nodig hier nader archeologisch onderzoek uit te voeren. Gezien de aangetroffen archeologische resten ter hoogte van de geplande liftschachtpoeren is in overleg met gemeentelijk archeoloog Paul van Kempen besloten om deze werkzaamheden eveneens te begeleiden.

Op diverse momenten is door de opdrachtgever, door miscommunicatie tussen opdrachtgever en haar veldpersoneel, afgeweken van het PvE waarbij delen van het plangebied onbegeleid zijn ontgraven. Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek zijn recente funderingen binnen het plangebied verwijderd. In het veld werd bij aankomst echter vermeld dat ook oudere funderingen verwijderd zijn in opdracht van de opdrachtgever. Het betreft hier de eerste 5 à 7 meter vanaf de zijde van de Harmenjansweg. Funderingen zijn hier dan ook niet aangetroffen.

Ook is een deel van de diepere ontgravingen voor de plaatsing van de poeren voor de liftschachten niet onderzocht door middel van een archeologische begeleiding (Afb. 9). De gemeente Haarlem, als bevoegde overheid, is hiervan op de hoogte gesteld op 5 juni 2018 en heeft dit tijdens een veldbezoek, uitgevoerd door Paul van Kempen van de gemeente Haarlem, kunnen vaststellen.

De werkzaamheden in het veld zijn ernstig bemoeilijkt door opkomend grondwater binnen het plangebied. De plaatsing van bronbemaling tijdens het proefsleuvenonderzoek heeft niet voldoende effect gehad waardoor het vlak vrijwel direct onder water kwam te staan. Het zetten van boringen om de spoordiepte van de dieper gelegen sporen te bepalen was om deze reden eveneens niet mogelijk doordat het opgeboorde sediment de boor uitliep. De aanwezige vervuiling (T3 en asbest) heeft de werkzaamheden eveneens tegengewerkt. Zo mochten bepaalde vondstcategorieën niet worden verzameld (o.a. dierlijk bot en monsters). Door de aanwezige vervuiling was de afvoer van grond eveneens problematisch. Hierdoor is vrij chaotisch gegraven doordat bepaalde delen van het terrein apart afgegraven moesten worden. Uiteindelijk is het gebied wel in banen ontgraven. Deze zijnals aparte werkputten gedocumenteerd.

Tijdens de opgraving zijn de muurrestanten uit het proefsleuvenonderzoek opnieuw blootgelegd en is het overige resterende muurwerk gedocumenteerd. Deze muurresten zijn niet onderzocht door een bouwhistoricus. De aanvullend blootgelegde muurrestanten behoren tot dezelfde structuur die tijdens het proefsleuvenonderzoek al afdoende is onderzocht. Het muurwerk aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek is op basis van foto's onderzocht door bouwhistoricus R. de Vries.[17]

[16] H. Kremer, 2018
[17] R. de Vries, 2018.

Afb. 9. Detail van plangebied richting oost met reeds geplaatste poer tijdens de Opgraving (variant archeologische begeleiding).

3 Bodemopbouw

3.1 Inleiding

De gemeente Haarlem ligt in het kustgebied. Dit gebied bestaat uit noord-zuid georiënteerde Jonge Duinen en de ten oosten hiervan gelegen serie parallelle strandwallen. De strandwallen zijn gevormd in de loop van het Holoceen. In deze periode nam het tempo van zeespiegelstijging af. Het aangevoerde zand, vormde een rij zandbanken, de strandwallen, die het achterland grotendeels beschermden tegen de zee. Ten westen van de bestaande strandwallen werden jongere strandwallen gevormd, waardoor de kust in westelijke richting uitbouwde. De oudste bewaard gebleven strandwal van Nederland, die circa 5600 jaar geleden ontstond, ligt langs de oostelijke grens van de gemeente Haarlem. De strandwal waarop zich later de historische kern van Haarlem ontwikkelde is circa 800 jaar jonger. In de strandvlakte tussen de beide strandwallen zijn kleine zandige opduikingen ontstaan, volgens de gemeentelijk beleidskaart wordt een dergelijke zandopduiking in het plangebied niet verwacht. Op de strandwallen ontstonden door de zeewind lage duinen, de Oude Duinen. Vanaf ongeveer de 10e eeuw werden boven op de Oude Duinen, Jonge Duinen gevormd.[18]

Het zand, waaruit de strandwallen zijn opgebouwd wordt gerekend tot het Laagpakket van Zandvoort, dat onderdeel uitmaakt van de Formatie van Naaldwijk. De rij strandwallen zorgde ervoor dat de zee minder invloed had op het achterliggende land zodat daar verzoeting optrad. Op grote schaal vond veenvorming plaats in zowel het land achter de strandwallen als op de strandvlakten. Het veen wordt gerekend tot het Hollandveen Laagpakket van de Formatie van Nieuwkoop. In de omgeving van het plangebied begon de veengroei in het Laat-Neolithicum en deze duurde voort tot in de Vroege Middeleeuwen. Op de vereenvoudigde geologische kaart van Haarlem en omgeving staat aangegeven dat in het plangebied veen voorkomt plaatselijk bedekt met een dunne laag IJ-klei op strandwalzand. [19]

Het gebied is waarschijnlijk te nat is geweest voor bewoning tot de Vroege Middeleeuwen. De eerste bewoning vindt plaats in de Late Middeleeuwen na de ontginning van het veengebied. Tussen 1648 en 1687 kwam het plangebied binnen de omwalling van Haarlem te liggen.

In werkput 1, 2 en 3 zijn profielen geschaafd, gedocumenteerd en getekend om de laagopeenvolging en de diepteligging van archeologisch relevante sporen en lagen vast te leggen. De profielen zijn lithologisch beschreven volgens de NEN 5104, getekend en gefotografeerd. In totaal is 54 m profiel gedocumenteerd (Afb. 10; bijlage 4).

In werkput 1 is het westprofiel (profiel 104) over de gehele lengte van de werkput afgestoken en gedocumenteerd (bijlage 4.2; Afb. 11). In dit profiel is ook de laagopeenvolging het duidelijkst zichtbaar. In werkput 2 is eveneens het westelijk profiel getekend (bijlage 4.3; Afb. 12) om de diepteligging van archeologisch relevante sporen en lagen vast te leggen. In werkput 3 zijn een aantal profielen getekend om de aangetroffen sporen in de profielen beter in kaart te brengen (bijlage 4.4 t/m 4.7). Deze profielen worden in dit hoofdstuk beschreven en in paragraaf 3.3 bij de spoorbeschrijvingen nader toegelicht.

Omdat er slechts tot 1 m ontgraven mocht worden zijn daarnaast nog enkele boringen in de werkputten gezet. In werkput 1 zijn de boringen 1-6 gezet (bijlage 5). Boring 1, 4, 5 en 6 geven een goed beeld van de diepere lagen in het plangebied. Boring 2 en boring 3 konden niet worden doorgezet in verband met grote hoeveelheden puin. In werkput 2 zijn de boringen 10-12 gezet. Boring 10 en 11 konden niet worden doorgezet in verband met grote hoeveelheden puin, boring 12 is wel doorgezet. Boring 7, 8, 9 en 13 zijn niet gezet.

[18] H. Kremer, 2005.
[19] H. Kremer, 2005.

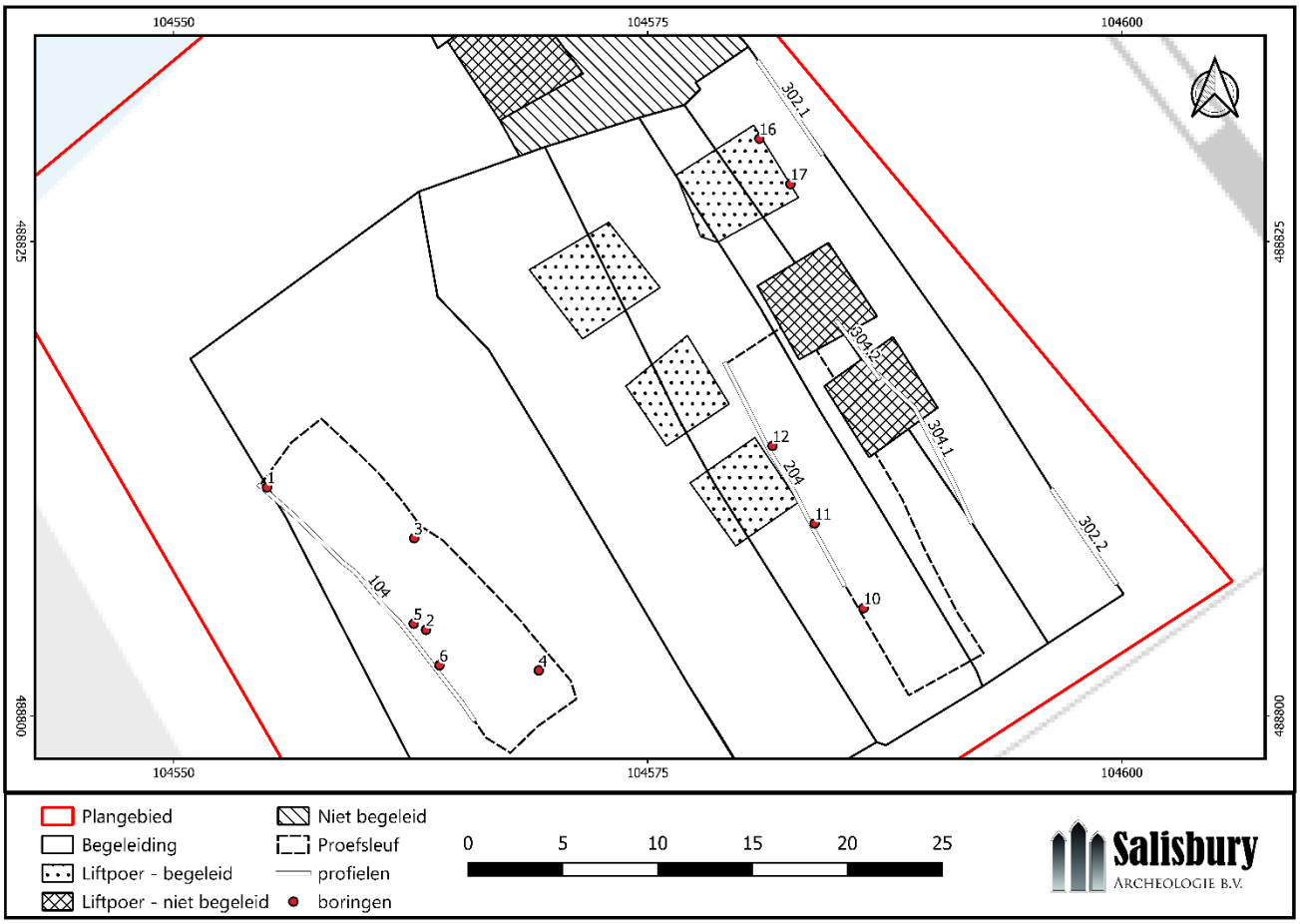

Afb. 10. Overzicht van de locaties van de gedocumenteerde profielen en boringen.

3.2 Bodemopbouw

Bouwvoor

De toplaag binnen het plangebied bestaat uit een zandpakket variërend in dikte tussen 0,2 m in profiel 104 (tot -0,21 m NAP; bijlage 4.2, Afb. 11) en 204 (tot +0,23 m NAP; bijlage 4.3, Afb. 12) en 0,5 m in profiel 302.1 (tot -0,20 m NAP; bijlage 4.4, Afb. 44). Het pakket is recentelijk opgebracht en is deels afgegraven voor de start van de werkzaamheden. Resten van de afdekkende laag IJ-klei zoals verwacht op basis van het bureauonderzoek zijn niet aangetroffen.

Stadsophooglagen

Onder het afdekkende zandpakket is sprake van een pakket stadsophogingslagen. De stadsophogingslagen zijn circa 1,3 – 1,6 m dik. In alle lagen is puin, keramiek, metaal (onder andere enkele muntjes) en bot aangetroffen. De verschillende stadsophogingslagen zijn het beste waargenomen in het westprofiel van werkput 1 (Afb. 11) en de in deze werkput gezette boringen (bijlage 5). De boorkernen van boring 12 zijn gefotografeerd (Afb. 14 t/m Afb. 17).

De jongste stadsophogingslaag betreft S9002 en bestaat uit een pakket matig fijn, zwak siltig, sterk humeus zand soms met zandbrokken/zandlagen. Stadsophogingslaag S9003 bestaande uit matig fijn, zwak siltig, zwak humeus zand. In het vlak was het onderscheid tussen deze lagen lastig tot niet te zien, deels door het sterk opkomende grondwater. In de profielen is S9002 eveneens vaak niet te onderscheiden, vooral rondom de aangetroffen muurrestanten. Laag S9002 bevat minder puin dan het onderliggende stadsophogingspakket.

In het westprofiel van werkput 1 (P104, Afb. 11) ligt de grens tussen beide lagen op -0,71 m NAP. Binnen laag S9002 is met een punt-streep lijn de iets meer puinhoudende bovenste laag van S9002 weergegeven. Op de tekening van het westprofiel van werkput 2 (P204) was in eerste instantie geen onderscheid gemaakt tussen stadsophoogpakket S9002 en S9003. Binnen de muren van de aangetroffen muurrestanten is dit onderscheid ook niet te maken. Ten noorden van de

muurresten is echter wel onderscheid te maken tussen de stadsophooglagen (Afb. 12). De grens tussen beide lagen ligt hier op -0,37 m NAP en is als punt-streep lijn toegevoegd aan de tekening (bijlage 4.3).

In de overige profielen is het onderscheid tussen S9002 en het onderliggende stadsophoogpakket S9003 vrijwel niet te maken door de hoge mate van (recente) verstoring binnen en om het muurwerk. In profiel 304.1, het zuidelijke deel van het westprofiel van werkput 3 (P304.1; bijlage 4.6), is het gehele stadsophoogpakket als S9003 gedocumenteerd. S9002 is niet als zodanig waarneembaar door de aangetroffen muurrestanten. Dit geld ook voor het noordelijke deel van het westprofiel van deze werkput (P304.2; bijlage 4.7) waar de bodem sterk verstoord is door de ingraving van een (sub)recente rioolput. Aan de noordzijde van het profiel is een deel van de relatief onverstoorde bodemopbouw waarneembaar. De grens tussen laag S9002 en S9003 ligt hier op circa -0,51 m NAP. In het oostprofiel van werkput 3 (P302.1; bijlage 4.4 en P302.2; bijlage 4.5) is eveneens geen onderscheid gemaakt tussen S9002 en S9003.

In profiel 302.1 is, boven laag S9002, laag S9008 onderscheiden. Deze laag is geïnterpreteerd als recent (verstoord) opgebrachte laag en bevat enkele puinbrokken. Het betreft de verstoorde bovenste laag van stedelijk ophoogpakket S9002. De rest van het profiel bestaat uit een als sloot geïnterpreteerd spoor (S10) dat in hoofdstuk 3 nader wordt toegelicht. In de sloot is vanaf vlakniveau (0.82 m -mv) boring 16 gezet. Vullingen behorende bij de sloot zijn aangetroffen tot 1,82 m –mv. De onderzijde van de sloot kon niet worden bepaald omdat de boring leeg liep door het hoge grondwaterniveau.

In profiel 104 zijn twee aanvullende lagen aan de noordzijde van het profiel onderscheiden tussen S9002 en S9003. Het betreft S9005 en S9006 waarvan de interpretatie niet zeker is. S9005 betreft een zandlensje onder S9002 en bovenop S9006. S9006 is beschreven als zandige veenlaag waarin puin en aardewerk is aangetroffen. Vermoedelijk betreft dit een (recente) verstoring waarbij S9006 moet worden gezien als opspit uit S9004. Gezien de aard van de stadsophooglagen is niet vast te stellen of beide lagen door S9002 zijn afgedekt of dat de ingraving van latere datum is.

Onder stadsophogingslaag S9003 is een derde stadsophogingslaag waargenomen. Deze laag in boring 4 en 12 waargenomen evenals in het vlak van de diepere ontgravingen. In boring 4 is S9004 aangetroffen tussen -0,93 tot -1,23 NAP en boring 12 tussen -1,07 tot -1,57 m NAP. S9004 bestaat uit matig fijn, zwak siltig, sterk humeuze zandlaag. Het vormt de overgang naar het onderliggende veenpakket dat deels vermengd is geraakt met deze laag. In boring 4 is onder S9004 een donkergrijze puinhoudende siltige zandlaag waargenomen die tot hetzelfde ophoogpakket gerekend kan worden (-1,23 tot -1,45 m NAP). De bodemingrepen in het kader van de bouw van het appartementencomplex rijken niet dieper dan deze stadsophooglaag.

Natuurlijk veen

Onder de waargenomen stadsophogingslagen ligt een 1,5 tot 1,7 m dik pakket veen (Afb. 14 t/m Afb. 17). De top van het veen is verrommeld en bestaat uit een pakket zwak tot matig zandig bruin tot grijs veen met schelpen en zandbrokken (S9010; bijlage 5.1). In boring 1 is deze zandige veenlaag aangetroffen vanaf-1,60 m NAP, in boring 4 vanaf -1,45 m NAP, in boring 5 vanaf -1,70 m NAP. In boring 12 zijn twee zandige veenlagen onderscheiden tussen -1,57 m en -2,50 m NAP. Mogelijk vormt deze laag een aanwijzing voor overspoeling van de top van het afgegraven veen na de veenontginningen in het gebied.

Onder de verrommelde laag ligt amorf veen (S9011; bijlage 5). In boring 4 ligt de top van dit pakket op -2,23- m NAP, in boring 5 op -2,53 m NAP, in boring 6 op -2,77 m NAP en in boring 12 op -2,50 m NAP. Onder het amorfe veen, of daar waar deze ontbreekt direct onder de verrommelde veenlaag, ligt zeggeveen waarvan de top zwart is (S9012; bijlage 5). De top van deze laag ligt in boring 4 op -2,58 m NAP, in boring 5 op -2,70 m NAP, in boring 6 op -2,82 m NAP en in boring 12 op -2,77 m NAP. Tenslotte is sprake van een bruin pakket zeggeveen (S9013). De top van deze laag ligt in boring 4 op -2,78 m NAP, in boring 5 op -2,80 m NAP, in boring 6 op -3,02 m NAP en in boring 12 op -2,90 m NAP. De top van het veenpakket is mogelijk veraard, een mogelijke indicatie voor bewoning.

De bodemopbouw in boring 6 is afwijkend, in boring 6 is stedelijk ophoogpakket S9003 aangetroffen tot -1,82 m NAP. Eronder ligt een laag bruin amorf veen tot -2,02 m NAP gevolgd door een tweede zandige veenlaag tot -2,77 m NAP. Op -2,12 m NAP is hout waargenomen. Dit hout is in het veld als natuurlijk beschreven en mogelijk afkomstig uit het onderliggende veenpakket. Het hout vertoonde geen sporen van bewerking. Het betreft hier mogelijk een spoor waarvan de aard gezien de beperkingen aan de ontgravingsdiepte niet kon worden vastgesteld. Het betreft hier mogelijk een spoor, bijvoorbeeld de demping van een beerput of waterput.

Strandvlakte

Onder het natuurlijke veen is, in de boringen die diep genoeg gezet konden worden zand aangeboord (S9014; bijlage 5, Afb. 13 en Afb. 17). De top van de laag bestaat uit grijs, licht siltig, fijn zand met enkele plantenresten, in het zand heeft geen bodemvorming plaats gevonden. Waarschijnlijk is hier de standvlakte aangeboord, op de geologische kaart is de laag omschreven als strandwalzand. De overgang naar de strandvlakte ligt in boring 1 al op -2,58 m NAP, op 2,8 m -NAP wordt de laag lichtgrijs van kleur. In boring 4 is het zand aanwezig vanaf -2,83 m NAP, in boring 5 vanaf -3,00 m NAP, in boring 6 vanaf -3,17 m NAP en in boring 12 vanaf -3,17 m NAP.

Afb. 11. Werkput 1, westelijk profiel 0-5 m (zie ook bijlage 4.2).

Afb. 12. Westelijk profiel werkput 2 ten noorden van S7 (zie bijlage 4.3).

3.3 Conclusie

De bodemopbouw binnen het plangebied komt in grote lijnen overeen met het beeld uit het bureauonderzoek.[20] Onder het recent opgebrachte pakket cunetzand (S9001) is sprake van een dik pakket stadsophogingslagen waarvan de top (S9002) minder puin bevat dan de onderliggende laag (S9003). De oudste stadsophogingslaag is sterk humeus en vermengd met het onderliggende zeggeveen dat behoort tot de Formatie van Nieuwkoop. Eronder ligt een zandpakket dat behoort tot de strandvlakte binnen de strandwallen waartussen het plangebied gelegen is.

[20] Kremer, 2005.

Afb. 13. Werkput 1, boring 6: van -3,02 m NAP tot -3,47 m NAP

Afb. 14. Werkput 2, boring 12; -2,02 m NAP tot -3,47 m NAP

Afb. 15. Werkput 2, boring 12; -1,82 m NAP tot -2,40m NAP

Afb. 16. Werkput 2, boring 12; -2,22 m NAP tot -2,82 m NAP

Afb. 17. Werkput 2, boring 12; -2,66 m NAP tot -3,38 m NAP

4 Sporen en structuren

Gedurende het proefsleuvenonderzoek zijn in werkput 2 muurrestanten aangetroffen en een restant van een vloertje. Gedurende de daarop volgend uitgevoerde opgraving is het aangetroffen muurwerk verder blootgelegd en gedocumenteerd. Naast de aangetroffen muurrestanten, die de belangrijkste reden voor de doorstart naar de opgraving variant archeologische begeleiding (ABE) vormden, zijn in de rest van het terrein eveneens sporen aangetroffen. Op de Allesporenkaarten zijn alle waargenomen sporen weergegeven ten opzichte van de huidige topografie (bijlage 6). De sporen hebben een uniek nummer gekregen en zijn beschreven (bijlage 7). De funderingen aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn gedurende de archeologische begeleiding opnieuw blootgelegd en voorzien van een nieuw spoornummer. Deze funderingsresten zijn op de allesporenkaarten aangegeven met beide spoornummers.

In totaal zijn 9 structuren herkend en daarnaast enkele losse sporen die niet aan een structuur gekoppeld konden worden. De sporen zijn alleen waargenomen aan de oostzijde van het plangebied. In het westelijk deel van het plangebied zijn alleen stadsophogingslagen waargenomen. De uitgedeelde spoornummers betreffen voornamelijk muur-, vloer- en funderingsrestanten en houten palen en/of planken. Er is een waterput aangetroffen in de zuidoosthoek van het terrein en een greppel in de noordoosthoek. Daarnaast zijn enkele recente verstoringen gedocumenteerd en een rioolput uit de 20e-eeuw. De sporen zijn ingegraven in, of afgedekt door stadsophogingslaag S9002 en/of S9003. De sporen zijn getekend, gefotografeerd en gedocumenteerd. Waar mogelijk zijn vondsten verzameld uit de aangetroffen sporen.

Structuur 1 – Vroeg 19e-eeuwse funderingen

Tijdens de Opgraving (variant archeologische begeleiding) is het muurwerk, aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek, in zijn geheel blootgelegd en gedocumenteerd. Gedurende de archeologische begeleiding werd duidelijk dat muur S7 (S23/7, S34/7) en muur S8 (S22/8). uit het proefsleuvenonderzoek onderdeel uitmaken van een rechthoekige fundering (bijlage 6.1). Hierbij is onderscheid te maken tussen vroeg 19e-eeuws muurwerk (structuur 1) dat aan de zuidzijde is aangebouwd tegen ouder muurwerk dat dateert uit het laatste kwart van de 17e eeuw (structuur 2). De rechthoekige fundering heeft een omvang van 11,5 m bij 7 m. Tot het 19e-eeuwse muurwerk, structuur 1, behoren muur S19, S23, S34, S39 en poer S40 en S41 (Afb. 18, bijlage 6.3). Muur S34 is in zijn geheel al gedurende het proefsleuvenonderzoek gedocumenteerd als onderdeel van S7. Hetzelfde geld voor een deel van muur S23. De bovenste laag van het 19e-eeuwse muurwerk is vrijwel direct onder maaiveldniveau aangetroffen (-0,00 m NAP). De bovenste laag van het oudere 17e-eeuwse muurwerk ligt op ca. 20 cm beneden maaiveld (-0,20 m NAP). De onderkant van de funderingsmuren van structuur 1 ligt op -0,57 m NAP en de onderkant van structuur 2 ligt op 1 m -NAP. De ingravingsdiepte van de funderingspalen is niet vastgesteld deze zijn waarschijnlijk op het onderliggende zand gefundeerd (ca. 3 m -NAP).

Afb. 18. Westelijk aanzicht structuur 1 en 2 na afbraak S19, fotorichting oost.

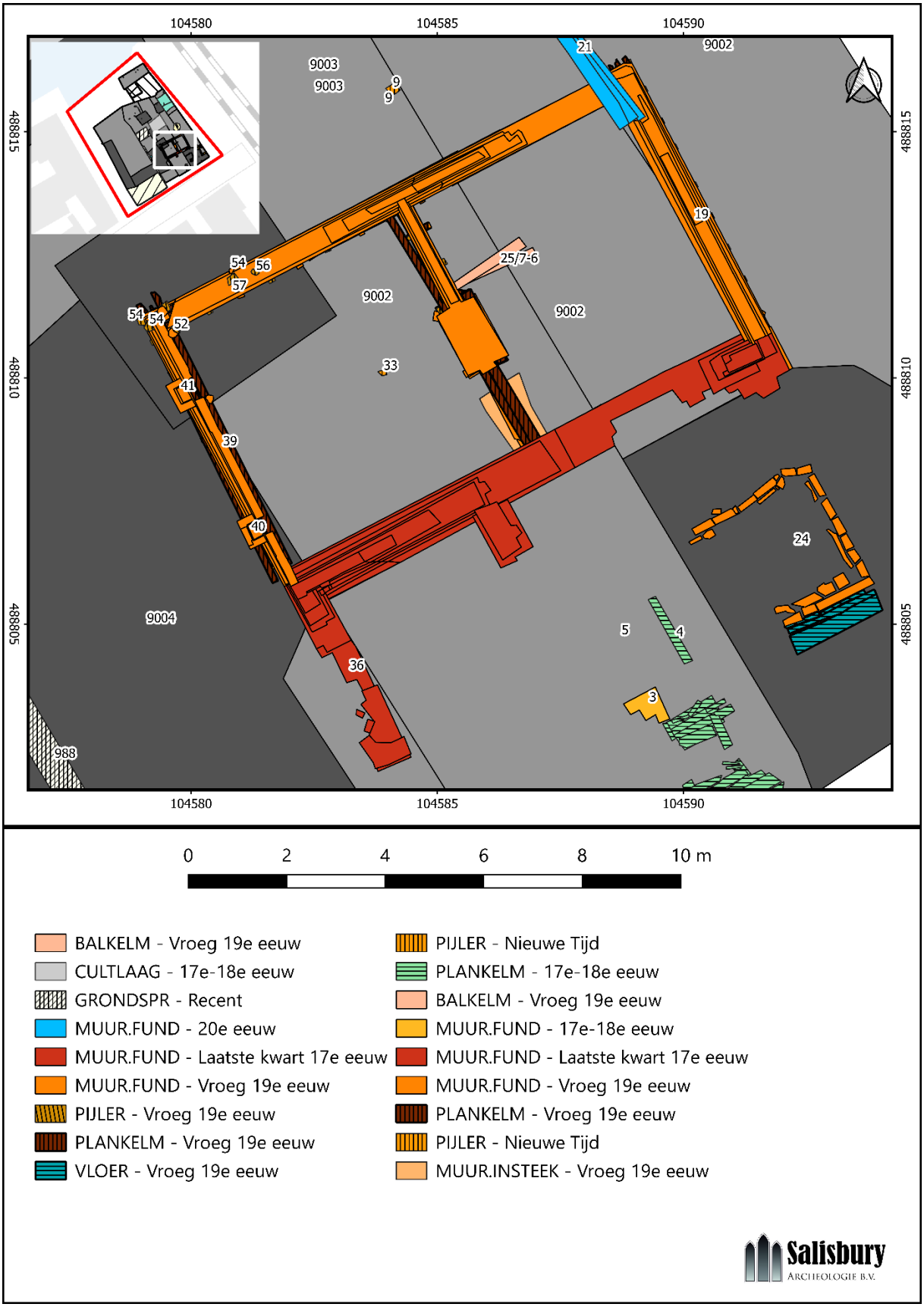

Afb. 19. Overzicht structuur 1 en 2, structuur 3 en een deel van structuur 4.

De funderingen van structuur 1 zijn getrapt gemetseld op een houten fundering. Deze fundering is eerst in profiel 304.1 gedocumenteerd (Afb. 23; bijlage 4.6). Na het verwijderen van het muurwerk zijn de funderingen ook in het vlak gedocumenteerd (Afb. 20 t/m Afb. 22). Het betreft een Amsterdamse paalfundering waarbij sprake is van twee rijen vierkante palen (20 x 20 cm) waarop met pen en gat verbinding een kesp (koppelhout) is bevestigd (Afb. 21, links). De aangetroffen kespen zijn voorzien van inkepingen voor bevestiging op de funderingspalen. Op de kespen zijn drie funderingsplanken in de lengterichting genageld en is een schuifhout aangebracht om het afschuiven van de muur te voorkomen (Afb. 22). De funderingsplanken zijn als vulling 9 geregistreerd en zijn 16,5 cm breed en 6 cm dik. De langste plank is 6 m lang. De schuifhouten hebben een afmeting van 76 cm lang, 7,5 cm breed en 5 cm dik. De funderingspalen zijn 20 cm in doorsnede (vulling 10). Bij het verdiepen van werkput 12, voor de poer van een liftschacht zijn enkele palen (S51 t/m S57) gedocumenteerd op een dieper niveau. Deze palen behoren eveneens bij de paalfunderingen van muur S23/7 en muur S39 (structuur 1). Onder de poer in het midden van S34/7 is de fundering verbreed waarbij aan beide zijden extra palen zijn geplaatst evenals extra planken (Afb. 25). Opvallend is de balk (S25) met een breedte van 20 cm die in het vlak is aangetroffen tegen de noordzijde van S34 en in het proefsleuvenonderzoek als S7 vulling 6) is ingemeten. Deze balk maakt geen deel uit van de funderingen, ,mogelijk betreft dit een onderdeel van de dak of vloerconstructie.

Afb. 20. Zijaanzicht paalfundering onder muur S22/7 na afbraak muur, fotorichting noord.

Afb. 21. Kesp onder muur S34-7 (links) en detail fundering onder S22/7 (rechts).

Afb. 22. Zuid uiteinde muur S19 na afbraak van muur S22 met zijaanzicht richting noord (links) en vooraanzicht richting noordwest (rechts).

De funderingsmuren zijn geheel in kruisverband opgemetseld met afwisselend een koppenlaag en een strekkenlaag in rode bakstenen met een formaat van 4 x 9 x 18 cm. De oostelijke muur (S19) is in profiel 304.1 gedocumenteerd en bestaat uit 10 metsellagen opgemetseld in vier trappen (vulling 1 t/m 4, Afb. 23). Vullingen 5 t/m 8 zijn in eerste instantie als bij muur S19 behorende poer geïnterpreteerd. Bij het verder blootleggen van het muurwerk werd duidelijk dat dit muurwerk behoort tot het oostelijke uiteinde van muur S22/S8 van het laat 17e-eeuwse muurwerk van structuur 2. De noordelijke muur van structuur 1 (S23/S7), de westelijke muur (S39) en de centrale muur (S34/S7) zijn op gelijksoortige wijze opgebouwd als muur S19 en op dezelfde wijze gefundeerd. In het midden van de structuur is sprake van een poer in muur S34/7 (Afb. 25). Deze heeft waarschijnlijk ter ondersteuning gediend voor een draagbalk voor de dakconstructie.

De aansluiting van de noord-zuid lopende muren op S23/7 zijn op de hoek van S23/7 en S39 en op de hoek van S23/7 en S19 in detail gedocumenteerd (Afb. 24; bijlage 4.9). Ook de aansluiting van S34/7 op S23/7 is gedocumenteerd (Afb. 25; bijlage 4.9). Muur S19, S23/7 en S39 zijn als één geheel opgemetseld en behoren tot dezelfde bouwfase. Het betreft een aanbouw op de al aanwezige bebouwing uit het laatste kwart van de 17e-eeuw. Muur S34/7 behoort ook tot deze fase en is koud tegen muur S23/7 opgemetseld. Het vroeg 19e-eeuwse muurwerk is koud tegen de oudere laat 17e-eeuwse funderingen gezet (Afb. 28; Afb. 29; Afb. 30).

Tegen de westzijde van muur S39 zijn twee in eerste instantie als poeren geïnterpreteerde sporen gedocumenteerd (S40 en S41, Afb. 18 en bijlage 4.9). Het betreft een constructie waarbij de 'poeren' koud tegen de buitenzijde van muur S39 zijn gezet (Afb. 26, links). De 'poeren' zijn uit vier metsellagen opgebouwd en niet gefundeerd op palen. Gezien de constructie kunnen de 'poeren' geen steunfunctie gehad hebben. Een interpretatie als muurverzwaring om de stijfheid en stabiliteit van de muur te vergroten is niet waarschijnlijk. Aan de noordzijde van muur S19 zijn de bovenste baksteenlagen weggezaagd. Hier is de muur gebruikt als fundering voor een moderne muur (Afb. 25, rechts).

Afb. 23. Profiel 304.1 met het westelijke aanzicht van muur S19 en links het oostelijke uiteinde van S22.

Afb. 24. Oversnijdingen noordwesthoek S39 met S23/7 (links); bovenaanzicht noordoosthoek S23/7 en S19 (rechts)

Afb. 25. Noordelijk aanzicht muur S34/S7 en muur S23/S7 (links).

Afb. 26. Poer S41 tegen muur S39 (links); Muur S21 op muur S19 (rechts)

Structuur 2 – Laat 17e-eeuwse fundering

Structuur 2 betreft de oudere zuidelijke funderingsresten waartegen structuur 1 is gezet (bijlage 6.1, 6.2 en 6.3, Afb. 18 en Afb. 27). Muur S6, aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek, is tijdens de opgraving als S35 gedocumenteerd. Muur S8, eveneens aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek is als S22 gedocumenteerd. Ook S36 behoort tot structuur 2 en is tijdens de opgraving blootgelegd. Op basis van de bouwhistorische analyse zijn de resterende funderingsresten gedateerd in het laatste kwart van de 17e eeuw. [21] Op de kaart van Frederik De Wit uit 1695 is ter hoogte van structuur 1 en 2 bebouwing ingetekend (Afb. 40). De oost-westelijk lopende funderingsmuur S22/8 betreft een anderhalfsteens muur van oranjerode bakstenen met een formaat van 4 x 12 x 24 cm. De muur bestaat uit 6 metsellagen die zijn gedocumenteerd als vulling 1 t/m 6. De muur is direct op zand opgemetseld, er is hier geen sprake van een paalfundering. In eerste instantie is de oostzijde van muur S22/8 als vulling 6, 7 en 8 bij S19 gerekend (Afb. 28, rechts).

Tegen de zuidzijde van muur S22/8 is de aanzet van drie funderingen aangetroffen, een restant van de laat 17-eeeuwse funderingen. Aan de oostzijde van muur S22/8 is een muurrestant aangetroffen dat als onderdeel van deze fundering is gedocumenteerd en geen apart spoornummer heeft gekregen (bijlage 4.6). Bij het opschonen van de zuidzijde van het oostelijke uiteinde van S22 zijn vloertegels aangetroffen (Afb. 28, links). Dit betreft een restant van de tegelvloer van het deel van het gebouw dat al was verstoord voor de start van het proefsleuvenonderzoek. In het midden van muur S22/8 was tijdens het proefsleuvenonderzoek al funderingsmuur S35/6 aangetroffen. Van deze muur resteren slechts drie metsellagen die net als S22-8 op een zandlaag zijn opgemetseld. Aan de westzijde van muur S22-8 is funderingsrestant S36 aangetroffen (Afb. 29) in het verlengde van muur S39. De funderingsmuur bestaat uit 6 vullingen waarbij vulling 6 de zandlaag betreft onder de muur. Van de funderingsmuur zelf resteren 10 lagen opgebouwd in vijf trappen (vulling 1-5). De funderingsrestanten zijn net als het latere 19e-eeuwse muurwerk koud tegen muur S22-8 gezet (Afb. 30, bijlage 4.9).

De muren lijken onderdeel geweest van de fundering van een ouder gebouw waarvan S22 de meest noordelijke muur van is. Het 19e-eeuwse muurwerk is zoals gezegd tegen deze fundering gezet, dit wijst op een latere uitbouw van de bebouwing binnen het plangebied. Het zuidelijk deel van het plangebied is echter grotendeels verstoord waardoor hier helaas geen funderingsresten bewaard zijn gebleven. Wel is verder zuidelijk structuur 3 aangetroffen die gerekend is tot het 19e-eeuwse gebruik van het perceel.

[21] De Vries, 2018.

Afb. 27. Ontgraven deel proefsleufonderzoek met links de aanzet van S6 (S35), voor muur S8 (S22) en boven beide muren die als S7 zijn gedocumenteerd (S34 en S23).

Afb. 28. Zuidoosthoek oversnijding muur S22 en S19, fotorichting noord (links) en west (rechts).

Afb. 29. Muur S36 met links muur S22-8 en S39, fotorichting oost.

Afb. 30. Oversnijding muur S39, S22 en S36 fotorichting noordwest (links); hoek S39 en S22/8 na verwijdering S36.

Structuur 3 – Kelder 17e/19e-eeuw

Structuur 3 betreft S24, een vierkante structuur in werkput 5 (Afb. 31; Afb. 32; Afb. 33, bijlage 6.3 en 4.9). De structuur bestaat uit een zwarte vulling (vulling 1) met veel puin en verbrand hout omlijst door een opstaande rand (vulling 2) en aan de buitenzijde grote gele steenblokken van variabele afmetingen (vulling 3). Aan de zuidzijde is een restant van een baksteenvloer bewaard gebleven (vulling 4). De opstaande rand aan de binnenzijde vertoonde sporen van verbranding. Onder het in het vlak gedocumenteerde muurwerk bleek een vloer aanwezig te zijn (afb. 34). Deze resten zijn door de graafmachine weggegraven bij het verwijderen van puin uit de ophooglagen. Het betreft waarschijnlijk de keldervloer,, de tegels zijn eveneens zwartgeblakerd. De muren van S24 zijn op de vloer gemetseld, de vloer bevond zich op ca. 0,5 m beneden S24 (-1,40 m NAP). De top van het muurwerk zelf ligt op -0,86 tot -0,91 m NAP.

Een van uit het spoor verzamelde tegelfragmenten dateert in de 18e-eeuw, het andere fragment in de 17e- of 18e-eeuw. De keramiekfragmenten dateren in de 18e of 19e-eeuw. Het jongste fragment betreft een onderzetschotel daterend tussen 1850 en 1950. Het vondstmateriaal afkomstig uit het spoor wijst op aan metaalbewerking gerelateerde industriële activiteit. Uit het spoor is een loodgietrestant aangetroffen, een ijzeren staaf en een smalle gietijzeren steel met een verbreed en platgeslagen uiteinde. Daarnaast is een verbrand fragment vuursteen in het spoor aangetroffen en een leren schoen die in de 20e-eeuw is gedateerd.

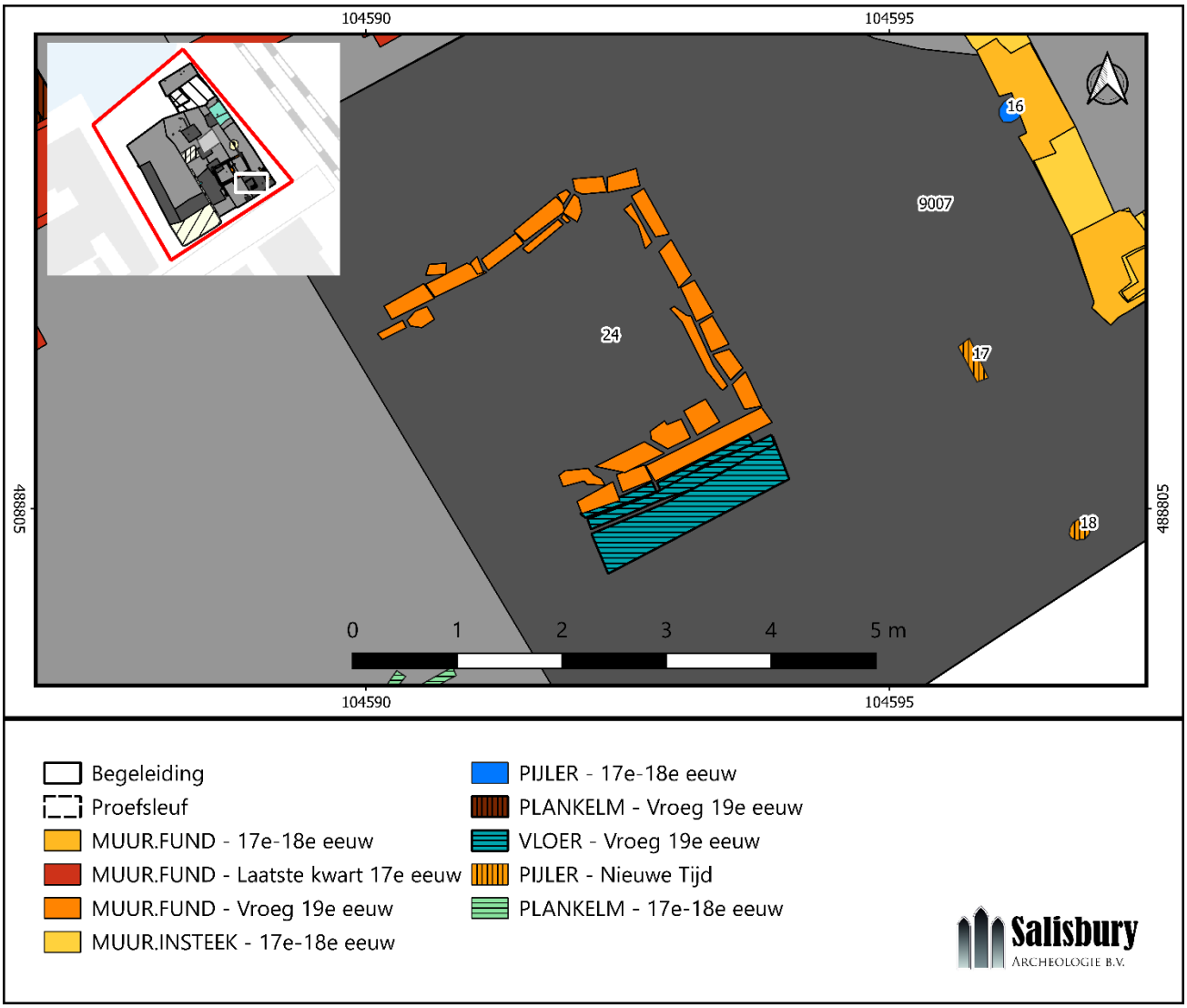

Afb. 31. Overzicht structuur 3

Afb. 32. Overzicht muurrestanten S24 in het vlak.

Afb. 33. baksteen en tegelvloer onder S24

Structuur 4 – Vloer vroeg 19e-eeuw

Gedurende het proefsleuvenonderzoek zijn aan de zuidzijde van werkput 2 enkele losse planken aangetroffen (S2 en S4) en een restant van een bakstenen muurtje (S3). Gedurende de archeologische begeleiding zijn deze sporen opnieuw blootgelegd aan de zuidzijde van werkput 6. S3 en S4 zijn na het proefsleuvenonderzoek verwijderd, S2 bleek ten dele nog aanwezig. Verder zuidelijk buiten de begrenzingen van werkput 2 zijn gedurende de begeleiding nog een aantal planken gedocumenteerd (S3, Afb. 34; Afb. 35; Afb. 36). Het betreft een restant van een houten vloertje dat door de verwijdering van de recente funderingen voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek al sterk is verstoord. Er is geen vondstmateriaal aangetroffen bij de resten. Het behoort waarschijnlijk tot het jongere vroeg 19e-eeuwse gebruik van het terrein maar dit is niet met zekerheid vast te stellen. Het vloerniveau is aangetroffen op 1,15 m beneden maaiveld (-1,11 m NAP)

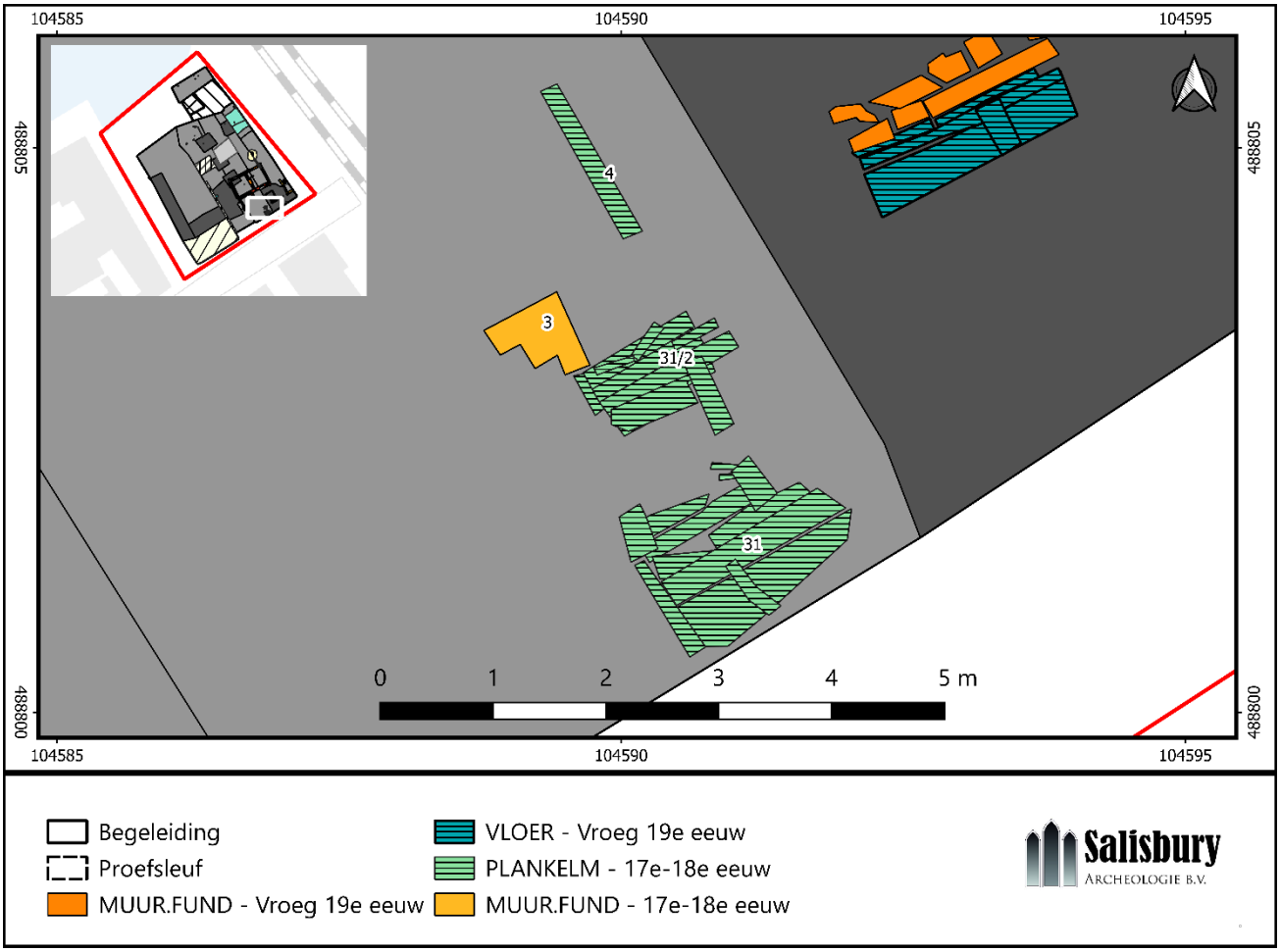

Afb. 34. Overzicht structuur 3

Afb. 35. S2 tot S4 in werkput 2, fotorichting oost (Fase APP).

Afb. 36. S31 in werkput 6, fotorichting west (Fase ABE).

Structuur 5 – Waterput WA01 17e/18e-eeuw

Waterput 1 (WA01/S14, Afb. 37; Afb. 38) is aangetroffen in de zuidoosthoek van het plangebied en bestaat uit 3 vullingen. Vulling 1 betreft de inhoud van de waterput (matig fijn, zwak siltig, sterk humeus zand), vulling 2 omvat het muurwerk en vulling 3 betreft de insteek (matig fijn, zwak siltig zand). De top van het muurwerk is in het vlak aanwezig vanaf -0,67 m NAP. De waterput is getrapt gemetseld in een kruisverband met niet taps toelopende, halve en hele stenen. Het formaat van de hele oranjerode bakstenen is 4 x 10 x 15 cm (Afb. 38). De waterput is in het oostprofiel van de werkput (P302.2) gedocumenteerd, de insteek was niet zichtbaar (Afb. 39, bijlage 4.5). De bovenste resterende metsellaag van de waterput bevindt zich op 0,96 m beneden maaiveld (-0,67 m NAP). In de vulling is een boring gezet om de spoordiepte vast te stellen. De boring kon gezet worden tot 1 m beneden vlakniveau voordat het monster uit de boor liep, de onderkant van het spoor is niet bereikt. De vulling veranderd niet van samenstelling tot die diepte. Uit de inhoud van de waterput is glas en keramiek verzameld. Het oudste fragment keramiek is gedateerd tussen 1575 en 1700, het andere keramiekfragment dateert tussen 1600 en 1800. Het glasfragment is gedateerd in de 18e-eeuw.

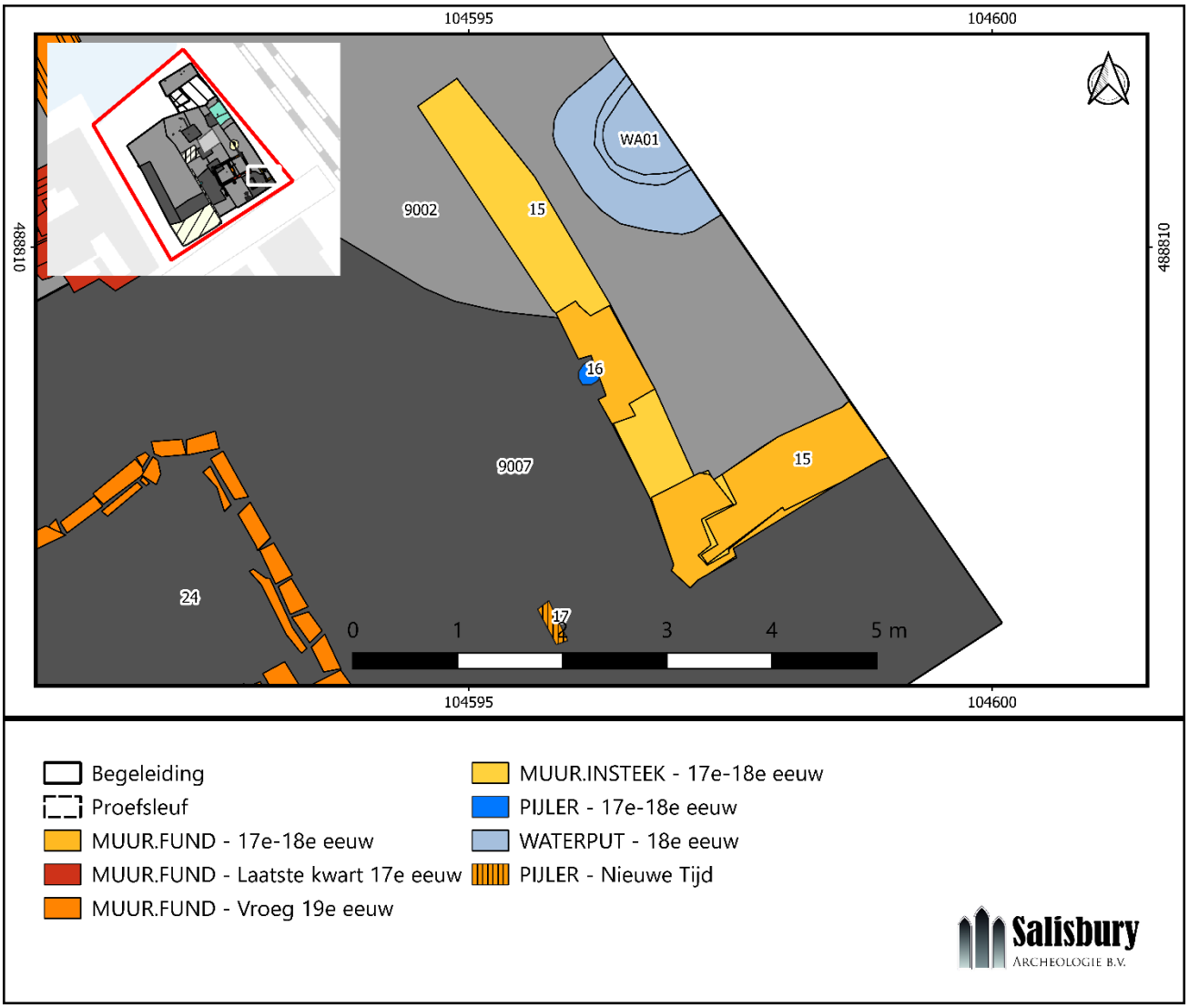

Afb. 37. Overzicht structuur 5 en 6.

Afb. 38. Werkput 3, detailfoto van waterput WA01/S14, fotorichting zuid.

Structuur 6 – Fundering 17e/18e-eeuw

Structuur 6 betreft een restant van een muur (S15) aangetroffen ter hoogte van de waterput (WA01, S14, Afb. 39, bijlage 6.3). Het muurtje bestaat uit 2 lagen oranjerode baksteen (v1 en v2) en de onderliggende insteek/fundering (v3) bestaande uit matig grof zand. Het muurtje lijkt gefundeerd op staal (op zand). De steenmaat is 26 x 12 x 6 cm. De muur is 5,2 m lang in de noord-zuid richting en 1.8 m lang in richting oost-west. De muur is afgedekt door stadsophogingspakket S9002. De bovenste muurlaag ligt op -0,81 m NAP. Tegen de westzijde van het spoor is funderingspaal S16 aangetroffen die duidelijk behoort tot de structuur. De diameter van de paal is 20 cm. Het muurrestant behoort waarschijnlijk tot de bebouwing uit de 17e-eeuw die op de kaart van Frederik de Wit staat afgebeeld (Afb. 40). Het aangetroffen vondstmateriaal wijst in deze richting, evenals de fundering op zand.

Afb. 39. Het oostprofiel (P302.1) van werkput 3 met links waterput WA01, S14 en muurrestant S15.

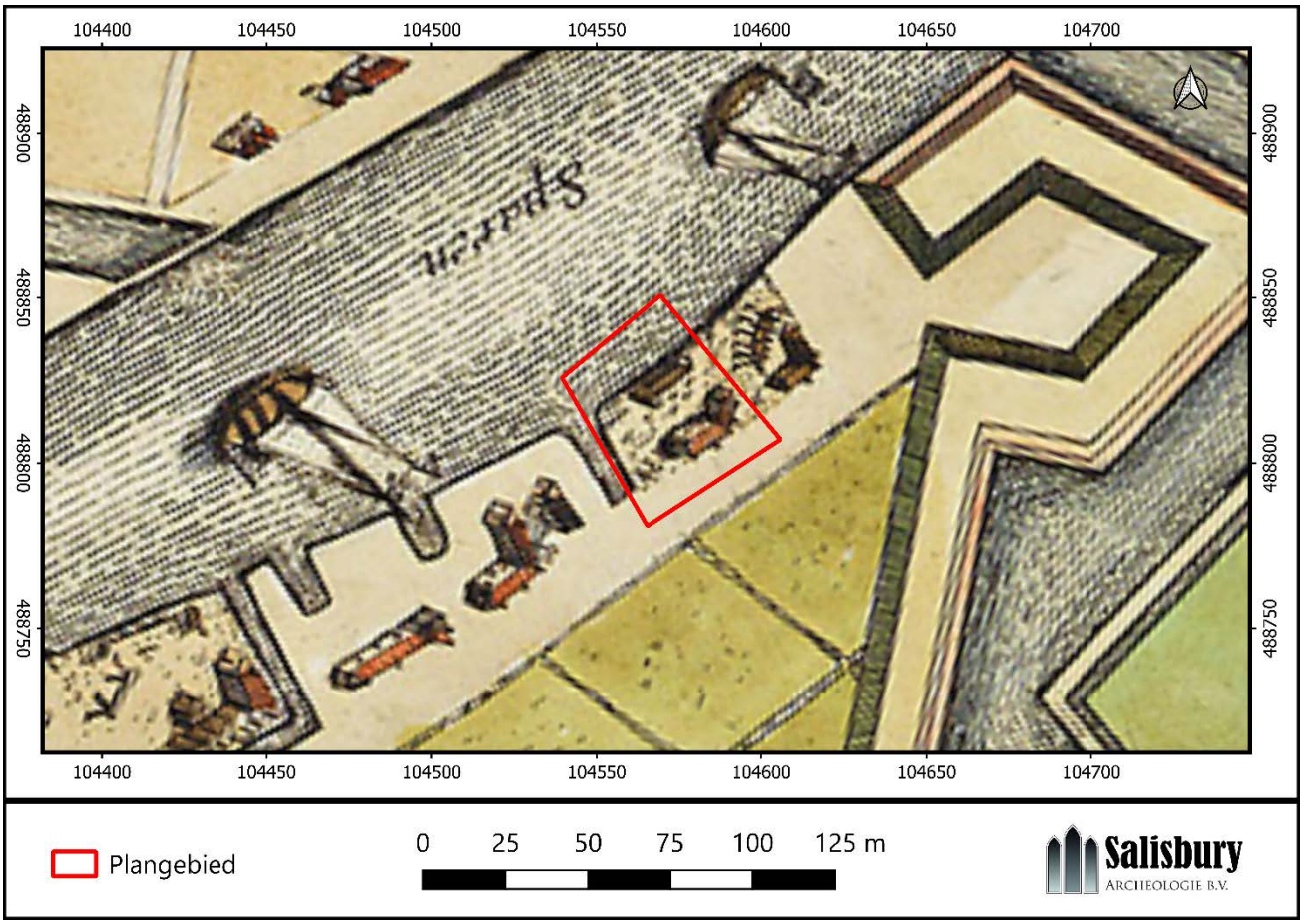

Afb. 40. Uitsnede van de kaart van Frederik de Wit uit 1695 (rood kader, bij benadering bron https://www.kb.nl/themas/atlassen/stedenatlas-de-wit).

Structuur 7 – Rioolput 20e-eeuw

Structuur 7 (S20) betreft een uit baksteen opgemetselde put ten noorden van structuur 1 (Afb. 41). De put omvat 4 vullingen: vulling 1 betreft de opvulling van de put en bestaat uit matig grof zand. Het metselwerk is oranjerood en bestaat uit hele stenen (5 x 10 x 20 cm) gemetseld op de kopse kant in patijtsverband (vulling 2). Vulling 3 en 4 behoren toe aan de insteek van de rioolput. De put is in profiel P304.2 getekend (Afb. 42, bijlage 4.7). De insteek is hier goed zichtbaar. Er is uit het spoor een deel van een gresbuis verzameld. Het spoor is geïnterpreteerd als rioolput en dateert waarschijnlijk uit de jaren vijftig van de vorige eeuw. De stadsophogingslagen zijn vergraven en deels boven op de fundering van de put teruggestort.

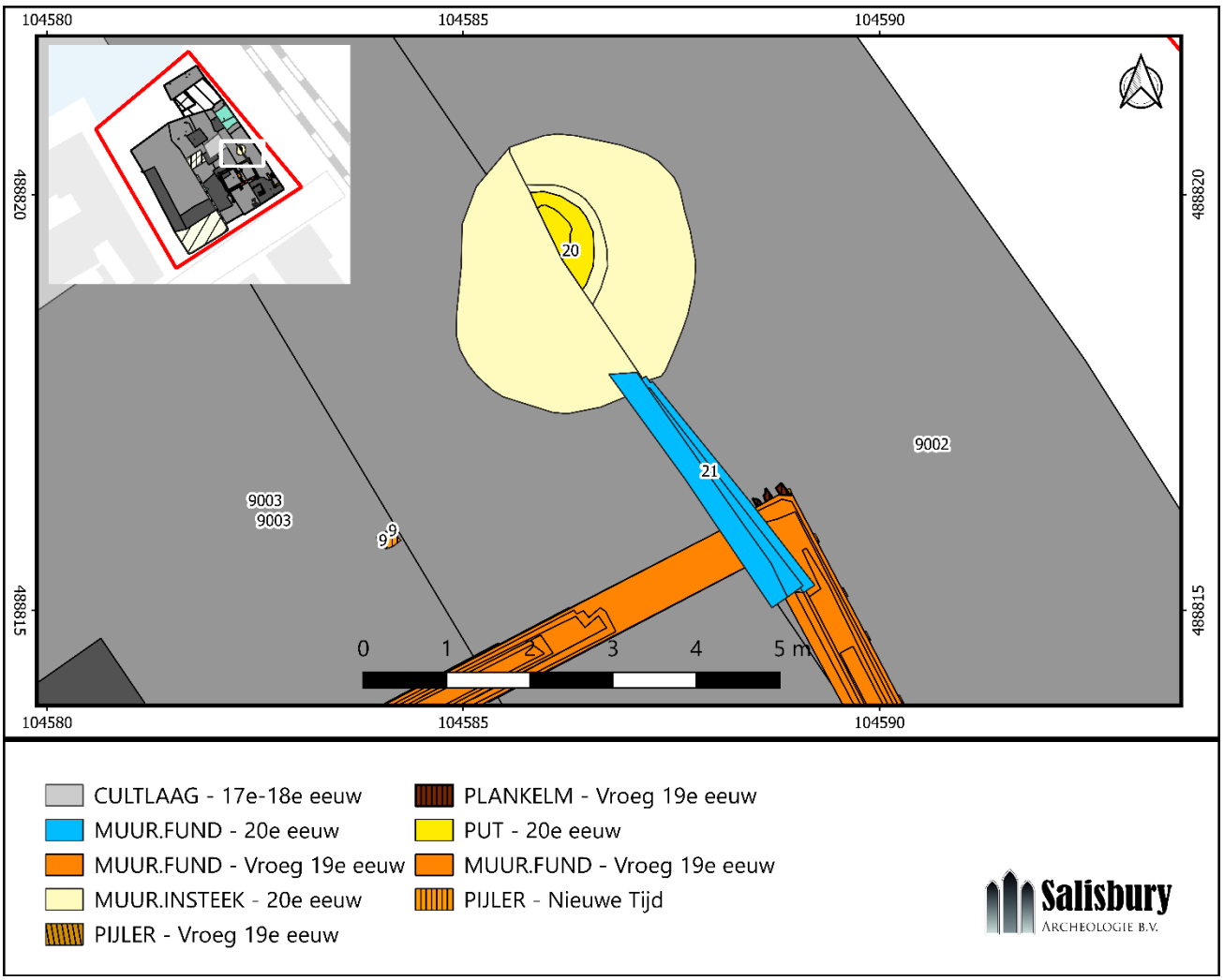

Afb. 41. Overzicht structuur 7.

Afb. 42. Werkput 4, oostelijk profiel bij rioolput S20 (P304.2, bijlage 4.7).

Structuur 8 – Perceelsloot

Structuur 8 betreft een aan de noordzijde van werkput 3 aangetroffen spoor (S10) met beschoeiing (S13) en enkele houten palen (Afb. 43). Gezien de aanwezigheid van het spoor is het oostprofiel van de werkput hier gedocumenteerd (Afb. 44, bijlage 4.4, profiel 302.1). S11 is in eerste instantie als los spoor beschreven maar later bij S10 gerekend. De eerste vulling van S10 bestaat uit zwak siltig, zwak humeus, grijs zand met venige brokken. Vulling 2 bestaat uit hetzelfde materiaal maar bevat minder venige brokken. Vulling 3, of S11 bestaat uit iets humeuzer, zwak siltig zand.

Gedurende het veldonderzoek is het spoor geïnterpreteerd als sloot, ingegraven in S9003 en afgedekt door S9008. In S10 zijn geen vondsten aangetroffen, in S11 zijn echter wel fragmenten bouwkeramiek en keramiek aangetroffen. Het oudste keramiekfragment dateert tussen 1570 en 1670. De overige fragmenten dateren in de 17e tot 18e eeuw (zie hoofdstuk 5 en 6). Het spoor kon aan de onderzijde niet begrensd worden doordat de boor leeg liep door het aanwezige grondwater. In het vlak was het spoor slecht zichtbaar en kon het verloop van het spoor in westelijke richting niet gevolgd worden.

Op historisch kaartmateriaal loopt op de kaart van Veelwaard en Geus uit 1828-1829 vanaf de zuidoostzijde van de uitsnede langs de oostgrens van het plangebied een sloot (Afb. 45). De positionering van historische kaarten in relatie tot de huidige topografie is echter problematisch voor het plangebied door de sterke veranderingen in het gebied sinds de 17e-eeuw.

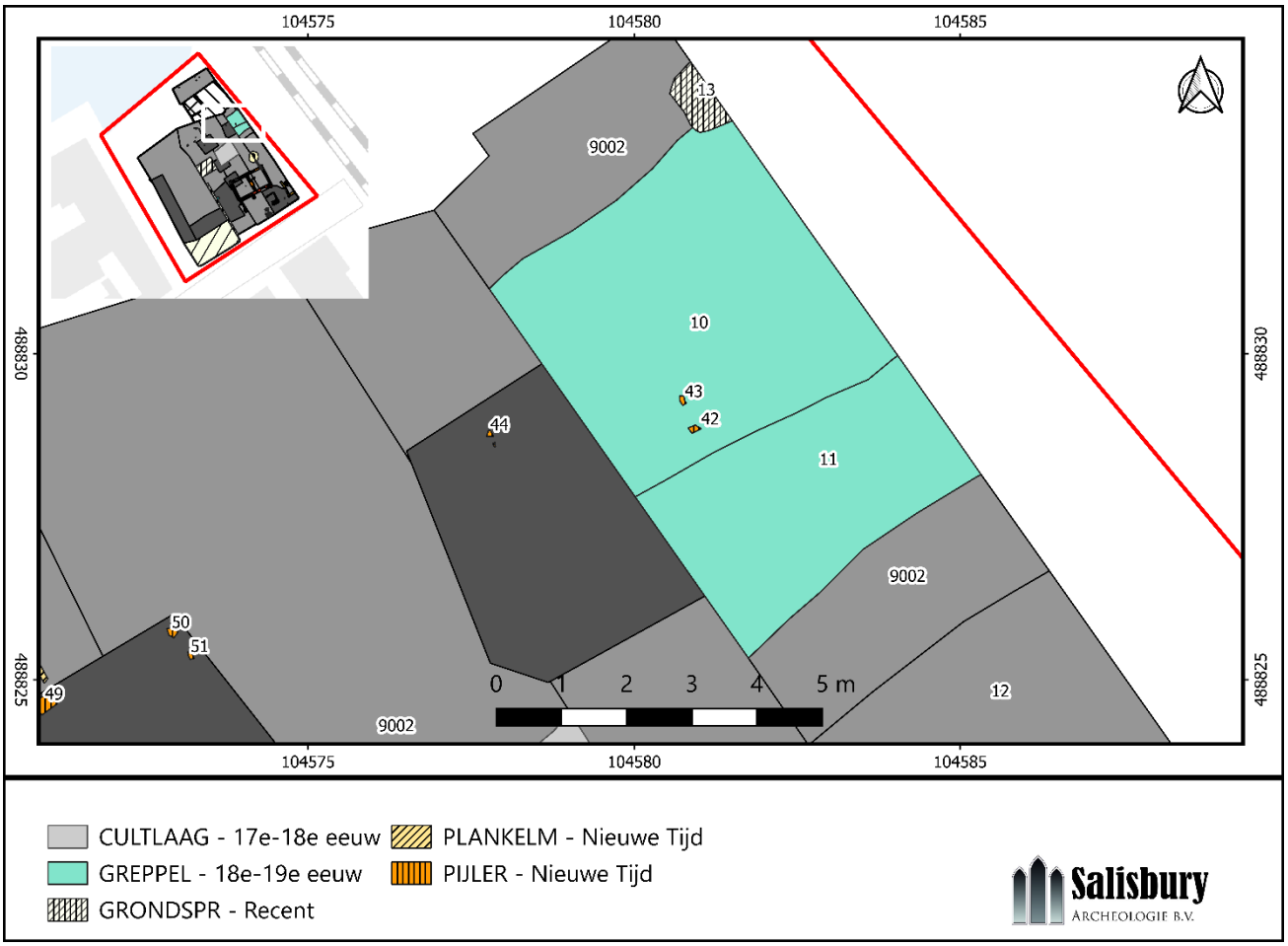

Afb. 43. Overzicht structuur 9

Afb. 44. Profiel 304.1, oostprofiel werkput 3 met spoor 10, 11 en 13.

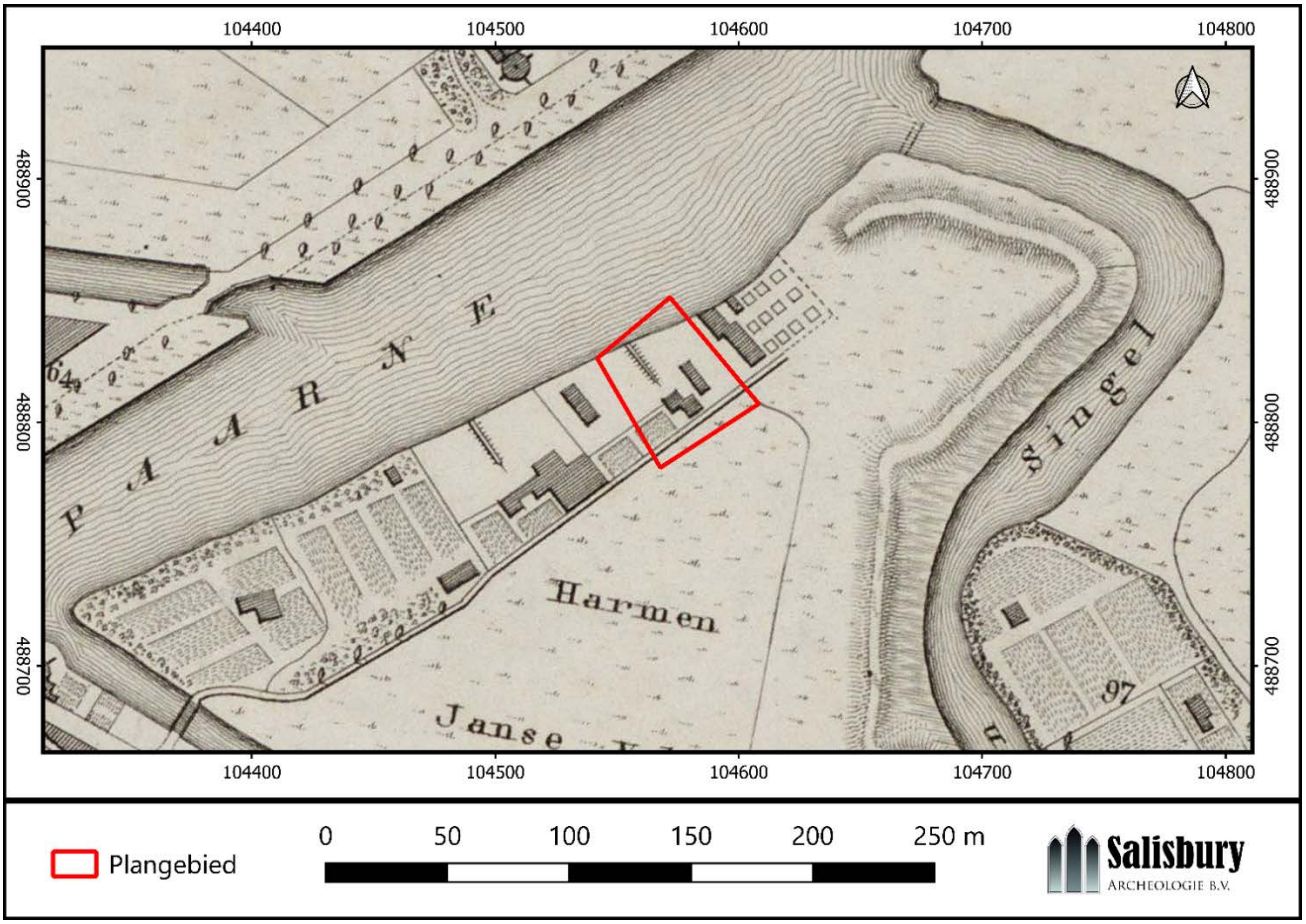

Afb. 45. Het plangebied (rood kader), bij benadering op een uitsnede van de kaart van Veelwaard & Geus 1828-1829 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_560_000804_G).

Structuur 9: Beschoeiingsplanken en palen

Aan de noordzijde van werkput 7 zijn een aantal palen en planken aangetroffen (S26 t/m S30). De palen zijn waargenomen in ophogingslaag S9003. De palen zijn aangepunt en in de grond geheid, er is geen paalgat waargenomen. Bij het ontgraven van de putten voor de poeren voor de liftschachten zijn in werkput 10 ook drie palen aangetroffen (S49 t/m S51). In werkput 8 zijn nog drie houten palen aangetroffen (S42 t/m S44). Bij S44 is een met puin gevuld paalgat waargenomen, deze paal is jonger dan S9003. De beschoeiingspalen en -planken zijn aangetroffen vanaf 0,76 m beneden maaiveld (-0,75 m NAP). De palen zijn in eerste instantie als onderdeel van een modernere beschoeiing afgedaan maar behoren waarschijnlijk tot de beschoeiing van de scheepshelling die binnen het plangebied werd verwacht. Op de kaart van De Wit uit 1695 is een scheepshelling ingetekend ter hoogte van de aangetroffen palen en planken (Afb. 40). Op de kaart van Veelwaard en Geus (Afb. 45) is eveneens scheepshelling afgebeeld in het midden van het perceel. Uit de beperkte aangetroffen resten blijkt dat een groot deel van de beschoeiing is verstoord. Het is mogelijk dat op een dieper niveau nog resten aanwezig zijn, deze zijn echter gezien de beperkte ontgravingsdiepte niet onderzocht. Een datering van de aangetroffen palen was helaas niet mogelijk. In verband met de aanwezigheid van sterk vervuilde grond mocht hout niet worden meegenomen.

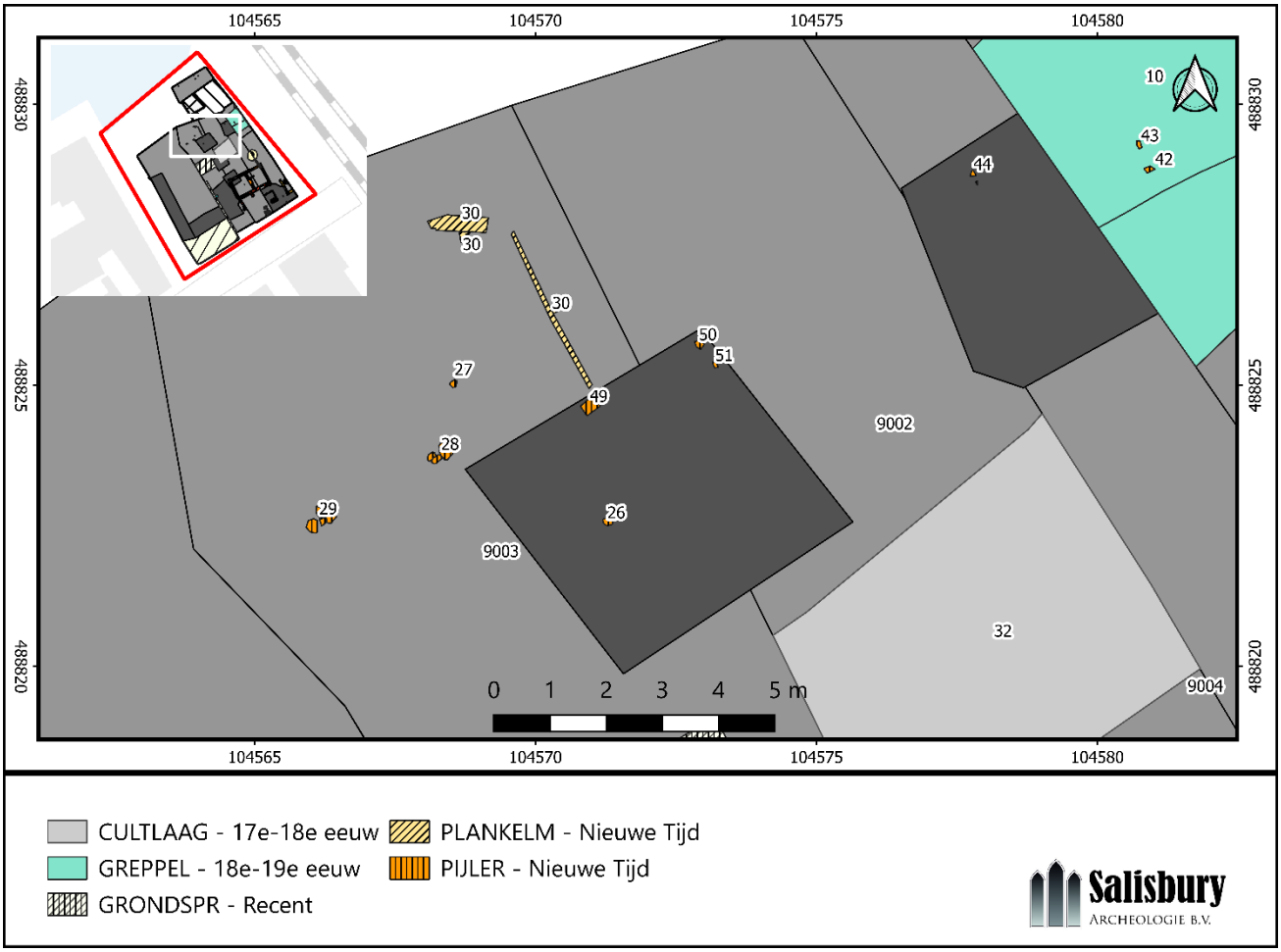

Afb. 46. Overzicht structuur 8

Afb. 47. Beschoeiing S30 aan de noordzijde van werkput 7.

In werkput 9 (zie bijlage 6.4) zou in de zone langs het water alleen worden opgehoogd. Bij aankomst bleek dat toch een laagje van de onverstoorde bodem is geschraapt waarbij vier rechthoekige palen zijn aangetroffen (S45 t/m S48, Afb. 48). Deze palen maken vrijwel zeker onderdeel uit van een kadebeschoeiing. Aangezien geen hout mocht worden verzameld was het ook hier niet mogelijk om deze sporen te dateren.

Afb. 48. Palen S45 en S46 in het vlak van werkput 9.

Overige sporen

In werkput 3 is tussen structuur 4 en structuur 6 een tweetal vierkante palen aangetroffen (S17 en S18, Afb. 31, bijlage 6.2) die bij de aanleg door de kraan zijn scheefgetrokken. Beide palen horen zeer waarschijnlijk bij elkaar maar zijn niet te relateren aan een structuur. In het midden van de structuur 1 is tussen S22 en S23 een paaltje aangetroffen (S33, bijlage 6.3) met een afmeting van 12 x 12 cm. Of het paaltje tot de funderingen behoort is niet met zekerheid vast te stellen.

Langs de westgrens van werkput 7 is onder de recente betonnen muur die hier nog aanwezig was kuil S37 aangetroffen (bijlage 6.2). De kuil bevatte een grote hoeveelheid compleet tot vrijwel compleet aardewerk waarvan zoveel mogelijk is verzameld. Daarnaast was wat bouwaardewerk en glas aanwezig in het spoor. De vondstconcentratie bestond uit: hele potten, een bronzen vrijzel/grape fragment, veel grote scherven en versierde fragmenten, vooral gebruiksaardewerk, cupidoversiering op een grote tuinvaas en veel dierlijk bot (rund, varken, schaap en visresten). Dit laatste is niet verzameld in verband met de vervuilde grond. Aan de noordzijde van werkput 6 is ten slotte nog een pakket leisteen waargenomen (S32). Dit pakket is vrijwel zeker gerelateerd aan de ophoging van het terrein met stadsafval.

Recente verstoringen

In werkput 1 is gedurende het proefsleuvenonderzoek een recente verstoring aangetroffen. (S1, Afb. 49, bijlage 6.1). Het betreft de ingraving van een (sub)recente poer. Deze poer is voorafgaand aan het onderzoek verwijderd en was gefundeerd op zand. Verstoring S999 betreft een grote verstoring in werkput 7 (bijlage 6.2). Op deze locatie zijn twee volgestorte olietanks aangetroffen die gedurende het onderzoek zijn verwijderd. Langs de westgrens van werkput 7 was onder de werkstraat nog een restant aanwezig van de recente funderingen die verder voor de start van het proefsleuvenonderzoek zijn afgebroken (S38, bijlage 6.2). De moderne betonnen muur is wit/grijs en bevat wapening, tegen de oostzijde van de betonmuur is een eveneens moderne baksteenmuur gezet. Onder de muur is zeer veel puin aanwezig waarop deze muur lijkt te zijn gefundeerd. Onder de muur is op een dieper niveau in ophogingslaag S9004 spoor S37 aangetroffen (bijlage 6,2).

Afb. 49. Spoor 1, recente verstoring (fase APP)

.

5 Aardewerk (*A.C. van de Venne)*

5.1 Inleiding

Tijdens het archeologisch onderzoek van Haarlem Harmenjansweg 85-93 zijn 1006 fragmenten aardewerk verzameld. Enkele scherven dateren uit de Late Middeleeuwen en het merendeel uit de Nieuwe tijd, waarbij de nadruk ligt op het derde kwart van de 17e eeuw. Ongeveer een kwart van het aardewerk is afkomstig uit sporen, behorende bij een scheepswerf. Driekwart van het aardewerk is afkomstig uit ophogingslagen S9002, S9003 en S9004. Als onderdeel van de uitwerking van het onderzoek is dit aardewerk geanalyseerd met als voornaamste doel het beantwoorden van onderstaande onderzoeksvragen. Hiertoe is het aardewerk per vondstnummer gedetermineerd naar bakselsoort en waar mogelijk naar vormgroep en Deventer-systeem type. De conservering van het aardewerk is goed. Het bestaat hoofdzakelijk uit grote fragmenten en is nauwelijks verweerd. Daarentegen betreft het vooral fragmentarisch materiaal en zijn nauwelijks (archeologisch) complete objecten aanwezig (bijlage 9).

Onderzoeksvragen

De uitwerking van de vondsten kan bijdragen aan de beantwoording van enkele onderzoeksvragen uit het Programma van Eisen:[22]

- *3. Is er sprake van een fasering in de ophoging van het terrein? Zo ja, waaruit bestaan de verschillende ophogingspakketten en kunnen deze gedateerd worden?*
- *4. Wat is de aard, datering, omvang, gaafheid (fysieke kwaliteit) en conservering van de archeologische sporen en sporenclusters?*
- *6. Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?*
- *8. Wat is de relatie van vondsten en sporen met de eerder aangetroffen vondsten en sporen in de omgeving?*
- *14. Zijn er beer- en/of waterputten en andere gesloten contexten in het plangebied aanwezig en hoe kan de inhoud hiervan (zowel anorganisch als organisch) worden gewaardeerd (laag of juist heel kansrijk)?*

Methode

De scherven aardewerk en glas zijn op verschillende manieren gekwantificeerd. In de eerste plaats zijn alle scherven geteld (n). Vervolgens is het minimum aantal exemplaren (MAE) bepaald op basis van alle fragmenten, waarbij niet passende fragmenten als één exemplaar zijn geteld, wanneer het aannemelijk is dat ze van één object deel uitgemaakt hebben. Een afgeleide daarvan is het minimum aantal exemplaren louter gebaseerd op randfragmenten (MAErand). Bij het bepalen van het MAE, per spoor of per ingevoerde record, worden sterke vertekeningen door de mate van compleetheid en breuk enigszins rechtgetrokken (meerdere scherven van één pot zijn immers tot één exemplaar gerekend). Dit is een voordeel ten opzichte van het tellen van het aantal scherven, maar een deel van de scherven van hetzelfde baksel uit verschillende sporen zal ongetwijfeld aan elkaar hebben gepast, waardoor het MAE feitelijk nog een stuk lager ligt. Bij grotere assemblages is het bepalen van het MAE echter een ondoenlijk karwei en ook lastig reproduceerbaar. Wanneer we alleen uitgaan van (passende) randfragmenten om het MAE te bepalen, onderschatten we echter het aantal potten en missen we dat deel van de aardewerksoorten waarvan geen randen aanwezig zijn. Aangezien bovenstaande methoden voor het bepalen van het MAE in grote mate afhankelijk zijn van de subjectiviteit van de onderzoeker, zijn ook de bewaard gebleven percentages van de randen gemeten, de zogeheten *Estimated Vessel Equivalents* (EVE's). Deze methode is objectiever. Het vaststellen van aardewerkverhoudingen door middel van EVE's wordt niet beïnvloed door de compleetheid of mate van breuk. Het is daarom een meer betrouwbare wijze van kwantificering. Door van randen of bodems het percentage te meten, wordt aangegeven hoeveel procent van het oorspronkelijke voorwerp bewaard is gebleven. Per bakselgroep of type wordt van elke scherf bepaald voor hoeveel procent ze van de oorspronkelijke hele pot deel uitmaakte. De gevonden percentages worden bij elkaar opgeteld en vergeleken met het totaal aan EVE's van al het aardewerk, waardoor de verhoudingen duidelijk worden.[23] Het voordeel van deze methode is dat grote vondstcomplexen gestandaardiseerd geïnventariseerd en onderling vergeleken kunnen worden. Het enige nadeel is dat bakselgroepen met een laag aantal scherven soms niet of ondervertegenwoordigd zijn. Het gebruik van EVE's (doorgaans op basis van randen) is dan ook niet zinvol bij kleine vondstcomplexen met onvoldoende meetbare randfragmenten. Bij vondstcomplexen waarbij de MAE-bepaling een lage foutmarge heeft, zoals bij beerputten met veel compleet materiaal, blijken de resultaten

[22]Bakker, Hullegie & Csonka 2019, 8.
[23] Zie onder andere Orton, Tyers & Vince 1993, 166-181.

van de MAE en EVE overeenkomstig. Bij het huidige onderzoek zijn alleen de randpercentages opgeteld. Daarbij heeft een complete rand de waarde 1.

Tijdens de determinatie is zoveel mogelijk verwezen naar de classificatie van aardewerk in het zogenaamde 'Deventer-systeem'.[24] Dit is een classificatiesysteem voor aardewerk en glas, waarmee scherven worden gedetermineerd op bakselsoort en, indien mogelijk, op vorm en type. Ieder type heeft in het systeem een eigen typenummer. Deze wijze van determinatie maakt het mogelijk complexen snel en eenvoudig te beschrijven en vooral met elkaar te vergelijken. Hierdoor komen bijvoorbeeld regionale verschillen naar voren.

Hieronder zal een beknopt overzicht worden gegeven van de verschillende bakselsoorten van de opgraving. Gesloten vondstcomplexen, zoals waterputten en beerputten met veel materiaal ontbreken en worden hier dan ook niet apart beschreven. Een representatieve selectie van (archeologisch) complete voorwerpen en bijzondere fragmenten is opgenomen in de catalogus (bijlage 14). Tenslotte worden in de conclusie de onderzoeksvragen beantwoord.

5.2 Aardewerk

Het aardewerkcomplex van Haarlem Harmenjansweg 85-93 kan worden onderverdeeld in 19 bakselgroepen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd (tabel 1), die beknopt worden gepresenteerd in deze paragraaf. Per aardewerksoort wordt een beschrijving gegeven van het baksel, het vormenrepertoire en de relevante daterende kenmerken. Vervolgens worden de bijzonderheden van het huidige onderzoek besproken. De ruime meerderheid van het aardewerk dateert uit het derde kwart van de 17e eeuw of is jonger. Slechts enkele fragmenten steengoed en roodbakkend aardewerk dateren uit de Late Middeleeuwen of 16e eeuw. Daarnaast is sprake van enkele (overleverings-) stukken uit de late 16e of eerste helft van de 17e eeuw.

Tabel 1. Totaaloverzicht van het aardewerk van het huidige onderzoek van Haarlem, Harmenjansweg.

Baksel	DS-bakselcode	n	MAE	MAErand	EVE
steengoed zonder oppervlaktebehandeling	s1	2	2	1	0,20
steengoed met oppervlaktebehandeling	s2	54	50	9	2,90
roodbakkend aardewerk	r	551	357	199	23,25
Duitsland-west aardewerk	dw	2	1	0	0,00
werra-aardewerk	wa	1	1	1	0,10
rood- of witbakkend aardewerk uit het Iberisch Schiereiland	ib	1	1	0	0,00
mediterraans slibaardewerk	ms	1	1	0	0,00
witbakkend aardewerk	w	81	63	30	3,60
majolica	m	83	68	25	1,60
faience	f	77	51	17	1,45
majolicabiscuit	mb	6	5	2	0,25
faiencebiscuit	fb	4	4	2	0,20
tinglazuuraardewerk uit Italië	i	2	2	1	0,10
Aziatisch porselein	p	3	3	0	0,00
Europees porselein	ep	4	4	3	2,10
industrieel wit aardewerk	iw	6	1	1	0,05
industrieel kleur aardewerk	ik	1	1	0	0,00
terracotta	te	8	3	2	0,60
pijpaarde	py	119	74	51	33,55
Totaal		**1006**	**692**	**344**	**69,95**

[24] Clevis & Kottman 1989.

Steengoed (s1 en s2)

Het eerste echte steengoed dateert vanaf circa 1300. Aanvankelijk werd dit zowel in Zuid-Limburg als het Rijnland vervaardigd, maar vanaf het midden van de 14e eeuw waren het voornamelijk Duitse productiecentra die steengoed produceerden en exporteerden, zoals Langerwehe en Siegburg. Andere bekende productiecentra uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd zijn onder andere Aken, Keulen, Raeren, Frechen en het Westerwald. De meest voorkomende vorm onder het steengoed zonder oppervlaktebehandeling uit Siegburg (s1) is de kan, waarbij de grote kannen hebben gediend als schenk- en voorraadkan. De kleinere typen hebben een drinkfunctie. Daarnaast komen drinkschaaltjes en trechterbekers voor. Ook onder het steengoed met oppervlaktebehandeling (s2) is de kan de meest voorkomende vorm. In de 16e en 17e eeuw wordt veel drinkgerei voorzien van fraaie reliëf decoraties. Aan het einde van de 16e eeuw verhuisden pottenbakkers uit Raeren naar het Westerwald, waar overwegend producten met een grijs oppervlak met zoutglazuur werden geproduceerd met toepassing van kobaltblauwe accenten. Aanvankelijk waren de producten, net zoals in Raeren, versierd met fraai gedecoreerde reliëfdecors, waarover meestal kobaltblauwe en soms paarse decoratie. Vanaf het einde van de 17e eeuw wordt de decoratie minder uitbundig. Vanaf deze periode werd steengoed vooral toegepast voor grote kannen, flessen en potten en diende het met name voor opslag en als verpakkingsmateriaal. Het meeste steengoed is dan afkomstig uit het Westerwald en in mindere mate Langerwehe en Frechen.

Steengoed neemt met 56 fragmenten naar verhouding een gering aandeel (6%) in beslag van het aardewerkspectrum van Haarlem Harmenjansweg. Twee fragmenten steengoed zonder oppervlaktebehandeling uit Siegburg behoren tot een drinkkan en een drinkschaaltje s1-dri-2) uit de tweede helft van de 14e of 15e eeuw. Deze oude fragmenten bevinden zich als opspit tussen jonger aardewerk in ophogingslagen S9002 en S9003 en zijn mogelijk met aangevoerde grond van elders op het onderzoeksterrein terecht gekomen. Dit geldt ook voor fragmenten van enkele steengoed kannen uit Raeren, Frechen en Siegburg (o.a. met reliëfversiering). In laag S9002 bevinden zich ook redelijk wat fragmenten van kannen uit Raeren en het Westerwald met reliëfversiering en verticale cannelures, soms met kobalt, uit het laatste kwart van de 16e of de eerste helft van de 17e eeuw, zoals dat vaak aanwezig is bij kannen van het type s2-kan-37 of s2-kan-55. Verder zijn enkele fragmenten aanwezig van bolle kannen uit het Westerwald met appliques of stempelwerk en kobalt (s2-kan-5, s2-kan-33) uit de tweede helft van de 17e of het begin van de 18e eeuw en bolle kannen uit Frechen met een baardman applique uit de 17e eeuw (s2-kan-21 en s2-kan-32). Naast kannen is sprake van fragmenten van een pot uit Frechen (s2-pot-5?) en twee pispotten uit het Westerwald met appliques en kobalt (s2-pis-2?) uit de tweede helft van de 17e of de eerste helft van de 18e eeuw. Steengoed uit de (tweede helft van de) 18e en 19e eeuw voor opslag is in mindere mate aanwezig. Dit betreft enkele kannen uit Frechen en potten uit het Westerwald. Een randfragment heeft behoord tot een wijde tonvormige pot met omgeslagen rand met ophangoor (s2-pot-9), die werd gebruik als zout- of zeeppot. Een boterpot met gedeeltelijk bewaarde tekst 'MARGA' van margarine, dateert uit het einde van de 19e of het begin van de 20e eeuw.[25]

Roodbakkend aardewerk (r)

Roodbakkend aardewerk is evenals grijsbakkend aardewerk vanaf de tweede helft van de 13e en 14e eeuw vervaardigd in de meeste steden, waaronder Haarlem.[26] Waar aanvankelijk met name sprake is van bakpannen, dovers, grapen, kannen, kommen, pispotten, potten, vetvangers en vuurstolpen, neemt het aantal vormen en de diversiteit onder de vormen in de loop van de 15e eeuw enorm toe. Tevens vindt ontwikkeling plaats van spaarzaam geglazuurd naar volledig inwendig geglazuurd roodbakkend aardewerk in de eerste helft van de 15e eeuw. Pas aan het eind van de 16e eeuw zijn de meeste vormen geheel geglazuurd.[27] In de loop van de 17e eeuw vindt een verschuiving plaats van lokale naar regionale productie van rood- maar ook witbakkend aardewerk. Zo veroveren de producten van Bergen op Zoom, Oosterhout, Gouda, Friesland en het Nederrijns gebied in toenemende mate de markt.

Roodbakkend aardewerk vormt met 551 fragmenten veruit de grootste bakselgroep bij het onderzoek van de Harmenjansweg (55%). Slechts enkele fragmenten van een bakpan, een grape met kraagrand en een kom met kraagrand en horizontaal worstoor, dateren uit de 15e of 16e eeuw. Het merendeel van het aardewerk dateert uit de 17e eeuw. Hieronder bevinden zich fragmenten van bakpannen (r-bak-2, r-bak-4, r-bak-6, r-bak-12), bloempotten (r-blo-12) en gatenpotten op standvlak, borden (r-bor-6, r-bor-49, r-bor-50), deksels (r-dek-4, r-dek-8), grapen (r-gra-11, r-gra-12, r-gra-33, r-gra-45, r-gra-52, r-gra-65, r-gra-69, r-gra-71, r-gra-113), kannen, kommen (r-kom-32, r-kom-36, r-kom-102), een kooltjespan, koppen (r-kop-2, r-kop-11), lekschalen (r-lek-1),olielampen, pispotten (r-pis-5), (doof)potten, een privaatemmer (r-pot-43?), een strijkbout (r-stb-1, cat. 5), steelkommen (r-stk-2, r-stk-10), testen (r-tes-1, r-tes-3), een

[25] Van der Meulen & Tousain 2017, 124-129.
[26] Bartels 1999, 93-94, 105.
[27] Bartels 1999, 107.

hoekige bak of trog, een vergiet, een vetvanger en vuurstolpen. Hiervan is slechts één voorwerp archeologisch compleet. Dit betreft een kleine grape met scherpe buikknik en iets uitgebogen rand op poten met verticaal worstoor en schenklip (r-gra-33, cat. 1). Enkele fragmenten van borden, kommen en grapen zijn voorzien van dekkend inwendig slib. In het laatste kwart van de 16e en de eerste helft van de 17e eeuw is slibversierd aardewerk geproduceerd dat bekend staat als *Noord-Hollands slibaardewerk*. Dergelijk slibaardewerk is zoals de naam aangeeft onder andere vervaardigd in Noord-Holland.[28] Tijdens het huidige onderzoek zijn onder andere fragmenten van borden, kommen en vuurstolpen met een dergelijke slibversiering aangetroffen. Een kom lijkt versierd te zijn met een hond (cat. 4). De hond staat rond 1600 symbool voor (huwelijks)trouw.[29] Anderzijds kan het worden geduid als jachtscène. Binnen de huwelijkscontext staan opspringende en rennende dieren zoals hazen, herten, zwijnen en jachthonden symbool voor de minnejacht.[30] Op een fragment van een vuurstolp staat een uil met bloemen afgebeeld (Afb. 50, cat. 8). De uil staat voor wijsheid en waakzaamheid, maar ook wellust.[31] Een uil werd in vogeljacht ook wel gebruik als lokvogel. Het vangen van vogels, oftewel het werkwoord vogelen, heeft dezelfde betekenis als het bedrijven van de liefde.[32] Gezien de symboliek zou het bij beide voorwerpen om huwelijksgiften kunnen gaan.

Wat betreft de herkomst van het roodbakkend aardewerk is het merendeel waarschijnlijk lokaal of regionaal vervaardigd. In Haarlem waren in de 17e eeuw nog redelijk wat pottenbakkers actief. Ook in de 18e eeuw hebben de Haarlemse pottenbakkers het nog relatief lang volgehouden. Vanaf 1579 werden dan ook maatregelen genomen om de eigen handel te beschermen tegen concurrerend importaardewerk uit andere productiecentra. Roodbakkend aardewerk uit Bergen op Zoom en groen en geel Gouds aardewerk waren soorten die wel verhandeld mochten worden.[33] Dit is terug te zien bij de roodbakkend grapen van het de Harmenjansweg. Een groot deel is voorzien van de kenmerkende ribbel op de randaanzet en verdikte afgeronde lip, zoals bij r-gra-11 en r-gra-113. Grapen met een dergelijk randprofiel komen doorgaans voor in de 17e en (het begin van de) 18e eeuw.[34] Van andere productiecentra is alleen een randfragment van een Nederrijns bord (r-bor-10) met een slibversiering van stippen herkenbaar, dat dateert uit het laatste kwart van de 17e of de 18e eeuw. Slechts enkele fragmenten roodbakkende aardewerk dateren waarschijnlijk vanaf de 18e eeuw, waaronder twee fragmenten van cilindrische grapen met afgeronde kraagrand, een pot met zware kraagrand en een diepe grape/sluitpan met scherpe knik van bodem naar verticale wand en naar buiten geknikte verdikte rand met dekselgeul en ribbel op randaanzet (r-gra-51?).

[28] Van Gangelen, Kersloot & Venhuis 1997.
[29] Van Gangelen, Kersloot & Venhuis 1997, 128-129.
[30] Ostkamp 2004, 134.
[31] Van Gangelen, Kersloot & Venhuis 1997, 126-127.
[32] Ostkamp 2004, 135.
[33] Van der Meulen & Smeele 2012, 88-92.
[34] Groeneweg 1992, 178. Kleij 2007, 34.

Afb. 50. Fragment van een vuurstolp van Noord-Hollands slibaardewerk, V152.6.

Roodbakkend Werra aardewerk (wa)

Behalve roodbakkend aardewerk uit Nederland komt ook een scherf voor van een bord van roodbakkend aardewerk uit het gebied rond de Noord-Duitse rivier de Werra (wa) met slibversiering in de vorm van concentrische cirkels. Naast Duitsland is dit aardewerk tussen 1602 en 1613 ook in Enkhuizen vervaardigd. De producten uit deze stad zijn nauwelijks te onderscheiden van de Duitse producten.[35] Ze komen in Nederlandse vondstcomplexen voor vanaf circa 1580 en verdwijnen weer omstreeks 1640. Werra aardewerk komt in de periode rond 1600 vrij algemeen voor.[36] Kenmerkend voor Werra aardewerk is het fijne rode tot rozerode baksel en de met ringeloor en penseel aangebrachte versiering in witte slib en kleuraccenten. De kleuraccenten zijn meestal groen en bruin, sporadisch komt ook blauw en paars voor.

Roodbakkend Duitsland-west aardewerk (dw)

Twee wandfragmenten van een roodbakkend bord met inwendig slib en een versiering met rode concentrische cirkels en bibberlijn betreft aardewerk uit West-Duitsland. Dit is onder andere vervaardigd in Ochtrup en dateert met name tussen 1650 en 1700, maar komt ook voor in het begin van de 18e eeuw. Over het algemeen wordt dit aardewerk vooral aangetroffen in Oost- en Noordoost-Nederland en Nijmegen.[37]

Mediterraans slibaardewerk (ms)

Een zeldzame vondst is een wandscherf van roodbakkend Italiaans slibaardewerk (Afb. 51, cat. 9). Dit is donkerrood van kleur met een fijn hard baksel. Het fragment is gemarmerd, met inwendig polychrome marmering (wit, groen, bruin) en uitwendig marmering met alleen wit slib. Dergelijk aardewerk is geproduceerd in Toscane en is in de tweede helft van de 16e eeuw verhandeld via Pisa en vanaf het begin van de 17e eeuw via Livorno. Rond 1650 verdwijnt dit aardewerk in de

[35] Bruijn 1992; Clevis & Van Gangelen 2009.
[36] Bartels 1999, 171-174; Jaspers 2010, 132.
[37] Bartels 1999, 178-180; Clevis 2001, 111-112, 151 (cat. 53).

Lage Landen weer van de markt.[38] Het fragment heeft waarschijnlijk behoord tot een kom, die soms aan beide zijden waren gemarmerd. Vergelijkbare kommen met marmering aan twee zijden, dateren uit de eerste helft van de 17e eeuw.[39]

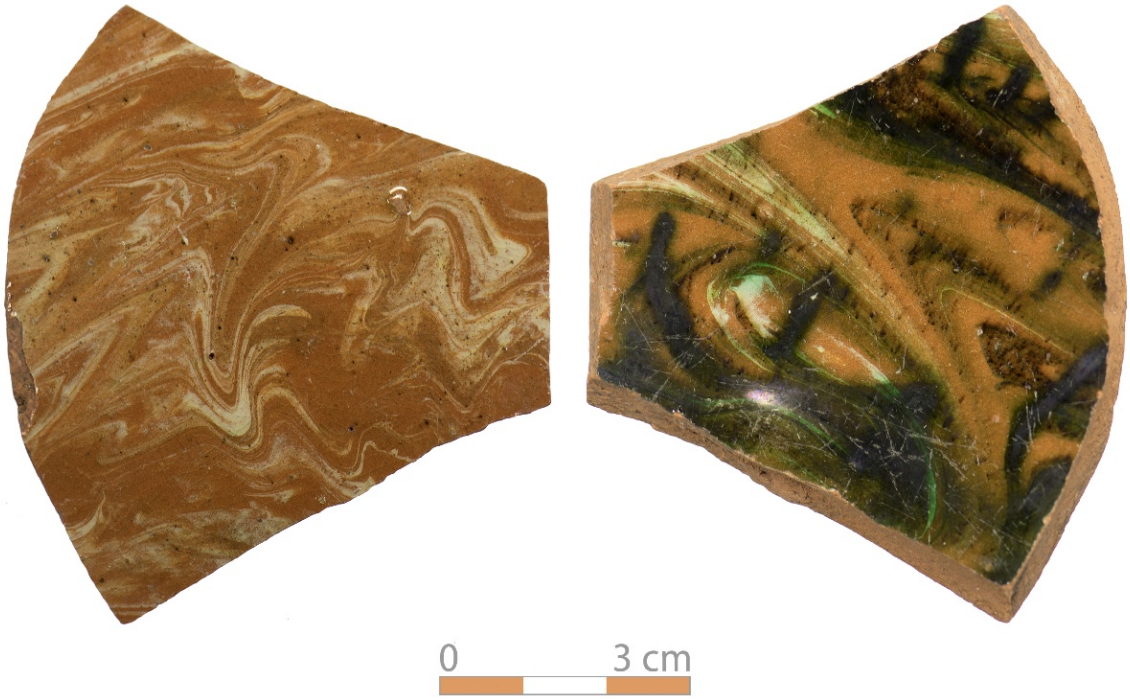

Afb. 51. Fragment van roodbakkend Italiaans slibaardewerk, V81.25.

Roodbakkend Iberisch aardewerk (ib)

Een bol bodemfragment met zalmroze/oranje, vrij grof baksel heeft behoord tot een amfoor van Iberisch roodbakkend aardewerk uit Spanje (ib-amf-2?). Deze amforen zijn gebruikt als verpakkingsmateriaal voor onder andere wijn, olijven en olijfolie. Dit aardewerk is gemaakt in Sevilla en is de meeste voorkomende soort Iberisch rood- of witbakkend aardewerk in Nederland. Spaanse (olijfolie)kruiken werden vanaf het laatste kwart van de 16e eeuw tot halverwege de 18e eeuw vervaardigd.[40] De opkomst van deze amforen hing samen met de opkomst van de Spaanse ontdekkingsreizen en kolonisatie van delen van Amerika. De amforen waren goedkoop en snel te produceren en duurzaam, waardoor ze uitermate geschikt waren voor vervoer, opslag en distributie van bulkgoederen naar de Spaanse koloniën in Amerika. Behalve in het mediterrane gebied en de koloniën worden de amforen ook gevonden in archeologische vindplaatsen in noordwest Europa, vaak scheepswrakken. In Nederland komen ze vooral voor in de westelijke delen van het land, waar maritieme activiteit plaatsvond.[41]

Witbakkend aardewerk (w)

In de periode tot 1400 is witbakkend aardewerk gemaakt in verschillende steengoedcentra in het Rijnland en in de bekende productiecentra in het Maasland, zoals Andenne en Namen. Na 1400 neemt de import van dit aardewerk uit het Rijn- en Maasgebied toe. Dan start ook op beperkte schaal de productie van witbakkend aardewerk in Nederland, in dezelfde pottenbakkerijen als waar ook het roodbakkend aardewerk werd vervaardigd. Vanaf het midden van de 16e eeuw neemt deze lokale productie toe. In de 17e eeuw wordt het nog geproduceerd door lokale pottenbakkers. In de 18e en 19e eeuw zijn het vooral Gouda en Friesland die witbakkend aardewerk produceren. Doordat er veel onderling werd geïmiteerd is het vaak problematisch de herkomst vast te stellen.[42] Veel vormen die zijn geproduceerd in roodbakkend aardewerk, zijn ook terug te vinden van witbakkend aardewerk.

Onder het witbakkende aardewerk van de opgraving, bevinden zich fragmenten van een blaker, een deksel, grapen, kannen, komforen (w-kmf-1), kommen, een knikker, koppen, een lekschaal, olielampen, pispotten, potten, een vergiet en

[38] Hurst, Neal & van Beuningen 1986, 33-37; Jaspers 2012, 134.
[39] Hurst, Neal & van Beuningen 1986, 34.
[40] Hurst, Neal & van Beuningen 1986, 65-67; Jayasena 2004, 37-39.
[41] Jayasena 2004, 37-39; Jaspers 2010, 132-133.
[42] Bartels 1999, 147.

vuurstolpen. Ook is een fragment gevonden van een kachelpan van zogenaamde Frankfurter waar. Deze kachelpannen hebben een afgeronde rand met dekselgeul en schenklip en zijn aan de buitenzijde voorzien van een enkele of dubbele bruine streep onder de rand. Ze komen zowel voor in een rood als wit baksel. Het onderscheid tussen Duitse (Midden-Rijngebied) en Nederlandse Frankfurter waar is nauwelijks te maken. De modellen werden volop geïmiteerd.[43] Het komt in Nederland voor tussen 1760 en 1900.[44]

Majolica (m) en majolica biscuit (mb)

Majolica komt in de middeleeuwen al voor rond het Middellandse Zeegebied. Kort na 1500 vestigden een aantal ambachtslieden van keramiek en glas zich in de Lage Landen, onder andere in Vlaanderen, en verschijnt het ook op de Nederlandse markt.[45] Majolica kenmerkt zich door een dekkende laag wit tinglazuur waarop aan de zichtbare zijde monochrome of polychrome decoratie is aangebracht. De achterzijde is bedekt met transparant loodglazuur. Op de borden zijn vaak afdrukken van proenen zichtbaar, die werden gebruikt om de borden in de oven te stapelen. In de 16e eeuw was majolica nog een luxeproduct. Aan het eind van de 16e eeuw raakt het breder verspreid en met de komst van de faience in het tweede kwart van de 17e eeuw verliest het zijn luxe uitstraling.[46] Het wordt vanaf dan ook steeds grover uitgevoerd. Terwijl de productie van majolica in de loop van de 17e eeuw in de meeste (Hollandse) steden verdween, bleef de productie van majolica zich in Friesland ontwikkelen. In Haarlem is majolica geproduceerd tussen circa 1570 en 1670.[47]

Bij de opgraving zijn redelijk veel fragmenten majolica gevonden (83 stuks, 8%). Dit betreft vooral fragmenten die zijn beschilderd met verschillende florale voorstellingen in monochroom blauw (cat. 12). Ook komen meermaals fragmenten voor met oosters Wanli-motief of familie-, stads- of fantasiewapens (cat. 11). Andere versieringen zijn een tulp (cat. 13), een ster, granaatappels (cat. 14) en een IHS-symbool (cat. 10). Slechts 13 fragmenten zijn polychroom beschilderd met blauw en geel, of met blauw, geel en oranje. Deze laatste drie kleuren zijn vooral toegepast bij voorstellingen naar Italiaans voorbeeld, het zogenaamde compendiario, met onder andere centraal een cherubijn of heilige figuur met aigretterand. Overigens zijn al deze versieringen (Afb. 52) bekend van productieafval dat is aangetroffen in Haarlem.[48] Samen met de zes fragmenten van borden van majolica biscuit betreft een deel hiervan waarschijnlijk productieafval uit Haarlem. Behalve borden is een fragment gevonden van een zoutschaaltje met Wanli-motief op de standvoet (m-zou-3) en twee kommen met uitgebogen rand.

Afb. 52. Diverse versieringen op majolica.

[43] Bartels 1999, 166-167.
[44] Bartels 1999, 166-167.
[45] Bartels 1999, 201.
[46] Jaspers 2010, 127-128.
[47] Bartels 1999, 214-215; Korf 1968.
[48] Korf 1968.

Faience (f) en faience biscuit (fb)

Majolica is aan de bovenzijde bedekt met wit tinglazuur en aan de onderzijde met het goedkopere loodglazuur. Faience is aan beide zijden voorzien van tinglazuur. Een ander verschil met majolica is het ontbreken van proen-afdrukken, aangezien de voorwerpen in kokers werden gebakken. Hiertoe werden in de gaten van de kokers losse pennen gestoken. Een bord rustte zo op drie pennen die aan de onderzijde langs de rand van de borden drie littekens achterlieten. Faience is de technologische opvolger van majolica en komt voor vanaf het einde van de 16e eeuw. De eerste faience is geïmporteerd uit onder andere Italië en Frankrijk en is van goede kwaliteit. Vanaf het tweede kwart van de 17e eeuw werd faience echter ook in de Lage Landen geproduceerd. Dan kwam het een lange tijd naast majolica voor en maakte een explosieve groei door na 1650, wanneer faience de overhand kreeg.[49] Het werd in verschillende plaatsen in West-Nederland (waaronder Haarlem), maar ook in Friesland en België geproduceerd. Later concentreerde de productie zich voornamelijk in Delft.[50] Rond 1800 valt de productie van faience sterk terug door de opkomst van het industrieel wit aardewerk.

Bij de opgraving zijn vooral fragmenten gevonden van borden (f-bor-2, f-bor-10). Deze zijn vooral blauw beschilderd met floraal of Wanli-motief. Ook komen twee fragmenten voor met guirlandes met tekst en een fragment met een wapen. Dit laatste fragment betreft een misbaksel dat is vervormd en waarbij blaasjes in het glazuur zichtbaar zijn (cat. 2). Ook zijn vier fragmenten van borden van faience biscuit gevonden en een koker van witbakkend aardewerk, waaruit blijkt dat het faience van de opgraving gedeeltelijk ook productieafval betreft. Slechts twee fragmenten faience zijn polychroom beschilderd, waaronder een fragment van een bord met beschildering in blauw, geel en paars en een fragment van een plooischotel met blauw, geel en oranje aigretterand (compendiario). Verder zijn fragmenten aanwezig van twee kannen, een kom, een kop, twee plooischotels en een zoutschaaltje.

Tinglazuuraardewerk uit Italië (i)

Zoals hierboven vermeldt komt geïmporteerde faience voor vanaf de tweede helft van de 16e eeuw. De eerste faience is geïmporteerd uit onder andere Italië en Frankrijk en is van goede kwaliteit. Rond 1650 verdwijnt het van de markt door de toegenomen productie van faience in Delft. Italiaanse faience dat wordt gevonden in Nederland is onder andere afkomstig uit vier verschillende productieplaatsen/regio's, waaronder Faenza, Ligurië, Deruta en Montelupo.[51]

Twee fragmenten van de opgraving zijn vermoedelijk afkomstig uit Italië. Het eerste fragment van een bord met dunne scherf en blauw bladmotief op de vlag, betreft mogelijk een fragment calligrafico naturalistico uit Piëmonte (Turijn), dat wordt gedateerd tussen 1625 en 1675 (cat. 7). Vergelijkbare faience wordt ook in Ligurië geproduceerd (o.a. Albisola, Savona). In de tweede helft van de 17e eeuw wordt hier een meer barokke decoratiestijl toegepast: a tappezzeria, dat is vervaardigd tot in de eerste helft van de 18e eeuw. Ook hierbij is de scherf van de producten zeer dun.[52] Waarschijnlijk past de scherf in deze traditie. Een parallel voor de versiering is echter onbekend.

Het tweede fragment betreft een wandscherf van vermoedelijk een kom. De scherf is vrij dik en heeft een geel/ iets rossige breuk. Inwendig is de scherf beschilderd met blauw en paars floraal motief (cat. 6). Uitwendig zijn ribbels zichtbaar bij de knik. Het tinglazuur is redelijk dun aangebracht aan beide zijden. Parelellen van faience met deze versiering zijn onbekend. Het is ook de vraag of het faience uit Italië betreft.

Aziatisch porselein (p)

Porselein is een Chinese uitvinding en is al sinds de middeleeuwen vervaardigd. Pas vanaf de tweede helft van de 16e eeuw wordt het eerste porselein in de Nederlanden geïntroduceerd. Het werd in deze periode door de Portugezen verhandeld, maar de toestroom was nog gering. Gedurende een lange periode zijn het dan ook voornamelijk de adel en zeer rijke kooplieden geweest die porselein in bezit hadden. De verspreiding beperkte zich voornamelijk tot de steden in West-Nederland, waaronder Amsterdam, Alkmaar en Middelburg. Kort na 1600 vond er een grote omslag plaats. Na kaping van een Spaans en Portugees schip waarvan de lading in 1604 werd verkocht in Middelburg en Amsterdam en de oprichting van de VOC in 1602, kwam een constante toevoer van Chinees porselein naar Nederland. Dit vroeg 17e-eeuwse materiaal betrof vooral het zogenaamde kraakporselein met typerende florale en symbolische voorstellingen binnen vakken.

In het midden van de 17e eeuw stagneerde de Chinese porseleinhandel door een burgeroorlog in China. Om toch aan de vraag naar porselein te voldoen ging de VOC-porselein bestellen in Japan, dat rond 1610 porselein was gaan produceren. Het Chinese kraakporselein werd vervolgens nagemaakt in Japan. Doordat de decoraties meestal wat grover zijn is het Japans porselein vaak wel van de Chinese importen te onderscheiden. In het laatste decennium van de 17e eeuw werd de

[49] Bartels 1999, 201-236.
[50] Jaspers 2010, 128.
[51] Jaspers 2010, 136-137.
[52] Jaspers 2009, 8-10.

markt in China weer opengesteld voor buitenlandse handelaren. Vanaf dat moment werd er door Nederlandse handelaren rechtstreeks zakengedaan met Chinese handelaren en richtten producenten zich meer op de Europese smaak.[53]

De verspreiding van porselein verschilt sterk per regio en periode. De meerderheid van het materiaal concentreert zich in de steden in West-Nederland van de 16e tot de 19e eeuw. Hier worden regelmatig vondsten gedaan van zowel het vroeg 17e-eeuwse kraakporselein als de laat 17e-eeuwse imitatie uit Japan daarvan. Het zogenaamde 'overgangsporselein' uit de periode 1620-1660 is schaars. In het binnenland komt doorgaans slechts sporadisch 17e-eeuws Chinees porselein voor. Vanaf het eind van de 17e eeuw en het begin van de 18e eeuw komt het vaker voor. Grote hoeveelheden porselein zijn echter voorbehouden aan de hoogste sociale klasse.[54] Het assortiment betreft voornamelijk koppen, schotels en in mindere mate borden en kommen.

Bij het huidige onderzoek zijn drie fragmenten Aziatisch porselein gevonden uit de 17e en/of 18e eeuw. Het oudste fragment betreft een klein kopje, of zogenaamd pimpeltje, van Chinees kraakporselein, dat dateert uit het begin van de 17e eeuw. Deze kleine kopjes werden gebruikt voor het drinken van sterke dranken, zoals brandwijn. Het kopje was uitwendig beschilderd met een fries met gestileerde bladeren. Verder is een fragment gevonden van een kom met blauwe beschildering. Gezien de afgeronde standring, betreft dit vermoedelijk een exemplaar uit Japan uit de 17e eeuw.[55] Ten slotte is een fragment gevonden van een bord van Chinees porselein met vakverdeling op de wand met sterren en een floraal motief (p-bor-8?) uit de late 17e of het begin van de 18e eeuw.

Europees porselein (ep)

Europees porselein was in de periode van 1725 tot 1850 zeer kostbaar door het ingewikkelde productieproces. In eerste instantie is het vooral vervaardigd in Duitsland, maar ook in andere plaatsen in Europa verschijnen porseleinfabrieken. De eerste productie vond in 1710 plaats in Meißen.[56] In Nederland werd in 1762 voor het eerst porselein geproduceerd in Weesp. Het vormenspectrum beperkt zich in eerste instantie voornamelijk tot koppen en schotels, een enkel bord, beeldjes en eierdoppen.[57] Pas in de eerste helft van de 19de eeuw wordt het Europees porselein voor brede lagen van de bevolking betaalbaar.[58] In het laatste kwart van de 19de eeuw is een toename in het aantal vormen te zien en wordt het algemeen.[59] Het Europees porselein van de Harmenjansweg betreft een fragment van een onderzetschotel, een beeldje en een miniatuur kopje en kannetje.

Industrieel wit aardewerk (iw)

Industrieel wit aardewerk is zoals de naam aangeeft op industriële wijze gemaakt en heeft een wit baksel met transparant loodglazuur. De klei is tijdens het vervaardigen in mallen geperst en/ of gegoten. De productie van het zogenaamde '*creamware*' start in Engeland vanaf 1759 in de Wedgwood fabriek. Rond 1763 wordt het in Nederland geïntroduceerd.[60] Tussen 1760 en 1820 wordt het aardewerk steeds witter van kleur. Na 1800 is het merendeel gemaakt van het zeer witte baksel.[61] Vanaf het begin van de 19e eeuw wordt ook in Frankrijk, Luxemburg en België industrieel aardewerk vervaardigd. In Nederland komt de productie van dit aardewerk tot grote bloei vanaf de oprichting van een fabriek in Maastricht door Petrus Regout in 1836.[62]

Op de opgraving zijn zes fragmenten gevonden van industrieel wit aardewerk met een wit baksel uit de 19e eeuw. Dit betreft onder andere scherven van twee borden, een deksel en een kop. Eén van de borden is voorzien van een zwart beeldmerk met Sphinx van de fabriek van Petrus Regout. Gezien de uitsparing boven de t dateert dit bord uit 1894.[63]

Industrieel gekleurd aardewerk (ik)

Industrieel gekleurd aardewerk, dat niet wit, zwart of rood is, valt onder deze bakselgroep. Het is op dezelfde manier vervaardigd als het industrieel wit aardewerk, alleen met andere grondstoffen/ klei. Vanaf 1777 was het bij de Wedgwood fabriek mogelijk om aardewerk te bestellen in andere kleuren. Het bekendste soort '*Jasper*' heeft een lichtblauw baksel. In Maastricht is in de 19e eeuw ook blauw aardewerk vervaardigd dat hier '*blauwsteen*' wordt genoemd.

[53] Ostkamp 2010, 141-143; Kaneda 2012, 251.
[54] Zie onder andere Carmiggelt 1994, 59, 77, 79.
[55] Kaneda 2006.
[56] Krabath 2011, 3, 6.
[57] Bartels 1999, 195-200.
[58] Krabath 2011, 6.
[59] Bartels 1999, 195-200.
[60] Bartels 1999, 238.
[61] Bartels 1999, 250.
[62] Bartels 1999, 239-240.
[63] Polling 2006, 36 (beeldmerk 80A).

Het wandfragment blauwsteen van de opgraving met reliëfversiering en loodglazuur, heeft waarschijnlijk behoord tot een meerhoekige vorm, mogelijk een kom of terrine.

Terracotta (te)

Terracotta, aardewerk dat rood van kleur is en niet is geglazuurd, werd vanaf de Late Middeleeuwen gebruikt als grondstof voor de productie van onder andere religieuze beeldjes, beelden en reliëfs. Soms betreft het pure roodbakkende klei, vaak is het bij beelden een mengsel van roodbakkende klei en pijpaarde. Behalve beelden en reliëfs zijn vanaf het begin van de 17e eeuw ook tuinpotten, schouwwangen en schouwbeelden van terracotta vervaardigd. Naast Den Haag, was mogelijk ook in Utrecht een pottenbakker actief die terracotta produceerde.[64] Verder was in Haarlem een pottenbakker actief, die in het derde kwart van de 17e eeuw terracotta tuinvazen vervaardigde.[65]

Bij het onderzoek van de Harmenjansweg zijn fragmenten gevonden van drie tuinvazen. Deze sluiten wat betreft vorm geheel aan bij de eerdere vondst van productie-afval van tuinvazen/tuinpotten op de Burgwal/Raamsteeg in Haarlem. Waarschijnlijk betreft het bij de exemplaren van de Harmenjansweg ook productie-afval, de bodems ontbreken namelijk. Bij de eerdere vondst van de Burgwal/Raamsteeg bleken veel potten te zijn geknapt op de overgang van pot naar voet of in de voet zelf. De vazen hebben een wijde afgeronde vorm met rechte wand en verdikte uitgebogen rand op ronde of zeskantige voet met gat in de bodem en twee kruloren. Bij eerder onderzoek varieerde de hoogte van 22 tot 37 cm.[66] De vazen zijn in een mal vervaardigd, waarbij de vochtige klei in de mal werd gedrukt en de overmaat klei er uit werd geschraapt. De reliëfs werden soms apart op de pot aangebracht. Van twee van de vazen bij de Harmenjansweg is een groot deel van de barokke versiering bewaard. Bij beide gaat het om twee cherubijnen die een bloemenslinger tussen hen in dragen (Afb. 53, cat. 3). De bodems ontbreken. Van het derde exemplaar is alleen een ornamentaal kruloor gevonden. Plaatselijk zijn leksporen van loodglazuur zichtbaar, waaruit blijkt dat de tuinvazen mogelijk samen met ander geglazuurd roodbakkend aardewerk in de oven hebben gestaan.

Afb. 53. Terracotta tuinvaas, V100.2.

[64] Van Gangelen, Knol, Kortekaas & Wuite 2012.
[65] Lindijer & van Vlijmen 1993.
[66] Lindijer & van Vlijmen 1993, 3.

Pijpaarde (py)

Onder de fragmenten van kleipijpen bevinden zich vooral exemplaren met langgerekt dubbelconisch model uit het derde kwart van de 17e eeuw en in mindere mate kleipijpen met ovaal model uit de 18e of 19e eeuw. Opvallend is het ontbreken van trechtervormige kleipijpen die voorkomen tussen circa 1675 en 1740.[67] Van kleipijpen met langgerekt dubbelconisch model zijn maar liefst fragmenten van minimaal 46 exemplaren aanwezig. Hiervan hebben 17 exemplaren een reliëf roos aan beide zijden, bestaande uit zeven stippen, soms met streepvormige kelkbladen aangevuld (Afb. 54). Dit betreft geen makersmerk, maar is een kwaliteitsaanduiding voor de eenvoudige/ goedkope pijp.[68] Van de bijbehorende steelfragmenten zijn slechts twee exemplaren versierd met raderingen. Slechts één exemplaar is voorzien van een hielmerk met twee slecht leesbare letters, waarschijnlijk de letters 'GG'. Dit merk is rond 1670 gebruikt in Gouda en Utrecht.[69] Negen kleipijpen hebben een ovaal model. Deze hebben allemaal het stadwapen van Gouda als bijmerk, dat dateert vanaf 1739.[70] Vijf hiervan hebben een S boven het wapen. De S staat voor *slegte* of gewone pijp. De betere kwaliteit pijp droeg alleen een wapenschildje.[71] Voorkomende hielmerken zijn: duif gekroond (1667-1897), melkmeisje (1647-1920), A gekroond (1714-1836), AE gekroond (1707-1862), GN gekroond (1768-1902), IWI (1701-1960), 19 gekroond (1729-1832) en 74 gekroond (1733-1848).[72] Van de steelfragmenten is slechts één fragment versierd met een zigzag. Verder zijn twee stelen geruwd met fijne zigzaglijntjes. Deze functionele decoratie, voor een betere grip, is toegepast vanaf 1800.[73] Een niet alledaagse vondst van pijpaarde is die van een complete pijpenkruller (Afb. 55). Deze krulstaafjes zijn gebruikt voor het opmaken van pruiken. Ze zijn zowel in Nederland als in Engeland vervaardigd. De Nederlandse exemplaren hebben afgeronde uiteinden, terwijl de Engelse exemplaren licht afgeplatte uiteinden hebben, vaak met makersmerk. De pijpenkruller van de Harmenjansweg heeft afgeplatte uiteinden met daarin het initiaalmerk 'WB'. Deze blijkt te zijn vervaardigd in Engeland tussen 1720 en 1800.[74]

[67] Duco 1987, 27, 33.
[68] Duco 1987, 75-77.
[69] https://www.claypipes.nl/merken/letters/gg/
[70] Duco 1987, 77.
[71] Duco 1987, 77.
[72] Duco 2003.
[73] Duco 1987, 88.
[74] De Boer & Guiran 2010, 70.

Afb. 54. Kleipijp met langgerekt dubbelconisch model, V156.18.

Afb. 55. Pijpenkruller, V157.1.

5.3 Conclusie

Aan de hand van vondstmateriaal van de opgraving kan worden geconcludeerd dat het terrein, vanaf het derde kwart van de 17e eeuw in gebruik is genomen. Zowel de oudste ophogingslaag S9004, als enkele sporen, dateren uit deze periode. Slechts enkele vondsten zijn ouder, maar zijn waarschijnlijk als opspit of als overleveringsstuk samen met het overige jongere aardewerk tussen aangevoerde grond op het terrein beland. De meeste scherven dateren uit het derde kwart van de 17e eeuw. Jonger aardewerk is wel aanwezig, maar in mindere mate. Dit bevindt zich hoofdzakelijk in ophoginginslagen S9002 en 9003, beide met vermengd materiaal met een looptijd van de 14e tot en met de 19e eeuw. Ook in deze lagen bevindt zich hoofdzakelijk aardewerk uit het derde kwart van de 17e eeuw. Het valt op dat kleipijpen uit de periode tussen circa 1675 en 1740 ontbreken. Naast huishoudelijk afval is sprake van fragmenten van productie-afval van pottenbakkers uit Haarlem, zoals de scherven van misbaksels en biscuit fragmenten van majolica en faience en een bakkoker ten behoeve voor de productie van faience. Ook enkele fragmenten van terracotta tuinvazen, zijn waarschijnlijk misbaksels. Onder het aardewerk bevinden zich verder enkele fragmenten van minder vaak voorkomend geïmporteerd aardewerk, zoals de scherven van een Spaanse amfoor, een kom van gemarmerd roodbakkend aardewerk uit Italië, tinglazuuraardewerk uit Italië en een pimpeltje van kraakporselein uit China. Hoewel deze scherven kunnen duiden op bewoners met een bovengemiddelde welstand, zeggen de scherven in dit geval waarschijnlijk niet direct iets over de bewoners van het terrein, aangezien niet bekend is waar het materiaal uit de lagen vandaan komt. Waarschijnlijk is de grond met scherven van elders in de stad is aangevoerd.

5.4 Beantwoording van de onderzoeksvragen

3. Is er sprake van een fasering in de ophoging van het terrein? Zo ja, waaruit bestaan de verschillende ophogingspakketten en kunnen deze gedateerd worden?

Er is sprake van fasering in de ophoging van het terrein. Ophogingslaag S9004 is opgebracht in het derde kwart van de 17e eeuw. Tussen ophogingslaag S9002 en S9003 kan op basis van het aardewerk geen onderscheid worden gemaakt. Beide lagen bevatten aardewerk met een looptijd van de 14e tot en met 19e eeuw, waarbij de nadruk ligt op aardewerk uit het derde kwart van de 17e eeuw.

4. Wat is de aard, datering, omvang, gaafheid (fysieke kwaliteit) en conservering van de archeologische sporen en sporenclusters?

De conservering van het aardewerk is goed. Het bestaat hoofdzakelijk uit grote fragmenten en is nauwelijks verweerd. Daarentegen betreft het vooral fragmentarisch materiaal en zijn nauwelijks (archeologisch) complete objecten aanwezig.

6. Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?

De ruime meerderheid van het aardewerk dateert uit het derde kwart van de 17e eeuw of is jonger. Dit betreft hoofdzakelijk doorsnee (huishoudelijk) afval van roodbakkend aardewerk, witbakkend aardewerk, majolica, faience, steengoed en kleipijpen. Slechts enkele fragmenten aardewerk dateren uit de Late Middeleeuwen, 16e eeuw, of eerste helft van de 17e eeuw. Naast huishoudelijk afval is sprake van fragmenten van productie-afval van pottenbakkers uit Haarlem die majolica, faience en terracotta tuinvazen hebben geproduceerd.

8. Wat is de relatie van vondsten en sporen met de eerder aangetroffen vondsten en sporen in de omgeving?

Direct ten zuidwesten van en grenzend aan het huidige plangebied, in het plangebied Scheepmakerskwartier fase 1 zijn verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd in de vorm van een bureau- en een proefsleuvenonderzoek en een archeologische begeleiding. Uit deze onderzoeken kwam naar voren dat de aanwezigheid van archeologische resten van voor circa 1650 klein is.[75] Dit is eveneens het geval bij het huidige onderzoek van de Harmenjansweg.

14. Zijn er beer- en/of waterputten en andere gesloten contexten in het plangebied aanwezig en hoe kan de inhoud hiervan (zowel anorganisch als organisch) worden gewaardeerd (laag of juist heel kansrijk)?

Gesloten vondstcomplexen ontbreken in het plangebied.

[75] Bakker, Hullegie & Csonka 2019, 9.

6 Keramisch bouwmateriaal (M. de Haas)

6.1 Inleiding

Tijdens het archeologisch onderzoek van Haarlem Harmenjansweg 85-93 zijn 165 objecten aangetroffen die behoren tot de categorie keramisch bouwmateriaal (bijlage 10). De fragmenten van een aardewerken gresbuis (V80) zijn niet meegenomen tijdens het specialistisch onderzoek. De overige 164 objecten zijn gedetermineerd en waar mogelijk gerelateerd aan de sporen en/of structuren die tijdens het onderzoek aan het licht zijn gekomen.

Om beter zicht te krijgen in de diversiteit van het materiaal zijn de vondsten in vier categorieën opgedeeld. In de komende paragraaf zullen de vondsten per hoofdcategorie verder worden toegelicht en waar mogelijk in verband worden gebracht met hun context. De paragraaf wordt afgesloten met een korte conclusie.

6.2 Bouwen

De categorie bouwen bestaat uit 12 objecten. Negen daarvan zijn bakstenen, of fragmenten van bakstenen. Eén witbakkend exemplaar is afkomstig uit ophogingslaag S9003 (V5) en twee roodbakkende exemplaren die nog in verband zitten (V40) zijn afkomstig uit een recente verstoring (S5). Het betreft hier waarschijnlijk twee bakstenen afkomstig van omlijsting van een raam, aangezien ze aan één zijde afgerond zijn.

De overige objecten zijn te relateren aan sporen en/of structuren. Drie bakstenen zijn gerelateerd aan structuur 2 (S6 en S22). Twee roodbakkende exemplaren (V31 en V75) hebben een maatvoering van 24x12x4 cm en zijn door bouwhistoricus R. de Vries op basis van deze maatvoering, muurdikte en stedenbouwkundige ontwikkeling gedateerd in het laatste kwart van de 17e eeuw. Het derde, witbakkende exemplaar (V76) heeft een maatvoering van 16,5x7x3 en is waarschijnlijk afkomstig van het jonger muurwerk dat tegen de spoor 22 is aan gemetseld. De maatvoering van deze steen komt overeen met die van een andere witbakkende steen (V26) gerelateerd aan structuur 1 (S7). Deze structuur is op basis van bouwtechnisch onderzoek gedateerd in de vroege 19e eeuw. De witbakkende steen (V105) afkomstig van een poer (s40) behoort tot dezelfde structuur en krijgt een vergelijkbare datering. Tot slot werd een klein witbakkend baksteenfragment (V51) aangetroffen in de vulling van een sloot (S10). Omdat het een klein fragment betreft is het niet mogelijk om tot een nauwkeuriger datering te komen dan 18e of 19e eeuw.

Naast bakstenen zijn drie fragmenten van mortel verzameld. Eén fragment (V27) is afkomstig uit ophogingslaag S9003 en kan niet nauwkeurig gedateerd worden. Hetzelfde geldt voor twee fragmenten (V52) afkomstig uit de vulling van de sloot (S10). Het laatste fragment (V26) is afkomstig uit S7 en gerelateerd aan structuur 1. Het fragment kan daarom gedateerd worden in het begin van de 19e eeuw.

6.3 Dakdekken

De categorie dakdekken wordt vertegenwoordigd door acht fragmenten van dakpannen. Eén fragment (V36) is roodbakkend en bedekt met loodglazuur vermengd met een donkere angobe. Het fragment is gevonden in spoor 7 en kan dus in verband gebracht worden met structuur 1. Omdat het een dakpanfragment betreft, en dus geen onderdeel uitmaakt van de muur zelf, is het niet met zekerheid aan het 19e -eeuwse muurwerk te relateren. Mogelijk is de vondst afkomstig uit de uitbraaksleuf. Twee andere fragmenten (V100, (2x)) zijn afkomstig uit een vondstconcentratie (S37) met veel aardewerk (hele potten en grote fragmenten), dierlijk botmateriaal en een bronzen grape fragment. Beide fragmenten zijn bedekt met loodglazuur en kunnen op basis van het baksel en de glazuur gedateerd worden in de tweede helft 16e of begin 17e eeuw.

De overige vijf fragmenten zijn afkomstig uit ophogingslagen S9002 t/m S9004 en kunnen daarom niet nauwkeuriger gedateerd worden dan de periode 17e t/m 19e eeuw. Op twee ervan bevinden zich resten van loodglazuur (V3 en V35). Een derde fragment bevat loodglazuur met een donkere engobe (V39) en twee zijn ongeglazuurd (V13 en V35).

6.4 Plaveien

De categorie plaveien betreft veruit de meeste vondsten die gerekend worden tot het keramisch bouwmateriaal. In totaal zijn 143 tegels en fragmenten van tegels aangetroffen. Deze zijn onderverdeeld in twee groepen: wandtegels (N=118) en vloertegels (N=25). Ze zullen afzonderlijk besproken worden.

6.5 Wandtegels

De grootste groep betreft de wandtegels. Een deel is gerelateerd aan sporen en/of structuren: 20 fragmenten worden in verband gebracht met structuur 1 (S7, S19 en S23), negen met structuur 2 (S22) en één tegelfragment is gevonden in associatie met structuur 3 (S24). Verder zijn er tegels aangetroffen in een recente verstoring (S5), in een mogelijk verstoorde vloer met planken (S31) en in de vondstconcentratie met aardewerk, dierlijk botmateriaal en grape-fragment (S37). In de gevallen waar de sporen muurwerk betreffen kunnen de wandtegels niet direct gerelateerd worden aan de muur zelf. Het betreft waarschijnlijk vondsten afkomstig uit de muurinsteek of uitbraaksleuf. En daarom kunnen ze vermengd zijn met grond uit de ophogingslagen S9002 t/m S9004. Ook de overige sporen zijn niet nauwkeurig te dateren omdat ze deels verstoord zijn of een brede datering hebben. Voor het determineren van de wandtegels is daarom besloten geen onderscheid te maken tussen vondsten uit sporen en vondsten uit ophogingslagen. Alle wandtegelfragmenten die tijdens het onderzoek zijn aangetroffen zijn witbakkend en voorzien van tinglazuur.

De oudste groep tegels betreft relatief dikke tegels (12 tot 16 mm) met polychrome decoratie. Ze worden ook wel majolicategels genoemd, naar het meerkleurige aardewerk dat in de 15e eeuw in Italië geproduceerd werd. In totaal zijn tijdens het onderzoek 23 tegels of fragmenten van majolicategels aangetroffen. Drie daarvan zijn gedecoreerd met een vlechtband binnen horizontale lijnen (V35, V79 en V97). Het betreft waarschijnlijk fragmenten van randtegels die samen de omlijsting van een gekleurd wandtafereel vormden. Parallellen zijn schaars, maar in Antwerpen zijn roodbakkende vloertegels aangetroffen met een vergelijkbaar motief in loodglazuur (zie collectie majolica tegels Stad Antwerpen, afdeling Archeologie). Op basis van een vergelijking met deze vloertegels kunnen de wandtegels uit Haarlem gedateerd worden in de periode 1550-1625. Een vierde tegel krijgt op basis van de kleur en dikte een vergelijkbare datering toegewezen (V79). Het betreft hier echter geen randtegel, maar een fragment van een groter tafereel dat op basis van dit ene fragment niet te herkennen is.

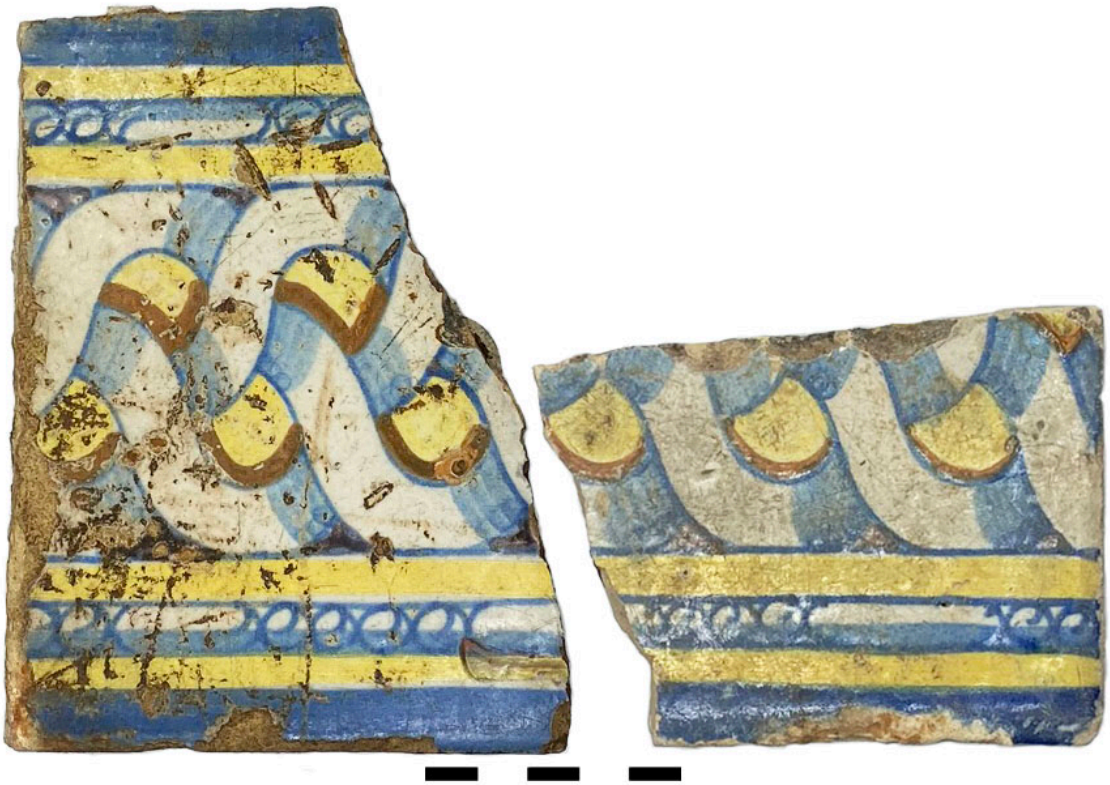

Afb. 56. Majolicategels met vlechtband (V79 (links) en 97 (rechts))

Ook enkele andere majolicategels zijn op basis van vorm en versiering iets nauwkeuriger te dateren. Bijvoorbeeld de tegel met een geel ruitvormig kader, blauwe hoeken en een aap in het midden (V47). De aap stopt met een poot iets eetbaars in zijn bek, maar wat hij eet is niet goed zichtbaar. Afbeeldingen van apen op tegels komen langere tijd voor, maar dit exemplaar kan op basis van de kleurstelling en vorm van het kader gedateerd worden in de periode 1575-1650. Eenzelfde datering geldt voor de voorstelling van een ree binnen een verglijkbaar geel, ruitvormig kader (V26).

Andere polychrome tegels met herkenbare afbeeldingen zijn te dateren in de 17e eeuw. De grootste groep betreft tegels met afbeeldingen van bloemen, meestal in een ruitvormig kader (V33, V35, V64, V68 en V94), maar ook één keer in een vierpas-kader (V35). Op één tegel is een mensfiguur afgebeeld (V96). Gezien de aanwezige pofbroek betreft het waarschijnlijk een man, maar de afbeelding is niet helemaal bewaard gebleven. Op een andere tegel is een dier zichtbaar dat niet meer te herkennen is (V35). Verder is er nog een exemplaar dat onderdeel is geweest van een tafereel bestaande uit vier tegels met bloemen, druiven en granaatappels die samen een geheel vormen met in het midden een achtpuntige ster (V33). En tot slot zijn er acht exemplaren (V5, V7, V25, V40, V43, V56, V87 en V105) waarvan de afbeelding niet meer zichtbaar is. Meestal is alleen de hoekversiering en een deel van het kader zichtbaar, waardoor je wel kan zien dat ze polychroom beschilderd zijn.

Afb. 57. Majolicategel met afbeelding aap (V47).

Afb. 58. Majolica tegel met bloemen in vaas in vierpas-kaders (V35)

In 76 gevallen zijn de tegels enkel met blauwe verf beschilderd. Bij 53 exemplaren betreft het alleen hoekversieringen en/of delen van afbeeldingen die niet nader te determineren zijn. De dikte van deze groep tegels is tussen de 9 en 12 mm en ze kunnen niet nauwkeuriger gedateerd worden dan in de 17e/18e eeuw.

Op de overige 23 exemplaren zijn wel afbeeldingen te herkennen. Zo zijn er tegels met mensfiguren, waaronder een man met een kolfstick (V79), een soldaat met een musket (V87), en zes tegels met mensfiguren waarvan slechts een deel is afgebeeld: viermaal een man (V25(2x), V27 en V64), eenmaal een vrouw (V78) en eenmaal een paartje (V91). Daarnaast zijn er tegels met landschappen en/of dorspsgezichten (V26, V69, V94, V100(2x)) en tegels met dieren, waaronder een koe (V100), een vogel (V105) en een onbekend dier (V94). Op twee andere tegels staan afbeeldingen van schepen. Eén betreft een groot zeilschip (V105) op het andere een kleinere boot met lijnen die langs de zeilen naar beneden lopen (ook V105). Mogelijk hebben we hier te maken met een vissersboot. Een laatste tafereel dat op meerdere tegels afgebeeld is zijn bloemen in een vaas (V94, V97, V100 en V105). En tot slot is er één tegel beschilderd met kleine blauwe ruiten (V56). Al deze scenes komen regelmatig voor op blauw beschilderde tegels, zowel in de 17e als de 18e eeuw. Aangezien verdere contextgegevens ontbreken kunnen ze niet nauwkeuriger gedateerd worden.

Afb. 59. Tegelfragment met mensfiguur met kolfstick (V79)

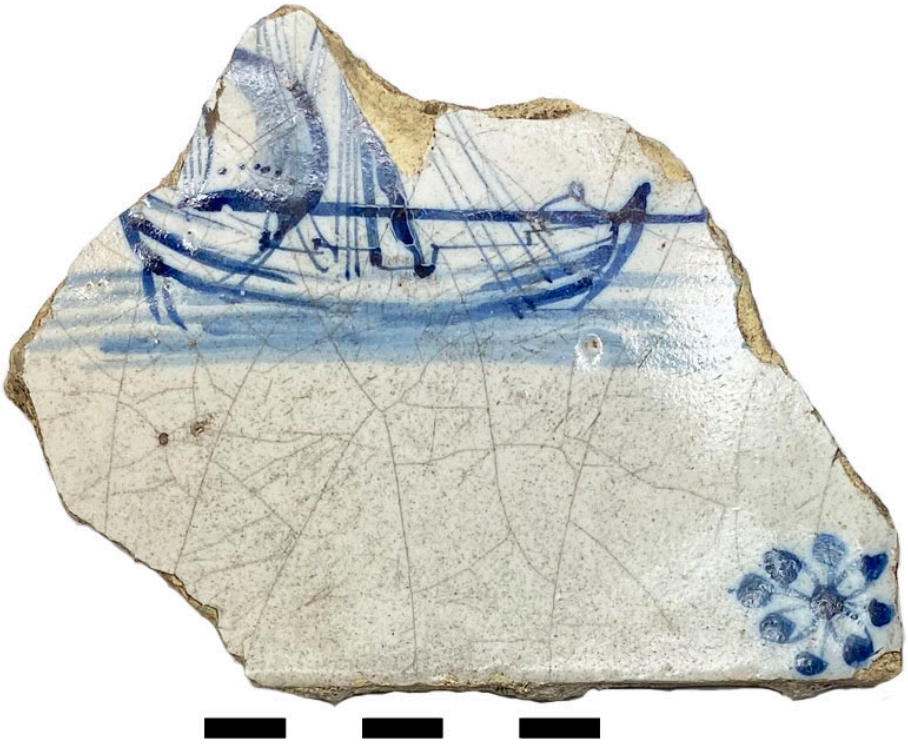

Afb. 60. Tegelfragment met afbeelding zeilboot of vissersboot (V105)

Naast blauwe verf is er ook gebruik gemaakt van mangaan, te herkennen aan de donkerpaars-bruine kleur. Eén tegel is beschilderd met blauwe verf en mangaan (V81). Het betreft een niet nader te bepalen tafereel in blauwe verf binnen een breed achthoekig kader opgevuld met gespat mangaan. Naast deze tegel zijn nog vier tegels met alleen mangaan aangetroffen. Twee hebben een geometrische decoratie, waarvan één bestaat uit een witte ruit met daaromheen gevlekt mangaan (V78) en de andere uit een achthoekig kader met in het midden een kleine cirkel van gespat mangaan (V97). Een mangaantegel heeft decoratie die omschreven wordt als marmerimitatie (V78) en tot slot is er nog een klein fragment waarvan de vorm niet te determineren is (V105). Ook mangaantegels komen voor vanaf de 17e eeuw en kunnen daarom dateren in de 17e en 18e eeuw. Alleen de marmerimitatie-tegel kan op basis van parallellen uit dateerbare contexten gedateerd worden in de 18e eeuw.

Tot slot is in elf gevallen alleen een egaal wit tegelfragment aangetroffen. Of deze tegels wel of geen versiering hebben gehad is niet meer te achterhalen. Ze kunnen ook niet nauwkeuriger gedateerd worden dan 17e tot 19e eeuw.

6.6 Vloertegels

In totaal zijn 25 vloertegels of fragmenten van vloertegels aangetroffen. Ook bij deze groep zijn de meeste exemplaren afkomstig uit ophogingslagen S9002 t/m S9004. Elf exemplaren zijn afkomstig uit sporen, maar ook hierbij geldt dat ze grotendeels afkomstig zijn uit de muurinsteek of uitbraak sleuven van structuur 1 (S7 en S23) en structuur 2 (S22), een vrijwel vergraven muur (S15), de recente verstoring (S5) en de vulling van een sloot (S10/11). Er zijn echter twee uitzonderingen. Eén vloertegel is gerelateerd aan structuur 2. Deze werd aangetroffen tijdens het opschonen van de poer op de hoek van S22 en S19 (Afb. 28). Het betreft een roodbakkende plavuis met loodglazuur. De maatvoering is 19x19x2, en vanwege de associatie met het muurwerk kan de tegel gedateerd worden in het laatste kwart van de 17e eeuw. De andere uitzondering betreft een roodbakkende vloertegel met loodglazuur en een maatvoering van 21x21x3. Hij is gerelateerd aan structuur 3 (S24) en behoort waarschijnlijk tot de tegelvloer die aan het licht kwam na het opschonen van het muurwerk.

De overige 23 tegelfragmenten zijn allemaal roodbakkend. Op negen exemplaren is loodglazuur aangebracht (V3, V14, V27, V36, V47, V53, V55, V63 en V92), op negen andere fragmenten (V33(2x), V36, V40, V50, V57, V68, V92 en V97) zit koperglazuur waardoor de tegels een mooie groene kleur kregen. Op vijf tegelfragmenten (V5, V35(2x), V36 en V52) is geen glazuur aangetroffen. Het is echter niet uitgesloten dat er wel glazuur op heeft gezeten, maar dit door slijtage niet meer zichtbaar is. Voor alle fragmenten geldt dat ze vanwege het gebrek aan context gedateerd kunnen worden in de 17e tot 19e eeuw.

6.7 Overige

Het enig object in de categorie overige behoort eigenlijk niet tot de categorie keramisch bouwmateriaal. Het betreft een aardewerken bord (V11) van de firma Petrus Regout & Co., met daarop een oosters decor dat ook wel wordt aangeduid als Timor decor. De datering is derde kwart 19e eeuw. Omdat enkel het centrale platte gedeelte van het bord bewaard is gebleven is het object vermoedelijk aangezien voor een keramische tegel.

6.8 Conclusie

Het keramisch bouwmateriaal dat is aangetroffen tijdens het onderzoek aan de Harmenjansweg te Haarlem dateert uit de periode 17e tot 19e eeuw. Enkele vondsten zijn gerelateerd aan de sporen en structuren die tijdens het onderzoek zijn aangetroffen. Het betreft bakstenen afkomstig van muurwerk en enkele vloertegels. Het grootste deel van het materiaal is afkomstig uit ophogingslagen of insteek- of uitbraaksleuven. Over de precieze context is daarom geen te uitspraak te doen. Het materiaal past binnen de stedelijke context van Haarlem in de periode 17e tot 19e eeuw.

7 Metaal (M. de Haas)

7.1.1 Inleiding

Tijdens het archeologisch onderzoek van Haarlem Harmenjansweg 85-93 zijn 156 metalen objecten aan het licht gekomen (bijlage 11). Het betreft 60 objecten van koper of koperlegering, 57 objecten van lood, 20 objecten van smeedijzer, 12 objecten van gietijzer, vier objecten van (lood)tin-legering, twee objecten van ijzerblik, en één object van zink. De ijzeren objecten zijn matig tot slecht bewaard gebleven en bezitten vaak nauwelijks een metaalkern. Ondanks deze aantasting konden alle objecten worden toegewezen aan afzonderlijke categorieën. Enkele objecten (N=7) zijn niet gereinigd en geconserveerd. De overige objecten (N=149) zijn gereinigd en daarna geconserveerd zoals beschreven in paragraaf 4.11 van het evaluatierapport.[76] Het grootste deel (N=131) van de vondsten is afkomstig uit ophogingslagen S9002, S9003 en S9004. Het betreft voornamelijk vondsten met een datering tussen de 17e- en begin 19e eeuw. Slechts enkele objecten hebben een eerdere datering, maar dit betreft vermoedelijk opspit of objecten met een lange gebruiksgeschiedenis, gezien de oudste ophogingslaag (S9004) op basis van het aardewerk gedateerd wordt in de derde kwart van de 17e eeuw (paragraaf 5.3).

Over de oorspronkelijke context van de vondsten kan geen uitspraak worden gedaan. Wat wel duidelijk naar voren komt is dat het materiaal past in de stedelijke context van Haarlem in de periode 17e tot en met begin 19e eeuw. De vondsten kunnen in verband worden gebracht met wonen en leven in deze periode, maar ook met industrie en nijverheid waaronder metaalbewerking, weven en naaien, visserij en scheepvaart. Aangezien het gebruikelijk was om stadsafval te gebruiken voor de ophoging van gebieden in aanbouw is het daarom goed mogelijk dat de opgebrachte grond afkomstig is uit de stad zelf.

De overige vondsten (N=26) zijn in verband te brengen diverse sporen, waaronder 19e-eeuws muurwerk (S7 en S19), een mogelijke kelder met recente tegelvloer (S24, structuur 3), een houten paal (S26), enkele houten planken (S31) en een recente verstoring (S5). De sporen zijn allen ingegraven in de ophogingslagen (S9002, S9003 en S9004), die op basis van de aardewerkanalyse niet eerder dan de derde kwart van de 17e eeuw worden gedateerd. Daarom kan geconcludeerd worden dat ook de vondsten die geassocieerd worden met sporen geplaats moeten worden in de periode derde kwart 17e tot en met de 19e eeuw.

Om beter zicht te krijgen in de diversiteit van het materiaal zijn de vondsten in vijf hoofdcategorieën en 18 subcategorieën ondergebracht. Het resultaat is weergegeven in onderstaande tabel. In de komende paragraaf zullen de vondsten per hoofdcategorie verder worden toegelicht. De paragraaf wordt afgesloten met een korte conclusie.

[76] Bakker, A.M., A.G.J. Hullegie & Y.C. Csonka, 2019

Tabel 2. Aantal vondsten per categorie.

Categorie	Subcategorie	Aantal
Wonen en Leven	huisconstructie	3
	raamwerk	1
	hang- en sluitwerk	1
	huisinrichting	12
	keukengerei	15
	speelgoed	1
	kledingaccessoires	9
Economie	munten en penningen	26
	kwaliteitsmerk	3
	meten en wegen	2
Nijverheid en industrie	metaalbewerking	50
	constructiemateriaal	11
	visserij	9
	weven en naaien	5
	gereedschap	3
Logistiek en transport	scheepvaart	2
	paardentuig	2
	uniform accessoires	1
	Totaal:	**156**

7.1.2 Wonen en leven

De categorie wonen en leven wordt vertegenwoordigd door 42 vondsten verdeeld over zeven subcategorieën. Vier daarvan zijn direct verbonden met de constructie en inrichting van het huis (huisconstructie, raamwerk, hang en sluitwerk en huisinrichting), de overige drie met het wonen en leven in en om het huis (keukengerei, kledingaccessoires en speelgoed).

De subcategorie huisconstructie bevat drie vondsten: twee muuranker-fragmenten (V89 en V103) en een daklood-fragment (V65). De eerste twee zijn gebruikt voor het verankeren van houten balken aan een muur, en de derde werd gebruikt om dakranden waterkerend af te dichten. De subcategorieën raamwerk en hang- en sluitwerk worden vertegenwoordigd door een borgpen voor een raam (V4) en een fragment sleutelgatbeslag (V34). De borgpen dateert uit de 19e eeuw, het sleutelgatbeslag heeft een vermoedelijke datering in de 17e of 18e eeuw en is waarschijnlijk afkomstig van een kast of kist.
In de subcategorie huisinrichting bevinden zich 12 objecten. Vier daarvan zijn gordijnringen van koperlegering (V37, V41, V59(2x) en V98), gebruikt voor de stoffering van woonhuizen. Ook van koperlegering zijn twee beslagfragmenten. Een daarvan betreft een rond beslagfragment van een kast in Empirestijl (V59), een kenmerkende stijl die in de 19e eeuw vanuit Frankrijk overwaait naar Nederland. Het andere meubelbeslag (V34) betreft een nageltje met een ronde kop gebruikt voor het stofferen van stoelen of banken. Daarnaast zijn nog vijf objecten van gietijzer gevonden. Een daarvan is een putdeksel uit het eind van de 19e eeuw, gebruikt voor het regelen van waterafvoer in huis (V103). De overige vier zijn fragmenten van haardplaten (V37, V48, V61, V103). Op een van de fragmenten (V48) is een Franse lelie waar te nemen. Dit was een gangbaar decoratief element op haardplaten uit de 17e en 18e eeuw.

De subcategorie keukengerei bevat 15 objecten, waarvan het grootste deel bestaat uit fragmenten van grapes (N=6). Grapes vormen vanaf de middeleeuwen het gangbare instrument om in te koken boven open vuur. Bronzen exemplaren komen voor vanaf de Late Middeleeuwen, maar worden in de moderne tijd gaandeweg vervangen voor gietijzeren exemplaren. De vijf fragmenten van gietijzer (V10, V15, V58, V89 en V151) kunnen daarom gedateerd worden in de 18e of 19e eeuw. Het grape-oor van brons (V101) kan op basis van de vorm en het materiaal gedateerd worden in de 16e of 17e eeuw. Andere objecten van vaatwerk bestaan uit een fragment van een gietijzeren ketel (V37), een klein fragment van de

standring van een tinnen kan (V6) en een fragment van een tap (V99). Deze laatste heeft een driepas-vorm die voorkomt vanaf de 17e eeuw. Daarnaast zijn er nog een mesheft-bescherming van koperlegering aangetroffen (V98) en een ijzeren mes met benen heft (V103). Enkele recente objecten die behoren tot keukengerei zijn een fragment van een ijzerblik met tin (V37), vermoedelijk onderdeel van een conservenblik, een kistdekseltje van blik (V33) en een lood-tinnen flessendop (V10).

Afb. 61. Grape oor van brons (V101).

De subcategorie kledingaccessoires wordt vertegenwoordigd door 9 objecten, waaronder 5 gespen. Twee daarvan zijn dubbelovale gespen van koperlegering die dateren in de periode 1550-1650 (V34 (2x)). De overige zijn gespen met een enkele beugel. Twee zijn van ijzer en dateren in de 18e eeuw (V25, V34), de derde van koperlegering ook uit de 18e eeuw (V85). De andere kledingaccessoires zijn, een koppelpassant met dubbele beugel (V58), net als de dubbelovale gespen te dateren in de periode 1550-1650, en een belletje van koperlegering (V10) vermoedelijk 17-eeuws en gebruikt als decoratief element aan een kledingstuk. De enige knoop (V44) is van lood en vrij slordig vervaardigd wat doet vermoeden dat hij diende als noodknoop ter vervanging van een gesneuveld exemplaar. Tot slot is er nog een klein ringetje (kledingoog) aangetroffen dat waarschijnlijk diende als tegenhanger van een klediнghaak, en zo een sluiting voor een kledingstuk vormde (V103).

In de subcategorie speelgoed bevindt zich slechts één object. Het betreft een tinnen speelgoedbordje uit de 16e-17e eeuw (V72). De conservering is matig, maar enkele decoratieve elementen zijn nog net zichtbaar.

Afb. 62. Koppelpassent (V58)

7.1.3 Economie

De categorie economie wordt vertegenwoordigd door 31 vondsten verdeeld over drie subcategorieën: munten en penningen, kwaliteitsmerken en meten en wegen. De subcategorie munten bestaat uit 25 munten en één rekenpenning. Alle objecten zijn van koperlegering en dateren in de periode 17e tot en met 19e eeuw. Omdat de conservering van de munten op één munt na matig was, konden veel munten niet nauwkeurig gedetermineerd worden. Wel kon in vrijwel alle gevallen vastgesteld worden welk type munt het betrof. De meest voorkomende munten zijn duiten. In totaal werden 18 exemplaren aangetroffen. Daarnaast werden een Friese oord, vier centen, een halve cent en een munt van 2 cent gevonden.

De oudste Duit komt uit Overijssel en dateert in de periode 1604-1606 (V12). Daarna volgen twee duiten uit Utrecht gedateerd in de eerste helft van de 17e eeuw. Op één ervan is het jaartal 1637 te zien (V41), de andere kan op basis van het wapen geplaatst worden in de periode 1617-1637 (V98). Een derde exemplaar uit Utrecht wordt gedateerd in de periode 1657-1689 (V45). Uit de 18e eeuw stammen twee exemplaren: één uit Holland met jaartal 1702 (V67), de andere uit Overijssel met een datering tussen 1702-1769 (V6). De overige exemplaren kunnen niet nauwkeurig gedateerd worden. Zes exemplaren worden op basis van vorm en grootte toegeschreven aan de 17e eeuw. Eén van deze exemplaren komt uit Overijssel (V101). Op een andere zijn de letters IA waar te nemen met daaronder de cijfers 53 (V2). Het zou om een exemplaar uit Friesland kunnen gaan met jaartal 1653, maar dit is niet met zekerheid vast te stellen. Dan is er nog een exemplaar met de letters RA, wat mogelijk duidt op Utrecht (V41), een exemplaar met twee leeuwen in het wapen wat kan duiden op Friesland of West-Friesland (V19) en tot slot één exemplaar waar niets meer op te zien is (ook V19). Tot slot zijn er 6 exemplaren op basis van hun vorm toegeschreven aan de 18e eeuw. Twee ervan konden toegewezen worden aan Zeeland (V24) en Holland (V41), één was niet herkenbaar doordat er een vierkant spijkergat doorheen is geslagen (V6) en op de andere drie was niets te zien (V37, V95(2x)).

De Friese Oord (V101) kan op basis van het wapen gedateerd worden in de periode 1644-1649. Het 2 cent stuk komt uit België en is geslagen onder Koning Leopold I in 1835 (V77). De drie centen (V24 (3x)) dateren opeenvolgend uit 1827 (Koning Willem I), 1878 (Koning Willem III) en 1925 (Koningin Wilhelmina). En tot slot dateert de halve cent (V6) uit 1841 (Koning Willem II).

Naast munten werd ook één rekenpenning gevonden (V34). Rekenpenningen werden vanaf de Late Middeleeuwen gebruikt als hulpmiddel bij het rekenen op een rekenbord. Vanaf de 17e eeuw verschijnen er ook kleine varianten die als speelgeld of fiche worden gebruikt. Ze zijn meestal afkomstig uit Neurenberg, veruit de grootste producent van rekenpenningen vanaf de 16e eeuw. Het exemplaar uit Haarlem kan waarschijnlijk tot deze laatste categorie gerekend worden. Het betreft een rekenpenning in Franse Stijl, met op de voorzijde het borstbeeld van Koning Lodewijk XV en op de eerzijde een wapen omgeven door palmtakken. Hij is geslagen in Neurenberg tussen 1715 en 1765 en werd vermoedelijk gebruikt als speelpenning.

In de subcategorie kwaliteitsmerken bevinden zich drie merkloden. Twee ervan worden doorgaans aangeduid als lakenlood en bestaan uit twee ronde plaatjes waarvan één met een pin en één met een gat, aan elkaar verbonden door een strip (V6 en V19). De pen werd door het gat gestoken en platgeslagen en op deze manier gefixeerd aan het product. Het derde loodje bestaat uit twee op elkaar gedrukte plaatjes waar een touw tussen werd geplaatst (V2). Alle drie de objecten dienden als kwaliteitsmerk zodat de koper van het product verzekerd was van kwaliteitsgarantie. Daarnaast gaven ze vaak ook informatie over de herkomst van het product. Vanwege de matige conservering is deze informatie voor alle drie de objecten niet meer te achterhalen. De subcategorie meten en wegen bevat twee loden gewichten (V4 en V41). Het zijn huisgewichten die dienden als maat voor het afwegen van de juiste hoeveelheid ingrediënten. Ze kunnen in een huislijke context zijn gebruikt, maar ook in een kleinschalige productieomgeving, zoals een bakkerij of een herberg.

7.1.4 Nijverheid en Industrie

De categorie Nijverheid en Industrie bevat 78 vondsten ondergebracht in vijf subcategorieën: metaalbewerking, constructiemateriaal, gereedschap, weven en naaien en visserij. Veruit de grootste categorie is die van metaalbewerking. Hierin bevinden zich 50 objecten waarvan 39 van lood, 9 van koperlegering en één van zink en één van ijzer. Onder de lood fragmenten bevinden zich gietresten (V1, V6(3x), V10(2x), V12(2x), V17, V19(2x), V34, V41, V72, V73, V90, V98(2x), V101(2x) en V103), knipresten (V5(2x), V6(3x), V19, V24, V34(2x), V45, V58, V61(2x), V72, V101 en V103) een hakstuk (V101) en een reparatiestuk (V17). Gezien het gebrek aan contextinformatie weten we niet of de resten het product zijn van huisvlijt of meer georganiseerde productie. Lood was eenvoudig te bewerken vanwege het lage smeltpunt en werd eigenlijk op alle niveaus gebruikt. Dit geldt ook voor het plaatje van zink (V59). Met als verschil dat zink pas vanaf de 19e eeuw veelvuldig gebruikt wordt, als vervanging voor lood-tin. Voor de fragmenten van koperlegering geldt een ander

verhaal. Het bewerken van dit materiaal vereist ervaring en kennis omdat het moeilijker te bewerken is en sterker verhit moet worden. Daarom kan ervan uit worden gegaan dat de reparatiestukken (V34 en V19), het gietrestant (V45) en de diverse plaatjes (V34 (3x), V37, V58 en V90) afkomstig zijn uit de werkplaatsen van specialisten. Hetzelfde geldt voor het fragment van smeedijzer. Het betreft een plaatje met een nagel er in en heeft vermoedelijk gediend als reparatiestuk (V6). Omdat het smeden van ijzer ook een zekere mate van vakmanschap vereist, moet dit object ook afkomstig zijn uit een gespecialiseerde werkplaats.

Tot de subcategorie constructiemateriaal worden elf objecten gerekend. Het zijn voornamelijk spijkers en nagels gerekend, maar ook enkele grotere fragmenten van smeedijzer en een object van lood. In totaal zijn er vier ijzeren spijkers aangetroffen (V37(2x), V48 en V78) en één klinknagel van koperlegering (V87). De spijkers hebben allemaal gesmede spijkers met een vierkante doorsnede. De lengte varieert tussen de 5,5 en 10 cm. De overige vijf fragmenten van smeedijzer zijn moeilijk te determineren. Onder hen bevinden zich een fragment van een smeedijzeren plaat (V37), twee staafvormige objecten (V73 en V82), een smalle ijzeren plaat met een vierkant gat er in (V61) en een mogelijk fragment van een geheng (V13). Het loden object (V90) bevat een duidelijke vierkante afdruk en moet daarom gebruikt zijn om een poot van een object te verankeren zodat deze op zijn plaats bleef staan. Eigenlijk op dezelfde manier als het schuiven van een bierfiltje onder een wiebelende tafel.

De subcategorie visserij bestaat uit negen loden objecten. Zeven ervan zijn visloden, gebruikt om de vishaak van gewicht te voorzien zodat deze dieper het water in zonk. Opvallend is dat vier van de visloden een koperen kern bevatten (V34, V58(2x) en V98). Twee anderen hebben een gat (V31 (2x) en de laatste is rond en heeft een diameter van 28mm (V10). Het lijkt in eerst instantie een loden kogel, maar hij is niet helemaal egaal rond en er zit een gaatje in waar mogelijk een ijzeren haakje in heeft gezeten. De overige twee objecten van lood zijn waarschijnlijk gebruik als vislood. De twee overige loden objecten (V12 en V59) zijn slordig gevormd en nauwelijks afgewerkt en hebben gediend als netverzwaring.

De subcategorie weven en naaien bevat vijf objecten: twee naairingen en een vingerhoed, een naaldenkoker en een spinlood. De naairingen en vingerhoed zijn allen van koperlegering. Eén van de naairingen is handgeput en kan gedateerd worden in de 15e en 16e eeuw (V15). De andere naairing (V83) en vingerhoed (ook V15) zijn geput met behulp van een wielstempel. Ze worden gedateerd in de 17e of 18e eeuw. De naaldenkoker (V59) is gemaakt van koperlegering en kan ook gedateerd worden in de periode 17e/18e eeuw. Het spinlood (V2) heeft een vorm die vanaf de middeleeuwen tot in de moderne tijd in gebruik is gebleven. Alle objecten kunnen passen zowel in de setting van wonen en leven, als nijverheid en industrie: ze kunnen persoonlijk eigendom zijn geweest, maar ook gebruikt zijn in een naaiatelier.

Afb. 63. Naairing (V15).

De laatste drie ijzeren objecten in deze categorie kunnen geschaard worden onder de subcategorie gereedschap. Eén ervan is vanwege het geribbelde oppervlak duidelijk te herkennen als een vijl (V93). Heb is een smal exemplaar, met een fijn reliëf en een gespitst uiteinde en moet daarom gebruikt zijn voor fijnere werkzaamheden. In de andere twee gevallen is het soort gereedschap niet meer te achterhalen. Het eerste betreft een smalle ijzeren steel met een iets verbreed en platgeslagen uiteinde (V73). Het andere een gietijzeren object waar een houten steel tussen geklemd kon worden (V103). De vorm is niet meer te herkennen, maar het zou een schep of iets van tuingereedschap (schoffel) geweest kunnen zijn.

7.1.5 Transport en logistiek

De categorie transport en logistiek bevat vijf objecten onderverdeeld in de subcategorieën: scheepvaart, paardentuig en uniformaccessoires.

Afb. 64. Scheepspasser (V84)

De subcategorie scheepvaart bevat een passer (V84) en een scheepsnagel (V19). De passer is van koperlegering en dateert uit de 16e of 17e eeuw. Er hebben ijzeren poten aan gezeten, maar deze zijn niet bewaard gebleven. Het exemplaar is vrij zwaar uitgevoerd waardoor we weten dat hij dienst deed als navigatie-instrument op zee. Daarom wordt ook wel gesproken van een scheepspasser. De scheepsnagel heeft een lengte van 3 en een brede kop van 2,5 cm. Dit type nagels werd al gebruikt in de middeleeuwen, maar is tot in de moderne tijd niet veranderd. Een nauwkeurige datering kan daarom niet gegeven worden.

De subcategorie paardentuig wordt vertegenwoordigd door een ijzeren ring met een omgevouwen strip (V101) en een hoefijzer (V99). De smeedijzeren ring kan onderdeel geweest zijn van het paardentuig. Tussen de omgevouwen strip heeft waarschijnlijk een leren riempje gefixeerd gezeten. Het is niet ondenkbaar dat meerdere strips aan de ring gezeten hebben en de ring op die manier gediend heeft als riemverdeler. Het hoefijzer is het enige object met een middeleeuwse datering. Dankzij de brede uitvoering, omgeslagen uiteindes en rechthoekige nagelgaten wordt het object gedateerd in de 13e tot eerste helft 15e eeuw. Het laatste object in deze categorie betreft een knoop van een uniformknoop van spoorwegpersoneel en kan daarom geplaatst worden in de subcategorie uniformaccessoires. Het betreft een knoop die behoorde tot het uniform van Hollandsche Spoorweg Maatschappij en dateert rond 1860.

Afb. 65. Hoefijzer (V99)

7.1.6 Conclusie

Het vondstmateriaal dateert overwegend uit de 17e tot en met de 19e eeuw. Slechts twee objecten – het hoefijzer (V99) en één van de naairingen (V15) - kunnen met zekerheid eerder gedateerd worden. Het zou kunnen dat deze objecten lang in gebruik zijn geweest, of via opspit tussen het jongere materiaal terecht zijn gekomen. Maar omdat beide vondsten afkomstig zijn uit ophogingslagen (S9002 en S9003) kan hier geen verdere uitspraak over worden gedaan. Het overige materiaal is voor een groot deel ook afkomstig uit ophogingslagen, of uit sporen die in deze ophogingslagen zijn ingegraven. Uitspraken over de context kunnen daarom niet worden gedaan. De materiaalanalyse bevestigd wel dat het materiaal past binnen het verwachtingspatroon van een opgraving in stedelijke context in deze periode, zowel op het gebied van wonen en leven als werken en produceren.

8 Natuursteen (M. de Haas)

Tijdens het onderzoek aan de Harmenjansweg te Haarlem zijn 24 natuurstenen objecten aangetroffen (bijlage 12). Een deel van de objecten betreft natuurlijk materiaal dat in ophogingslagen terecht is gekomen, maar een ander deel is gebruikt als bouwelement (dakdekken en plaveien) of gebruiksobject. Veertien objecten zijn afkomstig uit sporen, maar omdat geen van de fragmenten onderdeel is geweest van het muurwerk dat behoort tot deze sporen en/of structuren is besloten geen onderscheid te maken tussen materiaal afkomstig uit sporen of materiaal afkomstig uit ophogingslagen.

Het materiaal dat gebruikt is als bouwelement bestaat uit 13 leisteenfragmenten en drie fragmenten van Belgisch Hardsteen. De leisteenfragmenten zijn allemaal gebruikt als dakbedekking. Eén fragment (V150) heeft een duidelijke halfronde zijde die kenmerkend is voor leistenen dakpannen. De overige fragmenten (V7, V13(2x), V26(2x), V27, V68(6x) zijn te klein om een duidelijke dakpan in te kunnen herkennen.

Een groot fragment van Belgisch Hardsteen is waarschijnlijk onderdeel geweest van een vloer (V39). Aan de bovenzijde is de steen glad gemaakt, en aan de onderzijde is hij nauwelijks afgewerkt. Verder bevinden zich aan de onderzijde ook nog enkele resten van mortel. Van de andere twee fragmenten is de functie onbekend. Eén ervan is aan de bovenzijde bewerkt (V64). Er is een lijn aanwezig met haaks daarop korte groeven. Mogelijk is het een vloertegel geweest. Maar het zou ook decoratieve muurtegel geweest kunnen zijn. Het derde fragment (V26) is te klein om iets over het mogelijke gebruik te kunnen zeggen.

Het enige gebruiksvoorwerp van steen dat tijdens het onderzoek is aangetroffen betreft een fragment van een wetsteen (V78). Wetstenen werden gebruikt om snijdend gereedschap te slijpen. De wetsteen aangetroffen in Haarlem is niet compleet, maar de breedte en dikte is 2,5x2,5. Er zijn duidelijke gebruikssporen zichtbaar. Omdat wetstenen een lange gebruiksgeschiedenis kennen is het niet mogelijk om het object nauwkeurig te dateren. Gezien de datering van het overige vondstmateriaal is een datering in de 17e tot 19e eeuw aannemelijk.

De overige stenen zijn allemaal natuurlijk en onbewerkt. Het betreft drie complete keien (V35, V86, V150), drie fragmenten (V51(2x) en V52) en een onbewerkt, maar mogelijk verbrand stuk vuursteen (V66).

9 Glas (Tessa Krol-Karsten)

9.1 Inleiding

Van de 26 aangetroffen glasvondsten betreft het merendeel vensterglas (N=18). Het gaat zowel om oud als om (sub-)recent vensterglas. Daarnaast zijn fragmenten van enkele flessen en één of mogelijk twee drinkbekers aangetroffen. Het meeste materiaal dateert in de 17e of 18e eeuw, naast een (sub-)recente component vensterglas. Het oudste voorwerp betreft een fragment van een wafelbeker, die tussen c. 1625 en 1675 n. Chr. is te dateren. Het materiaal is fragmentarisch. Omdat het fragmenten betreft kan hoofdzakelijk alleen globaal gedateerd worden op de productiekenmerken van het glas. Voor de determinatie is gebruik gemaakt van het Deventersysteem en de publicatie Steden in Scherven aangevuld met websites van glascollecties.[77] Waar de stukken op type binnen het Deventer Systeem zijn te brengen is te vermeld in de determinatietabel (bijlage 13).

Afgezien van de (sub-)recente vondsten is het materiaal slecht geconserveerd, met uitzondering van het fragment wafelbeker en een fragment van een kleurloos bolflesje of eventueel drinkbeker. Het materiaal is sterk iriserend. Om verdere degradatie te voorkomen is het geïriseerde materiaal geconserveerd. Daartoe is het geïmpregneerd worden met Paraloid B72, een reversibele lijmsoort die een relatieve luchtvochtigheid kan weerstaan van 65%.

9.2 Algemene ontwikkelingen van glasproductie

In Noord-Europa wordt na de Romeinse tijd lange tijd weinig glas gebruikt. Vanaf de 9e eeuw neemt de glasproductie weer toe, waarbij het in eerste instantie alleen binnen kerkelijk milieu wordt gebruikt, m.n. voor het maken van gebrandschilderde kerkramen. De 15e eeuw vormt de start van de bloeiperiode van glas in archeologische context.[78] Over glasproductie in Nederland in de 16e eeuw is weinig bekend. Vanaf de 17e eeuw wordt ook in Nederland veel glas geproduceerd en neemt de hoeveelheid glas sterk toe.[79]

In de 13e tot 15e eeuw zijn vormgeblazen drinkbekers en kelkglazen veel voorkomende vormen. In de 16e eeuw komen ook grote vierkante glazen kelderflessen in gebruik. In de tweede helft van de 17e eeuw is er een afname van het voorkomen van grote flessen. Kleinere formaten komen tot in de 18e eeuw voor, wanneer men wijn in flessen gaat opslaan in plaats van in houten tonnen. Deze flessen zijn veelal dikwandig. Dergelijke flessen worden vooral als opslag van alcoholische dranken gebruikt, vooral wijn, maar er kunnen ook andere vloeistoffen in opgeslagen worden. De herkomst van de flessen is moeilijk vast te stellen. Aangenomen kan worden dat deze veelal in Nederland zelf zijn geproduceerd, slechts een klein aandeel wordt geïmporteerd. Van het luxere glaswerk is een groter aandeel afkomstig van elders.[80]

De oudere wijnflessen zijn bol van vorm (bolflessen) en hebben een opgestoken bodem die dient ter stabilisering van de fles, later gebruikt men een standring. In de 18e eeuw vindt een overgang naar cilindrische flessen plaats. Deze worden gerold op een plaat, waarschijnlijk omdat men flessen nu horizontaal kon opslaan. Vanaf de eerste helft van de 19e eeuw gebruikt men vaak scharnierende vormmallen, waardoor een naad zichtbaar is. Vormgeblazen wijn- en bier flessen blijven nog lange tijd voor komen. Ook wordt gebruik gemaakt van persmallen. De variatie in flessen neemt in de 18e eeuw toe en vooral in 19e eeuw zijn er allerlei soorten en maten flessen en potten te vinden die voor allerlei doeleinden worden gebruikt. Ze worden bijvoorbeeld gebruikt voor opslag van voedingswaren, cosmetica en geneesmiddelen en opslag van huishoudelijke en industriële vloeistoffen en vetten. Het grootste aandeel van de glasvondsten uit deze periode betreft de flessen. In de 18e eeuw neemt ook de hoeveelheid glazen drinkgerei sterk toe.[81]

Bij het oudere glaswerk is een zogenaamd pontilmerk te zien, een litteken van waar het glas los is gemaakt van het pontil-ijzer. Bij de scharnier en persmallen ontbreekt deze. In de loop van de 19e eeuw wordt het pontilmerk vaak weggeslepen en is eind 19e eeuw niet meer aanwezig. Bij het luxere glaswerk wordt dit al eerder (deels) weggeslepen.[82] Door technische ontwikkeling wordt het glas ook steeds zuiverder. Modern glas vertoont geen onzuiverheden of luchtbellen.[83] Machinaal geproduceerd glas na c. 1950 vertoond veelal geen contactnaden.

[77] Bartels 2011; Kottman 2011.
[78] Clevis, Kottman et al. 1989, 33; Kottman & Ostkamp 2016, 701; Henkes 1994, 51, 236.
[79] Baart et al. 1977, 284.
[80] Baart et al. 1977, 284-287; Kottman 2011, 261-273; Henkes 1994, 51, 236-240.
[81] Kottman 2011, 270-272; Baart et al. 1977, 284-287; Kottman en Ostkamp 2016, 705.
[82] Bitter & Roedema 1995, 59-60; Kottman 2011, 272; Henkes 1994, 247; Bartels 2011.
[83] Kottman & Ostkamp 2016, 707.

9.3 Het aangetroffen vondstmateriaal

Het merendeel van het vondstmateriaal betreft vensterglas. De meeste fragmenten vensterglas zijn globaal te dateren in de periode 1600-1800 n. Chr. Het stamt van ruitjes met diverse licht groentinten. Ruiten uit de periode 1600-1800 waren doorgaans lichter groen van kleur dan die uit de middeleeuwen en gemiddeld ook dunner. Jonger vensterglas is daarentegen veelal kleurloos.[84] Het glas is van redelijke kwaliteit en redelijk vlak.

Uit s5, een recente verstoringslaag, komt een fragment van een medicijnflesje uit de 17e of 18e eeuw (V40). Het betreft een groen bolflesje, met opgestoken ziel en pontilmerk, en een bodemdiameter van 3 cm. Het glas dat is aangetroffen bij S7, een muur die op basis van het bouwmateriaal in de vroege 19e eeuw is te dateren, betreft (sub-)recent vensterglas. S14 betreft een waterput die door S9002 is gegraven. Hierin is een fragment vensterglas aangetroffen dat op basis van de glaskwaliteit en dikte tot de 18e eeuw moet worden gerekend (V54).

De oudste en meest opvallende glasvondst is aangetroffen bij muur S22. De muur zelf wordt geplaatst in het laatste kwart van de 17e eeuw. Bij de muur is de bodem en aanzet van de wand van een wafelbeker aangetroffen (V63). De beker is van kleurloos glas en is versierd met een geribbelde glasdraad rond de bodem en een dicht wafelpatroon op de bodem en langs de wand van de beker. Hieraan dankt dit type beker zijn naam. Deze bekers waren in gebruik in de latere 16e-eeuw en in de 17e-eeuw. Ze werden in een mal geblazen. Met name de vroegere wafelbekers werden van kleurloos varenglas of sodaglas gemaakt. Het gebruikte glas voor de vroegere bekers is ook relatief dun en het wafelpatroon was grof, met grote spatiëring tussen de gebruikte glasdraden. Vanaf het tweede kwart van de 17e-eeuw werd ook fijner vlechtwerk toegepast (Henkes 1994; 129-131). Op grond van deze kenmerken kan het aangetroffen exemplaar tussen c. 1625 en 1675 n. Chr. worden geplaatst.

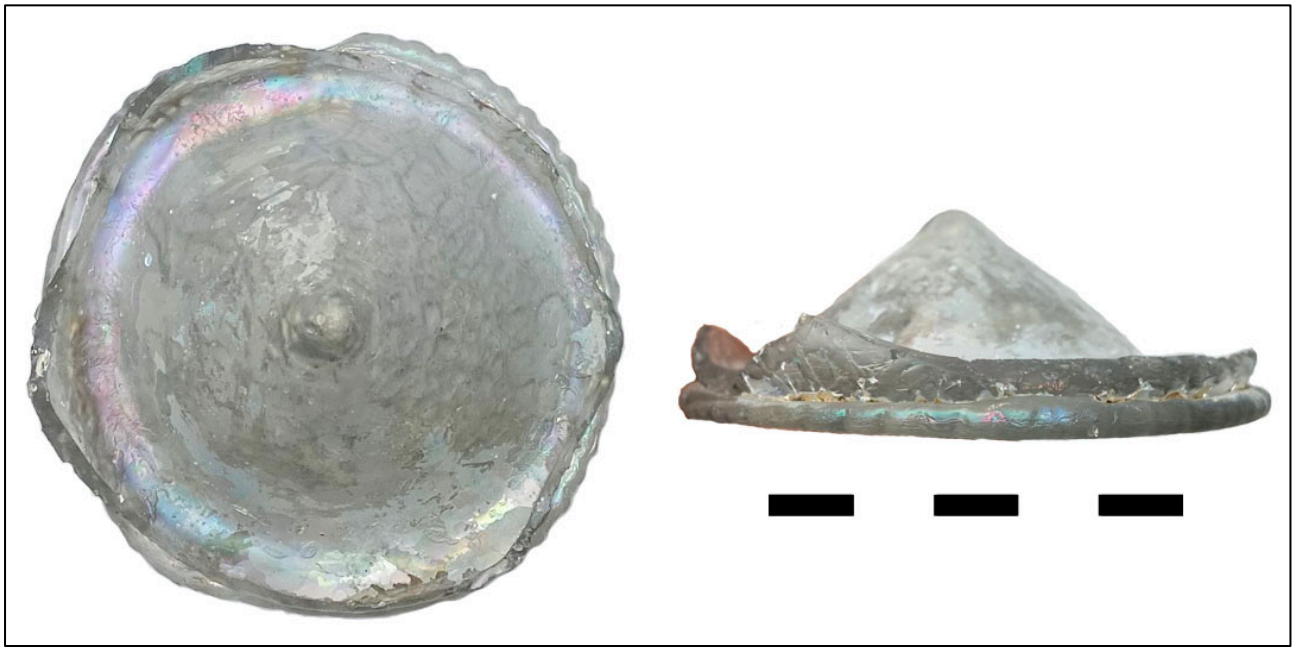

Afb. 66. Het fragment van de wafelbeker uit V63

Vondstnummer 105 is aangetroffen bij S34, een muur die wordt gerelateerd aan structuur 1, uit de 19e eeuw. De glasvondst dateert iets eerder. Het betreft een fragment van een medicijnflesje uit de 17e- of 18e-eeuw. Uit de vondstconcentratie S37 stamt een dunwandig bodemfragment van kleurloos glas, met opgestoken ziel. Het fragment is niet met zekerheid te duiden. Vermoedelijk gaat het om een klein bolflesje, het zou echter ook om een drinkbeker kunnen gaan. Het fragment moet gedateerd worden in de 18e-eeuw.

Het meeste materiaal is afkomstig uit de jongste stadsophogingslaag, S9002. Hieruit komt materiaal vanaf de 17e eeuw tot recent materiaal. Zo bevindt zich onder de vondsten zowel vensterglas uit de 17e- of 18e-eeuw als modern vensterglas. Daarnaast zijn fragmenten van twee grote bolflessen aangetroffen, die waarschijnlijk gebruikt zijn als wijnfles, en een fragment van een wat kleinere bolfles. Tenslotte is in deze laag een likeurfles uit de periode rond 1800 aangetroffen (V79).

[84] Kottman en Ostkamp 2016.

Uit S9003, een stadsophogingslaag die volgt onder S9002, is een fragment vensterglas uit de 17e- of 18e-eeuw geborgen (V35).

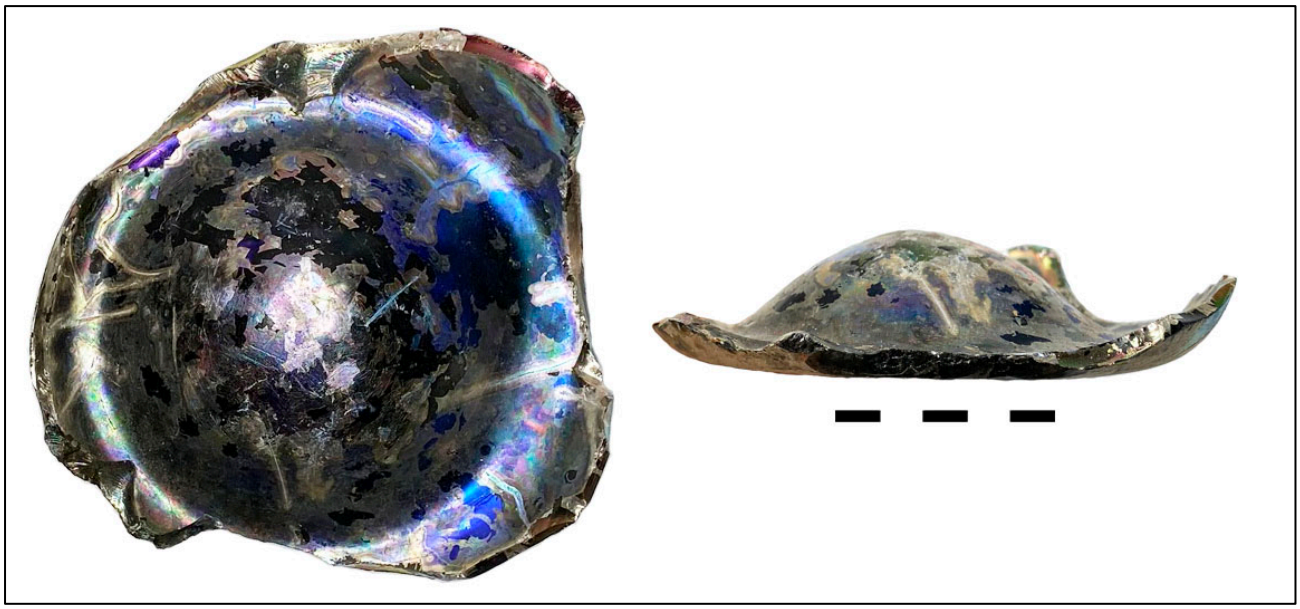

Afb. 67. De bodem van een bolfles uit S9002, V81

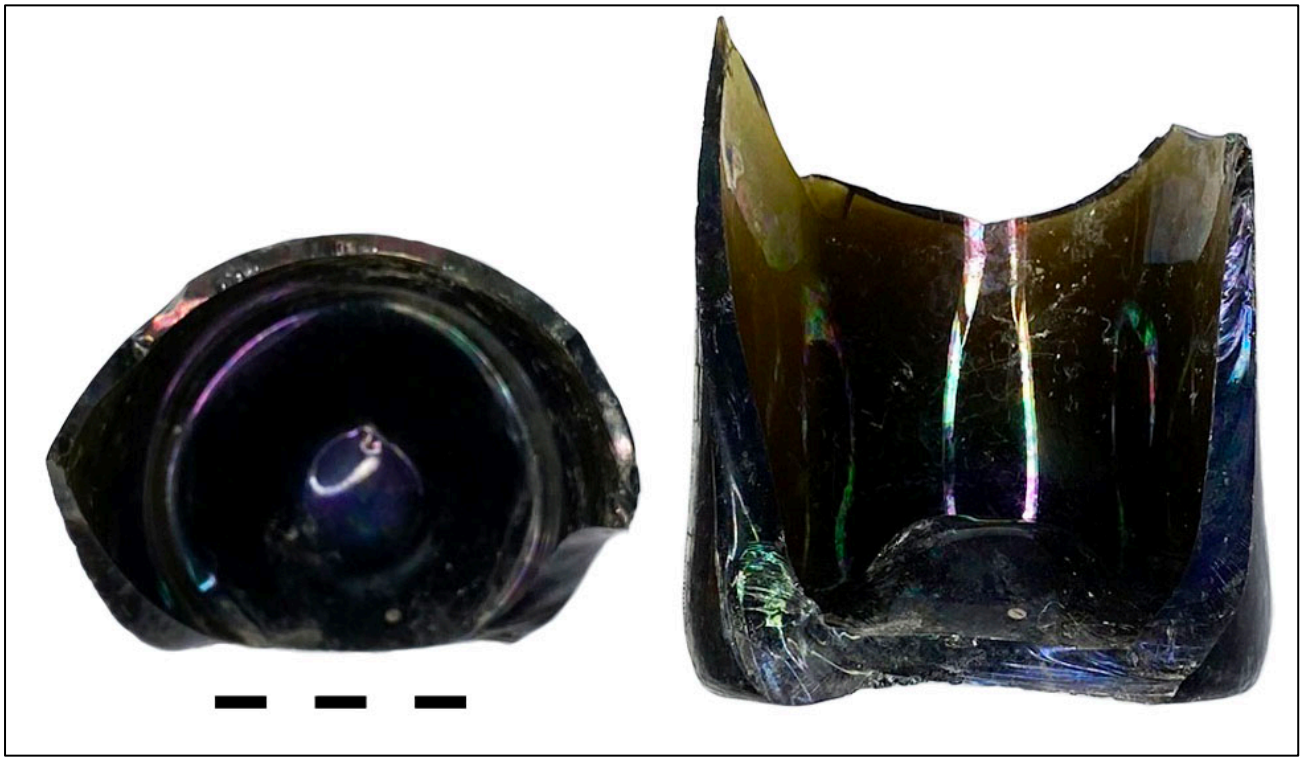

Tabel 3. Het fragment likeurfles uit V79

10 Leer

A.M. Bakker (Salisbury Archeologie B.V., actorregistratienummer 62446963)

Gezien de sterke vervuiling binnen het gebied mochten objecten van leer niet verzameld worden. Er is daarom slecht één schoen verzameld. De schoen is afkomstig uit structuur 3 (S24); een grote vierkante stenen fundering met keldervloer. De binnenste vulling van de structuur bevat, naast veel puin en verbrand hout, de leren schoen. Het vondstmateriaal uit de structuur is te dateren in 17e – 20e eeuw (zie hst 4, structuur 3).

Leer betreft organisch materiaal en conservering van het materiaal vindt alleen onder bijzondere omstandigheden plaats. Dit kan zijn luchtdicht afgesloten van de omgeving in klei- of mestlagen of onder de grondwaterspiegel. Over het algemeen wordt leer dan ook niet vaak aangetroffen. Het spoor is afgedekt door een kleilaag waardoor de schoen bewaard is gebleven. De schoen is onderzocht door auteur en gedetermineerd aan de hand van de typologie opgezet door O. Goubitz.[85]

De schoen betreft een rechterschoen. Deze is randgenaaid en bevat geen sluiting. De schoen bestaat uit de volgende onderdelen:

Bovenleer

- Voorblad met lange tong en naaigaten voor lusje op de rand van de tong;
- Twee kwartieren verbonden met voorblad;
- Contrefort aan binnenzijde van de kwartieren;
- Hielkap aan binnenzijde, dekt contrefortnaad af;
- Hielkap aan buitenzijde, dekt kwartiernaad;

Onderleer (zolen en hak)

- Binnenzool waarvan teengedeelte is afgescheurd;
- Buitenzool waarvan teengedeelte is afgescheurd;
- Houtenvulling tussen binnen- en buitenzool;
- Extra verstevigingslap op buitenzool bij teengedeelte zool;
- Hak uit twee lagen.

Schoenen worden over het algemeen getypeerd door de sluiting op de schoen. In dit geval ontbreekt de sluiting. Het zou dan ook kunnen gaan om een instapschoen. Meer waarschijnlijk betreft het hier een instap-laarsje. Tussen het voorblad en de kwartieren heeft mogelijk nog een stuk leer of stof gezeten om het voorblad en de kwartieren te verbinden (Afb. 69. Daarnaast zijn op de rand van de tong stikselgaten zichtbaar die gebruikt zijn om een lus aan vast te naaien (Afb. 69Afb. 69). Door middel van de lus kon de schoen worden aangetrokken. De schoen zou er dan uit gezien kunnen hebben zoals afgebeeld op afbeelding 71. Het boven- en onderleer is verbonden door middel van een rand. Het betreft dan ook een randgenaaide schoen. De schoen is gemaakt van dik geschuurd leder. De naaigaten van het boven- en onderleer zijn dermate klein en regelmatig dat het leer met behulp van een naaimachine is vervaardigd. De hierboven genoemde kenmerken rechtvaardigen een datering van de schoen in de 20e/21e eeuw.

Tijdens de waardering is aangegeven dat de schoen geconserveerd en getekend diende te worden. Dit is geadviseerd omdat in eerste instantie gedacht werd dat het hier een oudere schoen betrof 18e – 20e eeuw. Op basis van nader onderzoek is geconcludeerd dat de schoen te dateren is in de 20e/21e eeuw. Waarschijnlijk is dit type schoen nog steeds verkrijgbaar in de winkel. Tekenen en conserveren is dan ook niet meer nodig.

[85] Goubitz, 2001).

Afb. 68. Leren schoen (V71).

Afb. 69. Laars collectie Clarellé (bron: https://www.clarelle.be/nl/collectie/herenschoenen-en-pantoffels).

11 Dierlijk bot en schelp

A.G.J. Hullegie (Salisbury Archeologie B.V., actorregistratienummer 76496379)

Gedurende het archeologisch onderzoek aan de Harmenjansweg te Haarlem is regelmatig dierlijk bot aangetroffen. Gezien de sterk verontreinigde bodem mocht het materiaal niet verzameld worden. Slechts één vondst is gericht verzameld bestaande uit drie fragmenten van een handvat met puntcirkelversiering (Afb. 70). Het handvat is vervaardigd uit een metatarsus van een rund. De drie botfragmenten zijn afkomstig uit werkput 11 en aangetroffen in een ophogingslaag (S9002). Het handvat is gerestaureerd met behulp van een PVA-houtlijm oplossing (witte houtlijm). Deze methode is uitstekend geschikt voor dierlijk bot en geheel omkeerbaar indien nodig. Naast dit artefact zijn 6 schelpfragmenten verzameld. Aangetroffen zijn 5 (fragmenten) van gewone oesters en 1 klep van een nonnetje. De oesters variëren in grootste breedte van 5 tot 9 cm. Het betreft consumptieafval uit de stadsophooglagen.

De rest van het botmateriaal is waar mogelijk in het veld gedetermineerd. Op deze deze manier was het toch mogelijk een beeld te vormen van deze materiaalcategorie. In werkput 7 is in S37 een grote hoeveelheid vondstmateriaal aangetroffen waaronder veel resten van schaap, rund en vis. De visresten bestonden voornamelijk uit graten die in het veld niet specifieker gedetermineerd konden worden. Aan de noordzijde van werkput 7 is in de omgeving van S30 een cleithrum van een kabeljauw aangetroffen. In werkput 8 is in de stadsafvallaag (S9002) veel dierlijk bot aanwezig dat voornamelijk bestaat uit resten van runderen (schedel en ribben). In werkput 10 is in de stadsafvallaag (S9002) een tibia en schouderblad van een schaap aangetroffen evenals twee schedels van runderen. In werkput 11 is in dezelfde laag (S9002) een humerus van een varken en de tarsometatarsus van een middelgrote vogel aangetroffen.

Het botmateriaal is voornamelijk afkomstig uit de stadsophogingslagen (stadsafvallagen). De samenstelling van het aangetroffen botmateriaal is ook kenmerkend voor een dergelijke context. Er zijn geen bijzondere deposities of opvallende concentraties van dierlijk botmateriaal aangetroffen gedurende het onderzoek. Het aangetroffen botmateriaal is voornamelijk afkomstig van runderen en overige huisdieren als schaap en varken. Wel waren opvallend veel schedels van runderen aanwezig. Dit is een indicatie voor de aanwezigheid van een leerlooierij aangezien de poten en de schedel vaak aan de huid blijven zitten bij het transport. Gezien de vondst van deze schedels in de stadsafvallaag en het ontbreken van andere aanwijzingen voor leerlooierij is niet waarschijnlijk dat er op de locatie van het plangebied een leerlooierij actief is geweest. Het perceel dat aan de noordzijde het plangebied begrenst is wel in gebruik geweest als leerlooierij. Op de kaart uit 1828-1829 van Veelwaard & Geus zijn de eekputten ingetekend (Afb. 45). Op de kadastrale minuutplans uit 1811-1832 is terug te vinden dat dit perceel 13 betreft in eigendom van leerlooier Adrianus Drost. Het is mogelijk dat het materiaal van deze leerlooierij afkomstig is.[86]

Afb. 70. Benen handvat met puntcirkel-versiering uit werkput 11 (V155)

[86] Bron: beeldbank rijksdienst van het cultureel erfgoed, ontsluiting via ARCHIS3.

12 Synthese

A.G.J. Hullegie (Salisbury Archeologie B.V., actorregistratienummer 76496379)

Het plangebied is gelegen in een strandvlakte tussen twee strandwallen die zijn gevormd in de loop van het Holoceen. De oudste bewaard gebleven strandwal van Nederland, die circa 5600 jaar geleden ontstond, ligt langs de oostelijke grens van de gemeente Haarlem. De strandwal waarop zich later de historische kern van Haarlem ontwikkelde is circa 800 jaar jonger. De rij strandwallen zorgde ervoor dat de zee minder invloed had op het achterliggende land zodat daar verzoeting optrad. Op grote schaal vond veenvorming plaats in zowel het land achter de strandwallen als de strandvlakten. Het veen wordt gerekend tot het Hollandveen Laagpakket van de Formatie van Nieuwkoop. In de omgeving van het plangebied begon de veengroei in het laat-neolithicum en deze duurde voort tot in de vroege middeleeuwen. In de boringen uitgevoerd tijdens het onderzoek zijn onder de stadsophooglagen een verrommelde veen laag op veen op zand behorende bij een strandvlakte waargenomen (zie paragraaf 3.2).

Tussen 1648 en 1687 kwam de onderzoekslocatie binnen de stadswallen van Haarlem te liggen. Tot dat moment was waarschijnlijk geen sprake van bebouwing binnen het plangebied. Dit is terug te vinden op de vele historische kaarten die in de loop van de tijd gemaakt zijn van de stad Haarlem. Op de oudste kaart uit 1575 van de hand van Jacob van Deventer ligt het plangebied binnen een als veenontginning ingetekend gebied gekenmerkt door rechte wegen en vaarten (Afb. 71).[87] Ook op de kaart van Pieter Wils uit 1649 is nog geen sprake van bebouwing of percelering (Afb. 74). Hierbij moet opgemerkt worden dat de getoonde ligging van het plangebied niet zeker is. Gezien de sterke ontwikkeling van de omgeving van het plangebied is het niet mogelijk om de historische kaarten precies genoeg te plaatsen in relatie tot de huidige topografie om de aangetroffen sporen en structuren op de kaarten te projecteren.

Het aangetroffen vondstmateriaal en de aangetroffen sporen en structuren tonen aan dat het terrein vanaf het derde kwart van de 17e-eeuw in gebruik is genomen. Op de kaarten van Romeyn de Hooghe uit 1689 (Afb. 73) en Frederik de Wit uit 1695 (Afb. 40) is de eerste bebouwing binnen het gebied zichtbaar. Het betreft een scheepswerf zoals ook in het perceel ten westen van het plangebied is opgegraven. De oudste ophogingslaag (S9004) wordt tot deze periode gerekend. Het terrein is voor het in gebruik is genomen als scheepswerf opgehoogd. Gezien de ontginning van het veendek in de omgeving van het plangebied is het waarschijnlijk dat ophoging noodzakelijk was om droge voeten te houden. Oudere vondsten zijn eveneens aangetroffen in het oude ophoogpakket maar zijn waarschijnlijk samen met het overige jongere aardewerk tussen de aangevoerde grond op het terrein beland. Beide jongere ophogingslagen (S9002 en S9003) bevatten eveneens voornamelijk aardewerk uit het derde kwart van de 17e-eeuw maar vermengd met materiaal dat gedateerd is tussen de 14e-eeuw en de 19e-eeuw. Het is goed mogelijk dat de waargenomen ophooglagen in het laatste kwart van de 19e-eeuw in een keer zijn opgebracht. De bodem is dermate verstoord dat dit niet met zekerheid is vast te stellen. De scheepswerf lijkt tot 1808 niet gewijzigd te zijn zoals is af te leiden van de kaart van Adriaan Spinder uit 1742 en de kaart van Gerrit Adriaansz Paauw uit 1808 (Afb. 74).

Binnen het onderzoeksgebied zijn een aantal structuren en losse sporen aangetroffen die te relateren zijn aan deze eerste gebruiksfase. Zo is een restant van de laat 17e-eeuwse bebouwing bewaard gebleven (structuur 2) en hergebruikt als fundering voor de jongere vroeg 19e-eeuwse bebouwing (structuur 1). Op basis van de historische kaarten, de constructie en het aangetroffen vondstmateriaal moet de fundering aangetroffen aan de oostzijde van werkput 3 (structuur 6) eveneens tot de eerste bebouwing van het terrein gerekend worden. Het vormt de zuidwesthoek van de oostvleugel van de bebouwing die vanaf 1688 staat aangegeven. De waterput die binnen het muurwerk staat (structuur 5) behoort waarschijnlijk ook tot deze fase. Van structuur 4 kan helaas niet met zekerheid vastgesteld worden tot welke fase deze vloer behoort. Tot structuur 9 behoren een aantal planken en palen die zijn geïnterpreteerd als onderdeel van de beschoeiing van de scheepshelling die ter hoogte van deze sporen heeft gelegen. Deze scheepshelling staat al op de kaart van de Hooghe uit 1689 gekarteerd (Afb. 73) maar is ook terug te vinden op de kaart van Veelwaard & Geus uit 1828-1829 (Afb. 45). Aangezien geen hout mocht worden bemonsterd kan niet met zekerheid vastgesteld worden hoe oud deze resten precies zijn.

Aan het begin van de 19e-eeuw zijn veranderingen binnen het plangebied waar te nemen. Op de kaart van Veelwaard & Geus uit 1828-1829 (Afb. 45) is de bebouwing binnen het plangebied in detail ingetekend. Er zijn nu twee gebouwen waar te nemen. Het plangebied is nog steeds een scheepswerf. Op de oorspronkelijke aanwijzende tafelen van de kadastrale minuutplans is terug te vinden dat het perceel aan het begin van de 19e-eeuw eigendom is van de scheepsmakerij van A. Schipper. Dit betreft de jongere vroeg 19e-eeuwse funderingresten die zijn aangetroffen in het plangebied (structuur 1). De

[87] Rutte & Van Nieuwenhuyze, 2018.

vroeg 19-eeuwse funderingsresten zijn op een Amsterdamse fundering gezet. Dit type fundering is vanaf de tweede helft van de 17e-eeuw toegepast. Ze zijn voorzien van schuifhouten, een verbetering op de Amsterdamse fundering die vanaf het midden van de 18e-eeuw is ingevoerd.[88] Ook structuur 3 wordt op basis van de aangetroffen vondsten gedateerd in het begin van de 19e-eeuwse gebruiksfase. Het als perceelsloot geïnterpreteerde spoor langs de westzijde van het plangebied wordt eveneens tot deze fase gerekend (structuur 8). Op historisch kaartmateriaal loopt op de kaart van Veelwaard en Geus vanaf de zuidoostzijde van de uitsnede langs de oostgrens van het plangebied een sloot (Afb. 45).

De vroeg 19e-eeuwse bebouwing wordt al vrij snel weer (grotendeels) afgebroken. Binnen het plangebied zijn sterke veranderingen zichtbaar op de kaart van Cornelis Koelewijn de Geus uit 1857. De scheepswerf is afgebroken en er staat nog maar één gebouw binnen het plangebied (Afb. 75). De aanleg van de spoorlijn tussen Amsterdam en Haarlem heeft hier mogelijk de aanleiding voor gevormd. De eerste trein reed op 20 september 1839 over het tracé.[89]

Het nog aanwezige gebouw blijft in ieder geval staan tot 1904. Op de kaart van H.A. van Olphen zijn twee gebouwen ingetekend (niet afgebeeld). Deze zijn omstreeks 1914 afgebroken zoals te zien is op een kaart van Bureau Openbare Werken (Afb. 76). Pas rond 1952 raakt het plangebied weer bebouwd. De aangetroffen rioolput (structuur 6) behoort tot de 20e-eeuwse gebruiksfase van het terrein, dit geld ook voor de funderingsmuur die ingekapt is in de noordzijde van de oostelijke vroeg 19e-eeuwse funderingsmuur (S21).

Het vondstmateriaal is overwegend afkomstig uit de stedelijke ophooglagen of uit sporen die in deze ophooglagen zijn aangetroffen. Het aardewerk bevat naast veel materiaal van lokale herkomst ook materiaal uit Duitse productiecentra maar ook onder andere Italiaans en Iberisch aardewerk. Opvallend is de vondst van resten van drie 17e-eeuwse tuinvazen van lokale herkomst. Het betreft waarschijnlijk misbaksels, vergelijkbaar productieafval van tuinvazen/tuinpotten is eerder aangetroffen op de Burgwal/Raamsteeg in Haarlem. Een andere zeldzame vondst betreft een Engelse pijpenkruller die dateert tussen 1720 en 1800. Het aangetroffen bouwkeramiek is deels gerelateerd aan de bebouwing in het gebied en deels afkomstig uit de ophooglagen.

Ook het aangetroffen metaal kan gezien de herkomst uit stedelijke ophooglagen niet met zekerheid gerelateerd worden aan specifieke activiteit binnen het gebied. Er zijn veel resten aangetroffen die gerelateerd zijn aan industriële activiteit, in het bijzonder metaalbewerking in de vorm van giet- en kniprestanten. Objecten van koper(legeringen) en ijzer wijzen op specialistische productie. Ook naaigereedschap is aangetroffen in de vorm van twee naairingen, een vingerhoed en een naaldenkoker. Aanwijzingen voor visserij zijn gevonden in de vorm van visloodjes (waarvan enkele met een koperen kern) en netverzwaarders. Bijzonder is de vondst van een zwaar uitgevoerde scheepspasser. Onder het verzamelde glas is een bijzondere vondst aangetroffen in de vorm van een wafelbeker uit 1625-1675.

Uitspraken over de context van de vondsten zijn problematisch aangezien geen sprake is van gesloten contexten binnen het plangebied. In combinatie met de hoge mate van verstoring van de ophooglagen is het erg lastig om een specifiek gebruik toe te wijzen aan (delen van) het plangebied. Het onderzoek kan om deze reden slechts een beperkte bijdrage leveren aan de bestaande kennis over Haarlem en specifiek over de scheepswerven langs het Spaarne. De analyse van de diverse vondst categorieën levert een beeld op dat past binnen het verwachtingspatroon van een opgraving in stedelijke context in deze periode.

[88] Inleiding in de bouwhistorie Stenvert & van Tussenbroek
[89] https://www.geschiedenisvanzuidholland.nl/verhalen/ruzie-tussen-de-rails-de-aanleg-van-de-spoorlijnen.

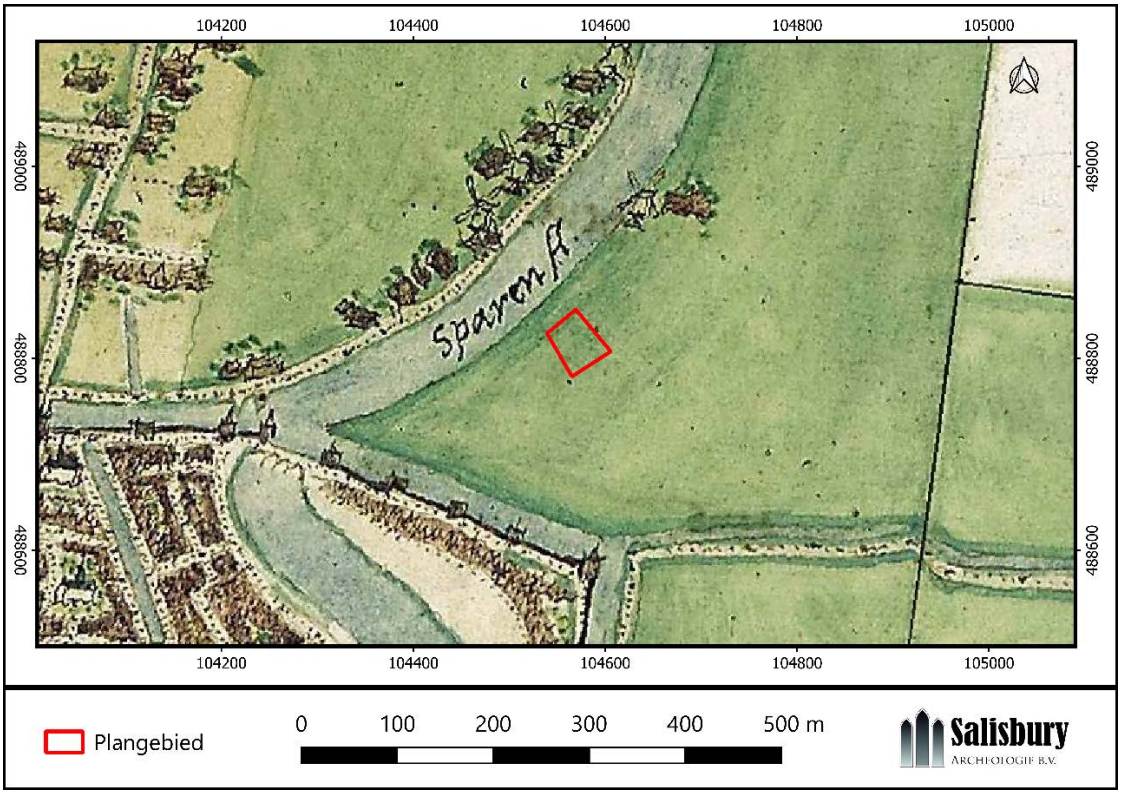

Afb. 71. Uitsnede uit de kaart van Haarlem uit de stedenatlas van Jacob van Deventer uit 1575 (bron: Biblioteca Nacional de Espana, Res.200, nr. 38)

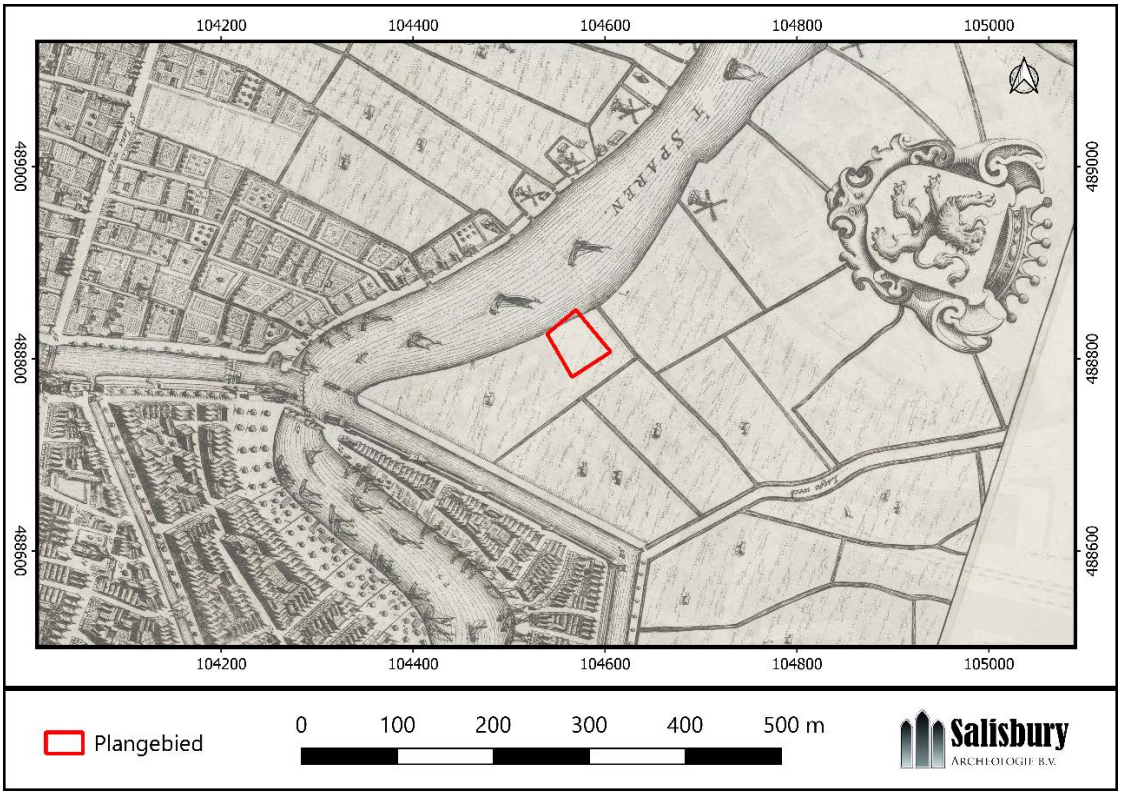

Afb. 72. Uitsnede uit de kaart van Pieter Wils uit 1649 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_560_000797_G)

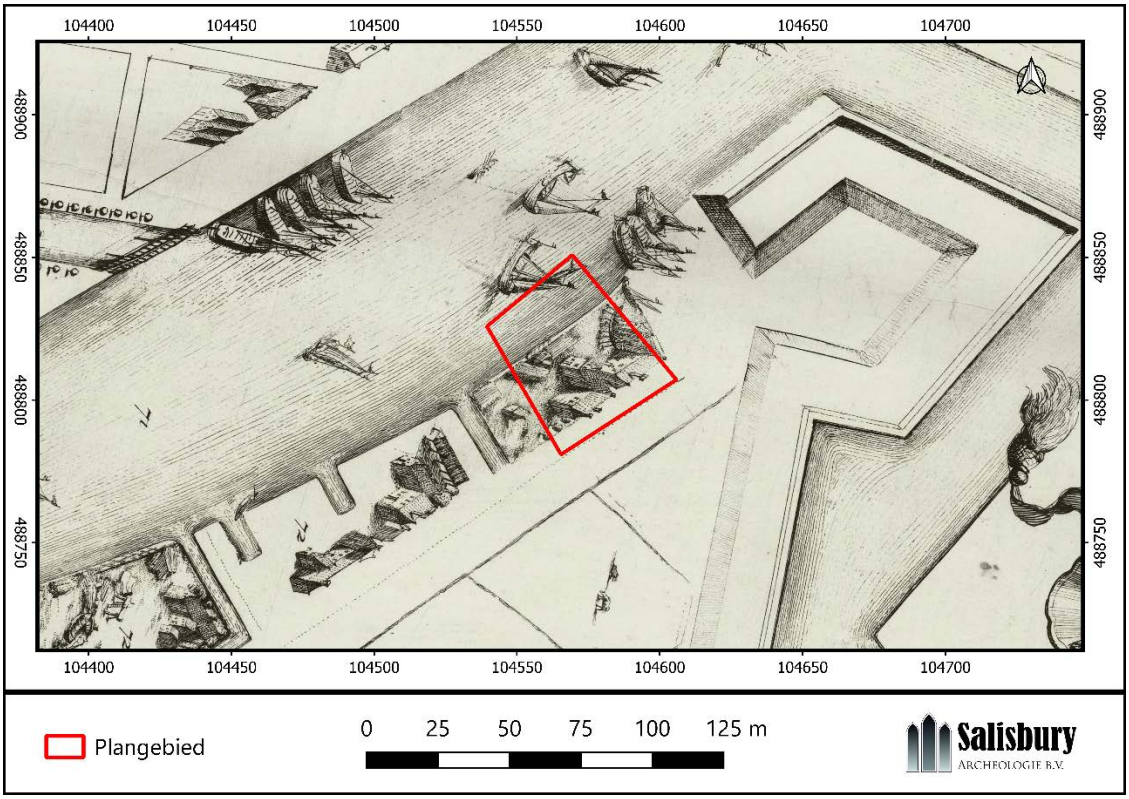

Afb. 73. Uitsnede van de kaart van Romeyn de Hooghe uit 1689 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_51001152)

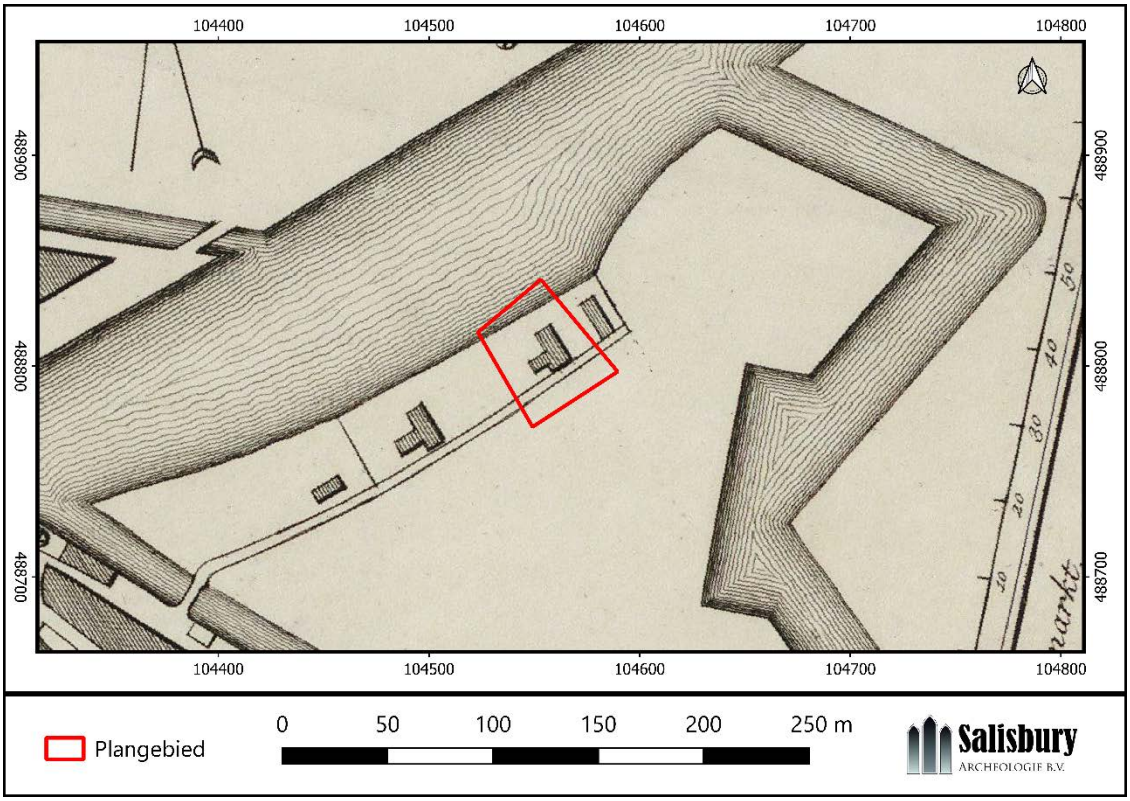

Afb. 74. Uitsnede van de kaart van Gerrit Adriaansz Paauw uit 1808 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_560_000802)

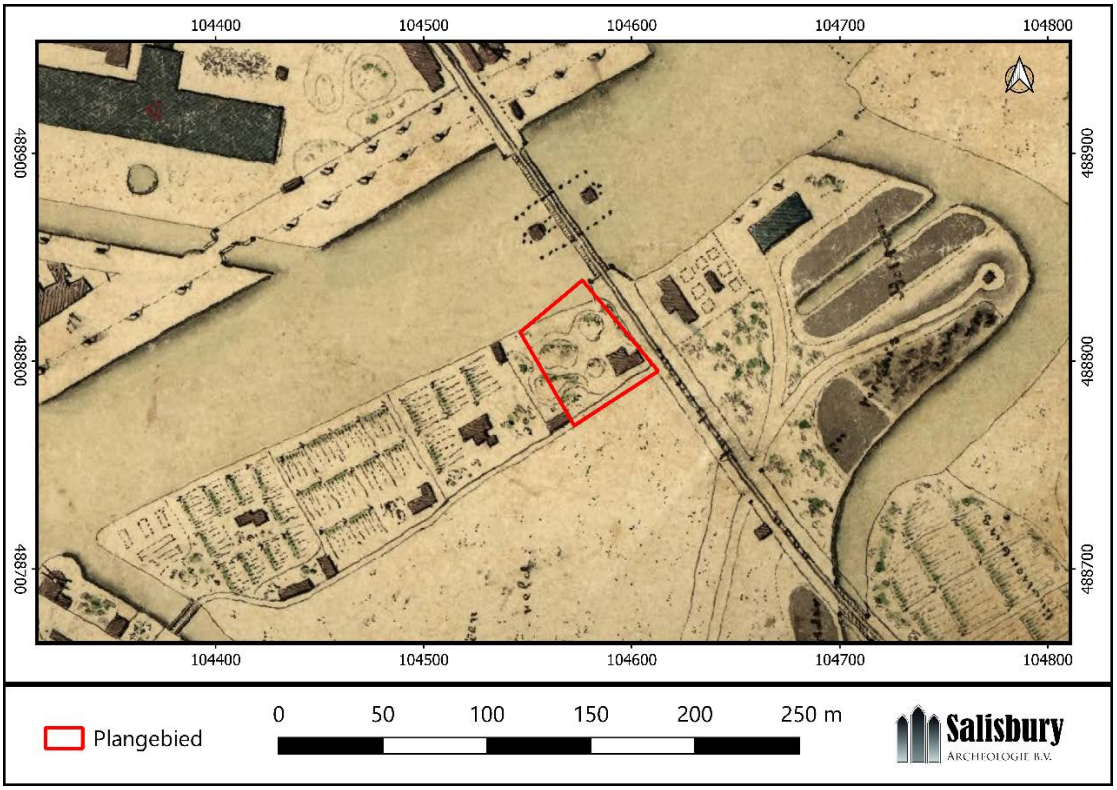

Afb. 75. Uitsnede van de kaart van C.K. de Geus uit 1857 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_1100_KNA006004001)

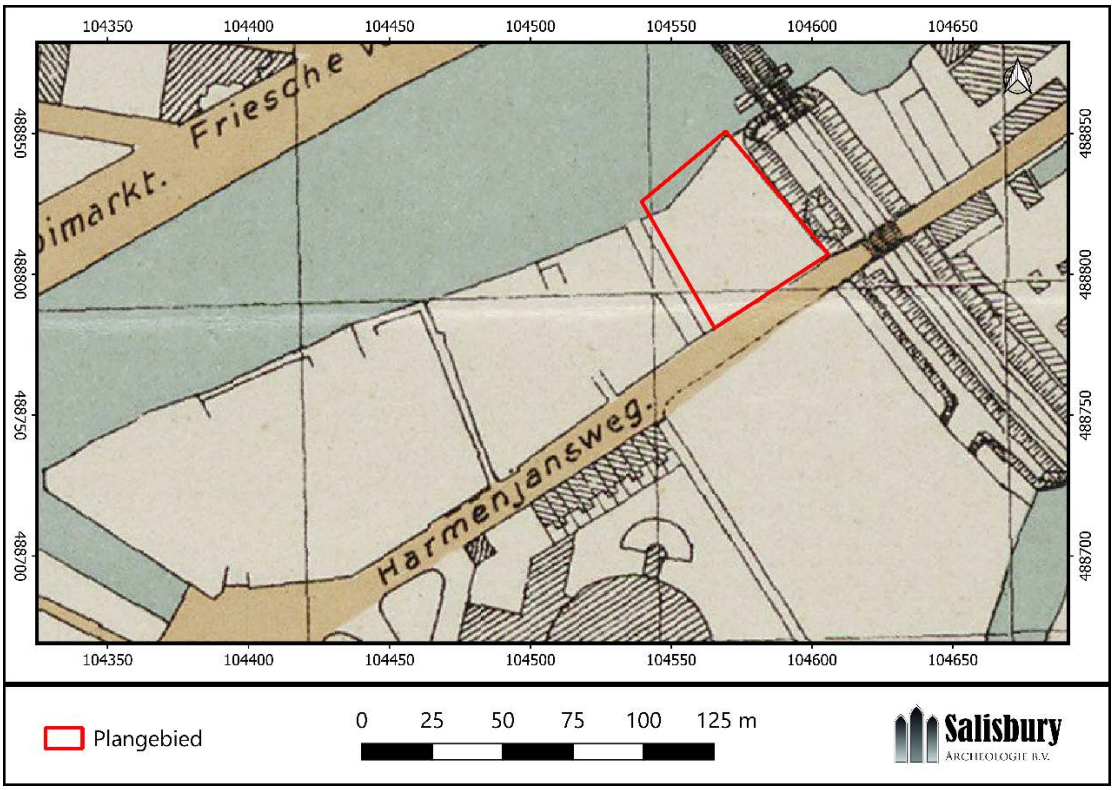

Afb. 76. Uitsnede van de kaart uit 1914 van Bureau Openbare Werken (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_560_001873)

13 Beantwoording onderzoeksvragen

1. In hoeverre en tot welke diepte is het plangebied verstoord? Waardoor zijn deze verstoringen veroorzaakt en waar bevinden ze zich op het terrein? Zowel ten opzichte van NAP als maaiveld.

Zowel de recente funderingen binnen het plangebied en de sterke ontwikkelingen binnen het gebied vanaf het laatste kwart van de 17e-eeuw hebben de bodem binnen het plangebied sterk verstoord. De meeste recente funderingen waren al verwijderd voor de start van het onderzoek. Een recente muur is aangetroffen ingekapt in het oudere muurwerk en stak boven het maaiveld uit (+0,21 m NAP) en was aanwezig tot 0,25 m beneden maaiveld (- 0,27 m Nap). In het westelijke deel van het terrein is een dieper ingraving van een recente funderingspoer aangetroffen op 80 cm beneden maaiveld (-0,95 NAP) evenals twee olietanks die niet zijn gedocumenteerd maar tot ongeveer 2 meter beneden maaiveld zijn ingegraven (ca. -1,87 m NAP). De verstoringen in het plangebied zijn sterk variabel en in het vlak vaak niet als zodanig te herkennen. Aan de noordoostzijde van structuur 1 is een recente rioolput aangetroffen (structuur 7) die vanaf vlak onder het maaiveld aanwezig was (-0,01 NAP) tot vlakdiepte op 1 m beneden maaiveld (-1,01 m NAP). De verstoringsdiepte van de rioolput kon gezien het vele grondwater niet worden vastgesteld.

2. Wat is de geologische/bodemkundige opbouw van het plangebied?

Van boven naar beneden is sprake van een verstoorde bouwvoor (tot +0,23 en -0,20 NAP), gevolgd door een stedelijk ophoogpakket waarin een fasering is onderscheiden in drie lagen (S9002 (S9008), S9003 en S9004). De top van de ophooglagen is verstoord, dit is deels als laag S9008 gedocumenteerd. De overgang tussen stedelijk ophoogpakket S9002 en S9003 is lastig te duiden en varieert tussen -0,37 m NAP en -0,71 m NAP. Het onderliggende oudste en venige ophoogpakket S9004 is aangetroffen tussen -0,93 m en -1,07 m NAP in de boringen. De dieper ontgraven putten zijn tot in dit niveau gegraven. De top van het onderliggende veen is sterk verstoord en deels opgenomen in ophoogpakket (S9004). De top van dit verstoorde veenpakket ligt tussen -1,45 m en -1,70 m NAP. Onder de verstoorde top van het veen is intact zeggeveen waargenomen. Onder het veenpakket is in boringen de overgang naar de onderliggend strandvlakte waargenomen tussen -2,83 m en 3,17 m NAP.

3. Is er sprake van een fasering in de ophoging van het terrein? Zo ja, waaruit bestaan de verschillende ophogingspakketten en kunnen deze gedateerd worden?

Gedurende het onderzoek is buiten de funderingsresten een fasering waargenomen in de ophoging van het terrein. Het jongste ophogingspakket (S9002) is in de top verstoord (S9008) en bestaat uit een pakket matig fijn, zwak siltig, sterk humeus zand soms met zandbrokken/zandlagen. De onderliggende stadsophogingslaag (S9003) bestaat uit matig fijn, zwak siltig, zwak humeus zand met meer puin dan S9002. Het oudste ophoginspakket is in de diepere ontgravingen waargenomen en bestaat uit matig fijn, zwak siltig zand en is sterk humeus tot venig. Het pakket is ten dele ingedrukt of vermengd met het onderliggende veen. Stedelijk ophoogpakket S9004 dateert uit het vroegste gebruik van het terrein in het derde kwart van de 17e-eeuw. Tussen ophogingslaag S9002 en S9003 kan op basis van het aardewerk geen onderscheid worden gemaakt. Beide lagen bevatten aardewerk met een looptijd van de 14e tot en met 19e eeuw, waarbij de nadruk ligt op aardewerk uit het derde kwart van de 17e eeuw. Op basis van het aardewerk is aannemelijk dat het gehele pakket ineens is opgeworpen en dat de jongere ophogingslagen jonger materiaal bevatten door de diverse verstoringen binnen het plangebied.

4. Wat is de aard, datering, omvang, gaafheid (fysieke kwaliteit) en conservering van de archeologische sporen en sporenclusters? Zowel ten opzichte van NAP als maaiveld.

Binnen het plangebied zijn een sporen aangetroffen die over het algemeen matig geconserveerd zijn, er is een hoge mate van verstoring waarneembaar. Het aangetroffen muurwerk uit het laatste kwart van de 17e-eeuw en de vroeg 19e-eeuw is over het algemeen wel goed bewaard gebleven. De conservering van het vondstmateriaal is variabel. Het aardewerk is goed geconserveerd. Het bestaat hoofdzakelijk uit grote fragmenten en is nauwelijks verweerd. Daarentegen betreft het vooral fragmentarisch materiaal en zijn nauwelijks (archeologisch) complete objecten aanwezig. Ook het bouwkeramiek is goed bewaard gebleven evenals het natuursteen. Het glas is deels sterk geïriseerd en matig tot slecht geconserveerd. Ook het metaal is in slechte tot matige staat geconserveerd. Organische resten zijn voor zover verzameld goed geconserveerd.

De aangetroffen sporen zijn opgedeeld in 9 structuren. Structuur 1 betreft de vroeg 19e-eeuwse fundering van de scheepswerf. De bovenste laag van het 19e-eeuwse muurwerk is vrijwel direct onder maaiveldniveau aangetroffen (-0,00 m NAP).

Tot structuur 2 behoren de funderingsresten van de scheepswerf uit het laatste kwart van de 17e-eeuw die zijn hergebruikt voor de fundering van de vroeg 19e-eeuwse bebouwing. De bovenste laag van het oudere 17e-eeuwse muurwerk ligt op ca. 20 cm beneden maaiveld (-0,20 m NAP). Tot deze oudste fase behoren eveneens structuur 5 en 6. Structuur 5 betreft een waterput. De bovenkant van de waterput is in het vlak aanwezig vanaf 0,96 m beneden maaiveld (-0,67 m NAP). Structuur 6 is geïnterpreteerd als een restant van de fundering van de oostvleugel van het gebouw van de scheepswerf uit het laatste kwart van de 17e-eeuw. De top van het muurwerk ligt op 0,85 m beneden maaiveld (-0,81 m NAP).

Tot de vroeg 19e-eeuwse situatie behoort naast structuur 1 ook structuur 3, een keldervloer met brandvlekken S24). De vloer bevond zich op ca. 0,5 m beneden S24 (-1,40 m NAP). De top van het muurwerk zelf ligt op -0,86 tot -0,91 m NAP. Structuur 8, een perceelsloot, behoort waarschijnlijk ook tot de vroeg 19e-eeuwse situatie op basis van de historische kaarten. De sloot is aangetroffen vanaf 0,7 m beneden maaiveld (-0,30 m NAP).

Van structuur 4 is de datering onzeker het hoort mogelijk bij het vroeg 19e-eeuwse gebruik van het terrein maar dit kan niet met zekerheid worden vastgesteld. Het betreft een houten vloer met een restant van een fundering aangetroffen op 1,15 m beneden maaiveld (-1,11 m NAP). Van structuur 9 is de datering ook niet zeker, het kan zowel behoren tot de laat 17e-eeuwse scheepshelling of tot een latere fase van de scheepshelling uit de vroeg 19e-eeuw die op dezelfde plek heeft gelegen. De beschoeiingspalen en -planken zijn aangetroffen vanaf 0,76 m beneden maaiveld (-0,75 m NAP). Van de palen aangetroffen in werkput 9 (S45 t/m S48) is niet duidelijk of deze tot de scheepshelling behoren of een latere beschoeiing. De palen zijn aangetroffen op 0,43 m beneden maaiveld (-0,44 NAP).

Verder zijn een aantal palen aangetroffen die niet tot een structuur gerekend konden worden. Het betreft S17 op 1,00 m beneden maaiveld (-0,98 NAP) en S18 op 0,97 m beneden maaiveld (-0,95 m NAP) in werkput 3. En S33 in werkput 6 op 0,89 m beneden maaiveld (-1,02 NAP). In het oudste ophoogpakket (S9004) is vondstconcentratie S37 aangetroffen op 1,20 meter beneden maaiveld (-1,15 m NAP).

5. Uit welke bewonings-/gebruiksfasen dateren de sporen?

Binnen het terrein zijn funderingsresten aangetroffen behorende tot een scheepswerf die op te delen zijn in een laat 17e-eeuwse fase (structuur 2, 5 en 6) en een vroeg 19e-eeuwse fase (structuur 1, 3, 4 en 8). De 19e-eeuwse bebouwing wordt tussen voor 1857 afgebroken er staat dan nog een enkel gebouw in het plangebied waarvan geen resten zijn aangetroffen. Dit gebouw wordt rond 1914 afgebroken en het gebied wordt pas rond 1952 weer bebouwd. Tot deze laatste gebruiksfase behoort een rioolput (structuur 7) en een funderingsmuur (S21).

6. Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?

De ruime meerderheid van het aardewerk dateert uit het derde kwart van de 17e eeuw of is jonger. Dit betreft hoofdzakelijk doorsnee (huishoudelijk) afval van roodbakkend aardewerk, witbakkend aardewerk, majolica, faience, steengoed en kleipijpen. Slechts enkele fragmenten aardewerk dateren uit de Late Middeleeuwen, 16e eeuw, of eerste helft van de 17e eeuw. Naast huishoudelijk afval is sprake van fragmenten van productie-afval van pottenbakkers uit Haarlem die majolica, faience en terracotta tuinvazen hebben geproduceerd.

Het keramisch bouwmateriaal dat is aangetroffen tijdens het onderzoek aan de Harmenjansweg te Haarlem dateert uit de periode 17e tot 19e eeuw. Enkele vondsten zijn gerelateerd aan de sporen en structuren die tijdens het onderzoek zijn aangetroffen. Het betreft bakstenen afkomstig van muurwerk en enkele vloertegels. Het grootste deel van het materiaal is afkomstig uit ophogingslagen of insteek- of uitbraaksleuven.

Het metaal dateert overwegend uit de 17e- tot en met de 19e-eeuw. Slechts twee objecten – het hoefijzer (V99) en één van de naairingen (V15) - kunnen met zekerheid eerder gedateerd worden. Het zou kunnen dat deze objecten lang in gebruik zijn geweest, of via opspit tussen het jongere materiaal terecht zijn gekomen. Maar omdat beide vondsten afkomstig zijn uit ophogingslagen (S9002 en S9003) kan hier geen verdere uitspraak over worden gedaan. Het overige materiaal is voor een groot deel ook afkomstig uit ophogingslagen, of uit sporen die in deze ophogingslagen zijn ingegraven.

Het glas dateert voornamelijk tussen de 17e-eeuw en de 18e-eeuw. De aangetroffen wafelbekers is ouder en dateert tussen 1625 en 1675 n. Chr. Zowel het natuursteen als het dierlijk bot kunnen niet nader gedateerd worden dan tussen de 17e-en 19e-eeuw. De verzamelde leren schoen is te dateren in de 20e-eeuw.

7. Is er een relatie te leggen tussen de archeologische sporen en vondsten?

In grote lijnen zijn de aangetroffen sporen ingegraven in de stadsophooglagen die waarschijnlijk zijn opgebracht voordat het terrein in gebruikt is genomen. Het in de lagen aanwezige vondstmateriaal dateert tussen de 17e- en 19e- eeuw,

materiaal uit gesloten context is niet aangetroffen. Het is om deze reden erg lastig om vondsten met zekerheid te relateren aan specifieke sporen of structuren.

8. Wat is de relatie van vondsten en sporen met de eerder aangetroffen vondsten en sporen in de omgeving?

Het plangebied maakt deel uit van een zone langs de oostelijke oever van de Spaarne waar vanaf het derde kwart van de 17e-eeuw enkele scheepswerven zijn gevestigd. Direct ten zuidwesten van en grenzend aan het huidige plangebied, in het plangebied Scheepmakerskwartier fase 1 zijn verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd in de vorm van een bureau- en een proefsleuvenonderzoek en een archeologische begeleiding. Uit deze onderzoeken kwam naar voren dat de aanwezigheid van archeologische resten van voor circa 1650 klein is. Dit is eveneens het geval bij het huidige onderzoek van de Harmenjansweg. Binnen het plangebied zijn deze resten echter grotendeels verstoord en minder intact bewaard gebleven als binnen het naastgelegen perceel.

9. Is er sprake van verschillende bewonings- en/of gebruiksfasen en uit welke perioden dateren deze?

Het plangebied is vanaf het laatste kwart van de 17e-eeuw tot in ieder geval het begin van de 19e-eeuw continu in gebruik geweest als scheepswerf. De bebouwing wordt in de vroeg 19e-eeuw deels vervangen en deels uitgebreid zoals te zien is op historisch kaartmateriaal. Voor 1857, waarschijnlijk tijdens de aanleg van de spoorlijn vlak voor 1839, wordt de scheepswerf afgebroken. Of er dan sprake is van bewoning of ander gebruik van het terrein is niet duidelijk, er staan dan twee gebouwen op het perceel. Van deze fase zijn geen sporen of structuren waargenomen. Omstreeks 1914 wordt ook deze bebouwing afgebroken en blijft het gebied onbebouwd tot ongeveer 1952.

10. Wat is de relatie tussen de aangetroffen sporen/structuren en het omringende landschap?

De sporen en structuren zijn grotendeels gerelateerd aan de scheepswerf, de keuze voor de oostzijde van de Spaarne is logisch. De scheepswerf lag in haar vroegste fase ook buiten de omwalling van de stad. Vaak werden vervuilende of stinkende activiteiten als leerlooierijen en overige industrie en nijverheid buiten de stadswallen uitgevoerd om overlast te voorkomen.

11. Welke vindplaatstypen zijn er aangetroffen?

Gedurende het onderzoek is slechts 1 vindplaats aangetroffen, een scheepswerf met daarbinnen sporen en structuren uit verschillende fasen van gebruik.

12. Welke processen hebben bijgedragen aan de genese van het huidige landschap en kunnen die in de tijd geplaatst worden op grond van relatieve dateringen (vondsten, stratigrafie) en absolute dateringen?

Het plangebied is gelegen in een strandvlakte tussen twee strandwallen die zijn gevormd in de loop van het Holoceen. De oudste bewaard gebleven strandwal van Nederland, die circa 5600 jaar geleden ontstond, ligt langs de oostelijke grens van de gemeente Haarlem. De strandwal waarop zich later de historische kern van Haarlem ontwikkelde is circa 800 jaar jonger. De rij strandwallen zorgde ervoor dat de zee minder invloed had op het achterliggende land zodat daar verzoeting optrad. Op grote schaal vond veenvorming plaats in zowel het land achter de strandwallen als de strandvlakten. Het veen wordt gerekend tot het Hollandveen Laagpakket van de Formatie van Nieuwkoop. In de omgeving van het plangebied begon de veengroei in het laat-neolithicum en deze duurde voort tot in de vroege middeleeuwen. In de boringen uitgevoerd tijdens het onderzoek zijn onder de stadsophooglagen een verstoord veenpakket aangetroffen en op een dieper niveau de strandvlakte (zie paragraaf 3.2). De verstoring van het veenpakket is waarschijnlijk het gevolg van veenontginning. Op het (deels) afgegraven veen zijn stedelijke ophooglagen opgebracht vanaf het derde kwart van de 17e-eeuw.

13. Wat is de omvang van de vindplaats in elke periode en kan deze begrensd worden? Hoe ziet de begrenzing van de vindplaats eruit?

De vindplaats kan slechts in beperkte mate door de aangetroffen sporen en structuren worden begrensd. Historisch kaartmateriaal kan hier een beter beeld vormen. De oorspronkelijke scheepswerf lijkt zich op basis van historisch kaartmateriaal richting het oosten uit te breiden buiten het huidige perceel.

14. Zijn er beer- en/of waterputten en andere gesloten contexten in het plangebied aanwezig en hoe kan de inhoud hiervan (zowel anorganisch als organisch) worden gewaardeerd (laag of juist heel kansrijk)?

Er is slechts 1 waterput aangetroffen die niet als gesloten vondstcomplex gezien kan worden gezien de mate van verstoring. De inhoud kan als laag worden gewaardeerd.

15. In hoeverre sluiten de aangetroffen sporen en structuren aan op de resultaten van het vooronderzoek (bureau- en proefsleuvenonderzoek en archeologische onderzoeken op aangrenzende terreinen?

De aangetroffen sporen en structuren sluiten aan bij de verwachting zoals uitgesproken in het bureauonderzoek. Hierin werd de verwachting uitgesproken dat zich in het plangebied archeologische resten bevinden vanaf halverwege de 17e eeuw die zich in een stedelijke ophogingslaag bevinden. Op basis van de historische kaarten en eerder uitgevoerd onderzoek ten zuidwesten van het huidige plangebied moet gedacht worden aan scheeps- en timmerwerven en bijbehorende bebouwing. De archeologische opgraving is als vervolg op het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waardoor voor deze fase geen aparte rapportage is opgesteld, slechts een waardering. Op basis van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek werden meer funderingsresten verwacht binnen het plangebied, deze zijn ook daadwerkelijk aangetroffen. Er werd daarnaast rekening gehouden met de aanwezigheid van een scheepshelling binnen het plangebied. Op de locatie waar deze op de historische kaarten staat ingetekend zijn houten palen en planken aangetroffen maar geen intacte scheepshelling. Mogelijk zijn op een dieper niveau nog resten van de scheepshelling bewaard gebleven.

16. Zijn er sporen van scheepshellingen of andere industriële activiteiten vanaf de 17e eeuw en later in het plangebied aanwezig en hoe zijn deze opgebouwd?

De scheepshelling is helaas niet intact bewaard gebleven binnen het plangebied door de hoge mate van verstoring. Er zijn slechts wat palen en planken aangetroffen. Wat resteert zijn de funderingen van de laat 17e-eeuwse bebouwing van de scheepswerf en van de 19e-eeuwse bebouwing. De laat 17e-eeuwse funderingen zijn op zand opgemetseld. De oost-westelijk lopende funderingsmuur S22/8 betreft een anderhalfsteens muur van oranjerode bakstenen met een formaat van 4 x 12 x 24 cm. Tegen deze muur zijn in noord-zuid richting drie resten van funderingen aangetroffen (S22, S35/6, S36) die koud tegen de muur zijn gezet. De oudere funderingen zijn gebruikt voor de vroeg 19e-eeuwse fase van de bebouwing die tegen de noordzijde van muur S22 zijn gezet. Ten oosten van deze funderingen is de zuidwesthoek van de fundering van de oostvleugel van het laat 17e-eeuwse gebouw aangetroffen (structuur 6) en een waterput (structuur 5).

De 19e-eeuwse fundering bestaat uit een Amsterdamse paalfundering met schuifhout. De funderingsmuren zijn getrapt opgemetseld in rode bakstenen met een formaat van 4 x 9 x 18 cm. Het 19e-eeuwse muurwerk is koud tegen de oudere funderingsresten gezet en is als één geheel opgemetseld. Tegen de westzijde van muur S39 zijn twee 'poeren' waargenomen die echter geen steunfunctie gehad kunnen hebben. Ze zijn koud tegen de muur gezet en bestaan slechts uit vier metsellagen waardoor ze niet tot de onderzijde van de muur rijken. Ten zuiden van de aangetroffen funderingen van structuur 1 en 2 is een eveneens als vroeg 19e-eeuws geïnterpreteerde keldervloer aangetroffen met sporen van verbranding. Bij het spoor zijn geen vondsten aangetroffen die wijzen op een specifiek gebruik van de ruimte.

17. Uit welke periode dateren de oudste sporen van bebouwing/bewoning en hoe zagen deze gebouwen eruit (funderingswijze/indeling)?

Van oudste bewoningsfase uit de laat 17e-eeuw resteert slechts een klein deel van de funderingen waardoor vrij weinig bekend is over de indeling van het gebouw. De funderingen zijn direct op een zandlaag opgemetseld. Op historische kaarten is een L-vormig gebouw ingetekend.

18. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan?

Op basis van het vondstmateriaal lijkt het waarschijnlijk dat voor de eerste bebouwing binnen het plangebied het veendek in de omgeving van het gebied deels is ontgonnen. Om het gebied geschikt te maken voor bewoning is het opgehoogd met stadsafval waarbij verschillende lagen zijn waargenomen. Op basis van het vondstmateriaal is het waarschijnlijk dat de aangetroffen stedelijke ophooglagen in één keer zijn opgeworpen. Of het gebied voor de ophoging gebruikt is kan niet worden vastgesteld. Het plangebied is vanaf het laatste kwart van de 17e-eeuw continu in ontwikkeling geweest waarbij de diverse bouwfasen zijn ingegraven in de stedelijke ophooglagen. De hoger gelegen ophooglagen zijn hierdoor sterk verstoord waardoor hierin zowel jonger materiaal als recent materiaal in aanwezig is. Het onderscheid tussen de twee jongere ophooglagen (S9002 en S9003) is binnen het plangebied slechts in delen van de profielen waarneembaar. Vooral rondom de funderingsresten zijn de lagen vermengd geraakt. Van de scheepshelling die staat aangegeven op historisch kaartmateriaal zijn slechts wat funderingspalen en planken aangetroffen. Of de scheepshelling is afgebroken of verstoord door latere ingrepen in de bodem is niet vast te stellen. Het is mogelijk dat op een dieper niveau nog resten bewaard zijn gebleven.

Literatuur

Aarts, A.C.,2017: Haarlem Scheepmakersdijk. Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P). BAAC-rapport A-15.0162 ('s-Hertogenbosch).

Baart, J. et al., 1977: Opgravingen in Amsterdam, 20 jaar stadskernonderzoek (Amsterdam/Haarlem, Fibula-Van Dishoeck).

Bakker, A.M., 2018a: Harmenjansweg 85-91 te Haarlem (gemeente Haarlem). Een waardering (Assen, Salisbury Archeologie b.v.)

Bakker, A.M., 2018b: Programma van Eisen Haarlem/Harmenjansweg (HAR.2.2015); Opgraven Landbodem (variant Archeologische Begeleiding (protocol 4004).

Bakker, A.M., A.G.J. Hullegie & Y.C. Csonka, 2019: Harmenjansweg 85 - 93 te Haarlem (gemeente Haarlem). Een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) met doorstart naar Opgraving (variant archeologische begeleiding). Evaluatie-, selectie- en deselectierapport, Assen.

Bartels, M., 1999: Steden in Scherven. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel, 1250-1900 (Amersfoort).

Bartels, M., 2011. Steden in Scherven (Zwolle, SPA).

Bitter, P. & R. Roedema, 1995. Beschrijving van de vondsten. In: P. Bitter & H. Clevis (eds.). Geworteld in de bodem. Archeologisch en historisch onderzoek van een pottenbakkerij bij de Wortelsteeg in Alkmaar. Zwolle (Stichting Promotie Archeologie: Publicaties over de Alkmaarse Monumentenzorg en Archeologie, deel 1), 50-75.

Boer, P.C. de & A.J. Guiran, 2010: Rotterdam Wijnhaeve. Archeologie en historie aan de Wijnhaven, vindplaats 13-58. BOORrapporten 349 (Rotterdam).

Bruijn, A., 1992: Spiegelbeelden: Werra-keramiek uit Enkhuizen 1605 (Zwolle).

Carmiggelt, A., 1994: MAE: Wat doen we ermee? Voorlopig verslag van de analyse van aardewerk uit laat- en postmiddeleeuwse vondstcomplexen in Nederland en België (1350-1800), in: H. Clevis & J. Thijssen, Assembled Articles I. Symposium on Medieval and Post-Medieval Ceramics Nijmegen 2 and 3 September 1993, p. 55-86 (Zwolle).

Clevis, H., J. Kottman et al., 1989. Weggegooid en teruggevonden. Aardewerk en glas uit Deventer vondstcomplexen 1375-1750 (Kampen, Stichting archeologie IJssel/Vechtstreek).

Clevis, H., 2001: Zwolle ondergronds. Zeven blikvangers van archeologische vondsten in Zwolle (Zwolle).

Clevis, H. & H. van Gangelen (red.), 2009: Werra keramiek uit Enkhuizen opnieuw bekeken. Studies aangeboden aan Jan Thijssen (Zwolle).

Duco, D. H., 1987: De Nederlandse kleipijp. Handboek voor dateren en determineren (Leiden).

Duco, D.H., 2003: Merken en merkenrecht. Van pijpenmakers in Gouda (Amsterdam).

Gangelen, H. van, P. Kerksloot & S. Venhuis, 1997: Hoorn des Overvloeds. De bloeiperiode van het Noord-Hollands slibaardewerk ca. 1580 - ca.1650 (Wormerveer).

Gangelen, H. van, E. Knol, G. Kortekaas & R. Wuite, 2012: Haagse terracotta schouwwangen uit het atelier van Otto Reyersz. Van Schaijck (1628-1674), in: Vormen uit Vuur 215/216. Keramiek en glas als decoratief element in het historische bouwbedrijf, 60-79.

Goubitz, O, Driel-Murray, van, C. & W. Groenman-van Waateringe, 2001: Stepping through Time. Archaeological Footwear from Prehistoric Times until 1800 (Stichting Promotie Archeologie Zwolle).

Groeneweg, G., 1992: Bergen op Zooms aardewerk. Vormgeving en decoratie van gebruiksaardewerk gedurende 600 jaar pottenbakkersnijverheid in Bergen op Zoom (Waalre).

Henkes, H.E., 1994. Glas zonder glans. Vijf eeuwen gebruiksglas uit de bodem van de Lage Landen 1300-1800. Rotterdam Papers 9 (Den Haag).

Hurst, J. G., D. S. Neal & H. J. E. van Beuningen, 1986: Pottery produced and traded in north-west Europe 1350-1650. Rotterdam Papers VI (Rotterdam).

Jaspers, N.L., 2009: Schoon en werkelijk aangenaam. Italiaanse faience uit Nederlands bodem (1550-1700), in: Vormen uit Vuur 204, 2-31.

Jaspers, N., 2010: Aardewerk, in: J. Claeys, N.L. Jaspers & S. Ostkamp (red.), Vier eeuwen leven en sterven aan de Dokkershaven in Vlissingen, Amersfoort (ADC Rapport 1635/ ADC Monografie 9), 120-144, 509-623.

Jayasena. R., 2004: Sevilla in scherven, in: T. d'Hollosy (red.), Gespaard verleden. 24 Vondsten van de Maand, p. 37-39 (Amersfoort).

Jezeer, W., 2015: Timmeren aan het Spaarne. Een archeologische begeleiding, protocol opgraven, in het Scheepmakerskwartier te Haarlem. Amersfoort (ADC rapport 4026)

Kaneda, A., 2006: How to distinguish Japanese porcelain from Chinese porcelain, in: H. Clevis & S. Ostkamp (eds.), Assembled Articles 3. Symposium on medieval and post-medieval ceramics Zwolle 9 en 10 okt 2003, p. 5-39 (Zwolle).

Kaneda, A., 2012: Porseleinvondsten uit Bossche bodem, in: R. van Genabeek, E. Nijhof, F. Schipper & J. Treling (red.), Putten uit het Bossche verleden. Vriendenbundel voor Hans Janssen ter gelegenheid van zijn afscheid als stadsarcheoloog van 's-Hertogenbosch, Alphen aan de Maas, p. 251-261.

Kleij, P., 2007: Archeologie van het platteland. Zeventiende- en achttiende-eeuwse vondsten van de Buurtweg te Akersloot (Zwolle).

Korf, D., 1968: Haarlemse majolica- en tegelbakkers (Haarlem).

Kottman, J., 2011. Glas. In: M. Bartels. Steden in Scherven, deel 1, p. 261-274 (Zwolle, SPA).

Kottman, J. & S. Ostkamp, 2016. De glasvondsten. In: Koot, C.W. & E.N.A. Heirbaut (eds.). Archeologische monumentenzorg in het plangebied van de dijkteruglegging bij Lent 5. Archeologische Berichten Nijmegen Rapport 62, p. 701-732 (Nijmegen).

Krabath, S., 2011: Luxus in Scherben. Fürstenberger und Meißener Porzellan aus Grabungen (Dresden).

Kremer, H., 2015: Bureauonderzoek Harmenjansweg 85. 91 en 93 te Haarlem, gemeente Haarlem. Synthegra rapport S150080 (Leusden).

Kremer, H. 2018: Programma van Eisen. S150080-b, Harmenjansweg 85,93 te Haarlem. Proefsleuven (Leusden).

Lindijer, T. & S. van Vlijmen, 1993: Om de tuinpot geleid, 17e-eeuwse tuinpotten uit Haarlem (Haarlem).

Meulen, A. van der & P. Smeele, 2012: De pottenbakkers van Gouda 1570-1940 en hun betekenis voor de geschiedenis van de Nederlandse keramiek (Leiden).

Meulen, A. van der & R. Tousain, 2017: Voor de Nederlandse markt. Duits steengoed uit het Westerwald en van elders 1800-1900. Vormen uit Vuur 234.

Orton, C., P. Tyers & A. Vince, 1993: Pottery in Archaeology (Cambridge).

Ostkamp, S., 2004: Tortelduiven en vlammende harten. Huwelijkssymbolen op zilver en aardewerk uit Alkmaar tussen 1575 en 1675, in: P. Bitter, et al., De verborgen stad. Archeologisch onderzoek naar 750 jaar wonen in Alkmaar, p. 112-155 (Alkmaar).

Ostkamp, S., 2010: Geïmporteerd porselein, in: J. Claeys, N.L. Jaspers & S. Ostkamp (red.), Vier eeuwen leven en sterven aan de Dokkershaven in Vlissingen. ADC Rapport 1635/ ADC Monografie 9, p. 141-144 (Amersfoort).

Polling, A., 2006: Maastrichts ceramiek, merken en dateringen (Lochem).

Rutte, R. & B. van Nieuwenhuyze. 2018: Stedenatlas Jacob Van Deventer, 226 stadsplattegronden uit 1545-1575 – schakels tussen verleden en heden (Tielt).

Vries, de, R., 2018: Bouwhistorische notitie bij archeologisch onderzoek Harmenjansweg 85, 91 en 93 te Haarlem (notitie 27 maart 2018)

Williams, G.L., 2014: Haarlem Scheepmakerskwartier Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven, Amersfoort. ADC Rapport 3597.

Zee, van der, R.M., 2015: Scheepmakerskwartier fase 2a en 2b, Haarlem (gemeente Haarlem). Een bureauonderzoek. ADC-rapport 3952 (Amersfoort).

Websites:

- https://www.deventersysteem.nl
- https://belowthesurface.amsterdam/nl/vondsten
- https://collectie.huisvanhilde.nl
- https://museumrotterdam.nl/collectie
- https://noord-hollandsarchief.nl/beelden/beeldbank

Lijst van afbeeldingen

Afb. 1. Overzicht van het plangebied 9
Afb. 2. Locatie werkputten van het proefsleuvenonderzoek. 14
Afb. 3. Werkput 1 richting zuid, vlak 9003 en 9004: stadsophogingslagen. 15
Afb. 4. Werkput 2 richting zuid, vlak stadsophogingslaag S9003 en muurwerk (S7 en S8) afgedekt door cunetzand (S9001). 15
Afb. 5. Locatie werkputten van de opgraving in relatie tot het proefsleuvenonderzoek. 17
Afb. 6. Werkput 3 richting noorden, start onderzoek opgraving variant archeologische begeleiding (ABE) 18
Afb. 7. Werkput 3 richting oosten, metaaldetectie bij aanleg van het vlak. 18
Afb. 8. Werkput 3 en 5 richting zuidwest, sfeerfoto met muur S19 en S21 19
Afb. 9. Detail van plangebied richting oost met reeds geplaatste poer tijdens de Opgraving (variant archeologische begeleiding). 21
Afb. 10. Overzicht van de locaties van de gedocumenteerde profielen en boringen. 23
Afb. 11. Werkput 1, westelijk profiel 0-5 m (zie ook bijlage 4.2). 25
Afb. 12. Westelijk profiel werkput 2 ten noorden van S7 (zie bijlage 4.3). 25
Afb. 13. Werkput 1, boring 6: van -3,02 m NAP tot -3,47 m NAP 26
Afb. 14. Werkput 2, boring 12; -2,02 m NAP tot -3,47 m NAP 26
Afb. 15. Werkput 2, boring 12; -1,82 m NAP tot -2,40m NAP 26
Afb. 16. Werkput 2, boring 12; -2,22 m NAP tot -2,82 m NAP 26
Afb. 17. Werkput 2, boring 12; -2,66 m NAP tot -3,38 m NAP 26
Afb. 18. Westelijk aanzicht structuur 1 en 2 na afbraak S19, fotorichting oost. 27
Afb. 19. Overzicht structuur 1 en 2, structuur 3 en een deel van structuur 4. 28
Afb. 20. Zijaanzicht paalfundering onder muur S22/7 na afbraak muur, fotorichting noord. 29
Afb. 21. Kesp onder muur S34-7 (links) en detail fundering onder S22/7 (rechts). 29
Afb. 22. Zuid uiteinde muur S19 na afbraak van muur S22 met zijaanzicht richting noord (links) en vooraanzicht richting noordwest (rechts) 30
Afb. 23. Profiel 304.1 met het westelijke aanzicht van muur S19 en links het oostelijke uiteinde van S22 30
Afb. 24. Oversnijdingen noordwesthoek S39 met S23/7 (links); bovenaanzicht noordoosthoek S23/7 en S19 (rechts) 31
Afb. 25. Noordelijk aanzicht muur S34/S7 en muur S23/S7 (links). 31
Afb. 26. Poer S41 tegen muur S39 (links); Muur S21 op muur S19 (rechts) 31
Afb. 27. Ontgraven deel proefsleufonderzoek met links de aanzet van S6 (S35), voor muur S8 (S22) en boven beide muren die als S7 zijn gedocumenteerd (S34 en S23). 33
Afb. 28. Zuidoosthoek oversnijding muur S22 en S19, fotorichting noord (links) en west (rechts). 33
Afb. 29. Muur S36 met links muur S22-8 en S39, fotorichting oost. 34
Afb. 30. Oversnijding muur S39, S22 en S36 fotorichting noordwest (links); hoek S39 en S22/8 na verwijdering S36. 34
Afb. 31. Overzicht structuur 3 35
Afb. 32. Overzicht muurrestanten S24 in het vlak. 36
Afb. 33. baksteen en tegelvloer onder S24 36
Afb. 34. Overzicht structuur 3 37
Afb. 35. S2 tot S4 in werkput 2, fotorichting oost (Fase APP). 38
Afb. 36. S31 in werkput 6, fotorichting west (Fase ABE) 38
Afb. 37. Overzicht structuur 5 en 6. 39
Afb. 38. Werkput 3, detailfoto van waterput WA01/S14, fotorichting zuid. 40
Afb. 39. Het oostprofiel (P302.1) van werkput 3 met links waterput WA01, S14 en muurrestant S15. 41
Afb. 40. Uitsnede van de kaart van Frederik de Wit uit 1695 (rood kader, bij benadering bron https://www.kb.nl/themas/atlassen/stedenatlas-de-wit). 41
Afb. 41. Overzicht structuur 7. 42
Afb. 42. Werkput 4, oostelijk profiel bij rioolput S20 (P304.2, bijlage 4.7) 43
Afb. 43. Overzicht structuur 9 44
Afb. 44. Profiel 304.1, oostprofiel werkput 3 met spoor 10, 11 en 13. 45

Afb. 45. Het plangebied (rood kader), bij benadering op een uitsnede van de kaart van Veelwaard & Geus 1828-1829 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_560_000804_G). 45
Afb. 46. Overzicht structuur 8 46
Afb. 47. Beschoeiing S30 aan de noordzijde van werkput 7. 47
Afb. 48. Palen S45 en S46 in het vlak van werkput 9. 47
Afb. 49. Spoor 1, recente verstoring (fase APP) 48
Afb. 50. Fragment van een vuurstolp van Noord-Hollands slibaardewerk, V152.6. 53
Afb. 51. Fragment van roodbakkend Italiaans slibaardewerk, V81.25. 54
Afb. 52. Diverse versieringen op majolica. 55
Afb. 53. Terracotta tuinvaas, V100.2. 58
Afb. 54. Kleipijp met langgerekt dubbelconisch model, V156.18. 60
Afb. 55. Pijpenkruller, V157.1. 60
Afb. 56. Majolicategels met vlechtband (V79 (links) en 97 (rechts)) 63
Afb. 57. Majolicategel met afbeelding aap (V47) 64
Afb. 58. Majolica tegel met bloemen in vaas in vierpas-kaders (V35) 65
Afb. 59. Tegelfragment met mensfiguur met kolfstick (V79) 66
Afb. 60. Tegelfragment met afbeelding zeilboot of vissersboot (V105) 66
Afb. 61. Grape oor van brons (V101). 70
Afb. 62. Koppelpassent (V58) 70
Afb. 63. Naairing (V15) 72
Afb. 64. Scheepspasser (V84) 73
Afb. 65. Hoefijzer (V99) 73
Afb. 66. Het fragment van de wafelbeker uit V63 76
Afb. 67. De bodem van een bolfles uit S9002, V81 77
Afb. 68. Leren schoen (V71). 79
Afb. 69. Laars collectie Clarellé (bron: https://www.clarelle.be/nl/collectie/herenschoenen-en-pantoffels). 79
Afb. 70. Benen handvat met puntcirkel-versiering uit werkput 11 (V155) 80
Afb. 71. Uitsnede uit de kaart van Haarlem uit de stedenatlas van Jacob van Deventer uit 1575 (bron: Biblioteca Nacional de Espana, Res.200, nr. 38) 83
83
Afb. 72. Uitsnede uit de kaart van Pieter Wils uit 1649 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_560_000797_G) 83
Afb. 73. Uitsnede van de kaart van Romeyn de Hooghe uit 1689 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_51001152) 84
Afb. 74. Uitsnede van de kaart van Gerrit Adriaansz Paauw uit 1808 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_560_000802) 84
Afb. 75. Uitsnede van de kaart van C.K. de Geus uit 1857 (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_1100_KNA006004001) 85
Afb. 76. Uitsnede van de kaart uit 1914 van Bureau Openbare Werken (bron: Noord-Hollands archief; NL-HlmNHA_560_001873) 85

Lijst van bijlagen:

Bijlage 1.1: Werkputten proefsleuvenonderzoek

Bijlage 1.2 Werkputten begeleiding in relatie tot het proefsleuvenonderzoek

Bijlage 2.1: Maaiveldhoogtes proefsleuven

Bijlage 2.2: Maaiveldhoogtes begeleiding

Bijlage 3.1: Vlakhoogtes proefsleuven

Bijlage 3.2: Vlakhoogtes werkput 3-7 en 9

Bijlage 3.3: Vlakhoogtes werkput 8 en 10-12

Bijlage 4.1: Overzicht profielen

Bijlage 4.2: Profiel 104 werkput 1

Bijlage 4.3: Profiel 204, werkput 2

Bijlage 4.4: Profiel 302.1, werkput 3

Bijlage 4.5: Profiel 302.2, werkput 3

Bijlage 4.6: Profiel 304.1, werkput 3

Bijlage 4.7: Profiel 304.2, werkput 3

Bijlage 4.8: Detailtekeningen proefsleuvenonderzoek

Bijlage 4.9: Detailtekeningen begeleiding

Bijlage 5.1: Locatie boorpunten

Bijlage 5.1: Boorstaten

Bijlage 6.1: Allesporenkaart proefsleuvenonderzoke

Bijlage 6.2: Allesporenkaart opgraving

Bijlage 6.3: Detail structuur 1 t/m 7

Bijlage 6.4: Detail structuur 8 t/m 9

Bijlage 7: Sporenlijst (proefsleuvenonderzoek en begeleiding)

Bijlage 8 Splitstabel met selectie/deselectie per vondstnummer

Bijlage 9: Specialistentabel aardewerk

Bijlage 10: Specialistentabel bouwaardewerk

Bijlage 11: Specialistentabel metaal

Bijlage 12: Specialistentabel natuursteen

Bijlage 13: Specialistentabel glas

Bijlage 14: Catalogus aardewerk

Bijlage 15: Bouwplan plangebied

Bijlage 1.1: Werkputten proefsleuvenonderzoek

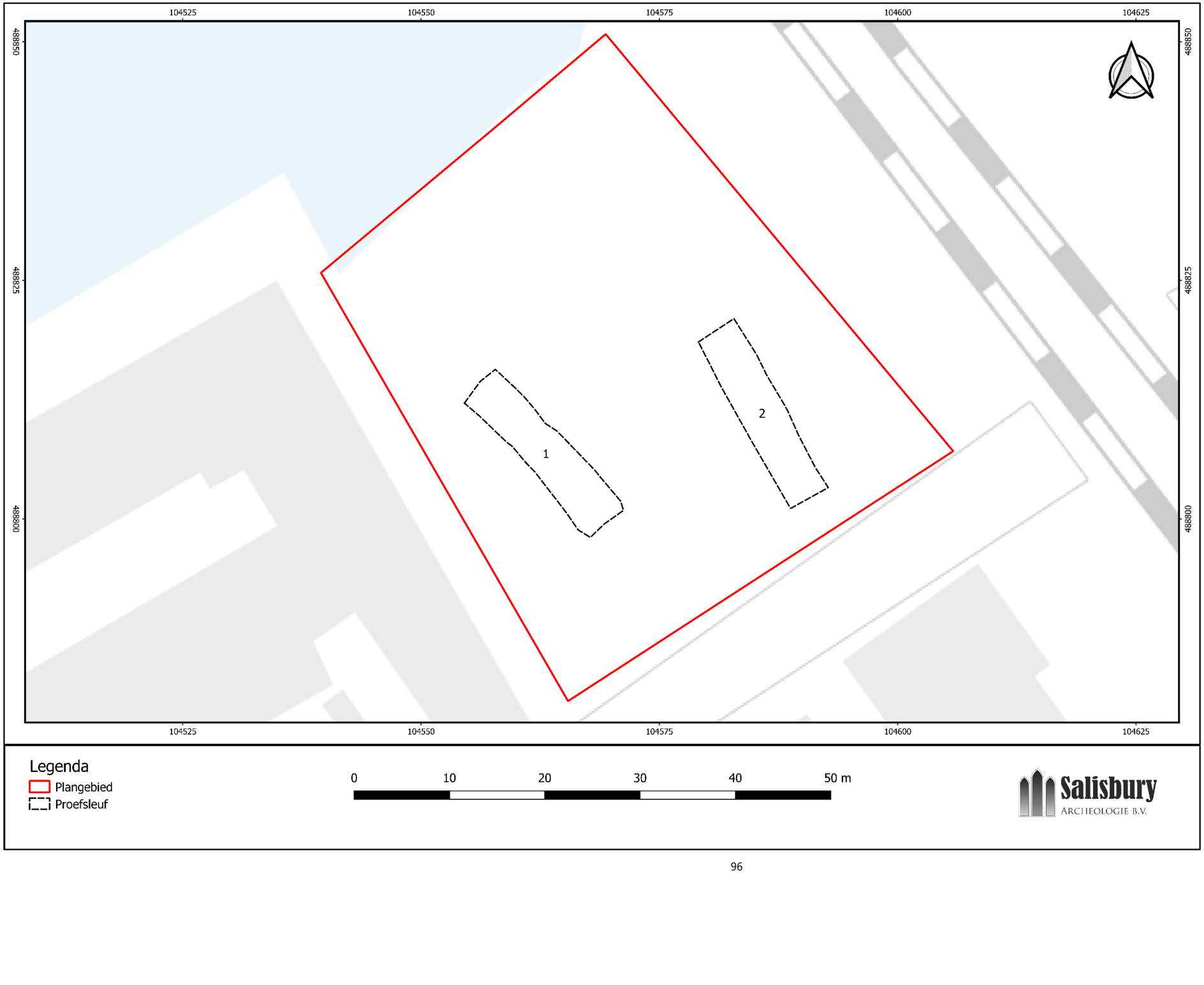

Bijlage 1.2 Werkputten begeleiding in relatie tot het proefsleuvenonderzoek

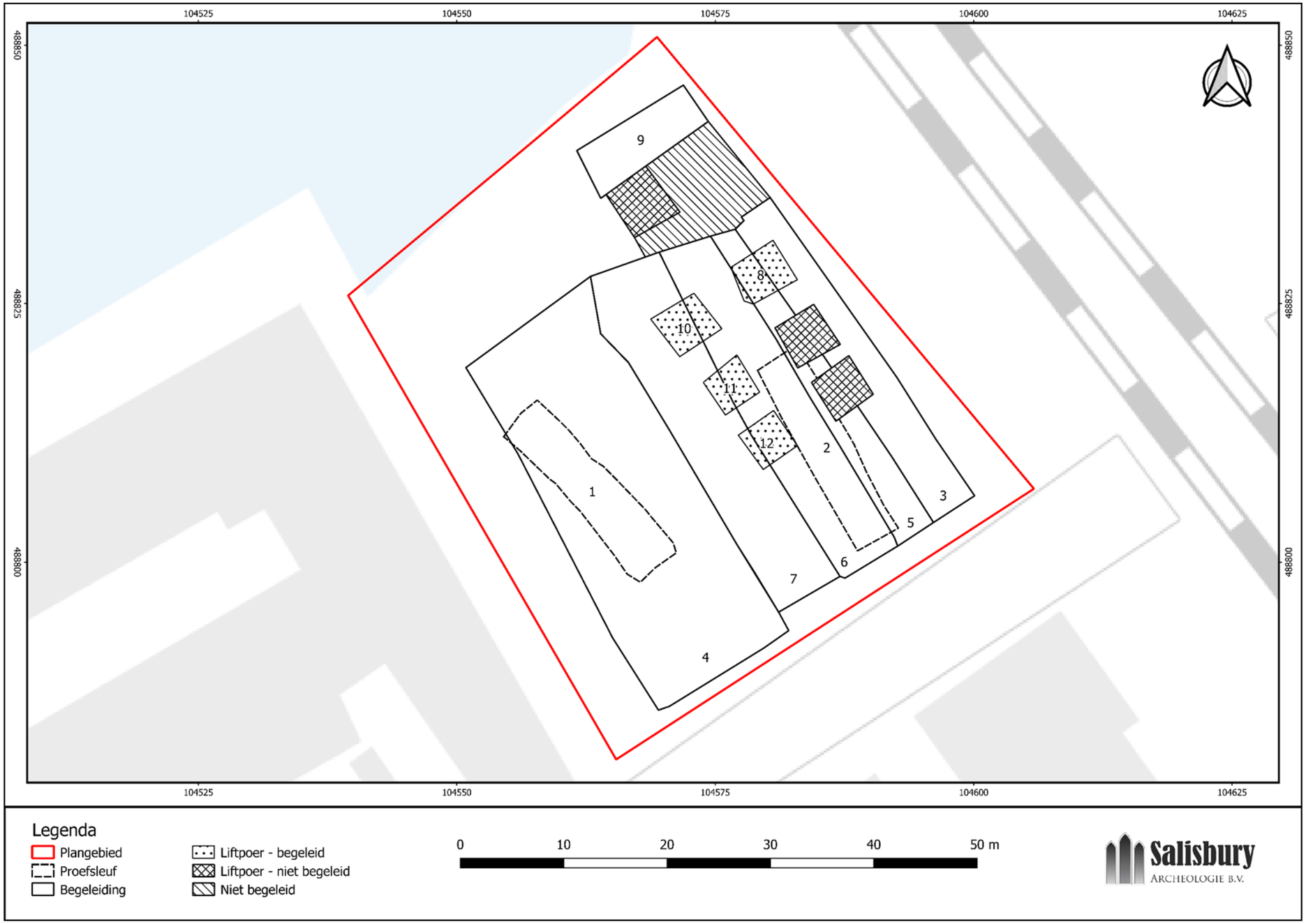

Bijlage 2.1: Maaiveldhoogtes proefsleuven

Legenda

- Plangebied
- Maaiveld - proefsleuven

0 10 20 30 40 50 m

Salisbury Archeologie B.V.

Bijlage 2.2: Maaiveldhoogtes begeleiding

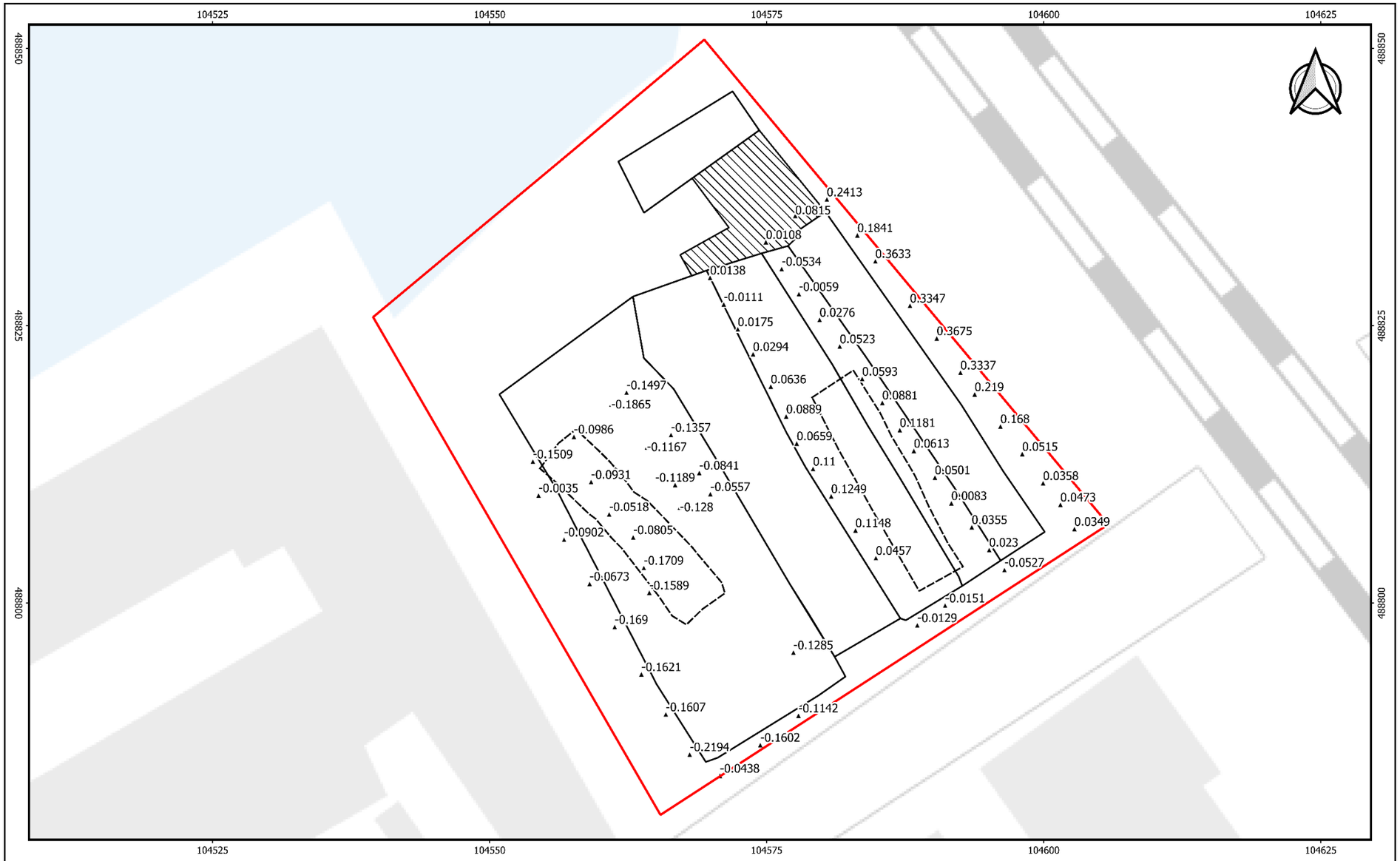

Legenda

- Plangebied
- Maaiveld - begeleiding

0 10 20 30 40 50 m

Salisbury ARCHEOLOGIE B.V.

Bijlage 3.1: Vlakhoogtes proefsleuven

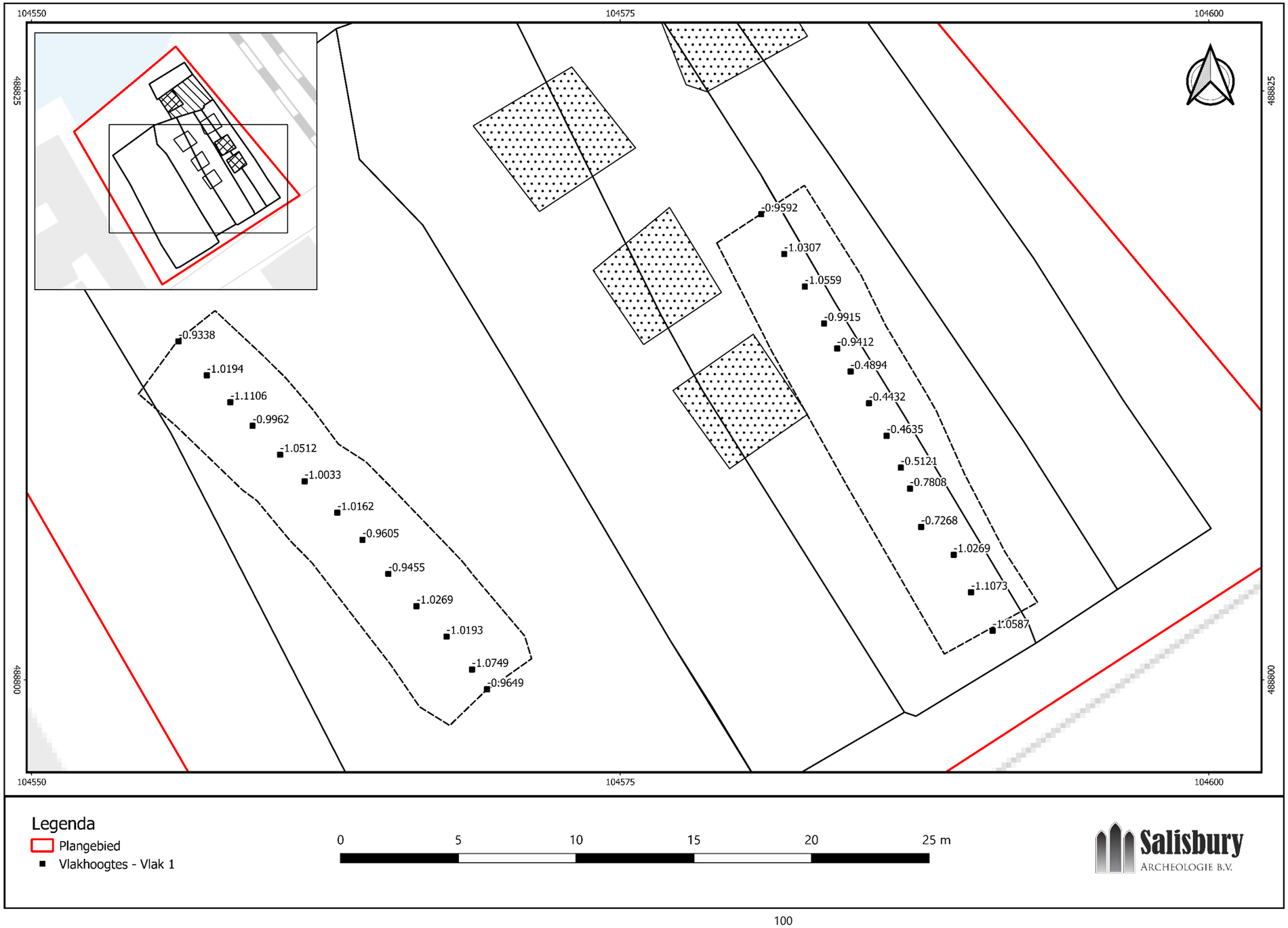

Bijlage 3.2: Vlakhoogtes werkput 3-7 en 9

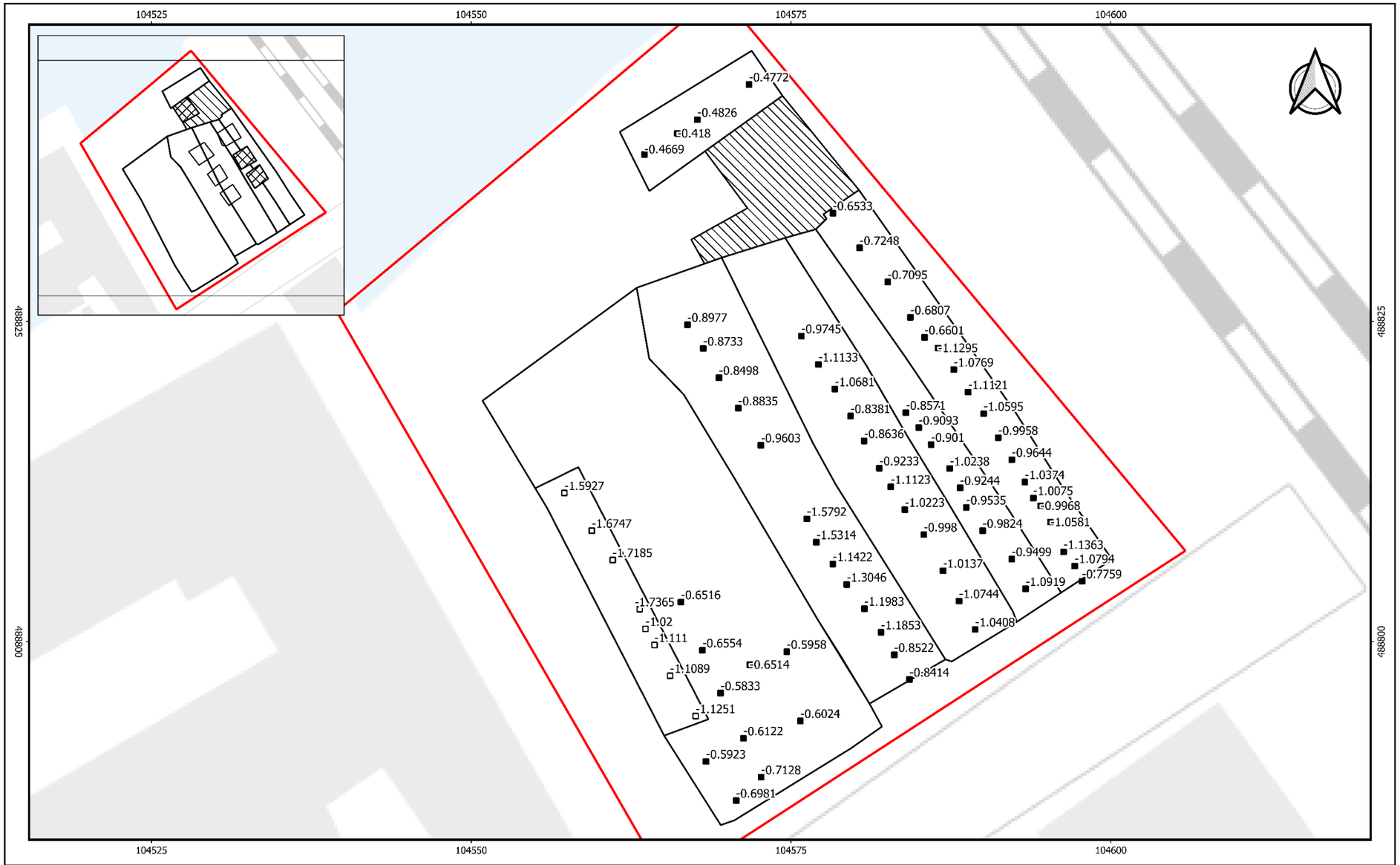

Bijlage 3.3: Vlakhoogtes werkput 8 en 10-12

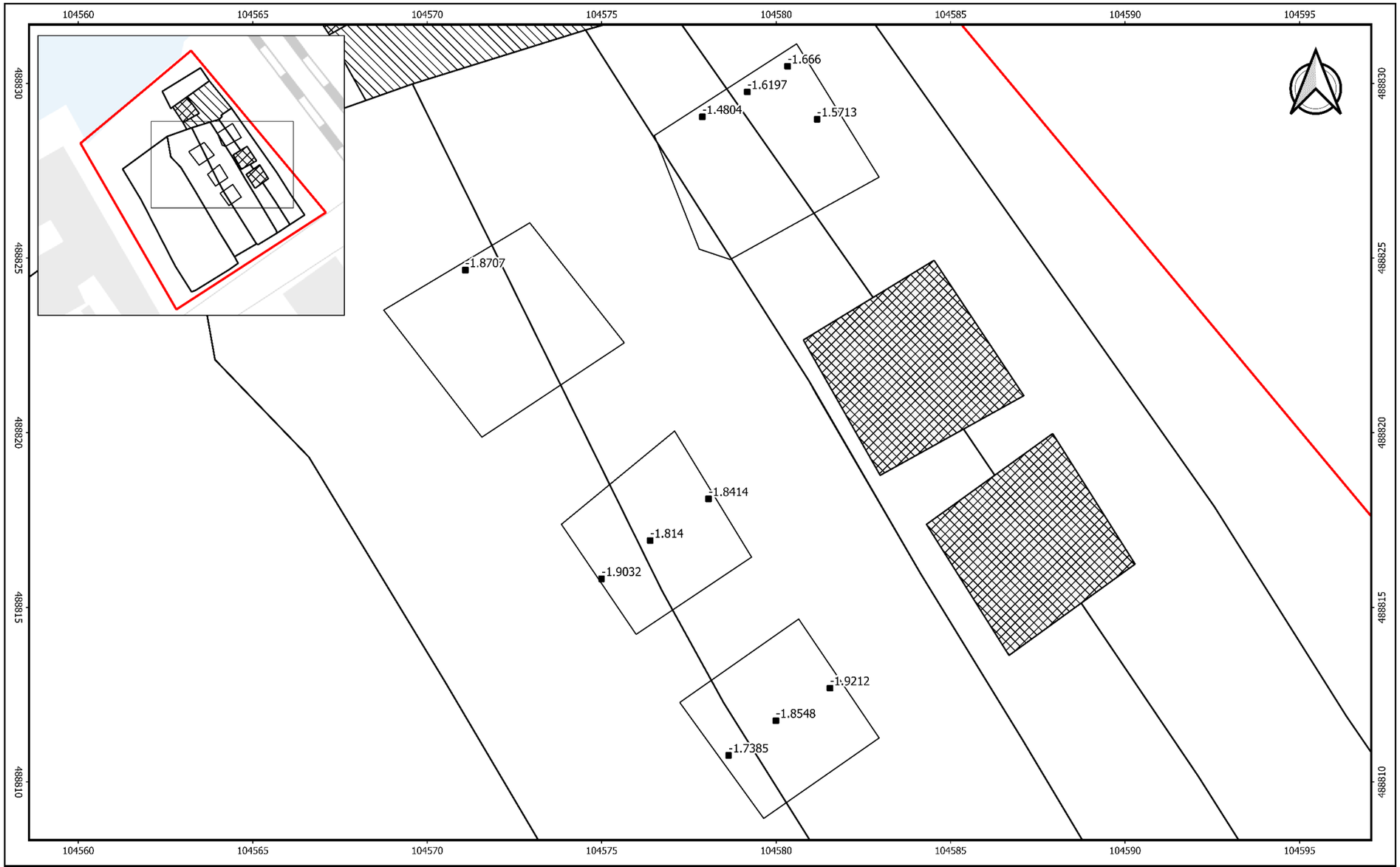

Bijlage 4.1: Overzicht profielen

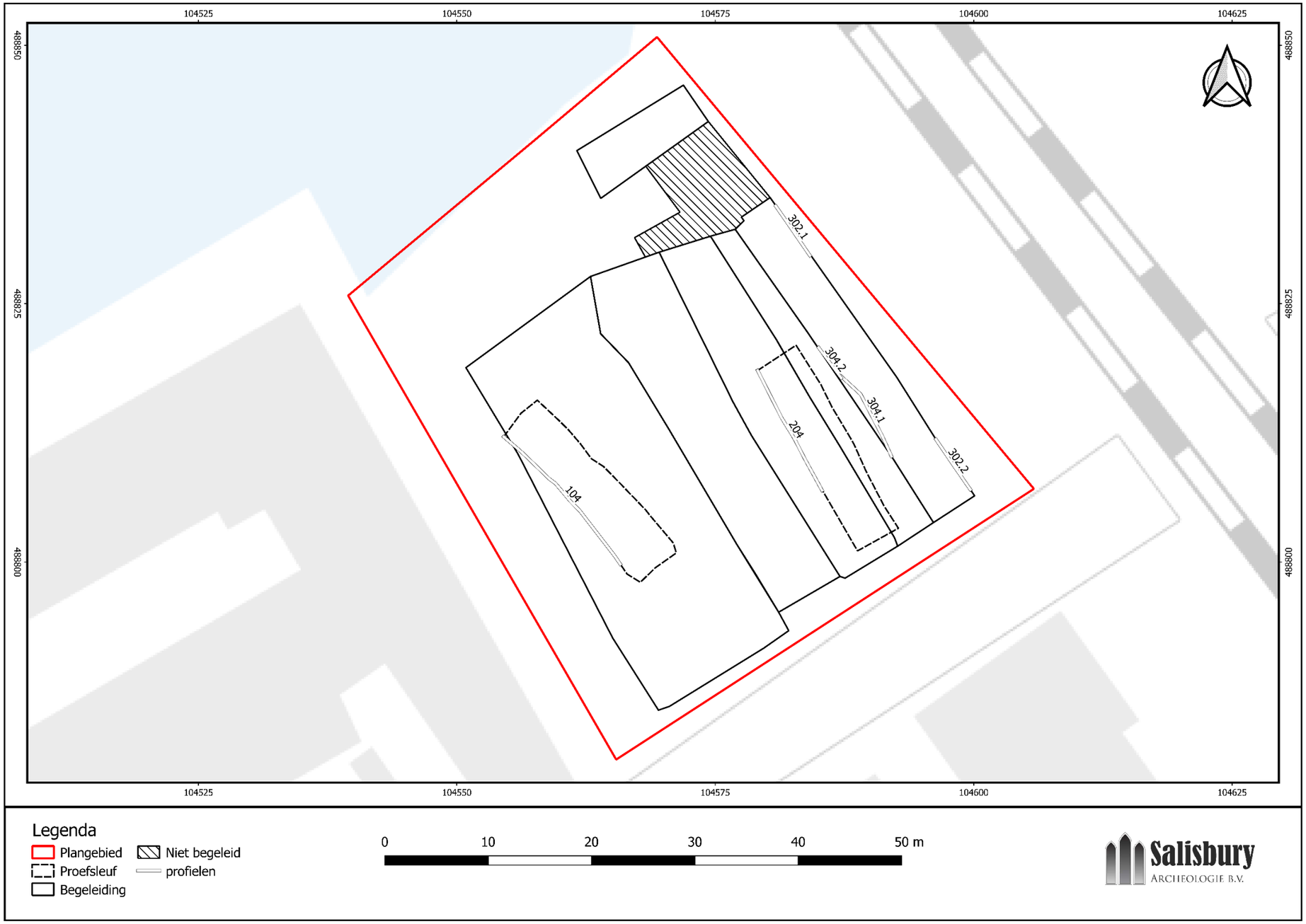

Bijlage 4.2: Profiel 104 werkput 1

(links naar rechts getekend: boven 0 m – 7 m, midden 7 m – 14 m, onder 14 m -17,2 m)

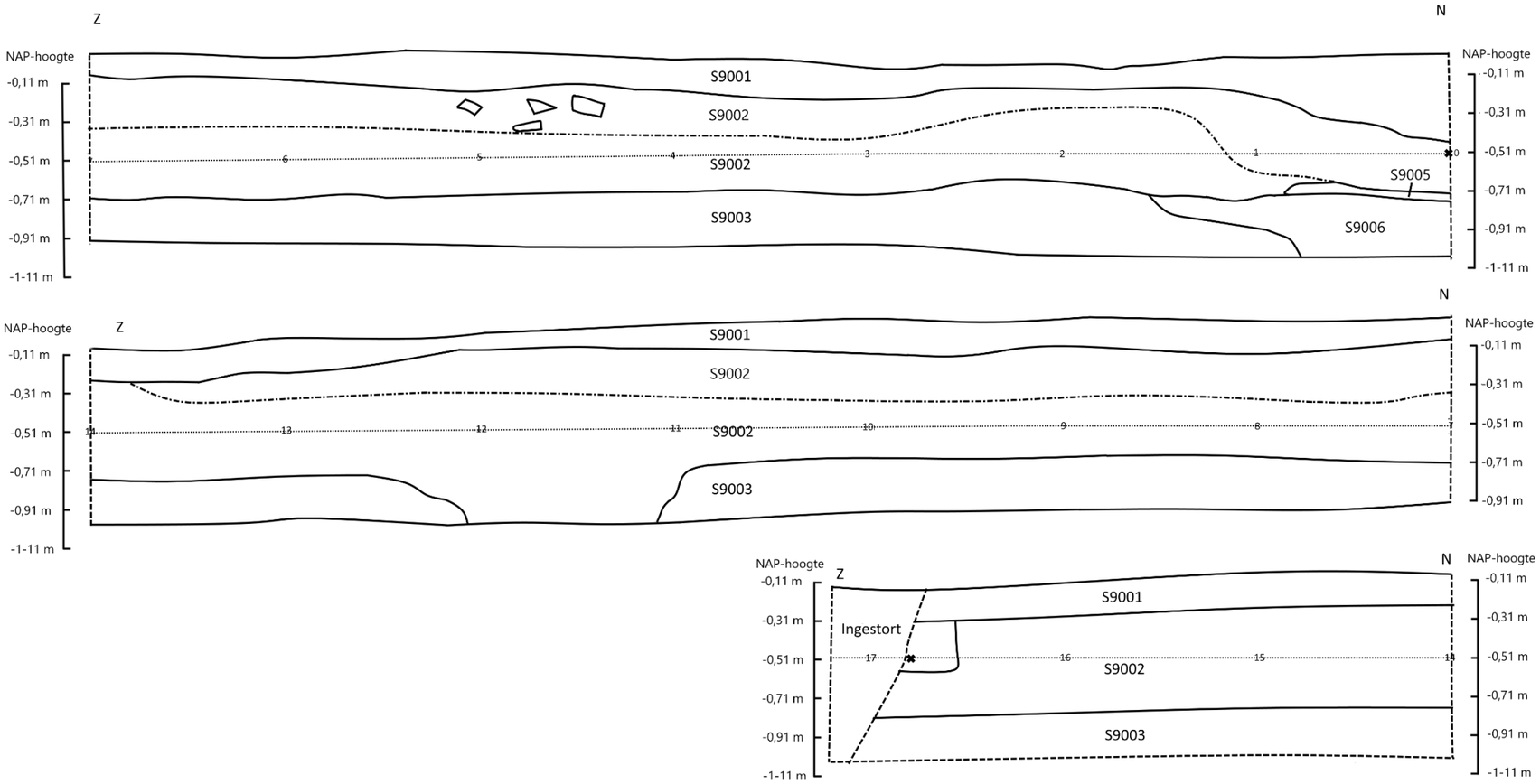

Bijlage 4.3: Profiel 204, werkput 2

(rechts naar links getekend: boven 0-7 m, onder 7 m -13,1 m)

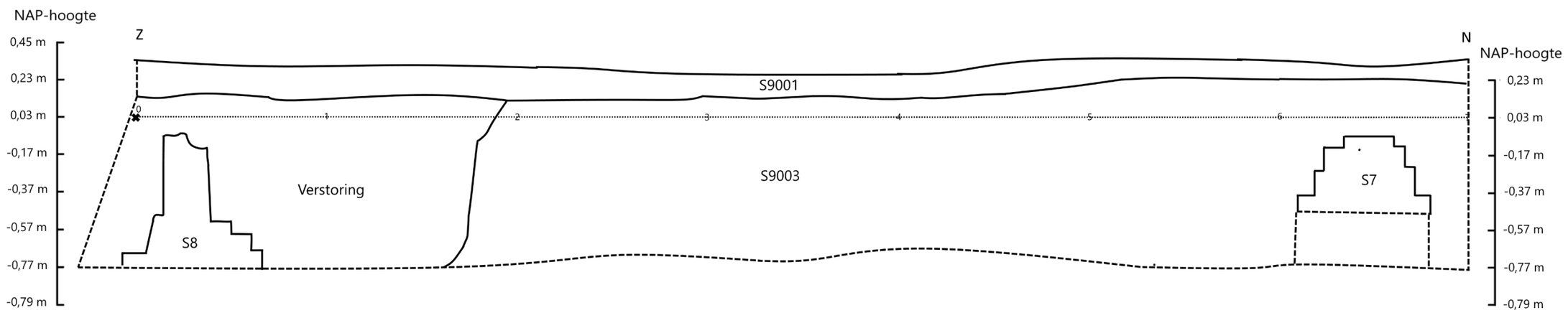

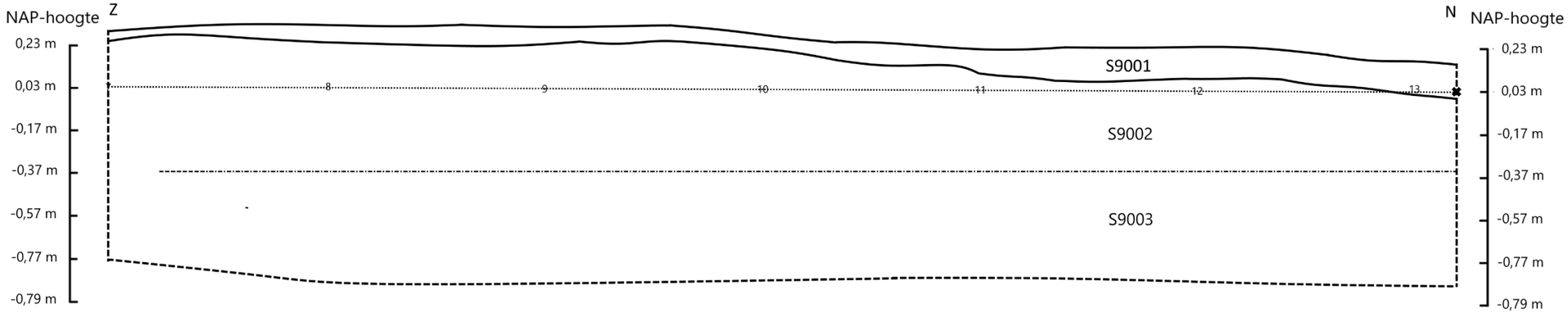

Bijlage 4.4: Profiel 302.1, werkput 3

Oostprofiel werkput 3, noordelijk deel; sloot S10 met een restant van beschoeiing S13

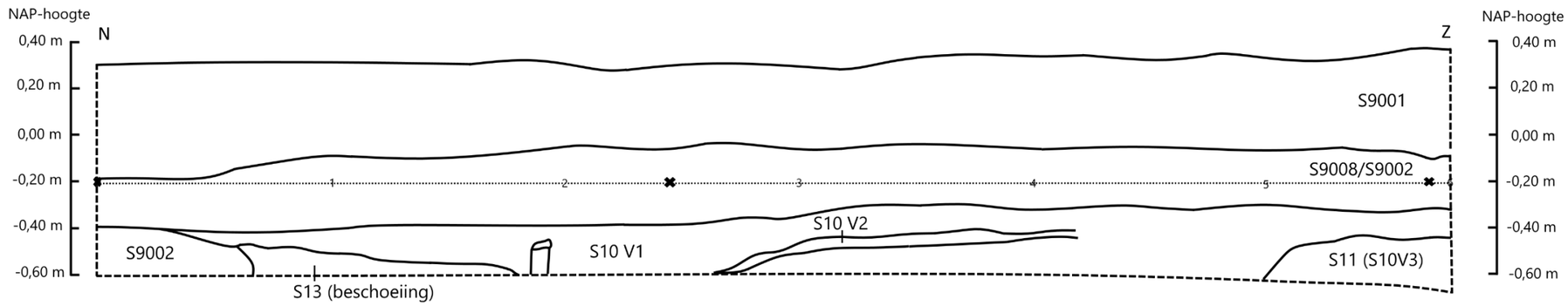

Bijlage 4.5: Profiel 302.2, werkput 3

Oostprofiel werkput 3, zuidelijk deel; aan de linkerzijde waterput WA01 (S14) en rechts muurrestant S15.

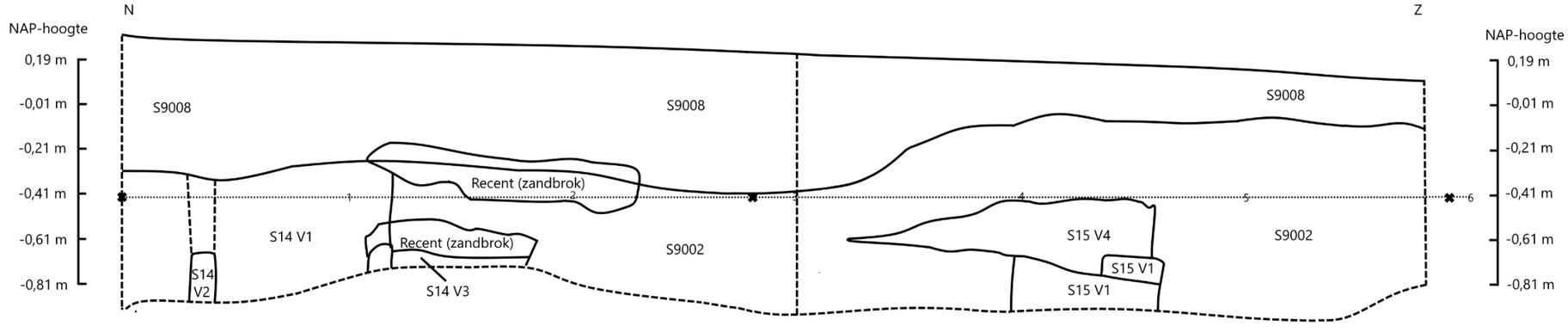

Detailtekening bovenaanzicht S15

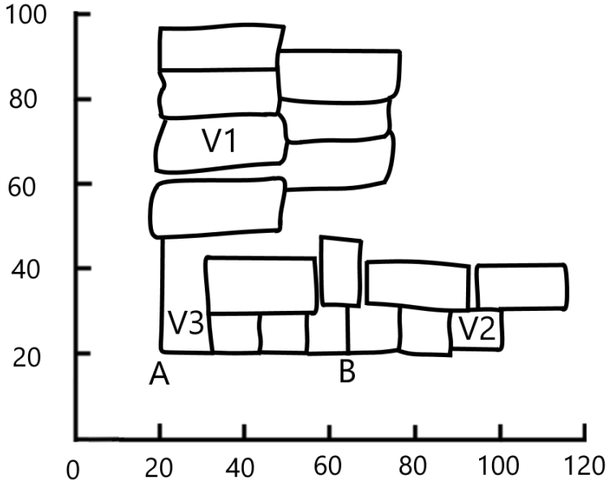

Detailtekening zijaanzicht S15

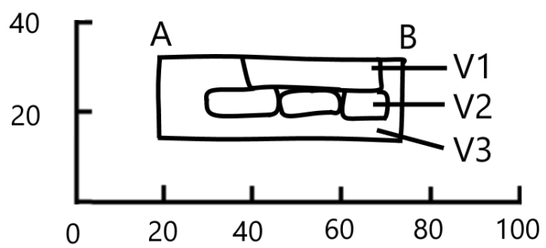

Zijaanzicht schets metselverband waterput S14

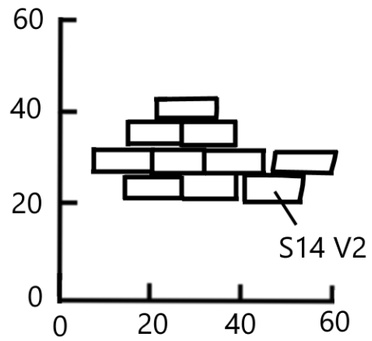

Bijlage 4.6: Profiel 304.1, werkput 3

Westprofiel werkput 3, zuidelijk deel; aan de linkerzijde vroeg 19e-eeuwse muur S19 en aan de noordzijde recente muur S21 ingekapt in S19.

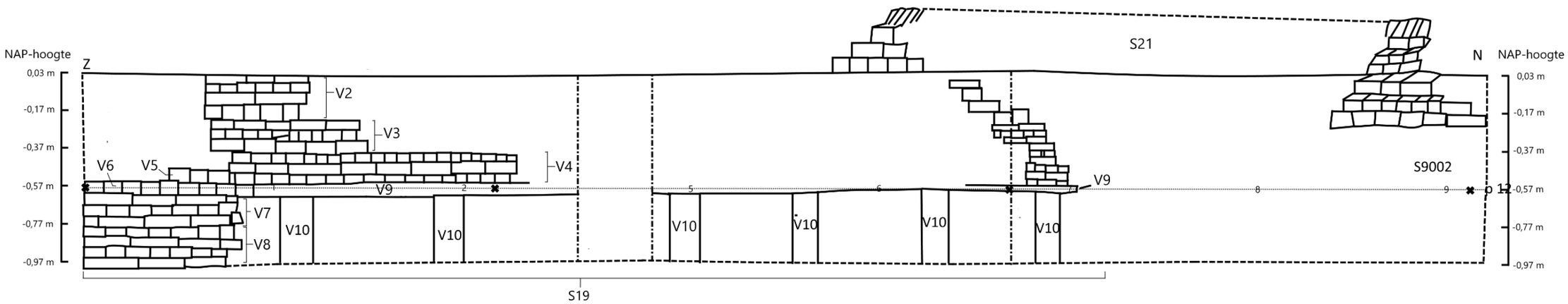

Detailtekeningen bovenaanzicht vroeg 19e-eeuwse muur S19

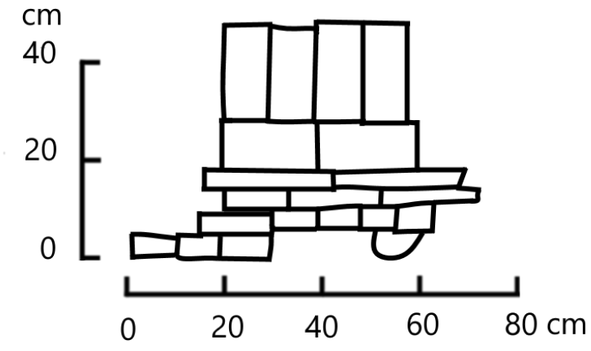

Detailtekeningen zijaanzicht vroeg 19e-eeuwse muur S19

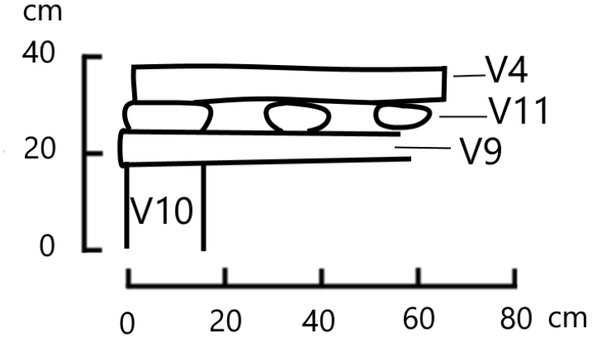

Detailtekeningen bovenaanzicht vroeg 19e-eeuwse muur S19 en muur S21

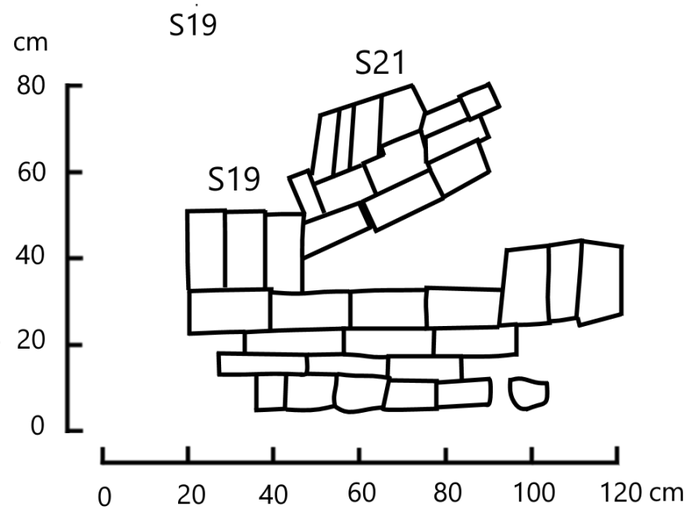

Bijlage 4.7: Profiel 304.2, werkput 3

Westprofiel werkput 3, noordelijk deel met subrecente rioolput S20.

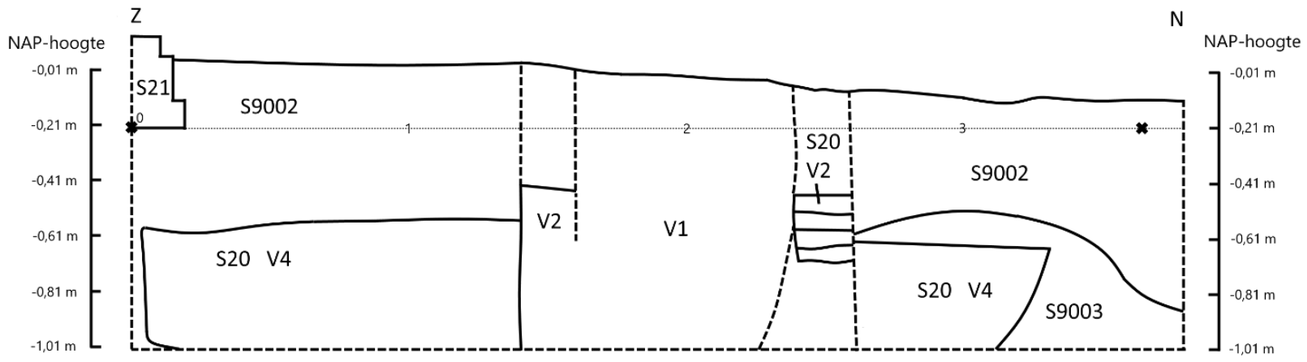

Bovenaanzicht subrecente rioolput S20 in het vlak voor profiel 304.2

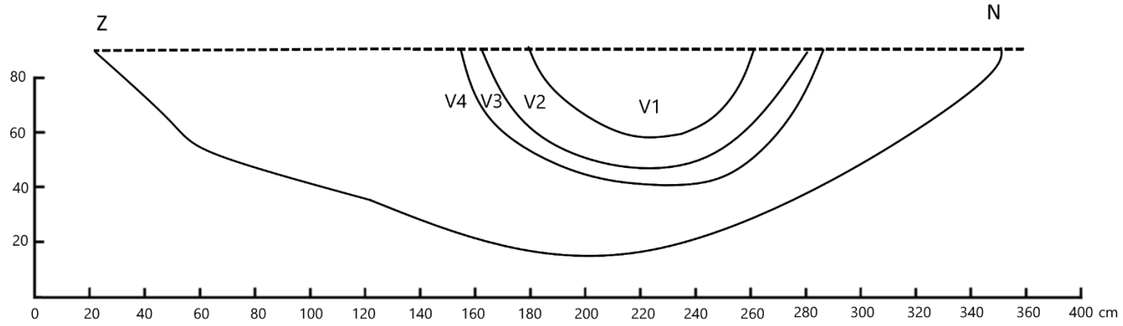

Bijlage 4.8: Detailtekeningen proefsleuvenonderzoek

Zijaanzicht muur S7, richting oost.

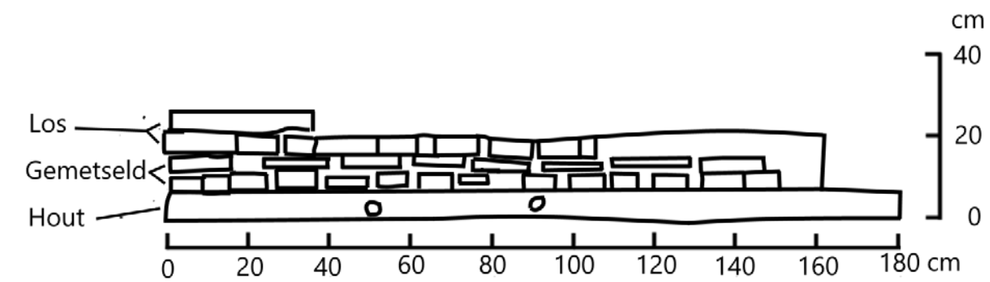

Bovenaanzicht muur S7

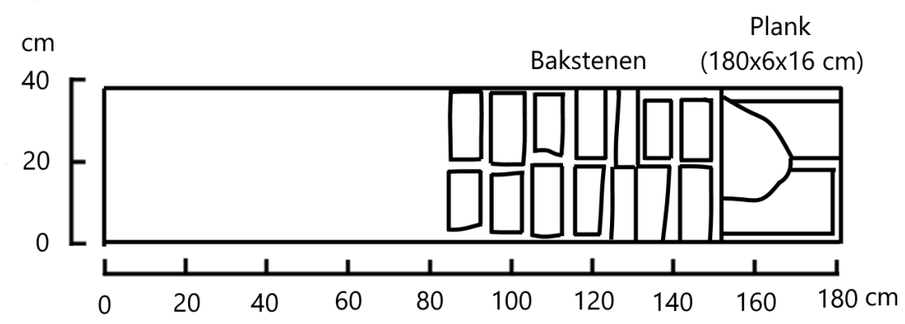

Vooraanzicht S7

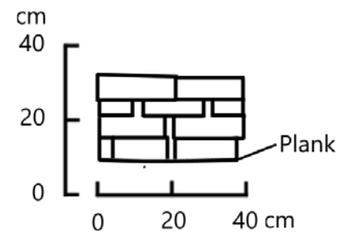

Bijlage 4.9: Detailtekeningen begeleiding

Oversnijding muur S35 op muur S22

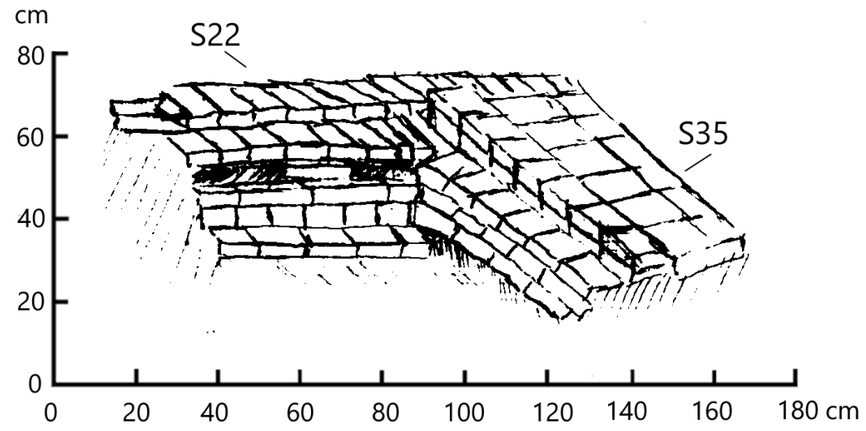

Detail zijaanzicht poer S40 tegen muur S39

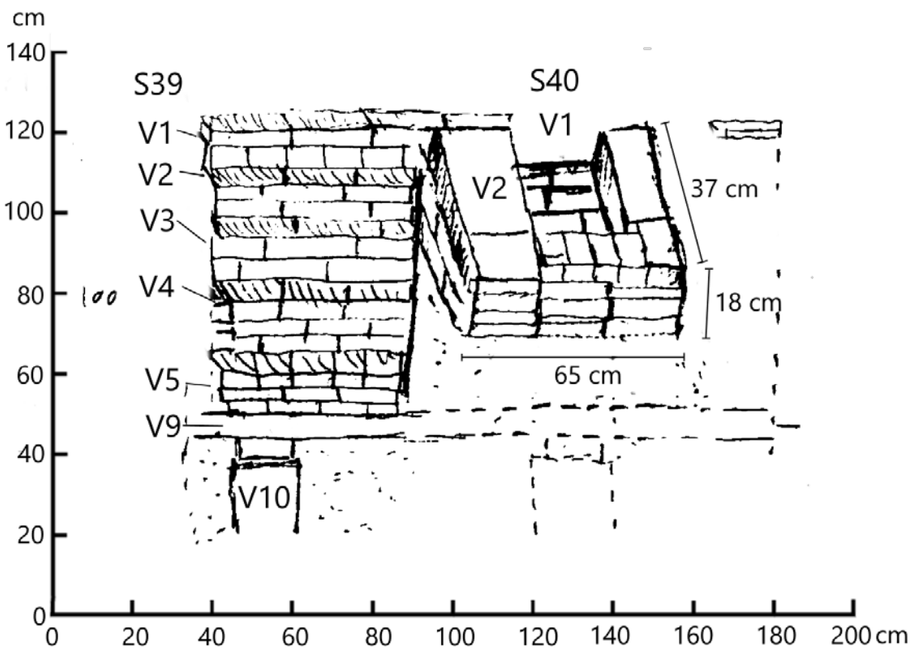

Detailtekening oversnijding funderingsmuur S19 op funderingsmuur S22

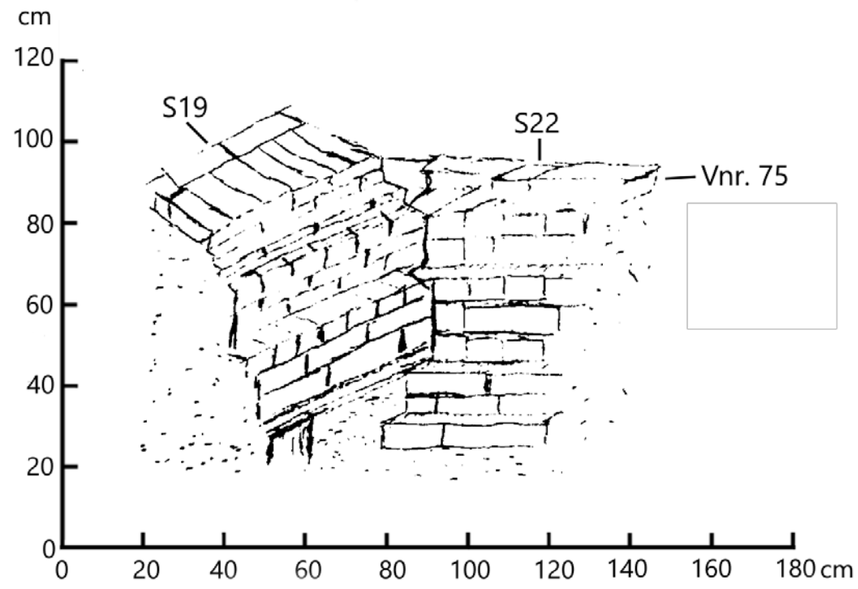

Zijaanzicht westzijde muur S34

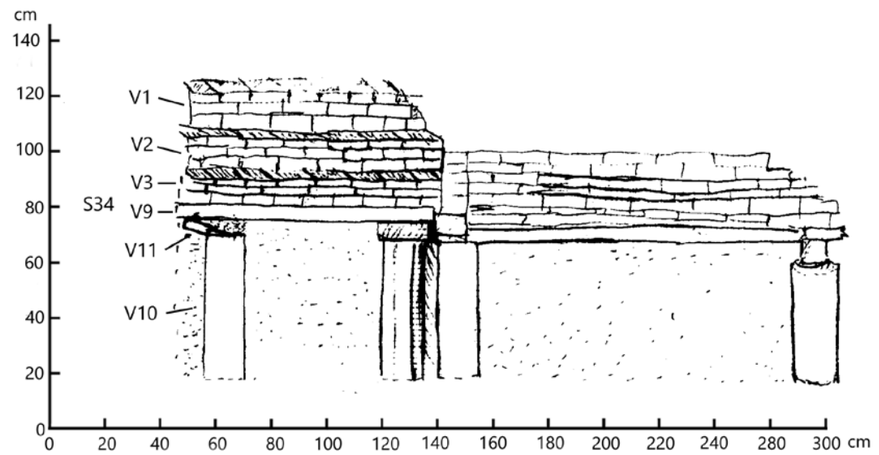

Bovenaanzicht S36 en S39 op S22

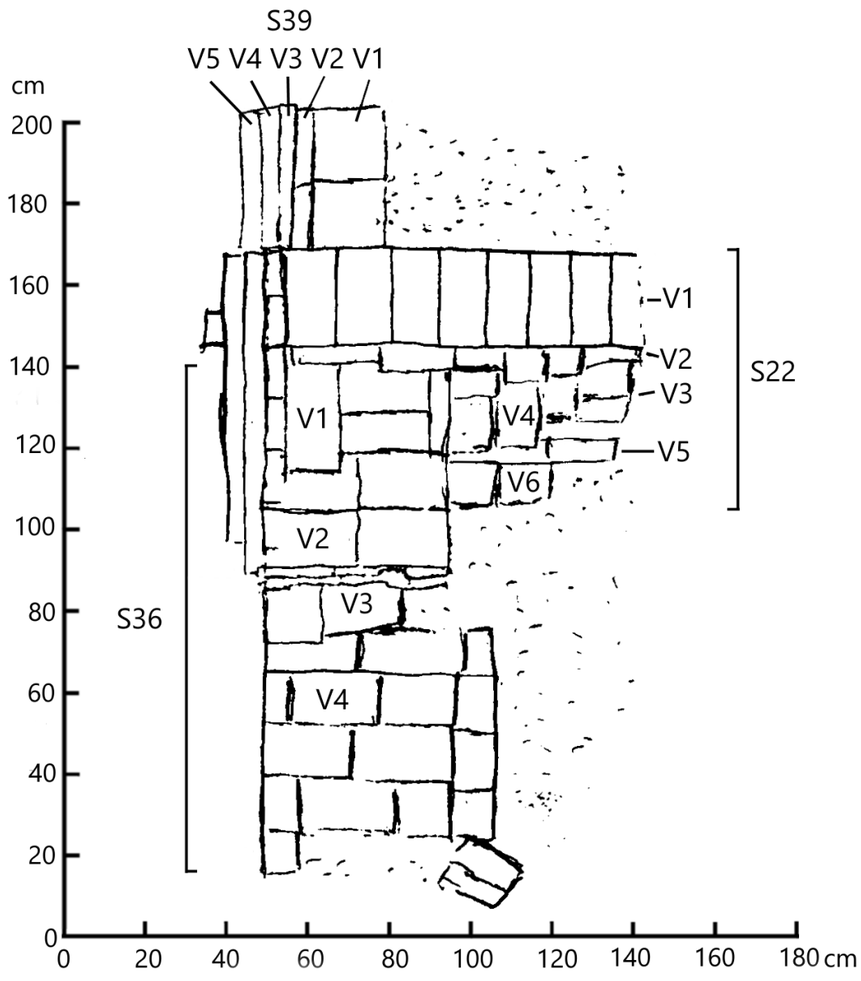

Bovenaanzicht plavuizenvloer S24 (gedocumenteerd na verwijdering)

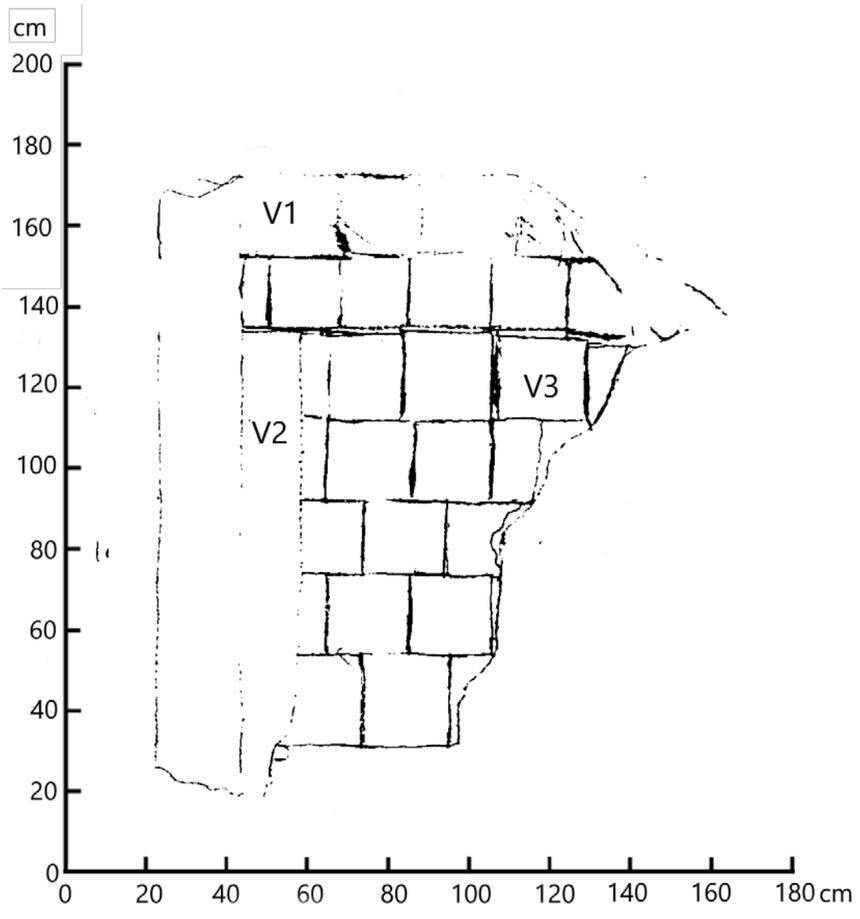

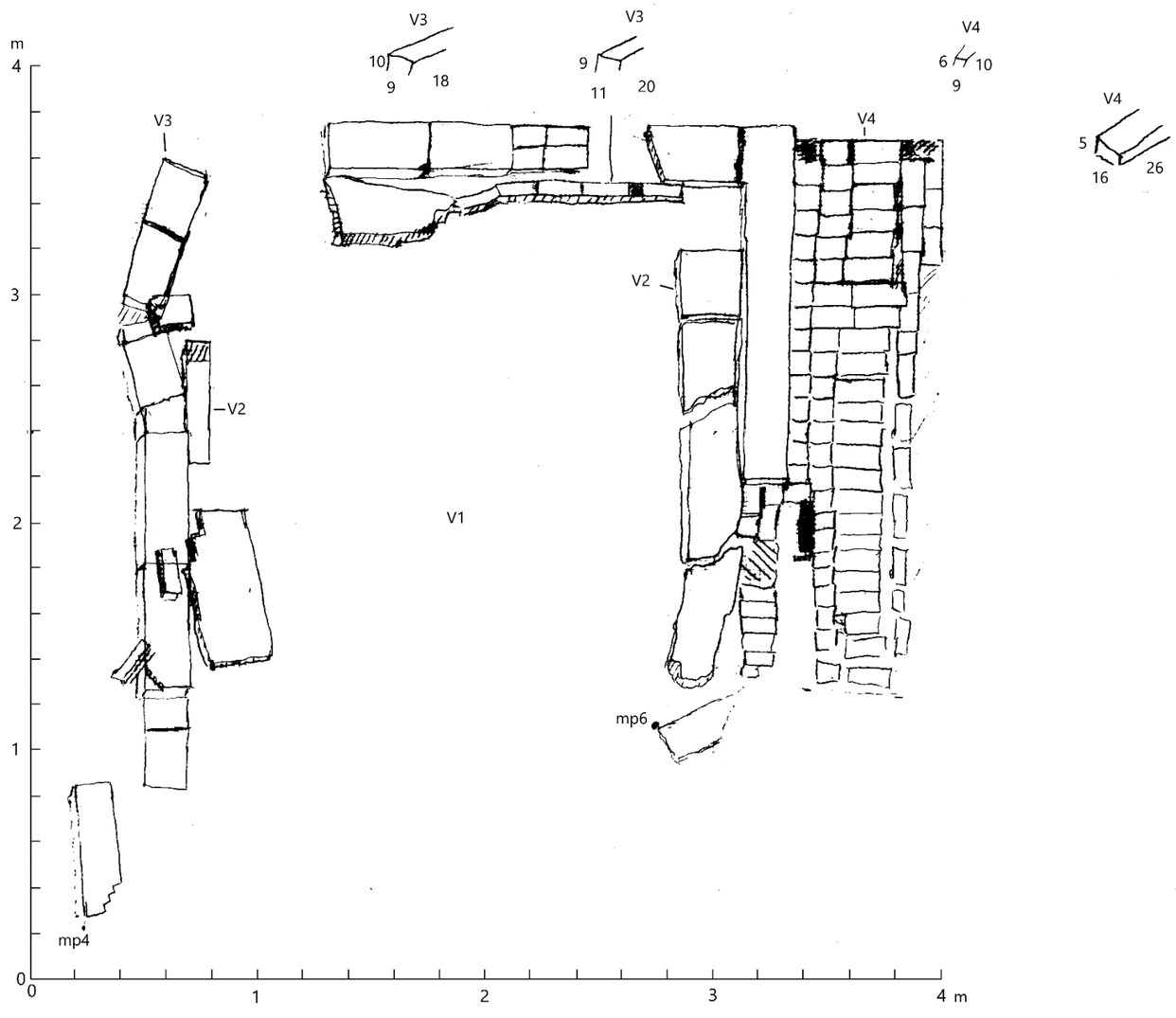
m
4
3
2
1
0
0
1
2
3
4 m
V1
V2
V3
V4
mp4
mp6
V3
10
9
18
V3
9
11
20
V4
6
10
9
V4
5
16
26

Bijlage 5.1: Locatie boorpunten

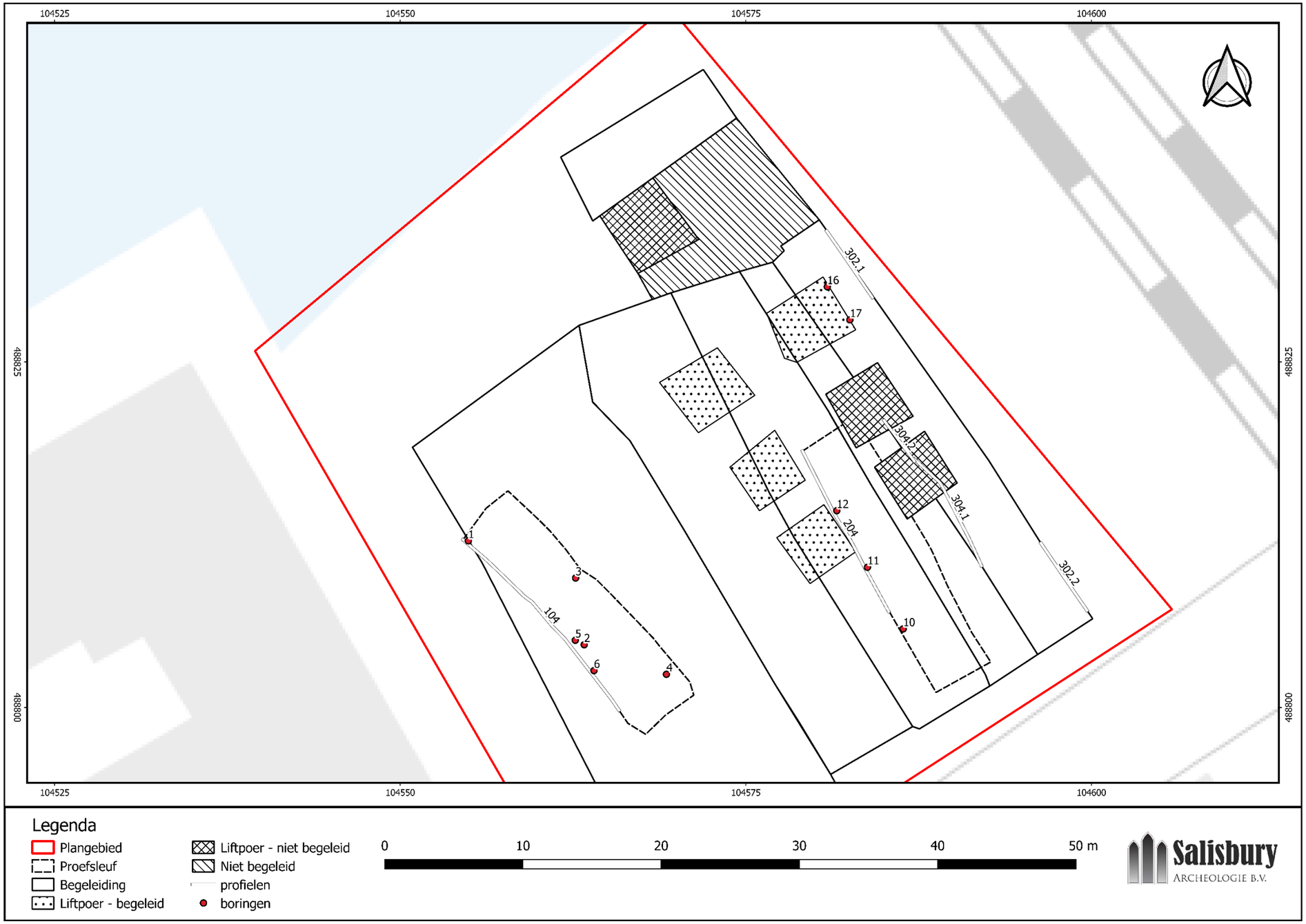

boring 1
(x=104554,9; y=488812,0; z=-1,1 m NAP)

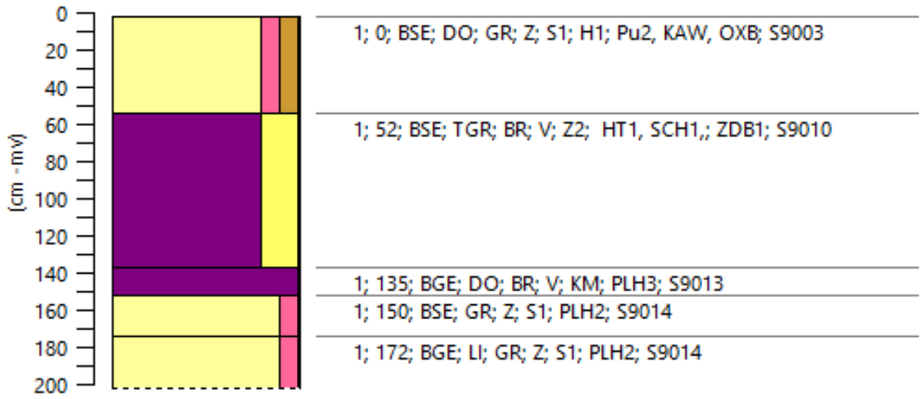

boring 2
(x=104563,3; y=488804,5; z=-1,0 m NAP)

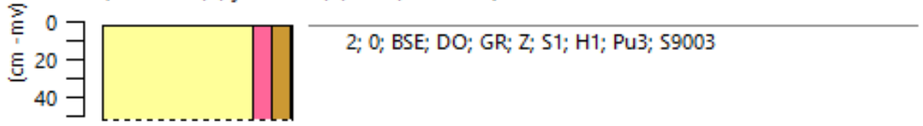

boring 3
(x=104562,7; y=488809,4; z=-0,9 m NAP)

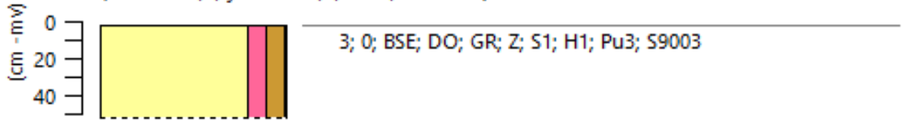

boring 4
(x=104569,3; y=488802,4; z=-0,9 m NAP)

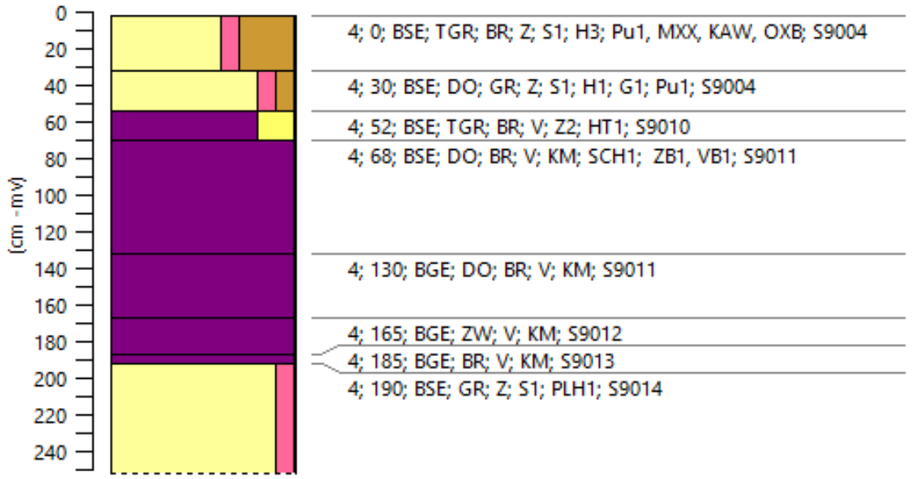

boring 5
(x=104562,7; y=488804,9; z=-0,9 m NAP)

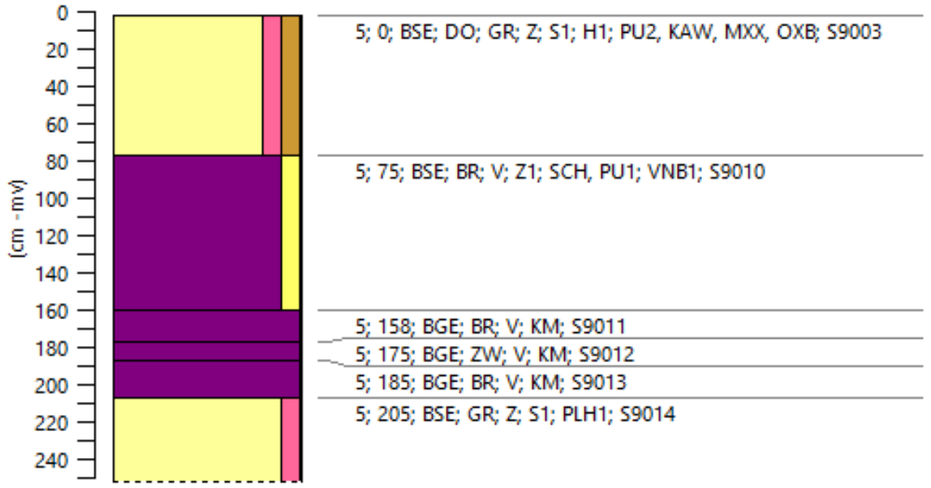

boring 6
(x=104564,0; y=488802,7; z=-1,0 m NAP)

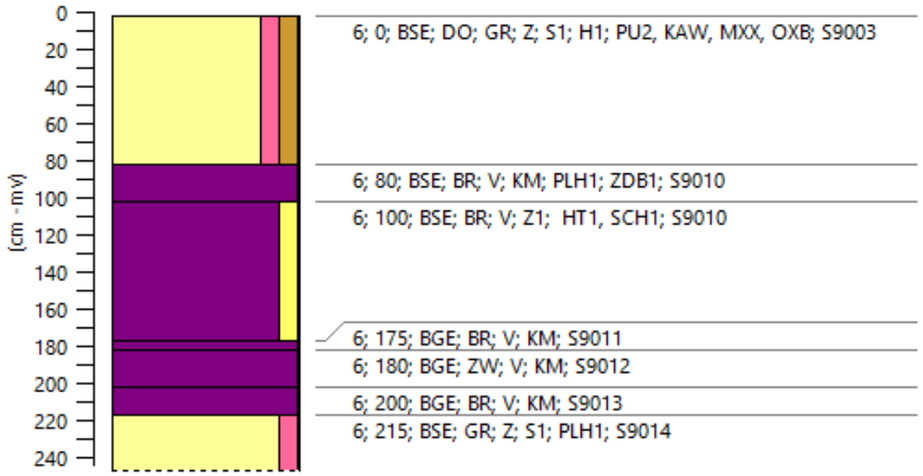

6; 0; BSE; DO; GR; Z; S1; H1; PU2, KAW, MXX, OXB; S9003
6; 80; BSE; BR; V; KM; PLH1; ZDB1; S9010
6; 100; BSE; BR; V; Z1; HT1, SCH1; S9010
6; 175; BGE; BR; V; KM; S9011
6; 180; BGE; ZW; V; KM; S9012
6; 200; BGE; BR; V; KM; S9013
6; 215; BSE; GR; Z; S1; PLH1; S9014

boring 10
(x=104586,4; y=488805,7; z=-0,7 m NAP)

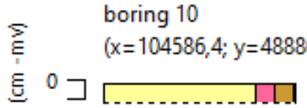

10; 0; BSE; GR; Z; S1; H1

boring 11
(x=104583,8; y=488810,1; z=-0,8 m NAP)

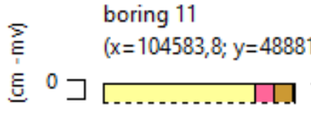

11; 0; BSE; GR; Z; S1; H1

boring 12
(x=104581,6; y=488814,2; z=-1,0 m NAP)

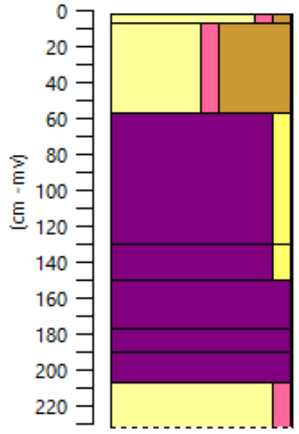

12; 0; BSE; DO; GR; Z; S1; H1; PU2, KAW, MXX, OXB; S9003
12; 5; BSE; TGR; BR; Z; S1; H4; S9004
12; 55; BGE; DO; BR; V; Z1; PLH1; S9010
12; 128; BGE; GR; V; Z1; PLH1; S9010
12; 148; BGE; BR; V; KM; S9011
12; 175; BGE; ZW; V; KM; S9012
12; 188; BGE; BR; V; KM; S9013
12; 205; BSE; GR; Z; S1; S9014

boring 16
(x=104580,9; y=488830,4; z=-0,7 m NAP)

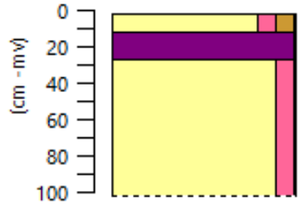

16; 0; BGE; BR; Z; S1; H1; S10V1
16; 10; BGE; BR; V; KM; S10V1/S9009
16; 25; BGE; GR; Z; S1; S10V5

boring 17
(x=104582,5; y=488828,0; z=-0,7 m NAP)

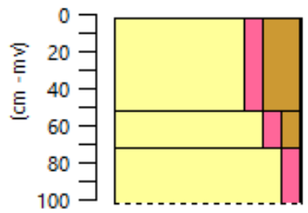

17; 0; BGE; TBR; GR; Z; S1; H2; S10V3
17; 50; BGE; BR; Z; S1; H1; S10V6
17; 70; BGE; GR; Z; S1; S10V5

Bijlage 6.1: Allesporenkaart proefsleuvenonderzoek

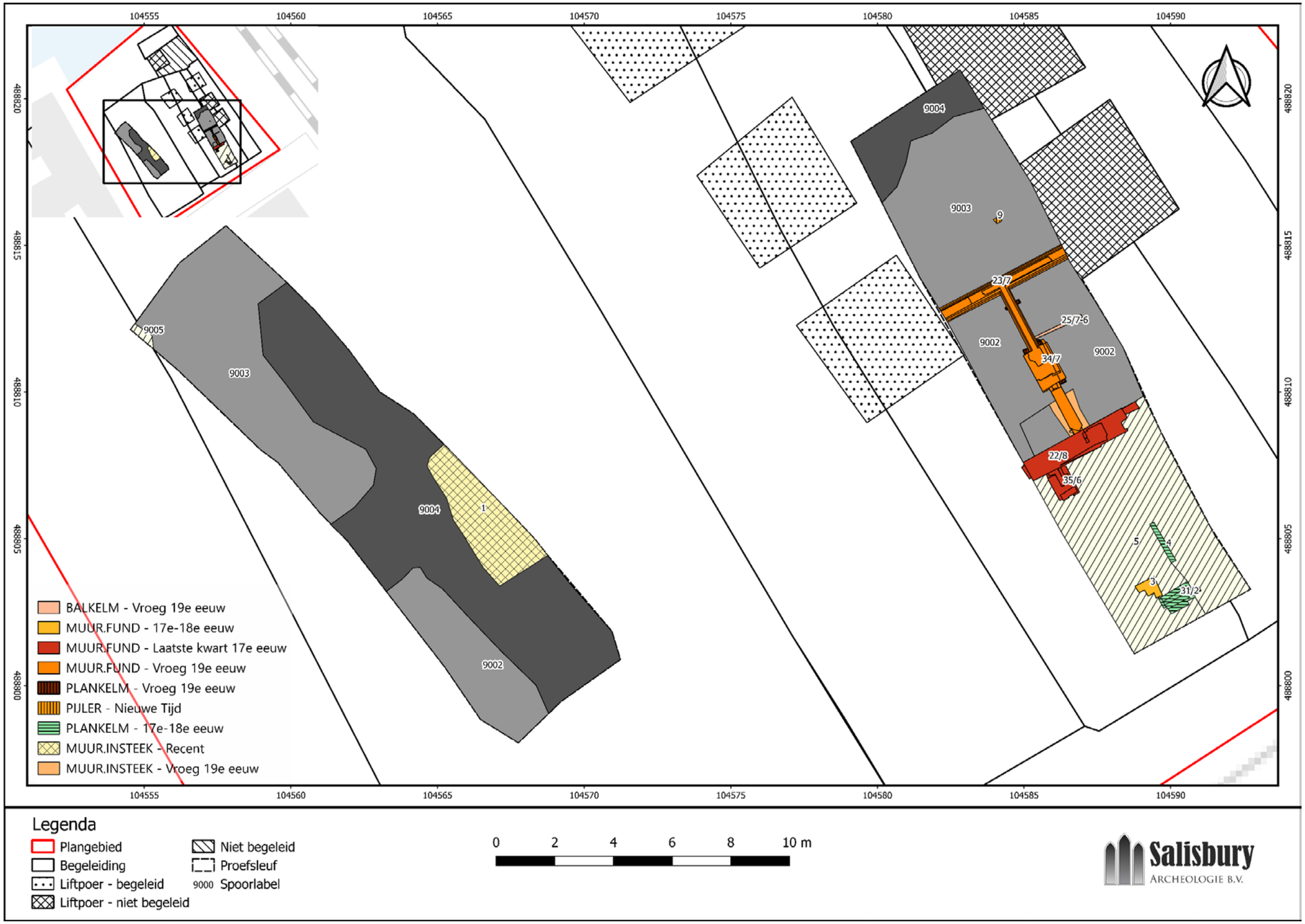

Bijlage 6.2: Allesporenkaart begeleiding (overzicht)

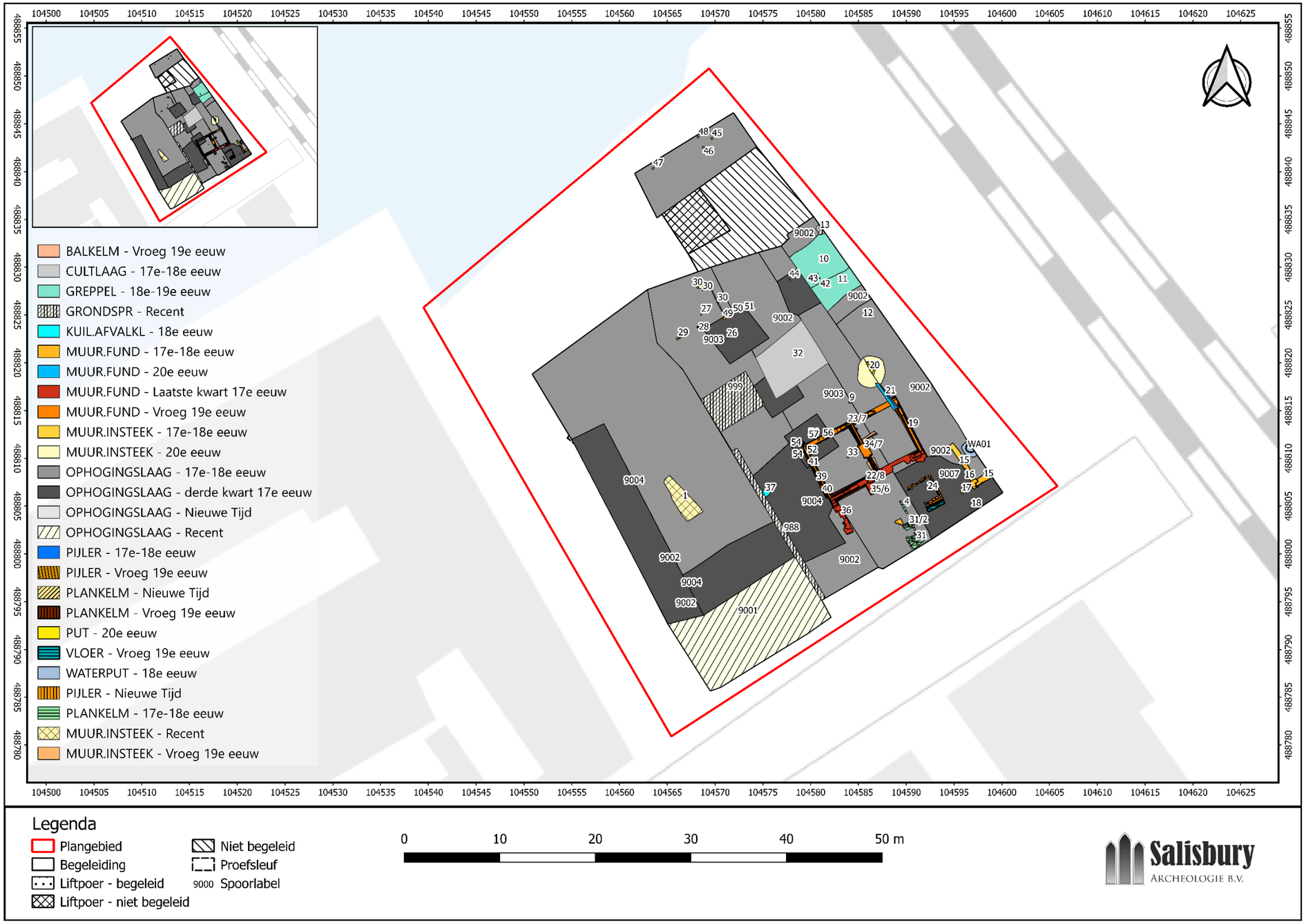

Legenda

- Plangebied
- Begeleiding
- Liftpoer - begeleid
- Liftpoer - niet begeleid
- Niet begeleid
- Proefsleuf
- 9000 Spoorlabel

0 10 20 30 40 50 m

Salisbury Archeologie B.V.

Bijlage 6.3: Detail structuur 1 t/m 7

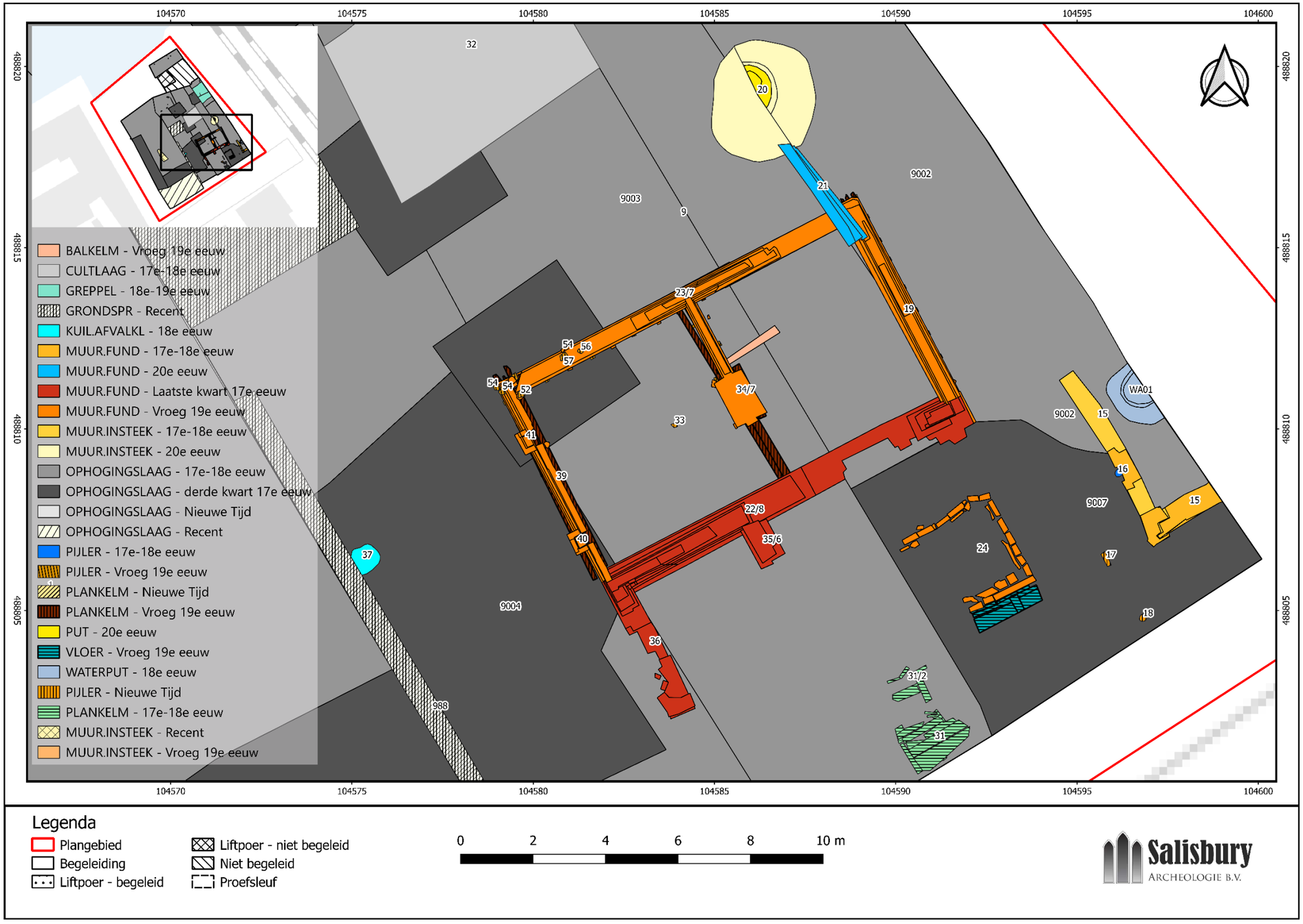

Bijlage 6.4: Detail structuur 8 t/m 9

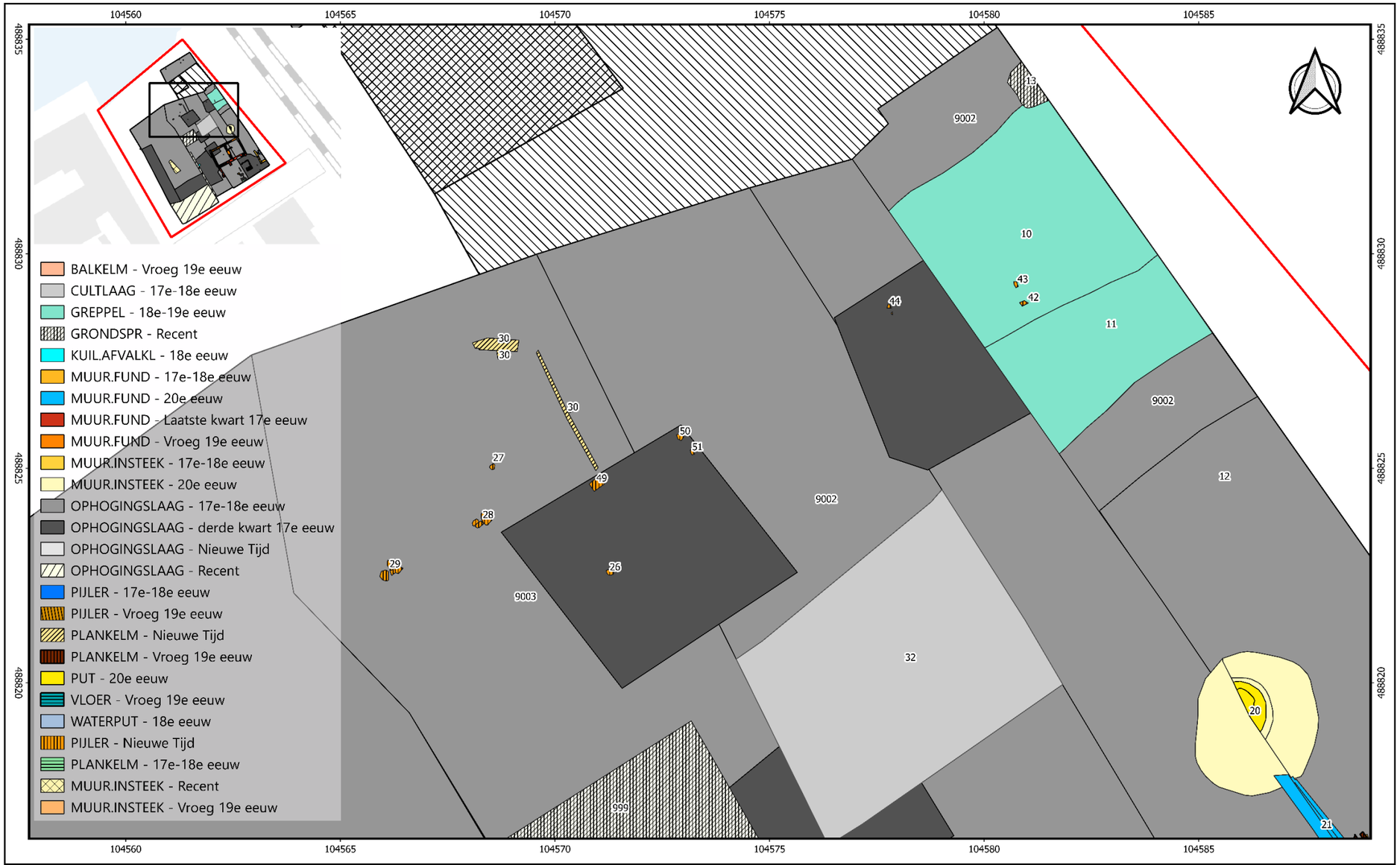

Legenda

- Plangebied
- Begeleiding
- Liftpoer - begeleid
- Liftpoer - niet begeleid
- Niet begeleid
- Proefsleuf

0 2 4 6 8 10 m

Salisbury ARCHEOLOGIE B.V.

Bijlage 7: Sporenlijst (proefsleuvenonderzoek en begeleiding)

Waarneming	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Grondspoortype	Kleur	Vlekken	Textuur	Bijmenging	Zandfractie	Humus	Inclusies	Datering	Interpretatie	fase
Vlak	1	1	1	1	MUUR.INSTEEK	WI/GR		Z3	S1				Recent		APP
Vlak	2	1	2	1	PLANKELM	DBR		hout					17e-18e eeuw		APP
Vlak	2	1	3	1	MUUR.FUND	OR		baksteen					17e-18e eeuw		APP
Vlak	2	1	4	1	PLANKELM	DBR		hout					17e-18e eeuw		APP
Vlak	2	0	5	1	OPHOGINGSLAAG	BR/GR		Z3 S1				PU1, H1	Recent		APP
Vlak	2	0	6	1	MUUR.FUND	OR/GR		baksteen				BKST, Mortel, KAW	Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	APP
Vlak	2	0	7	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen				BKST	Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	APP
Vlak	2	1	7	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	APP
Vlak	2	0	7	2	MUUR.INSTEEK	BR/GR		Z3	S1			BKST, KAW, GLS, MXX	Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws insteek muur	APP
Vlak	2	0	7	3	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	APP
Vlak	2	0	7	4	PLANKELM	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws plankfundering	APP
Vlak	2	0	7	5	PLANKELM	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse plankfundering	APP
Vlak	2	1	7	6	BALKELM	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse balkfundering	APP
Vlak	2	1	7	7	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	APP
Vlak	2	0	8	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw		APP
Vlak	2	1	9	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	datering onbekend	APP
Vlak	3	1	10	1	GREPPEL	GR		Z3	S1		H1		18e-19e eeuw		ABE
Vlak	3	1	10	2	GREPPEL	GR		Z3	S1		H1		18e-19e eeuw		ABE
Vlak	3	1	11	1	GREPPEL	GR		Z3	S1		H2		18e-19e eeuw	S10 vulling 3	ABE
Vlak	3	1	12	1	OPHOGINGSLAAG	DBR/ZW		Z3	S1		H3		17e-18e eeuw		ABE
Vlak	3	1	13	1	GRONDSPR	DGR		Z	S1				Recent	recente verstoring	ABE
Vlak	3	1	14 (WA01A)	1	WATERPUT	DBR		Z3	S1		H3		18e eeuw	waterput, vulling	ABE
Vlak	3	1	14 (WA01B)	2	WATERPUT	OR/RO		baksteen					18e eeuw	waterput muurwerk	ABE
Vlak	3	1	14 (WA01C)	3	WATERPUT	GR		Z3	S1				18e eeuw	waterput, insteek	ABE
Vlak	3	1	15	1	MUUR.FUND			baksteen					17e-18e eeuw	V50	ABE
Vlak	3	1	15	2	MUUR.FUND			baksteen					17e-18e eeuw	V51	ABE
Vlak	3	1	15	3	MUUR.INSTEEK	GR		Z3	S1				17e-18e eeuw		ABE
Profiel	3	302	15	4	MUUR.UITBRAAK	GR		Z3	S1				17e-18e eeuw		ABE
Vlak	3	1	16	1	PIJLER	DBR		hout					17e-18e eeuw		ABE
Vlak	3	1	17	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	vierkante paal, 12 cm, scheefgetrokken	ABE
Vlak	3	1	18	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	vierkante paal, 12 cm, ca 40 cm resterend	ABE
Vlak	3	1	19	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	3	1	19	2	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	3	1	19	3	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	3	1	19	4	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	3	1	19	5	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	3	1	19	6	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	3	1	19	7	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	3	1	19	8	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	3	1	19	9	PLANKELM	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse plankfundering	ABE
Vlak	3	1	19	10	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse fundering	ABE
Vlak	3	1	20	1	PUT	GE/GR		Z	S1	ZMG			20e eeuw	vulling rioolput 20e-eeuw	ABE
Vlak	3	1	20	2	PUT	OR/RO		baksteen					20e eeuw	rioolput 20e-eeuw	ABE
Vlak	3	1	20	3	MUUR.INSTEEK	GE/GR		Z	S1				20e eeuw	insteek rioolput 20e-eeuw	ABE
Vlak	3	1	20	4	MUUR.INSTEEK	LGR		Z	S1	ZMG			20e eeuw	insteek rioolput 20e-eeuw	ABE
Vlak	3	1	21	1	MUUR.FUND	GR		baksteen					20e eeuw	recent	ABE
Vlak	3	1	21	2	MUUR.FUND	GR		baksteen					20e eeuw	recent	ABE
Vlak	3	1	21	3	MUUR.FUND	GR		baksteen					20e eeuw	recent	ABE
Vlak	5	1	22	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	22	2	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	22	3	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	22	4	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	22	5	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	22	6	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e-eeuws muurwerk	ABE

Waarneming	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Grondspoortype	Kleur	Vlekken	Textuur	Bijmenging	Zandfractie	Humus	Inclusies	Datering	Interpretatie	fase
Vlak	5	1	23	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	23	2	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	23	3	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	23	4	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	23	5	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	23	9	PLANKELM	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse plankfundering	ABE
Vlak	5	1	23	10	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	ABE
Vlak	5	1	24	1	GRONDSPR	ZW		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	24	2	MUUR.FUND	geel		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	24	3	MUUR.FUND	geel		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	24	4	VLOER	rood		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	5	1	25	1	BALKELM	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws balkfundering	ABE
Vlak	7	1	26	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd	ABE
Vlak	7	1	27	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd	ABE
Vlak	7	1	28	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd	ABE
Vlak	7	1	29	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd	ABE
Vlak	7	1	30	1	PLANKELM	DBR		hout					Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd	ABE
Vlak	6	1	31	1	PLANKELM	DBR		hout					17e-18e eeuw	Nieuwe Tijd	ABE
Vlak	6	1	32	1	CULTLAAG	DGR		lijsteen					17e-18e eeuw	Nieuwe Tijd	ABE
Vlak	6	1	33	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd	ABE
Vlak	6	1	34	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	34	2	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	34	3	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	34	9	PLANKELM	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	34	10	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	34	11	BALKELM	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	35	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	7	1	36	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	36	2	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	36	3	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	36	4	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	36	5	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuws muurwerk	ABE
Vlak	6	1	36	6	PIJLER	OR/RO		baksteen					Laatste kwart 17e eeuw	17e -eeuwse zandfundering	ABE
Vlak	7	1	37	1	KUIL.AFVALKL	DBR		Z	S1		H2		18e eeuw	afvalkuil	ABE
Vlak	7	1	38	1	MUUR.FUND	DGR		beton					Recent	recent	ABE
Vlak	7	1	39	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	7	2	39	2	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse muurwerk	ABE
Vlak	7	3	39	3	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	7	4	39	4	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	7	5	39	5	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	7	9	39	9	PLANKELM	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse plankfundering	ABE
Vlak	7	10	39	10	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	ABE
Vlak	7	1	40	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	7	1	40	2	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	7	1	41	1	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	7	1	41	2	MUUR.FUND	OR/RO		baksteen					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuws muurwerk	ABE
Vlak	8	1	42	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	8	1	43	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	8	1	44	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	9	1	45	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	9	1	46	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	9	1	47	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	9	1	48	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	10	1	49	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	10	1	50	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	10	1	51	1	PIJLER	DBR		hout					Nieuwe Tijd	paal, vierkant	ABE
Vlak	12	1	52	1	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	ABE

Waarneming	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Grondspoortype	Kleur	Vlekken	Textuur	Bijmenging	Zandfractie	Humus	Inclusies	Datering	Interpretatie	fase
Vlak	12	1	53	1	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	ABE
Vlak	12	1	54	1	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	ABE
Vlak	12	1	55	1	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	ABE
Vlak	12	1	56	1	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	ABE
Vlak	12	1	57	1	PIJLER	DBR		hout					Vroeg 19e eeuw	19e-eeuwse paalfundering	ABE
Vlak	7	1	999	1	GRONDSPR	GR		Z	S1				Recent	verstoring	ABE
Vlak	1	1	9001	1	OPHOGINGSLAAG	GR		Z3	S1				Recent	recent	APP/ABE
Profiel	3	302	9001	1	OPHOGINGSLAAG	GR		Z3	S1				Recent	recent	APP/ABE
Vlak	1	1	9002	1	OPHOGINGSLAAG	ZW		Z3	S1		H3	PU1 MXX, KAW, OXB	17e-18e eeuw	stadsophoging	APP/ABE
Profiel	3	304	9002	1	OPHOGINGSLAAG	ZW		Z3	S1		H2	PU1 MXX, KAW, OXB	17e-18e eeuw	stadsophoging	APP/ABE
Vlak	1	1	9003	1	OPHOGINGSLAAG	DGR		Z3	S1		H1	PU2, KAW, MXX, OXB	17e-18e eeuw	stadsophoging	APP/ABE
Profiel	3	302	9003	1	OPHOGINGSLAAG	DGR		Z3	S1		H1	PU2, KAW, MXX, OXB	17e-18e eeuw	stadsophoging	APP/ABE
Boring	1	1	9004	1	OPHOGINGSLAAG	GR/BR		Z3	S1		H3	Pu1, KAW, MXX, OXB	derde kwart 17e eeuw	stadsophoging	APP
Profiel	3		9004	1	OPHOGINGSLAAG	GR/BR		Z3	S1		H3	Pu1, KAW, MXX, OXB	derde kwart 17e eeuw	stadsophoging	APP/ABE
Profiel	1	104	9005	1	OPHOGINGSLAAG	BL/GR		Z3	S1				Recent	verstoring	APP
Profiel	1	104	9006	1	OPHOGINGSLAAG	GR/BR		V	Z1				Recent	verstoring	APP
Vlak	3	1	9007	1	OPHOGINGSLAAG	GR/BR		V	Z1		H3	Pu1, KAW, MXX, OXB	derde kwart 17e eeuw	stadsophoging	ABE
Profiel	3	1	9008	1	OPHOGINGSLAAG	LGR		Z3	S1		H1		17e-18e eeuw	stadsophoging/verstoring	ABE
Boring	3	1	9009	1	OPHOGINGSLAAG	BR		Z3	S1		H1	VBR	derde kwart 17e eeuw	stadsophoging	ABE
Boring	2		9010	1	LITHOLAAG	DBR/GR		V	Z1			PLH1	17e eeuw	verstoord top veen	APP
Boring	2		9011	1	LITHOLAAG	BR		V	KM				Laat-Neolithicum	amorf veen	APP
Boring	2		9012	1	LITHOLAAG	ZW		V	KM				Laat-Neolithicum	zeggeveen	APP
Boring	2		9013	1	LITHOLAAG	BR		V	KM				Laat-Neolithicum	zeggeveen	APP
Boring	2		9014	1	LITHOLAAG	GR		Z	S1				Neolithicum	strandvlakte	APP

Bijlage 8 Splitstabel met selectie/deselectie per vondstnummer

Materiaalcategorie: MXX=metaal, KER=keramiek, KBW=bouwkeramiek, GLS=glas, OAB=bewerkt dierlijk bot, ODL: leer, ODX: schelp, SXX: natuursteen

Conserveringsgraad: s=slecht, m=matig, g=goed

Reden selectie/deselectie: AR=archeologische relevantie, ND=niet dateerbaar, SC=slechte conservering

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Gewicht (gr)	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	Opmerkingen	Deselectie	Conserveringsgraad	Conservering	Uitwerking	Deponering	Reden selectie/deselectie
1	19-3-2018	MXX	1	17,6	1	1	1	9002	0		0	goed	1	1	1	AR
2	19-3-2018	MXX	3	24,7	1	1	1	9002	0		0	matig	3	3	3	AR
3	19-3-2018	KBW	2	415,9	1	1	1	9002	0		0	goed	0	2	2	AR
3	19-3-2018	KER	29	747,3	1	1	1	9002	0		0	goed	0	29	29	AR
4	19-3-2018	MXX	3	98,4	1	1	1	9003	0		0	goed	3	3	3	ND
5	19-3-2018	KBW	7	1627,8	1	1	1	9003	0		0	goed	0	7	7	AR
5	19-3-2018	KER	6	104,3	1	1	1	9003	0		0	goed	0	6	6	AR
5	19-3-2018	MXX	2	25,5	1	1	1	9003	0		2	matig	0	2	0	ND
6	22-3-2018	MXX	7	102	1	1	2	5	0		4	m(5), g(2)	3	7	3	ND (4), AR (3)
6	19-3-2018	MXX	4	34,9	1	1	2	9002	0		3	m(2), g(2)	1	3	1	ND(3), AR(1)
7	19-3-2018	GLS	1	4,5	1	1	2	9002	0		0	matig	1	1	1	AR
7	19-3-2018	KBW	5	190,8	1	1	2	9002	0		0	goed	0	5	5	AR
7	19-3-2018	KER	34	915,3	1	1	2	9002	0		0	goed	0	34	34	AR
7	19-3-2018	SXX	1	46,9	1	1	2	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
8	19-3-2018	KER	15	529,7	1	1	7	9003	0		0	goed	0	15	15	AR
9	19-3-2018	KBW	1	56,5	1	1	2	9004	0		0	goed	0	1	1	AR
9	19-3-2018	KER	10	236	1	1	2	9004	0		0	goed	0	10	10	AR
9	19-3-2018	ODS	2	8,8	1	1	2	9004	0		2	goed	0	2	2	AR
10	19-3-2018	MXX	6	192,2	1	1	2	9004	0		3	s(1), m(2), g(3)	3	6	3	AR(3), SC(1), ND(2)
11	19-3-2018	KBW	5	1627,8	1	1	3	9003	0		0	goed	0	5	5	AR
11	19-3-2018	KER	13	423,1	1	1	3	9003	0		0	goed	0	13	13	AR
12	19-3-2018	MXX	5	143,4	1	1	3	9003	0		2	goed	3	3	3	AR(3), ND(2)
13	19-3-2018	KBW	2	232,1	1	1	3	9004	0		0	goed	0	2	2	AR
13	19-3-2018	KER	28	805	1	1	3	9004	0		0	goed	0	28	28	AR
13	19-3-2018	MXX	1	70,6	1	1	3	9004	0		1	slecht	0	1	0	SC(1)
13	19-3-2018	SXX	2	51,3	1	1	3	9004	0		0	goed	0	2	2	AR
14	19-3-2018	KBW	1	62,1	1	1	4	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
14	19-3-2018	KER	11	115,4	1	1	4	9002	0		0	goed	0	11	11	AR
15	19-3-2018	MXX	3	401,6	1	1	4	9003	0		1	s(1), m(2)	2	3	2	SC(1)
16	19-3-2018	KER	6	155,1	1	1	4	9003	0		0	goed	0	6	6	AR
17	19-3-2018	MXX	2	107,6	1	1	4	9002	0		1	s(1), m(1)	1	2	1	SC(1)
18	19-3-2018	KBW	1	82,6	1	1	4	9004	0		0	goed	0	1	1	AR
18	19-3-2018	KER	15	320,2	1	1	4	9004	0		0	goed	0	15	15	AR
19	19-3-2018	MXX	8	314,2	1	1	0	9999	0	STORT	3	m(4), g(4)	5	8	5	ND(3), AR(5)
20	19-3-2018	KER	3	136,9	1	1	0	9999	0	Stort	0	goed	0	3	3	AR
21	19-3-2018	GLS	1	4,5	1		0	9002	0		0	matig	1	1	1	AR
21	19-3-2018	KBW	1	39,9	1		0	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
21	19-3-2018	KER	5	95,4	1		0	9002	0		0	goed	0	5	5	AR
22	19-3-2018	KER	8	167,3	1		0	9003	0		0	goed	0	8	8	AR
23	20-3-2018	KBW	1	2327,3	2	1	1	3	1	Baksteen	0	goed	0	1	1	AR
24	20-3-2018	MXX	5	23,1	2	1	2	9002	0		1	matig	4	5	4	AR(4), ND(1)
25	20-3-2018	KBW	4	128,8	2		2	9002	0	VLAK 0-A	0	goed	0	4	4	AR
25	20-3-2018	KER	8	804,2	2		2	9002		VLAK 0-A	0	goed	0	8	8	AR
25	20-3-2018	MXX	2	50,9	2		2	9002	0	VLAK 0-A	0	matig	2	2	2	AR
26	20-3-2018	GLS	1	4,8	2		2	7	2	VAK 0-A	0	matig	1	1	1	AR
26	20-3-2018	KBW	6	1053,1	2		2	7	2	VLAK 0-A	0	goed	0	6	6	AR
26	20-3-2018	KER	18	491,2	2		2	7	2	VAK 0-A	0	goed	0	18	18	AR
26	20-3-2018	SXX	3	64,1	2		2	7	2	VAK 0-A	0	goed	0	3	3	AR
27	20-3-2018	KBW	5	70,3	2		2	9002	0	VLAK 0-A	0	goed	0	5	5	AR

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Gewicht (gr)	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	Opmerkingen	Deselectie	Conserveringsgraad	Conservering	Uitwerking	Deponering	Reden selectie/deselectie
27	20-3-2018	KER	3	1910	2		2	9002	0	VLAK 0-A	0	goed	0	3	3	AR
27	20-3-2018	SXX	1	68,9	2		2	9002	0	VLAK 0-A	0	goed	0	1	1	AR
28										Niet uitgedeeld					0	
29										Niet uitgedeeld					0	
30										Niet uitgedeeld					0	
31										Niet uitgedeeld					0	
31	20-3-2018	KBW	1	2243,6	2		0	6	0	Vlak 0-Abaksteen	0	goed	0	1	1	AR
32										Niet uitgedeeld					0	
33	22-3-2018	KBW	6	1748,8	2	1	4	9003	0	vulling 1	0	goed	0	6	6	AR
33	22-3-2018	KER	21	1071,6	2	1	4	9003	0	vulling 1	0	goed	0	21	21	AR
33	22-3-2018	MXX	1	54	2	1	4	9003	0	vulling 1	0	maitg	1	1	1	AR
34	22-3-2018	MXX	13	176,4	2	1	4	9003	1		6	m(4), s(9)	7	13	7	AR(7), ND(6)
35	22-3-2018	GLS	1	3,4	2	1	3	9003	1		0	matig	1	1	1	AR
35	22-3-2018	KBW	10	1862,5	2	1	3	9003	1		0	goed	0	10	10	AR
35	22-3-2018	KER	25	1695,5	2	1	3	9003	1		0	goed	0	25	25	AR
35	22-3-2018	SXX	1	955,8	2	1	3	9003	1		0	goed	0	1	1	AR
36	22-3-2018	GLS	2	4,5	2	1	3	7	2		0	matig	2	2	2	AR
36	22-3-2018	KBW	5	2846,6	2	1	3	7	2		0	goed	0	5	5	AR
36	22-3-2018	KER	12	615,5	2	1	3	7	2		0	goed	0	12	12	AR
36	22-3-2018	ODS	1	8,8	2	1	3	7	2		1	goed	0	1	1	AR
37	22-3-2018	MXX	9	883,6	2	1	3	7	2		5	s(3), m(6)	4	6	4	AR(4), ND(3), SC(2)
38	22-3-2018	KER	1	163,5	2	1	3	7	2	Kaarsenstandaard	0	goed	0	1	1	AR
39	22-3-2018	KBW	1	478,7	2	1	3	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
39	22-3-2018	SXX	1	7621	2	1	3	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
40	22-3-2018	GLS	1	7,3	2	1	2	5	1		0	matig	1	1	1	AR
40	22-3-2018	KBW	6	1943,6	2	1	2	5	1		0	goed	0	6	6	AR
41	22-3-2018	MXX	8	82,9	2	1	5	9003	0		1	m(4), g(4)	7	8	7	ND(1)
42	22-3-2018	OPHT	1		2	1	0	9	0	houten paal					0	
43	11-4-2018	KBW	3		3	1		9002			0		0	0	0	
44	11-4-2018	KBW	1	670,5	3	1	1	9002	1		0	goed	0	1	1	AR
44	11-4-2018	KER	10	86,3	3	1	1	9002	1		0	goed	0	10	10	AR
44	11-4-2018	MXX	2	9,2	3	1	1	9002	0		0	matig	2	2	2	AR
44	11-4-2018	ODS	1	7,4	3	1	1	9002	1		1	goed	0	1	1	AR
45	11-4-2018	MXX	3	25,8	3	1	2	9002	0		2	m(), g(1)	1	3	1	ND(2)
46	11-4-2018	KBW	1	196	3	1	3	9002	1		0	goed	0	1	1	AR
46	11-4-2018	KER	3	107,2	3	1	3	9002	1		0	goed	0	3	3	AR
47	11-4-2018	KBW	3	258,2	3	1	2	9002	0		0	goed	0	3	3	AR
47	11-4-2018	KER	7	163,1	3	1	2	9002	0		0	goed	0	7	7	AR
48	11-4-2018	MXX	1	917,7	3	1	3	12	0		1	s(1), m(1)	1	2	1	SC(1)
49	11-4-2018	KER	2	86,3	3	1	3	12	0	vulling 1	0	goed	0	2	2	AR
50	11-4-2018	KBW	1	133,6	3	1	0	15	2		0	goed	0	1	1	AR
50	11-4-2018	KER	10	559,4	3	1	0	15	2		0	goed	0	10	10	AR
50	11-4-2018	ODS	1	33,9	3	1	0	15	2		1	goed	0	1	1	AR
51	11-4-2018	KBW	1	34,5	3	1	2	11	0	VLAK 102	0	goed	0	1	1	AR
51	11-4-2018	KER	3	79,8	3	1	2	11	0	VLAK 102	0	goed	0	3	3	AR
51	11-4-2018	SXX	2	261,9	3	1	2	11	0	VLAK 102	0	goed	0	2	2	AR
52	11-4-2018	KBW	3	144,4	3	1	2	11	0	PROFIEL 102	0	goed	0	3	3	AR
52	11-4-2018	KER	2	87,4	3	1	0	11	0	PROFIEL 102	0	goed	0	2	2	AR
52	11-4-2018	SXX	1	26	3	1	0	11	0	PROFIEL 102	0	goed	0	1	1	AR
53	11-4-2018	KBW	1	92,2	3	1	6	15	0	vulling 1, vlak 1002	0	goed	0	1	1	AR
53	11-4-2018	KER	6	212,4	3	1	6	15	0	vulling 1, vlak 1002	0	goed	0	6	6	AR
54	11-4-2018	GLS	2	10,6	3	1	4	14	0	vulling 1	0	matig	2	2	2	AR
54	11-4-2018	KER	2	21,7	3	1	4	14	0	vulling 1	0	goed	0	2	2	AR
55	12-4-2018	KBW	1	638,2	4	1	2	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
55	12-4-2018	KER	10	759,1	4	1	2	9002	0		0	goed	0	10	10	AR
56	12-4-2018	KBW	3	349,6	4	1	3	9002	0		0	goed	0	3	3	AR
56	12-4-2018	KER	10	1023	4	1	3	9002	0		0	goed	0	10	10	AR

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Gewicht (gr)	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	Opmerkingen	Deselectie	Conserveringsgraad	Conservering	Uitwerking	Deponering	Reden selectie/deselectie
57	12-4-2018	KBW	1	335	4	1	4	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
57	12-4-2018	KER	9	1219,7	4	1	4	9002	0		0	goed	0	9	9	AR
58	12-4-2018	MXX	6	354,5	4	1	4	9002	0		3	s(1), m(2), g(3)	3	6	3	AR(3), ND(2), SC(1)
59	12-4-2018	MXX	6	298,3	4	1	2	9001	0		1	s(1), m(4), g(1)	5	6	5	AR(5), SC(1
60	12-4-2018	KBW	5	351,7	3	1	4	9002	0		0	goed	0	5	5	AR
60	12-4-2018	KER	31	1506,2	3	1	4	9002	0		0	goed	0	31	31	AR
60	12-4-2018	ODS	1	50,1	3	1	4	9002	0		1	goed	0	1	1	AR
61	12-4-2018	MXX	4	729,2	4	1	4	9002	0		2	s(1), m(1), g(3)	2	4	2	AR(2), ND(2)
62	13-4-2018	KER	14	487	5	1	6	9002	0		0	goed	0	14	14	AR
63	13-4-2018	GLS	1	50,3	5	1	6	22	1		0	matig	1	1	1	AR
63	13-4-2018	KBW	10	635,7	5	1	6	22	1		0	goed	0	10	10	AR
63	13-4-2018	KER	25	1068,1	5	1	6	22	1		0	goed	0	25	25	AR
64	13-4-2018	GLS	1	2,5	5	1	5	9002	0		0	matig	1	1	1	AR
64	13-4-2018	KBW	3	269,9	5	1	5	9002	0		0	goed	0	3	3	AR
64	13-4-2018	KER	4	736,1	5	1	5	9002	0		0	goed	0	4	4	AR
64	13-4-2018	SXX	1	358,3	5	1	5	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
65	13-4-2018	MXX	1	48,1	5	1	0	9002	0		0	goed	1	1	1	AR
66	13-4-2018	KBW	1	45,2	5	1	7	24	0	vulling 1	0	goed	0	1	1	AR
66	13-4-2018	KER	3	117,5	5	1	7	24	0	vulling 1	0	goed	0	3	3	AR
66	13-4-2018	SXX	1	35,9	5	1	7	24	0	vulling 1	0	goed	0	1	1	AR
67	13-4-2018	MXX	1	3,8	5	1	5	9002	3	s19. PUNT VONDST	0	matig	1	1	1	AR
68	13-4-2018	KBW	9	435,6	5	1	5	23	1		0	goed	0	9	9	AR
68	13-4-2018	KER	40	1620,8	5	1	5	23	1		0	goed	0	40	40	AR
68	13-4-2018	SXX	6	340,6	5	1	5	23	1		0	goed	0	6	6	AR
69	13-4-2018	KBW	3	252,3	5	1	6	9002	1		0	goed	0	3	3	AR
69	13-4-2018	KER	4	85,4	5	1	6	9002	1		0	goed	0	4	4	AR
70	13-4-2018	KBW	2	40,5	6	1	5	9002	0		0	goed	0	2	2	AR
70	13-4-2018	KER	16	215,2	6	1	5	9002	0		0	goed	0	16	16	AR
71	13-4-2018	ODL	1	54,3	5	1	7	24	1		1	goed	0	1	0	AR
72	16-4-2018	MXX	3	48,6	7	1	2	26	0		2	m(1), g(2)	1	3	1	AR(1), ND(2)
73	16-4-2018	MXX	3	160,8	5	1	0	24	0		2	s(1), m(1(, g(1)	1	2	1	AR(1), ND(1), SC(1)
74	16-4-2018	KBW	1	1379,1	5	1	0	22	1	zuidoost zijde S22	0	goed	0	1	1	AR
75	16-4-2018	KBW	1	2340,5	5	1	0	22	0	Baksteen	0	goed	0	1	1	AR
76	16-4-2018	KBW	1	884,2	5	1	0	22	0	Baksteen achter de pleister	0	goed	0	1	1	AR
77	16-4-2018	MXX	1	4,4	6	1	1	31	1		0	matig	1	1	1	AR
78	16-4-2018	KBW	8	430,2	5	1	5	19	0		0	goed	0	8	8	AR
78	16-4-2018	KER	29	1094,7	5	1	5	19	0		0	goed	0	29	29	AR
78	16-4-2018	MXX	1	42,6	5	1	5	19	0		1	slecht	0	1	0	SC
78	16-4-2018	SXX	1	104,5	5	1	5	19	0		0	goed	0	1	1	AR
79	16-4-2018	GLS	1	374,2	6	1	6	9002	1	THV S22 & 23	0	matig	1	1	1	AR
79	16-4-2018	KBW	3	860,2	6	1	6	9002	1	THV S22 & 23	0	goed	0	3	3	AR
79	16-4-2018	KER	10	716	6	1	6	9002	1	THV S22 & 23	0	goed	0	10	10	AR
80	16-4-2018	KBW	2	1917,5	5	1	5	20	3	Rioolbuis aan waterput	0	goed	0	2	2	AR
81	16-4-2018	GLS	1	282,3	7	1	2	9002	0	VAK 5-10M	0	matig	1	1	1	AR
81	16-4-2018	KBW	2	240,5	7	1	2	9002	0	VAK5-10M	0	goed	0	2	2	AR
81	16-4-2018	KER	31	2234	7	1	2	9002	0	VAK 5-10M	0	goed	0	31	31	AR
82	16-4-2018	MXX	1	45,1	7	1	2	9002	0		1	slecht	0	0	0	SC
83	16-4-2018	MXX	1	15,3	6	1	3	9002	0	Naairing	0	matig	1	1	1	AR
84	16-4-2018	MXX	1	128,6	6	1	3	9002	0		0	matig	1	1	1	AR
85	16-4-2018	MXX	1	5,9	6	1	1	31	1	PUNT	0	matig	1	1	1	AR
86	16-4-2018	KBW	2	198,5	6	1	4	9004	0	tussen s22 en s23	0	goed	0	2	2	AR
86	16-4-2018	KER	12	1133,8	6	1	4	9004	0	tussen s22 en s23	0	goed	0	12	12	AR
86	16-4-2018	SXX	1	419,8	6	1	4	9004	0	tussen s22 en s23	0	goed	0	1	1	AR
87	16-4-2018	MXX	1	14,6	6	1	4	9004	0		0	matig	1	1	1	AR
88	16-4-2018	KBW	1	2337	6	1	2	24	1		0	goed	0	1	1	AR
89	16-4-2018	MXX	3	1120,6	6	1	6	9004	0		3	slecht	0	2	0	AR
90	16-4-2018	MXX	3	229	6	1	7	9004	0		2	m(2), g(1)	1	3	1	AR(1), ND(2)

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Gewicht (gr)	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	Opmerkingen	Deselectie	Conserveringsgraad	Conservering	Uitwerking	Deponering	Reden selectie/deselectie
91	16-4-2018	GLS	1	87,7	6	1	7	9002	0		0	matig	1	1	1	AR
91	16-4-2018	KBW	1	150	6	1	7	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
91	16-4-2018	KER	15	1335,2	6	1	7	9002	0		0	goed	0	15	15	AR
92	16-4-2018	KBW	4	821,4	6	1	6	9004	0		0	goed	0	4	4	AR
92	16-4-2018	KER	13	1033,7	6	1	6	9004	0		0	goed	0	13	13	AR
93	16-4-2018	MXX	1	16,6	6	1	3	9002	0	THV S22, Mes	0	matig	1	1	1	AR
94	17-4-2018	KER	5	76,9	6	1	1	31	0	vulling 1	0	goed	0	5	5	AR
95	16-4-2018	MXX	2	5	6	1	3	9004	0		0	matig	2	2	2	AR
96	17-4-2018	KBW	5	184,5	6	1	5	9002	1	THV S34	0	goed	0	5	5	AR
96	17-4-2018	KER	82	2319,6	6	1	5	9002	1	THV S34	0	goed	0	82	82	AR
97	16-4-2018	GLS	1	5,8	6	1	3	9002	0	langs s22	0	matig	1	1	1	AR
97	16-4-2018	KBW	5	247	6	1	3	9002	0	langs s22	0	goed	0	5	5	AR
97	16-4-2018	KER	29	1653,5	6	1	3	9002	0	langs s22	0	goed	0	29	29	AR
98	16-4-2018	MXX	7	80,8	6	1	3	9002	0	THV S22	2	m(4), g(3)	5	7	5	AR(5), ND(1)
99	17-4-2018	MXX	2	283,5	6	1	4	9002	0	THV S34	0	m(1), g(1)	2	2	2	AR
100	17-4-2018	GLS	1	20,9	7	1	4	37	0		0	matig	1	1	1	AR
100	17-4-2018	KBW	6	1550,3	7	1	4	37	1		0	goed	0	6	6	AR
100	17-4-2018	KBW	1	41,6	7	1	4	37	0		0	goed	0	1	1	AR
100	17-4-2018	KER	65	9944,3	7	1	4	37	0		0	goed	0	65	65	AR
100	17-4-2018	KER	58	4530	7	1	4	37	1		0	goed	0	58	58	AR
101	17-4-2018	MXX	8	449,1	7	1	4	9004	0		4	m(4), g(4)	4	8	4	AR(4), ND(4)
102	17-4-2018	KBW	1	568,8	7	1	0	9002	0		0	goed	0	1	1	AR
102	17-4-2018	KER	7	481	7	1	0	9002	0		0	goed	0	7	7	AR
103	18-4-2018	MXX	7	1751,1	7	1	0	9002	0	Langs S39	4	s(2), m(4), g(2)	4	7	4	AR(4), ND (2), SC (2)
104	18-4-2018	GLS	8	84,6	7	1	0	9002	0	Langs S39	0	matig	8	8	8	AR
104	18-4-2018	KBW	7	318,5	7	1	0	9002	0	langs S39	0	goed	0	7	7	AR
104	18-4-2018	KER	99	6345	7	1	0	9002	0	langs S39	0	goed	0	99	99	AR
105	19-4-2018	GLS	1	2,7	6	1	0	34	0		0	matig	1	1	1	AR
105	19-4-2018	KER	1	254,5	6	1	0	34	0		0	goed	0	1	1	AR
105	18-4-2018	KBW	1	424,4	7	1	0	40	1		0	goed	0	1	1	AR
150	5-7-2018	GLS	1	20,9	8	1	0	9002	1		0	matig	1	1	1	AR
150	5-7-2018	KER	31	2317	8	1	0	9002	1		0	goed	0	31	31	AR
150	5-7-2018	SXX	2	116,3	8	1	0	9002	1		0	goed	0	2	2	AR
151	5-7-2018	MXX	1	1093	8	1	0	9002	1		1	matig	1	1	1	AR
152	6-7-2018	KER	29	2127	10	1	0	9002	0		0	goed	0	29	29	AR
153	6-7-2018	KER	10	526,8	11	1	0	9002	0		0	goed	0	10	10	AR
154	9-7-2018	KER	17	1163,8	11	1	0	9002	0		0	goed	0	17	17	AR
155	9-7-2018	OAB	3	29,6	11	1	0	9002	0	dierlijk bot bewerkt	0	goed	3	3	3	AR
156	9-7-2018	KER	21	2400	12	1	0	9002	0	spoor 9002 dieper	0	goed	0	21	21	AR
157	9-7-2018	KER	2	46,2	12	1	0	9002	0	in top spoor 9002	0	goed	0	2	2	AR

Bijlage 9: Specialistentabel aardewerk

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
3	1	KER	r-dek-8?	deksel	1	0	0		0	0	1	1650	1900	Nederland	-						ged	loodglazuur	brede kraagrand		
3	2	KER	r-	grape/kan/pot?	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	verdikte afgeronde rand met verticaal bovenin geknepen oor		
3	3	KER	r-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1575	1750	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur	naar buiten gekniket rand		
3	4	KER	r-gra-11	grape	1	0	1		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.22						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
3	5	KER	r-	grape/kan/pot?	1	2	0		0	0	1	1600	1750	Nederland	-						ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	uitstaande kraagrand met ribbel bij randaanzet	inwendig slib	
3	6	KER	r-gra-	grape	0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			uitwendig beroet
3	7	KER	r-		0	7	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
3	8	KER	r-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.40						ged	loodglazuur	hamerkop-rand?		
3	9	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.30						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		wit	
3	10	KER	s2-	fles/kan/pot?	0	1	0		0	0	1	1650	1900	Westerwald							ged	zoutglazuur			
3	11	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							mal		vrij dikke steel		
3	12	KER	w-		0	1	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	inwendig loodglazuur met koperoxide			
3	13	KER	w-pis-	pispot	2	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.22						ged	loodglazuur	naar buiten geknikte rand, met opgetrokken lip		
3	14	KER	w-dek-	deksel	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.20						ged	loodglazuur	opstaande lip		
3	15	KER	w-kom-	kom?	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur	driehoekige rand met horizontaal nokoor		
3	16	KER	w-	kom/komfoor?	0	2	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	knik naar wand		
5	1	KER	py-	pijp	0	2	0		0	0		1650	1700	Nederland							mal		vrij dikke steel		
5	2	KER	f-kan-	kan	1	0	0		0	0	1	1650	1750	Nederland	ca.10						ged	tinglazuur	rechte hals/rand	uitwendig blauw beschilderd: lanschap, inwendig filets	
5	3	KER	r-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1650	1750	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur	naar buiten geknikte rand met opgetrokken lip		
5	4	KER	r-kom-36?	kom	1	0	0		0	0	1	1650	1700	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	kom met knik bodem-wand, lage uitgebogen zijwand met afgeronde rand	inwendig slib	
5	5	KER	ik-	kom/terrine?	0	1	0		0	0	1	1800	1900	Europa							mal	loodglazuur	meerhoekig	blauwsteen	
7	1	KER	py-	pijp	1	3	0		0	0	3	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
7	2	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1739	1925	Gouda							mal		ovaal model		bijmerk: wapen van Gouda, hielmerk: letters onleesbaar gekroond
7	3	KER	s2-kan-33?	kan	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Westerwald							ged	zoutglazuur		ovale applqiue met leeuwen of griffoenen? En stempelwerk op hals	
7	4	KER	s2-kan-	kan	2	0	0		0	0	1	1650	1750	Westerwald	7						ged	zoutglazuur	kraagrand	kobalt filet	
7	5	KER	w-kom-	kom?	1	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur	knik naar wand, driehoekige rand		
7	6	KER	w-	kom/komfoor?	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.30						ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	knik naar wand, driehoekige kraagrand		
7	7	KER	r-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.25						ged	inwendig loodglazuur	knik naar vlag, verdikte rand		
7	8	KER	r-bak-6?	bakpan?	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	ca.30						ged	inwendig loodglazuur	brede kraagrand		uitwendig beroet
7	9	KER	r-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1575	1750	Nederland	-						ged	loodglazuur	uitstaande rand met opgetrokken lip		
7	10	KER	r-oli-	olielamp	0	1	0		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur	stam		
7	11	KER	r-gra-	grape?	0	1	0		0	0	1	1600	1750	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	kleine grape	inwendig slib	
7	12	KER	r-	bord/deksel?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring of ringvormige greep?		
7	13	KER	r-		0	0	0		1	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	worstoor ve kan of hengselpot?		
7	14	KER	r-		0	4	0		5	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	worstoor		
7	15	KER	r-		0	1	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			
7	16	KER	r-	bak/trog?	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	inwendig loodglazuur	zeer zware kraagrand	ribbel met geknepen versiering	
7	17	KER	f-bor-2?	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	knik naar vlag, standvlak		
7	18	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	-						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		inwendig blauw beschilderd: Wanli-rand	
7	19	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	-						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		inwendig blauw beschilderd: floraal	
7	20	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1650	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		inwendig poychroom beschilderd (blauw, geel): tulp	
7	21	KER	iw-dek-	deksel	0	0	0		1	0	1	1800	1900	Europa							mal	loodglazuur	knop van een deksel	relief knop	
8	1	KER	py-	pijp	0	2	0		0	0		1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
8	2	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1650	1700	Nederland							mal		dikke steel	steelversiering: raderingen	
8	3	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1700	1925	Nederland							mal		dunne steel		
8	4	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconich model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
8	5	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1650	1680	Nederland							mal		langgerekt dubbelconich model		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
8	6	KER	s2-kan-55?	kan	0	1	0		0	0	1	1550	1625	Siegburg							ged	zoutglazuur	rechte hals	relief fries op hals: floraal/ vogel	
8	7	KER	w-bla-	blaker	0	0	1		0	0	1	1650	1725	lokaal							ged	loodglazuur	lekschaal met dover		
8	8	KER	r-bak-	bakpan	1	0	0		0	0	1	1400	1500	lokaal	-						ged	inwendig loodglazuur	afgeronde rand?, aanzet platte steel met lobben		
8	9	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom?	20						ged	loodglazuur	verdikte rand (fragment van BOZ rand)		
8	10	KER	r-	grape/pispot?	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	26						ged	loodglazuur	afgeronde kraagrand		
8	11	KER	r-gra-	grape	0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig tot buik	afgeronde buikknik		uitwendig beroet
8	12	KER	r-gra-	grape	0	0	0		1	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	verticaal worstoor		uitwendig beroet
8	13	KER	r-bak-	bakpan	0	0	1		0	0	1	1500	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			uitwendig beroet
9	1	KER	w-vst	vuurstolp	1	0	0		0	0	1	1575	1650	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur met koperoxide			
9	2	KER	w-		0	1	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide			
9	3	KER	f-		0	1	0		0	0	1	1625	1800	Nederland							ged	tinglazuur		inwendig blauw beschilderd	
9	4	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0		1650	1700	Nederland							mal		vrij dikke steel		
9	5	KER	r-		0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	standring		
9	6	KER	r-		0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			
9	7	KER	r-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1550	1800	Nederland	ca.20						ged	inwendig loodglazuur	kraagrand		
9	8	KER	r-gra-	grape	1	0	0		1	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.20						ged	loodglazuur	kraagrand (BOZ rand)		
11	1	KER	r-kop-?	kop?	0	0	1		0	0	1	1500	1700	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	standring		
11	2	KER	r-tes-	test	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	vierkante test		
11	3	KER	r-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1650	1750	Nederland	22						ged	inwendig loodglazuur	ver naar buiten geknikte rand		
11	4	KER	r-pot-?	pot?	1	0	0		0	0	1	1700	1900	Nederland	-						ged	loodglazuur	kraagrand		
11	5	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0		1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
11	6	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1700	1925	Nederland							mal		dunne steel		
11	7	KER	s2-kan-	kan	1	0	0		0	0	1	1650	1750	Westerwald	10						ged	zoutglazuur	kraagrand	kobalt filets	
11	8	KER	s2-pis-	pispot?	0	1	0		0	0	1	1650	1750	Westerwald							ged	zoutglazuur		relief applique (wapen?) met kobalt	
11	9	KER	w-vst-2	vuurstolp	1	0	0		0	0	1	1575	1650	West-Nederland	-						ged	uitwendig loodglazuur met koperoxide	fragment van achterplaat		
11	10	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1400	1500	lokaal	18						ged	spaarzaam loodglazuur	kraagrand		
11	11	KER	iw-	kan/pispot?	0	1	0		0	0	1	1800	1900	Europa							mal	loodglazuur	aanzet verticaal lintoor		
11	12	KER	iw-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1800	1950	Europa	-						mal	loodglazuur	knik naar vlag		
11	13	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1575	1700	lokaal	-						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	groef in lip		
13	1	KER	w-vst-	vuurstolp	1	0	0		0	0	1	1575	1650	Nederland	-						ged	uitwendig loodglazuur met koperoxide			

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
13	2	KER	w-	pot?	0	0	1		0	0	1	1575	1800	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	standring		
13	3	KER	w-		0	1	0		0	0	1	1575	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
13	4	KER	r-pot-	pot	0	0	1		0	0	1	1600	1900	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	standring		
13	5	KER	r-	doofpot?	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd			inwendig beroet
13	6	KER	mb-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1570	1670	Haarlem							ged	slib	standring		
13	7	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag	inwendig blauw berschilderd: voorstelling binnen dubbele cirkel	
13	8	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1625	Raeren/ Westerwald							ged	zoutglazuur		reliefversiering: wapenmedaillon? Met ingekraste ranken	
13	9	KER	py-	pijp	0	4	0		0	0		1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
13	10	KER	r-bor-	bord	0	2	2		0	0	1	1525	1675	Nederland							ged	inwendig loodglazuur met koperoxide	standlob	inwendig slib	
13	11	KER	r-kop-	kop	0	1	0		0	0	1	1525	1675	Nederland							ged	inwendig loodglazuur met koperoxide	knik naar wand	inwendig slib	
13	12	KER	r-		0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
13	13	KER	r-		0	5	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			
13	14	KER	r-tes-	test	0	0	1		0	1	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd	poot		
13	15	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	ca.34						ged	inwendig loodglazuur	kraagrand ve cilindrische grape?		
13	16	KER	r-bor-	bord?	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	ca.30						ged	inwendig loodglazuur	afgeronde kraagrand		
13	17	KER	r-pot-	doofpot	0	0	0		1	0	1	1600	1800	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur	horizontaal opgetrokken worstoor met twee dellen bij ooraanzet		
13	18	KER	r-stk-	steelkom?	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.25						ged	inwendig loodglazuur	driehoekige kraagrand		uitwendig beroet
14	1	KER	m-bor-	bord	1	1	0		0	0	1	1600	1670	Nederland	ca.25						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	uitgebogen rand	wit	misbaksel, glazuur met belletjes
14	2	KER	py-	pijp	1	2	0		0	0	1	1768	1840	Gouda	2,5						mal		ovaal model		bijmerk: wapen Gouda met S, hielmerk: GN gekroond, Duco 2003, 163 (merk 547) 1768-1902
14	3	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							mal		vrij dikek steel		
14	4	KER	w-pis-	pispot	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	holle bodem		
14	5	KER	r-		1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	afgeronde rand		
14	6	KER	r-gra-	grape	0	2	0		0	0	2	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig tot buik			uitwendig beroet
14	7	KER	r-	kan/pot?	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide		inwendig slib	
16	1	KER	r-		0	1	0		0	0	1	1675	1750	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide		inwendig slib	

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
16	2	KER	r-		0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
16	3	KER	r-pot-	pot	0	0	0		1	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	horizontaal opgetrokken worstoor		
16	4	KER	r-		0	1	0		0	0		1500	1700	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			
16	5	KER	m-		0	1	0		0	0		1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur			
18	1	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	21						ged	loodglazuur	kraagrand (BOZ rand)		
18	2	KER	r-tes-	test	0	0	1		0	1	1	1600	1800	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur	knik naar wand, op poten		
18	3	KER	r-		0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
18	4	KER	r-kom-	kom	1	0	0		0	0	1	1500	1700	Nederland	24						ged	inwendig loodglazuur	blokvormige rand		
18	5	KER	py-	pijp	0	4	0		0	0	2	1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
18	6	KER	w-	pispot?	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	21						ged	loodglazuur	uitstaande, lichte kraagrand		
18	7	KER	m-kom-	kom	1	0	0		0	0	1	1575	1650	Nederland	ca.20						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	uitgebogen rand	inwendig polychroom beschilderd (blauw, oranje, geel): compendiario	
18	8	KER	i-bor-10?	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Italie, Ligurie?	22						ged	tinglazuur	knik naar vlag	Ligurisch blauw-wit (inwendig): bladmotief op vlag	Jaspers 2009, 8-9.
18	9	KER	indet.	kom?	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Mediterraans?							ged	tinglazuur	geribbelde wand aan achterzijde bij knik naar vlag?	blauw met mangaan? Beschilderd, floraal motief	
18	10	KER	f-plo-	plooischotel	1	0	0		0	0	1	1625	1700	Nederland	-						ged	tinglazuur	smalle plooien		grijze breuk, misbaksel?, toch voorzien van glazuur
18	11	KBW		dakpan	1	0	0		0	0		1550	1900										gegolfde Hollandse pan?		rood
20	1	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Frechen							ged	ijzerengobe, zoutglazuur		relief: applique van boze baardman	
20	2	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1600	1650	Westerwald							ged	zoutglazuur		relief: stempelwerk met kobalt: o.a. eikeltjes en bloemen	
20	3	KER	r-bor-49	bord/zoutschaaltje	1	0	0	ac	0	0	1	1600	1700	lokaal	11						ged	inwendig loodglazuur	bord met kraagrand en knik in overgang vlag-spiegel, op standring		
21	1	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1700	1925	Nederland							mal		dunne steel		
21	2	KER	r-		0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
21	3	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1525	1575	Frechen							ged	ijzerengobe, zoutglazuur		applique, fries met floraal motief?	
21	4	KER	s2-kan-33?	kan	0	2	0		0	0	1	1600	1700	Westerwald							ged	zoutglazuur	bolle kan met nauwe hals	applique met leeuw en hartvormige stempels met kobalt	

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
22	1	KER	r-pot-	pot	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	uitstaande kraagrand met verticaal bovenin geknepen worstoor	inwendig slib	
22	2	KER	r-	pot?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	standring		
22	3	KER	r-	pot/grape?	0	1	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	knik naar wand		
22	4	KER	r-	miniatuur?	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	ongeglazuurd	standvoet ve miniatuur kop?	inwendig slib?	
22	5	KER	s2-kan-	kan	0	2	0		0	0	1	1450	1600	Raeren							ged	ijzerengobe, zoutglazuur			
22	6	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0		1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
22	7	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1650	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		inwendig polychroom beschilderd (blauw, oranje, geel): cherubijn (compendiario)	
25	1	KER	r-dek-	deksel	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur	aan de binnenzijde afgeschuinde rand		
25	2	KER	r-tes-	test	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	vierkante test		
25	3	KER	r-	pispot/grape?	1	0	0		0	0	1	1650	1750	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur	uitstaande rand met verdikte lip		
25	4	KER	r-kom-102?	kom	1	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.40						ged	loodglazuur	wijde kom met scherpe knik bodem wand en geknikte rand met platte of iets afgeschuinde boveinzjde, horizontaal worstoor bij knik		
25	5	KER	s2-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1600	1900	Frechen							ged	uitwendig ijzerengobe, zoutglazuur	grote kan op standvlak		
25	6	KER	f-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1625	1800	Nederland							ged	tinglazuur	klein bord	inwendig blauw beschilderd	
25	7	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig polychroom beschilderd (blauw, geel): o.a. arm van een figuur	
26	1	KER	r-pot-43?	privaatemmer	1	1	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	vierkante pot/ privaatemmer met geribbelde manchetrand		
26	2	KER	r-kom-31	kooltjespan	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur op de rand	uitstaande kraagrand		
26	3	KER	r-	kop?	1	1	0		0	0	1	1600	1800	lokaal	ca.15						ged	loodglazuur	rechte wand en korte naar buiten gebogen rand		
26	4	KER	r-gra- ?	grape?	1	1	0		0	0	2	1575	1700	lokaal	-						ged	loodglazuur	naar buiten geknikte iets holle rand		
26	5	KER	r-		0	0	0		1	0	1	1575	1700	lokaal							ged	loodglazuur	verticaal geknepen lintoor van kop of kleine grape?		
26	6	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	lokaal	17						ged	loodglazuur	kraagrand met verticaal geknepen lintoor		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
26	7	KER	r-	doofpot?	0	1	0		0	0		1600	1800	lokaal							ged	uitwendig loodglazuur, inwendig spaarzaam loodglazuur			
26	8	KBW		baksteen/dakpan?	0	1	0		0	0													fragment baksteen of dakpan		
26	9	KER	w-		0	1	0		0	0	1	1575	1900	Nederland							ged	loodglazuur			
26	10	KER	w-kop-	kop	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland		12					ged	loodglazuur	kop op standvlak met vrijwel rechte wand		
26	11	KER	w-kom-	kom	0	1	0		0	0	1	1575	1725	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	ribbel op buik (w-kom-15?)	ribbel op buik met radstempel	
26	12	KER	f-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	knik naar vlag		
27	1	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	tinglazuur		inwendig blauw beschilderd: dubbel filet	
27	2	KER	r-bor-50?	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.40						ged	inwendig loodglazuur	bord met schuine zijwand en hamerkop-vormige ran, op standlobben		
27	3	KER	r-	pot/grape?	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur	ver uitstaande rand met kraagrand		
27	13	KER	py-	pijp	2	0	0		1	0	3	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
33	1	KER	r-bor-50?	bord	1	0	0		0	0		1600	1800	Nederland	ca.45						ged	loodglazuur	bord met schuine zijwand en hamerkop-vormige rand		
33	2	KER	r-gra-	grape	0	2	1		0	1	1	1650	1825	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	cilindrische grape, op poten		
33	3	KER	r-oli-	olielamp	0	0	3		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	lekschaal met afgeronde rand		
33	4	KER	r-		1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	rechte geribbelde rand, mogelijk van privaatemmer		
33	5	KER	r-blo-	bloempot	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd	standring		
33	6	KER	w-gra-	grape	0	1	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur	aanzet kraagrand		
33	7	KER	m-bor-	bord	1	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag	inwendig blauw beschilderd: floraal	
33	8	KER	m-bor-	bord	0	0	2		0	0	2	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: wapen	
33	9	KER	f-kom-?	kom?	0	0	1		0	0	1	1625	1800	Nederland							ged	tinglazuur	standring	blauw beschilderd	
33	10	KER	py-	pijp	0	4	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
33	11	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1650	1680	Nederland							mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
33	12	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1700	1925	Nederland							mal		zeer dunne steel		
35	1	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	1	1	1500	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	poot		
35	2	KER	r-tes-	test	0	0	1		0	1	1	1600	1800	Nederland							ged	uitwendig spaarzaam loodglazuur	poot		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
35	3	KER	r-		0	1	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	afgeronde buikknik		
35	4	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Bergen op Zoom	20						ged	loodglazuur	kraagrand (BOZ rand)		
35	5	KER	r-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1575	1750	Nederland	20						ged	loodglazuur	uitstaande rand		
35	6	KER	w-kop-	kop	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	loodglazuur	kop op standvlak met vrijwel rechte wand		
35	7	KER	s2-kan-	kan	0	0	0		1	0	1	1450	1600	Raeren							ged	ijzerengobe, zoutglazuur			
35	8	KER	f-kop-	kop	0	0	1		0	0	1	1700	1800	Nederland							ged	tinglazuur	standring	uitwendig blauw beschilderd	
35	9	KER	f-bor-2?	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	standvlak, knik naar vlag		
35	10	KER	w-kni-	knikker	1	0	0		0	0	1	1600	1900	Nederland	1,2						hgv				
35	11	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
35	12	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1675	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: wapen	
35	13	KER	w-	kom/komfoor?	0	1	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	steilwandige kom met scherpe knik bodem-wand, op poten, horizontaal worstoor		
35	14	KER	r-gra-65	grape/sluitpan	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	ca.30						ged	loodglazuur	wijde grape/sluitpan met scherpe knik bodem-wand en brede sluitrand		
35	15	KER	r-bor-50?	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca. 45						ged	loodglazuur	bord met schuine zijwand en hamerkop-vormige rand		
35	16	KER	r-tes-	test	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	vierkante test met geribbelde wand		
35	17	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	21						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
35	18	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	1	1	1500	1700	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	poot		
35	19	KER	r-oli-	olielamp	0	0	1		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur	stam		
35	20	KER	r-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1575	1750	Nederland	25						ged	loodglazuur	uitstaande rand met opgetrokken lip		
35	21	KER	r-vet-	vetvanger	0	0	1		0	0	1	1500	1675	lokaal							ged	inwendig loodglazuur	standvlak		
35	22	KER	s1-	drinkkan?	0	1	0		0	0	1	1300	1500	Siegburg							ged				
35	23	KER	r-pot-	pot?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
35	24	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0		1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
35	25	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1739	1897	Gouda	2						mal		ovaal model		bijmerk: wapen van Gouda, hielmerk: duif gekroond, Duco 2003, 132 (merk 118) 1667-1897

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
36	1	KER	r-gra-52 ?	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1725	Nederland	45						ged	loodglazuur	ver uitstaande rand met opgetrokken lip		
36	2	KER	r-dek-8 ?	deksel	1	1	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	30						ged	loodglazuur	brede kraagrand		
36	3	KER	r-pot-	doofpot	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur	horizontaal opgetrokken worstoor met twee lobben bij ooraanzet		
36	4	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	uistaande rand (fragment) met verticaal bovenin iets geknepen worstoor		
36	5	KER	r-gra- ?	grape?	0	1	0		0	0	1	1600	1725	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide		inwendig slib	
36	6	KER	f-bor-	bord	2	0	0		0	0	2	1625	1725	Nederland	ca.25						ged	tinglazuur	uitgebogen vlag	inwendig blauw beschilderd: floraal, Wanli-rand	
36	7	KER	s2-kan-5	kan	1	0	0		0	0	1	1650	1725	Westerwald	9						ged	zoutglazuur	zeer bolle kan met wijde hals met kraagrand, ribbel op halsaanzet	uitwendig ovale appliques met kobalt	
36	8	KER	py-	pijp	0	0	0		1	0	1	1650	1700	Nederland							mal		dikke steel		steelversiering: raderingen
36	9	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
36	10	KBW		wandtegel	1	0	0		0	0		1650	1900	Nederland							mal	tinglazuur			
38	1	KER	r-oli-	olielamp	0	0	1		0	0	1	1525	1750	lokaal							ged	inwendig loodglazuur	lekschaal afgeplat (r-oli-2?)		
43	1	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	1,5						mal	druppel loodglazuur	langgerekt dubbelconisch		
43	2	KER	p-bor-8?	bord	0	1	0		0	0	1	1680	1750	China							mal	veldspaatglazuur	bol bord met geknikte platte vlag	blauw beschilderd met bruine rand: o.a. vakverdeling op wand met sterren en floraal	
43	3	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	klein bord	inwendig blauw beschilderd: floraal?	
43	4	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1650	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag	inwendig blauw beschilderd: ossenkop op vlag	
43	5	KER	mb-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1570	1670	Haarlem	-						ged		iets naar buiten gebogen rand		
43	6	KER	r-pot-	doofpot	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur			
43	7	KER	r-		0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
43	8	KER	r-	(doof)pot	0	0	0		1	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	verticaal of horizontaal opgetrokken worstoor?		
43	9	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	0	1	1650	1825	Nederland							ged	loodglazuur	cilindrische grape		
43	10	KER	r-bak-	bakpan	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	inwendig loodglazuur	massieve steel		
46	1	KER	s2-	kan/pot?	0	1	0		0	0	1	1650	1900	Westerwald							ged	zoutglazuur			

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
46	2	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Raeren							ged	ijzerengobe, zoutglazuur		relief: verticale cannelures met stempelwerk	
46	3	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur	kraagrand		
47	1	KER	m-bor-	bord	2	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.25						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag, uitgebogen rand	inwendig bloauw beschilderd: floraal	
47	2	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		inwendig bloauw beschilderd: floraal	
47	3	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	loodglazuur	uitstaande rand met opgetrokken lip		
47	4	KER	r-gra-	grape	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			uitwendig beroet
47	5	KER	r-	bakpan/ bord?	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			
47	6	KER	r-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1600	1750	Nederland	-						ged	loodglazuur	naar buiten geknikte rand		
49	1	KER	f-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1625	1700	Nederland	ca.25						ged	tinglazuur	knik naar vlag	inwendig blauw beschilderd: Wanli-rand	
49	2	KER	w-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	19						ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	kraagrand met verticaal geknepen lintoor		
50	1	KER	mb-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1570	1670	Haarlem							ged		standring		
50	2	KBW		wandtegel	1	0	0		0	0		1650	1670										biscuit wandtegel 7mm		
50	3	KER		koker (ovenhulp)	1	0	0		0	0	1	1625	1670	lokaal	ca.25						ged	inwendig glazuur	koker om faience in te bakken, ovenhulp		
50	4	KER	r-pot-	doofpot	1	0	0		0	0	1	1600	1800	lokaal	13						ged	ongeglazuurd	korte opstaande rand		inwendig beroet
50	5	KER	r-	kan/pot?	0	0	0		1	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	verticaal worstoor		
50	6	KER	r-kop-	kop	0	0	1		0	0	1	1575	1800	lokaal							ged	loodglazuur	standring		
50	7	KER	r-res-	test	1	0	0		0	0	1	1600	1800	lokaal	-						ged	loodglazuur	vierkante test		
50	8	KER	r-gra-11	grape	2	0	0		0	0	2	1600	1700	Bergen op Zoom	ca.20						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
50	9	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
51	1	KER	py-	pijp	0	0	0		1	0	1	1700	1925	Nederland							mal		dunne steel		
51	2	KER	r-	kan?	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	loodglazuur	geribbelde hals		
51	3	KER	r-gra-113 ?	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.30						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
52	1	KER	r-	kop?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	lokaal		7					ged	inwendig loodglazuur	standvlak		
52	2	KER	mb-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1570	1670	Haarlem							ged		standring		Bartels 1999, 214-215.
53	1	KER	r-bor-10	bord	1	0	0		0	0	1	1675	1800	Nederrijn	20						ged	inwendig loodglazuur	verdikte lip	inwendig slibversiering (geel/groen): stippen, slib op rand	
53	2	KER	r-stk-2 ?	steelkom	2	0	0		0	0	2	1600	1725	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur	kraagrand		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
53	3	KER	r-	grape/psipot?	0	1	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur		inwendig slib	
53	4	KER	w-oli-	olielamp	0	0	1		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	lekschaal met afgeronde rand		
53	5	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
54	1	KER	r-	pot/grape?	0	1	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide		inwendig slib	
54	2	KER	r-		1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	uitgebogen rand		
55	1	KER	r-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
55	2	KER	r-	bakpan/grape	0	1	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			uitwendig beroet
55	3	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1625	Raeren/ Westerwald							ged	zoutglazuur		relief: stempelwerk	
55	4	KER	m-bor-	bord	0	1	2		0	0	3	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: o.a. wapen	
55	5	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.30						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	uitgebogen rand	inwendig blauw beschilderd: Wanli-rand? (zwart uitgeslagen)	
55	6	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1675	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig polychroom beschilderd (blauw, groen, geel, oranje): floraal?	
55	7	KER	dw-bor-	bord	0	2	0		0	0	1	1650	1725	West-Duitsland							ged	inwendig loodglazuur		inwendig slib met rode concentrische cirkels en bibberlijn	
56	1	KER	r-vst-	vuurstolp	0	1	0		0	0		1575	1650	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur		applique met slib en loodglazuur met koperoxide en mangaanoxide	
56	2	KER	r-gra-113	grape	2	1	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.30						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
56	3	KER	r-kop-	kop	0	0	1		0	0	1	1575	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
56	4	KER	r-	kooltjespan?	0	1	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd			
56	5	KER	r-blo	bloempot	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd	standring ve grote bloempot met vijf gaten in bodem		
56	6	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
56	7	KER	m-bor-	bord	0	0	2		0	0	1	1600	1650	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: IHS met concentrische cirkels en kartelrand	
57	1	KER	py-	pijp	2	0	0		0	0	2	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
57	2	KER	r-lek-1	lekschaal	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	40						ged	loodglazuur	platte lekschaal met kraagrand		
57	3	KER	r-pot-	pot	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
57	4	KER	r-bak-6?	bakpan/steelkom	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.40						ged	inwendig loodglazuur	driehoekige kraagrand met massieve platte steel		
57	5	KER	r-bak-	bakpan	1	0	0		0	0	1	1700	1800	Nederland	ca.30						ged	inwendig loodglazuur	afgeronde kraagrand met geknepen steel		
57	6	KER	r-kop-	kop	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
57	7	KER	m-bor-	bord	0	0	2		0	0	2	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: o.a. ster	
60	1	KER	r-kom-	kom	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	wijde kom met knik naar rand, horizontaal worstoor		
60	2	KER	r-		0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
60	3	KER	r-lek-	lekschaal	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	gaten in wand		
60	4	KER	r-oli-	olielamp	0	0	1		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	afgesneden rand van lekschaal		
60	5	KER	r-tes-	test	2	0	0		0	0	2	1600	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	vierkante test		
60	6	KER	r-stk-2?	steelkom	1	0	0		0	0	1	1600	1725	Nederland	ca.15						ged	inwendig loodglazuur	smalle kraagrand		
60	7	KER	r-kop-	kop?	0	1	0		0	0		1525	1675	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	knik naar wand		
60	8	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	1	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	kleine grape, poot		uitwendig beroet
60	9	KER	py-	pijp	1	1	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
60	10	KER	py-	pijp	1	1	0		0	0	1	1800	1832	Gouda	2,5						mal		ovaal model	geruwde steel	bijmerk: wapen Gouda met S, hielmerk: 19 gekroond, Duco 2003, 190 (merk 957) 1729-1832
60	11	KER	w-gra-	grape	0	3	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur	knik naar wand		
60	12	KER	w-kop-	kop	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	rechte rand, verticaal geknepen lintoor		
60	13	KER	s2-pot-9	zout-/zeeppot	1	0	0		0	0	1	1800	1950	Westerwald	ca.15						ged	zoutglazuur	wijde tonvormige pot met omgeslagen rand,met ophangoor	kobalt filets en 4c	
60	14	KER	s2-	kan/pot?	0	1	0		0	0	1	1700	1950	Westerwald							ged	zoutglazuur			
60	15	KER	f-kom-	(eet)kom	0	0	1		0	0	1	1650	1750	Nederland							ged	tinglazuur	standring ve kleine kom		
60	16	KER	f-		0	0	1		0	0	1	1625	1800	Nederland							ged	tinglazuur	standring		
60	17	KER	f-bor-	bord	0	2	0		0	0	2	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	knik naar vlag	wit	
60	18	KER	f-bor-2	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1675	Nederland							ged	tinglazuur	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet	inwendig blauw beschilderd: guirlandes	
60	19	KER	f-bor-2	bord	1	1	2		0	0	1	1650	1725	Nederland	-						ged	tinglazuur	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet	inwendig blauw beschilderd: oosters	

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
60	20	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.30						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag, afgeronde rand	wit	
60	21	KER	m-bor-	bord	0	0	2		0	0	2	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: ster en wapen	
62	1	KER	f-bor-10	bord	2	6	6		0	0	1	1625	1675	Nederland	ca.35						ged	tinglazuur	bord met spiegel overgaand in uitgebogen vlag, op standring	inwendig blauw beschilderd: Wanli-decor	
63	1	KER	ep-min-	miniatuur	1	0	0		0	0	1	1850	1950	Europa	2,5						mal	veldspaatglazuur	miniatuur kannetje		intrusie?
63	2	KER	f-bor-2	bord	1	0	0	ac	0	0	1	1625	1725	Nederland	ca.25						ged	tinglazuur	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet		
63	3	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: floraal	
63	4	KER	w-pot-	hengselpot	1	1	1		0	0	1	1575	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur	standring, hengsel		
63	5	KER	py-	pijp	0	5	0		0	0	1	1650	1680	Nederland							mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
63	6	KER	r-gra-65?	grape	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	ca. 40						ged	loodglazuur	wijde grape/sluitpan met scherpe knik bodem-wand en brede sluitrand		
63	7	KER	r-blo-	bloempot	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.25						ged	ongeglazuurd	kraagrand		
63	8	KER	r-bak-4	bakpan	2	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	-						ged	inwendig loodglazuur	bakpan met zijwand en kraagrand		
63	9	KER	r-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1575	1675	Nederland	ca.45						ged	inwendig loodglazuur	kraagrand		
63	10	KER	r-gra-11	grape	1	2	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.20						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
63	11	KER	r-gra-113	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	-						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
63	12	KER	r-gra-	grape	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig tot buik			uitwendig beroet
63	13	KER	r-pis-	pispot	0	2	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur			inwendig urine-aanslag
63	14	KER	r-pot-?	pot?	0	1	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
64	1	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: wapen	
64	2	KER	r-gra-113	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.30						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
64	3	KER	r-		0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
64	4	KER	w-kmf-	komfoor	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	nok		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
66	1	KER	r-	kan/pot?	0	0	0		1	0	1	1700	1900	Nederland							ged	loodglazuur	verticaal worstoor		
66	2	KER	s2-pot-	pot	0	1	0		0	0	1	1700	1900	Westerwald							ged	zoutglazuur		kobalt filet	
66	3	KER	ep-bor-	onderzetschotel	1	0	0		0	0	1	1850	1950	Europa	15						mal	veldspaatglazuur	afgerond bord met rechte rand, standring		
68	1	KER	py-	pijp	2	0	0		0	0	2	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
68	2	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
68	3	KER	py-	pijp	0	6	0		0	0		1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
68	4	KER	f-bor-2?	bord	1	0	0		0	0	1	1625	1725	Nederland	25						ged	tinglazuur	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet		
68	5	KER	f-plo-	plooischotel	1	0	0		0	0	1	1625	1700	Nederland	-						ged	tinglazuur		blauw beschilderd: panelen met floraal motief	
68	6	KBW		wandtegel	1	0	0		0	0		1650	1800	Nederland							mal	tinglazuur		blauw beschilderd	
68	7	KER	s2-pot-5?	pot	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Frechen	19						ged	zoutglazuur	verticale rand, ribbel op randaanzet		
68	8	KER	r-bor-6	bord	1	1	0		0	0	1	1525	1675	Nederland	25						ged	inwendig loodglazuur met koperoxide	bord met holle spiegel, platte vlag met van buiten aangedrukte rand	inwendig slib	
68	9	KER	r-bor-	bord	1	1	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	34						ged	inwendig loodglazuur	knik naar vlag, afgeronde kraagrand		
68	10	KER	r-oli-	olielamp	0	1	0		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur	stam		
68	11	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1675	Nederland	14						ged	loodglazuur	korte uitgebogen rand ve kleine grape (r-gra-33?)		
68	12	KER	r-pot-	hengselpot	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur	glad hengsel		
68	13	KER	r-gra-45?	grape	1	0	0		0	0	1	1650	1750	Nederland	24						ged	loodglazuur	vrij wijde grape met scherpe buikknik en uitstaande rand met ribbel op randaanzet	inwendig slib	
68	14	KER	r-gra-45?	grape	0	1	1		0	1	1	1650	1750	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	vrij wijde grape met scherpe buikknik en uitstaande rand met ribbel op randaanzet	inwendig slib	
68	15	KER	r-	kan/pot/grape?	0	4	0		0	0	2	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
68	16	KER	r-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
68	17	KER	r-gra-	grape	0	0	2		0	2	2	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	poot ve kleine grape		
68	18	KER	r-kop-	kop	0	0	1		0	0	1	1525	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
68	19	KER	r-tes-	test	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	ongeglazuurd	vierkante test met scherpe knik bodem-wand, verticaal geknepen lintoor		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
68	20	KER	r-	grape/pispot?	1	0	0		0	0	1	1575	1750	Nederland	ca.20						ged	loodglazuur	uitstaande rand met opgetrokken lip		
68	21	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Bergen op Zoom	15						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
68	22	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.20						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
68	23	KER	r-tes-	test	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur	vierkante test met geribbele wand		
68	24	KER	r-	bord/pot?	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			
68	25	KER	w-kan-?	kan?	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide			
68	26	KER	w-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	ver naar buiten geknikte rand met verticaal geknepen lintoor		
68	27	KBW		dakpan	1	0	0		0	0		1550	1900	Nederland							mal		golfpan		rood
69	1	KER	r-gat-	gatenpot	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd	gaten in wand		
69	2	KER	w-gra-	grape	0	1	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	knik naar wand		
69	3	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		inwendig blauw beschilderd	
69	4	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Raeren							ged	ijzerengobe, zoutglazuur		relief: verticale cannelures met stempelwerk	
70	1	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		inwendig blauw beschilderd: floraal	
70	2	KER	f-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	knik naar vlag	wit	
70	3	KER	r-	kan/pot?	0	2	0		0	0	1	1600	1750	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide			
70	4	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	ca.17						ged	loodglazuur	kraagrand		
70	5	KER	r-		0	2	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
70	6	KER	r-blo-	bloempot	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd			
70	7	KER	r-kom-	kom?	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	-						ged	inwendig loodglazuur	driehoekige rand		
70	8	KER	w-lek-	lekschaal	0	2	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur met koperoxide	gaten in wand		
70	9	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1740	1840	Gouda	2,5						mal		ovaal model		bijmerk: wapen Gouda met S, hielmerk: melkmeisje?, Duco 2003, 137 (merk 180) 1647-1920
70	10	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1800	1836	Gouda	2,5						mal		ovaal model	geruwde steel	bijmerk: wapen Gouda, hielmerk: A gekroond, Duco 2003, 151 (merk 373) 1714-1836

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
70	11	KER	py-	pijp	0	3	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
78	1	KER	r-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1675	1800	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met mangaanoxide	standring		
78	2	KER	r-kan-?	kan?	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	verticale wand met aanzet worstoor		
78	3	KER	r-kan-	kan	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	15						ged	loodglazuur	uitgebogen rand, verticaal bovenin iets geknepen worstoor		
78	4	KER	r-oli-	olielamp	0	0	1		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur	lekschaal met afgeronde rand		
78	5	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	21						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		inwendig residu (kalk?)
78	6	KER	r-	pot?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		inwendig residu (kalk?)
78	7	KER	r-ver-	vergiet	0	0	1		0	1	1	1575	1800	Nederland							ged	loodglazuur	poot, gaten in wand		
78	8	KER	r-dek-8?	deksel	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	32						ged	loodglazuur	brede kraagrand		
78	9	KER	r-	kop?	0	0	1		0	0	1	1575	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
78	10	KER	r-tes-	test	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur	vierkante test		
78	11	KER	r-		0	6	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
78	12	KER	r-	kooltjespan?	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.35						ged	ongeglazuurd	kraagrand		
78	13	KER	s2-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1600	1900	Frechen							ged	ijzerengobe, zoutglazuur	standvlak		
78	14	KER	w-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	20						ged	loodglazuur	ver naar buiten geknikte rand		
78	15	KER	m-bor-	bord	1	0	2		0	0	1	1600	1700	Nederland	27						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag, standring	inwendig blauw beschilderd: floraal	
78	16	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1800	Nederland							ged	tinglazuur	standvlak		
78	17	KER	s2-kan-5?	kan	1	0	0		0	0	1	1650	1725	Westerwald	10						ged	zoutglazuur	wijde hals met kraagrand, ribbel op halsaanzet	kobalt filets	
78	18	KER	py-	pijp	4	1	0		0	0	4	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
78	19	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
79	1	KER	r-stk-2?	steelkom	1	0	0		0	0	1	1600	1725	Nederland	ca.30						ged	inwendig loodglazuur	driehoekige rand ve grote! Steelkom?		uitwendig beroet
79	2	KER	r-bor-50?	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	45						ged	inwendig loodglazuur	bord met schuine zijwand en hamerkop-vormige rand		
79	3	KER	r-gra-	grape	0	1	0		0	0	1	1650	1800	Nederland							ged	loodglazuur	grape met aanzet verticaal worstoor		
79	4	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	1	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	poot		uitwendig kalkaanslag
79	5	KER	w-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1750	Nederland	13						ged	loodglazuur	kraagrand		
79	6	KER	w-oli-	olielamp	0	1	0		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur met koperoxide	stam		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
79	7	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd:cherubijn (fragment)	
79	8	KER	f-bor-	bord	1	1	0		0	0	1	1625	1725	Nederland	25						ged	tinglazuur	knik naar vlag	inwendig dubbel filet langs overgang naar vlag	
79	9	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1700	Nederland							ged	tinglazuur	standring	wit	
81	1	KER	mb-bor-5	bord	1	0	1		0	0	1	1570	1670	Haarlem	30						ged	ongeglazuurd	uitgebogen rand met groef in lip		
81	2	KER	fb-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1670	Haarlem							ged	ongeglazuurd	standring		
81	3	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: wapen van Amsterdam	
81	4	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag	inwendig blauw beschilderd	
81	5	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1575	1650	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig polychroom beschilderd (blauw, geel, oranje): compendiario? Heilige?	
81	6	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	-						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	uitgebogen rand	zwart uitgeslagen	
81	7	KER	m-zou-3	zoutvat	0	0	1		0	0	1	1625	1650	Nederland							ged	uitwendig tinglazuur	zoutvat met s-vormige overgang spiegel-vlag en afgeplatte rand met opstaande lip, op stam met hoge conische standvoet	uitwendig blauw beschilderd: soort Wanli-versiering op bodem, stam met concentrische cirkels	
81	8	KER	f-	bord?	0	1	2		0	0	2	1625	1700	Nederland							ged	tinglazuur	standring	wit	
81	9	KER	f-bor-	bord	0	3	0		0	0	2	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur		inwendig blauw beschilderd: o.a. oosters	
81	10	KER	py-	pijp	1	1	0		0	0	2	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
81	11	KER	w-oli-	olielamp	0	1	0		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur met koperoxide	stam		
81	12	KER	s2-kan-	(schenk)kan	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Raeren							ged	ijzerengobe, zoutglazuur		relief: kerfsnede, verticale cannelures, staart bij ooraanzet	
81	13	KER	s2-kan-21?	kan	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Frechen							ged	uitwendig ijzerengobe, zoutglazuur	bolle kan	ovaal medaillon applique met bloem	
81	14	KER	s2-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1575	1650	Raeren/ Westerwald							ged	zoutglazuur	standvoet	relief met verticale cannelures en kobalt	
81	15	KER	s2-kan-5?	kan	0	0	1		0	0	1	1650	1700	Raeren/ Westerwald								zoutglazuur	standvoet	relief met hartjes stempelwerk met kobalt	
81	16	KER	r-	kan/pot?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring	inwendig slib	

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
81	17	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		1	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	-						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
81	18	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1750	Nederland							ged	loodglazuur	uitstaande rand met ribbel op randaanzet		
81	19	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1700	1800	West-Brabant	ca.35						ged	loodglazuur	cilindrische grape met kraagrand		
81	20	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1700	1800	West-Brabant	30						ged	loodglazuur	afgeronde kraagrand		
81	21	KER	r-dek-8?	deksel	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	26						ged	loodglazuur	brede kraagrand		
81	22	KER	r-bak-4?	bakpan	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.30						ged	inwendig loodglazuur	bakpan met zijwand en kraagradn, samengeknepen steel		
81	23	KER	r-		0	2	0		0	0		1500	1800	Nederland							ged				
81	24	KER	r-		0	1	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
81	25	KER	ri-kom-	kom	0	1	0		0	0	1	1600	1650	Noord-Italie							ged	loodglazuur		slibversiering: gemarmerd, inwendig poychroom (wit, groen, bruin), uitwendig met wit slib	
86	1	KER	r-kom-	kom	0	0	1		0	0	1	1575	1650	Noord-Holland							ged	inwendig loodglazuur		inwendig slibversiering (geel/groen): hinde	
86	2	KER	r-lek-1	lekschaal	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.40						ged	loodglazuur	lekschaal met kraagrand, gaten in wand		
86	3	KER	r-tes-	test	0	0	0		1	0	1	1575	1700	Nederland							ged	ongeglazuurd	knik naar wand, verticaal lintoor		
86	4	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	0	1	1650	1825	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	cilindrische grape		uitwendig beroet
86	5	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	ca.20						ged	loodglazuur	kraagrand		
86	6	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	1	1	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide		inwendig slib	
86	7	KER	r-stb-1	strijkbout	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	-				12,8	9,3	ged	loodglazuur			1,9 cm dik
86	8	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig loodglazuur met koperoxide		inwendig blauw beschilderd: floraal	
86	9	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Westerwald							ged	zoutglazuur		relief: verticale cannelures en stempelwerk	
86	10	KER	w-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	-						ged	loodglazuur	kraagrand		verbrand
86	11	KER	py-	pijp	3	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
86	12	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
91	1	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Raeren/ Westerwald							ged	zoutglazuur		relief: verticale cannelures met stempelwerk en kobalt	
91	2	KER	f-zou-1	zoutschaal	0	0	4		0	0	1	1650	1700	Nederland							ged	tinglazuur	bol zoutschaaltje met uitgebogen rand op bolle standvoet met drie pootjes		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
91	3	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: fruit?	
91	4	KER	r-pis-	pispot	2	0	1		0	0	1	1600	1750	Nederland	25						ged	loodglazuur	uitstaande rand met opegtrokken lip, standring		
91	5	KER	r-gra-	grape?	0	0	1		0	1	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	poot		
91	6	KER	r-gra-12?	grape	0	0	1		0	1	1	1650	1800	Nederland							ged	loodglazuur	cilindrische grape met verticaal worstoor		uitwendig beroet
91	7	KER	r-lek-1	lekschaal	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	45						ged	loodglazuur	platte lekschaal met kraagrand		
91	8	KER	r-		0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
91	9	KER	r-kom-36?	kom	1	0	0		0	0	1	1650	1850	Nederland	25						ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	lage uitgebogen zijwand met afgeronde rand	inwendig slib	
91	10	KER	w-pis-	pispot?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		oranje residu/aanslag inwendig en uitwendig
92	1	KER	r-blo-	bloempot	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd	standring met 5 gaten in bodem		
92	2	KER	r-pot-	kan/pot?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	standring	inwendig slib	
92	3	KER	r-gra-45?	grape	1	0	0		0	0	1	1650	1750	Nederland	20						ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	vrij wijde grape met scherpe buikknik en uitstaande rand met ribbel op randaanzet	inwendig slib	
92	4	KER	r-bor-50?	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.40						ged	inwendig loodglazuur	bord met schuine zijwand en hamerkop-vormige rand, op lobvoeten		
92	5	KER	r-dek-4	(doofpot)deksel	0	1	0		0	0	1	1650	1800	Nederland							ged	loodglazuur	doofpotdeksel met dubbele sluitrand en knop		
92	6	KER	r-kop-11	kop	1	0	0		0	0	1	1575	1750	Noord-Holland	15						ged	loodglazuur	kop met scherpe knik bodem-wand en lage uitgebogen wand, horizontaal worstoor	slibversiering: uitwendig arcering, inwendig arcering en ...	
92	7	KER	r-		0	0	1		0	0	1	1500	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			
92	8	KER	fb-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1625	1670	Haarlem	-						ged	ongeglazuurd	knik naar vlag		
92	9	KER	m-bor-	bord	1	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd	
92	10	KER	f-bor-2?	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1675	Nederland							ged	tinglazuur	standvlak	inwendig blauw beschilderd: tekst met guirlandes	
92	11	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
92	12	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
96	1	KER	py-	pijp	0	4	0		0	0		1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
96	2	KER	py-	pijp	2	1	0		0	0	3	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
96	3	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
96	4	KER	py-	pijp	0	3	0		0	0	3	1600	1700	Nederland							mal		dikke steel met hiel		
96	5	KER	iw-kop-	kop	0	0	0		2	0	2	1800	1900	Europa							mal	loodglazuur	verticaal vormoor		intrusie?
96	6	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Raeren							ged	ijzerengobe, zoutglazuur		relief: verticale cannelures met stempelwerk	
96	7	KER	s2-kan-	kan	0	3	0		0	0	3	1600	1750	Frechen							ged	ijzerengobe, zoutglazuur		1x applique ovaal medaillon met kobalt	
96	8	KER	w-kom-	kom	1	0	1		0	0	1	1575	1725	Nederland	-						ged	loodglazuur	driehoekige kraagrand, standring		
96	9	KER	w-		0	2	0		0	0		1575	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
96	10	KER	w-ver-	vergiet	0	0	1		0	1	1	1575	1800	Nederland							ged	loodglazuur met koperoxide	poot, gaten in bodem		
96	11	KER	w-kmf-1	komfoor	1	2	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	25						ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	komfoor met scherpe knik bodem-wand, driehoekig verdikte rand en nokken op de rand, op poten		
96	12	KER	w-kop-	kop	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	15						ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	uitgebogen rand, aanzet verticaal oor		
96	13	KER	w-	grape?	0	0	0		1	0	1	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur met koperoxide	verticaal lintoor		
96	14	KER	r-	grape?	0	0	1		0	1	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	poot ve kleine grape?		
96	15	KER	r-	grape?	0	0	1		0	1	1	1600	1750	Nederland							ged	loodglazuur	poot ve kleine grape?	inwendig slib	
96	16	KER	r-gra-45?	grape?	2	2	0		0	0	2	1650	1750	Nederland	ca.30						ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	vrij wijde grape met scherpe buikknik en uitstaande rand met ribbel op randaanzet, verticaal geknepen lintoor	inwendig slib	
96	27	KER	r-		0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			
96	28	KER	r-		0	12	0		1	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
96	29	KER	r-pis-	pispot?	3	0	0		0	0	3	1575	1750	Nederland	ca.22						ged	loodglazuur	ver naar buiten geknikte rand		
96	30	KER	r-kop-	kop	1	0	0		0	0	1	1575	1800	Nederland	15						ged	inwendig loodglazuur	rechte rand met verdikte lip		
96	31	KER	r-	kan/pot?	0	0	2		0	0	2	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
96	32	KER	r-bor-	bord	1	1	0		0	0	1	1550	1800	Nederland	-						ged	inwendig loodglazuur	knik naar vlag met ribbel, aangedrukte rand		
96	33	KER	r-stk-2	steelkom	3	0	0		0	0	3	1600	1725	Nederland	15						ged	loodglazuur	bolle steelkom met knik bodem-wand en smalle kraagrand, op poten		
96	34	KER	r-gra-113	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.25						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
96	35	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	-						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
96	36	KER	r-gra-51?	grape	1	2	0		0	0	1	1700	1825	Bergen op Zoom	35						ged	inwendig loodglazuur	diepe grape/sluitpan met scherpe knik van bodem naar verticale wand, naar buiten geknikte verdikte rand met dekselgeul, ribbel op randaanzet		uitwendig beroet
96	37	KER	r-pot-3?	doofpot	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	uitwendig loodglazuur	korte opstaande rand		
96	38	KER	r-tes-3	test	1	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland	-						ged	ongeglazuurd	vierkante vuurtest met scherpe knik bodem-wand en rand met aan bovenzijde een geultj (afgeplat), op poten		
96	39	KER	r-	kan/pot?	0	1	0		1	0	1	1675	1900	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met mangaanoxide	worstoor		
96	40	KER	m-bor-	bord	1	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.30						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: floraal	
96	41	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.23						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag, uitgebogen rand	inwendig blauw beschilderd: floraal	
96	42	KER	f-bor-	bord	1	2	2		0	0	2	1625	1725	Nederland	-						ged	tinglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: Wanli rand, Oosters	
96	43	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	standvlak	inwendig blauw beschilderd: floraal	
96	44	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1575	1650	Nederland	22						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag	inwendig polychroom beschilderd (blauw, geel, oranje): compendiario aigretterand	
96	45	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1700	Nederland							ged	tinglazuur	standring	inwendig polychroom beschilderd (blauw, geel, paars): o.a. concentrische cirkels	
96	46	KER	r-vst-	vuurstolp	1	0	0		0	0	1	1550	1650	Nederland	-						ged	uitwendig loodglazuur	rand van de achterplaat?		
97	1	KER	r-kom-	kom	1	0	0		0	0	1	1500	1600	Nederland	ca.30						ged	inwendig loodglazuur	kraagrand, horizontaal worstoor		
97	2	KER	r-pot-	doofpot	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur	horizontaal worstoor		
97	3	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	1	1	1650	1825	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	cilindrische grape, poot		uitwendig beroet
97	4	KER	r-gra-	grape	0	0	3		0	2	2	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			uitwendig beroet
97	5	KER	r-gra-	grape	0	0	1		1	1	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	poot, worstoor		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
97	6	KER	r-gra-	grape	1	1	0		0	0	1	1575	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	worstoor met bovenin geknepen oor		
97	7	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.15						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
97	8	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.25						ged	inwendig loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
97	9	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.25						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
97	10	KER	r-stk-2	steelkom	1	0	0		0	0	1	1600	1725	Nederland	ca.20						ged	loodglazuur	bolle steelkom met knik bodem-wand en smalle kraagrand, op poten		
97	11	KER	r-kop-2?	kop	1	0	0		0	0	1	1575	1675	Nederland	15						ged	loodglazuur			
97	12	KER	r-gat-	gatenpot	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	ongeglazuurd	bolle gatenpot op standvlak		
97	13	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
97	14	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1650	1680	Nederland							mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
97	15	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1650	1750	Westerwald							ged	zoutglazuur		ronde applqiues met kobalt	
97	16	KER	s2-pis-2	pispot	1	0	0		0	0	1	1650	1750	Westerwald	17						ged	zoutglazuur	tonvormige pispot met naar buiten geknikte rand met dekselgeul	applique met kobalt en dubbel filet onder rand	
97	17	KER	s2-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1600	1900	Frechen							ged	ijzerengobe, zoutglazuur	standvlak		
97	18	KER	s2-pot-	(boter)pot	0	0	1		0	0	1	1889	1950	Westerwald							ged	zoutglazuur	standvlak	gestempelde tekst: MARGA(RINE) met kobalt	Van der Meulen & Tousain 2017, 124-129.
97	19	KER	f-bor-	bord	0	1	2		0	0	2	1625	1800	Nederland							ged	tinglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: o.a. floraal	
97	20	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	standvlak	inwendig blauw beschilderd: floraal	
97	21	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	wit	
97	22	KER	w-	kom?	0	0	0		1	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur	horizontaal worstoor, geknepen		
97	23	KER	w-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	ca.20						ged	loodglazuur met koperoxide	kraagrand		
100	1	KER	r-gra-33	grape	2	2	0	ac	0	0	1	1575	1675	lokaal	12	12,5	10,5				ged	inwendig loodglazuur, uitwendig spaarzaam loodglazuur	grape met scherpe buikknik en iets uitgebogen rand, op poten, verticaal worstoor, schenklip tegenover oor		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
100	2	KER	te-vaa-	bloempot	3	3	0		2	0	1	1650	1675	Nederland	30						mal	spaarzaam loodglazuur	wijde afgeronde terracotta tuinvaas met rechte wand verdikte uitgebogen rand en twee kruloren	relief cherubijnen met bloemenslinger	Van Gangelen, Knol, Kortekaas & Wuite 2012, 77. Vormen uit Vuur 215/216
100	3	KER	r-blo-12 ?	bloempot	3	1	1		0	0	1	1600	1800	lokaal	ca.25						ged	enkele spatjes loodglazuur	bloempot met afgeronde onderhelft en cilindrische bovenhelft, haaks uitgebogen (kraag)rand, op standring		misbaksel?, rand is meer ovaal dan rond
100	4	KER	r-kom-?	kom?	0	0	3		0	0	1	1600	1700	lokaal							ged	inwendig loodglazuur	scherpe knik bodem-wand, standlobben (als r-kom-34?)		
100	5	KER	r-pot-?	pot?	6	1	0		0	0	1	1600	1700	lokaal	ca.35						ged	inwendig loodglazuur	wijde conische pot met haaks geknikte lip (als r-pot-32?)		
100	6	KER	r-pis-5 ?	pispot	0	3	1		0	0	1	1575	1700	lokaal							ged	loodglazuur	pispot met scherpe buikknik en horizontaal geknikte rand met platte bovenzijde, op standring		
100	7	KER	r-gra-	grape	0	1	0		1	0	1	1575	1700	lokaal							ged	inwendig loodglazuur, uitwendig tot buikknik	aanzet worstoor		uitwendig beroet
100	8	KER	r-	kan/pot?	0	7	0		0	0	2	1575	1700	lokaal							ged	loodglazuur			
100	9	KER	r-pot-	pot?	1	0	0		0	0	1	1600	1700	lokaal	30						ged	loodglazuur	verdikte iets uitstaande rand met naar binnen afgeschuinde lip		
100	10	KER	r-blo- ?	bloempot?	0	1	0		0	0	1	1600	1700	lokaal							ged	uitwendig spaarzaam loodglazuur			
100	11	KER	r-gra-33	grape	2	1	0		0	0	2	1575	1675	lokaal	13						ged	inwendig loodglazuur, uitwendig spaarzaam loodglazuur	grape met scherpe buikknik en iets uitgebogen rand, op poten, verticaal worstoor, schenklip tegenover oor		
100	12	KER	r-bak-	bakpan	0	0	0		1	0	1	1550	1700	lokaal							ged	spaarzaam loodglazuur	steel, plat, sterk geknepen		
100	13	KER	r-tes-1	test	2	0	0	ac	0	0	1	1575	1700	lokaal	ca.13						ged	ongeglazuurd	vierkante vuurtest met scherpe knik bodem-wand en iets uitwijkende wand, afgeronde rand, poten		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
100	14	KER	r-tes-1?	test	1	0	0		0	0	1	1575	1700	lokaal							ged	loodglazuur	vierkante vuurtest met scherpe knik bodem-wand en iets uitwijkende wand, afgeronde rand		
100	15	KER	r-kop-2	kop	4	0	3		0	0	3	1525	1675	lokaal	ca.13						ged	inwendig loodglazuur, uitwendig spaarzaam loodglazuur	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen wand, op standrig, met horizontaal enverticaal worstoor		
100	16	KER	s2-kan-	(drink)kan	0	0	1		0	0	1	1575	1675	Raeren/ Westerwald							ged	zoutglazuur	standvoet	verticale cannelures met stempelwerk en kobalt	
100	17	KER	wa-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1580	1640	Werra	ca.25						ged	inwendig loodglazuur	afgeronde kraagrand	inwendig slibversiering: concentrische cirkels	
100	18	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: Wanli-rand	
100	19	KER	f-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1625	1725	Nederland	18						ged	tinglazuur	knik naar vlag	inwendig blauw beschilderd: floraal	
100	20	KER	p-kom-	kom	0	0	1		0	0	1	1650	1800	Azie							mal	veldspaatglazuur	standring	blauwe beschilderd: inwendig filets, uitwendig filets en floraal	mogelijk Japans, ronde standring
100	21	KER	s2-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1575	1750	Frechen							ged	ijzerengobe, zoutglazuur	standvlak	kobalt lekspoor	
100	22	KER	w-gra-	grape	0	0	1		0	3	1	1600	1650	lokaal							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	vlakke bodem op poten (tonvormige grape, w-gra-45?)		
100	23	KER	w-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	lokaal	20						ged	loodglazuur	uitstaande kraagrand		
100	24	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	1,5						mal		langgerekt dubbelconisch model		
100	25	KER	py-	pijp	0	0	0		1	0	1	1670	1670	Gouda							mal		dikke steel		hielmerk: niet goed leesbaar, GG?, https://www.claypipes.nl/merken/letters/gg/
100	26	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1740	1840	Gouda	2,5						mal		ovaal model		bijmerk: stadswapen Gouda, hielmerk: 74 gekroond, Duco 2003, 195 (merk 1016) 1733-1848, intrusie?
100	27	KER	s2-kan-32	kan	1	1	0		0	0	1	1600	1700	Frechen	4						ged	ijzerengobe, zoutglazuur	bolle kan met schouder overgaand in hoge hals met geribbelde kraagrand, op standvlak	relief: applique van boze baardman	

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
100	28	KER	f-bor-2	bord	1	0	0	ac	0	0	1	1625	1675	Haarlem	ca.21	21	2				ged	tinglazuur	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	inwendig blauw beschilderd: wapen	misbaksel (blaasjes in glazuur en vervormd)
100	29	KER	fb-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1670	Haarlem							ged		standring, knik naar vlag		
100	30	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1700	Haarlem?							ged	tinglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: Oosters	
100	31	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	2	1	1575	1700	lokaal							ged	inwendig loodglazuur	kleine grape, op poten		
100	32	KER	r-blo-12?	bloempot	1	1	0		0	0		1600	1800	lokaal	25						ged		bloempot met afgeronde onderhelft en cilindrische bovenhelft, haaks uitgebogen (kraag)rand, horizontaal worstoor		
100	33	KER	ib-amf-2?	olijfoliekruik	0	0	1		0	0	1	1600	1700	Spanje							ged	ongeglazuurd	bolle bodem		zalmroze/oranje, Hurst, Neal & van Beuningen 1986, 66.
100	34	KER	r-oli-	olielamp	0	0	1		0	0	1	1600	1750	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	lekschaal met stam		
100	35	KER	r-gra-	grape	0	1	0		0	0	1	1600	1750	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	wijde grape met afgeronde buikknik	inwendig slib	
100	36	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	18						ged	loodglazuur	wijde grape met kraagrand met ribbel op randaanzet, verticaal geknepen lintoor	inwendig slib	
100	37	KER	r-bak-12	bakpan	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom?	-						ged	inwendig loodglazuur	ondiepe bakpan met lage zijwand en hoge kraagrand		
100	38	KER	r-kom-32	kom/melkteil	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Oosterhout?	47						ged	loodglazuur	wijde kom (melkteil) met zware kraagrand, standring		
100	39	KER	r-pis-5?	pispot	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	ca.22						ged	loodglazuur	pispot met scherpe buikknik en horizontaal geknikte rand met platte bovenzijde, op standring, verticaal bovenin geknepen worstoor		inwendig urine-aanslag
100	40	KER	r-	pot?	0	0	2		0	0	2	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
100	41	KER	r-		0	3	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
100	42	KER	r-pis-5?	pispot	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	22						ged	loodglazuur	pispot met scherpe buikknik en horizontaal geknikte rand met platte bovenzijde, op standring, verticaal bovenin geknepen worstoor		
100	43	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1750	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur	uitstaande rand met ribbel op randaanzet, verticaal bovenin geknepen worstoor		
100	44	KER	r-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	bolle kan op standring		
100	45	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1675	Nederland	-						ged	inwendig loodglazuur	kleine grape met uitgebogen rand en verticaal geknepen lintoor (r-gra-33?)		
100	46	KER	w-pot-	doofpot	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur met koperoxide	bolle pot met horizontaal opgetrokken worstoor		
100	47	KER	w-	pot/grape?	2	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.20						ged	loodglazuur	wijde pot of grape met buikknik en kraagrand	radstempel op buikknik	
102	1	KER	iw-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1894	1894	Maastricht							mal	loodglazuur			zwart beeldmerk: Petrus Regout Sphinx, Polling 2006, 36 (beeldmerk 80A) uitsparing boven t
102	2	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd met Wanli-rand	
102	3	KER	s2-kan-	kan	1	0	0		0	0	1	1575	1650	Raeren	6						ged	ijzerengobe, zoutglazuur	kraagrand	relief fries op hals	
102	4	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	3	1	1575	1800	Nederland							ged	loodglazuur	kleine grape, driepoot		
102	5	KER	w-gra-	grape	0	0	1		0	1	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur	poot		
102	6	KER	w-kmf-1	komfoor	1	0	0		0	0	1	1600	1750	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	komfoor met scherpe knik bodem-wand, driehoekig verdikte rand en nokken op de rand, op poten		
102	7	KER	py-	pij	1	0	0		0	0	1	1740	1840	Gouda	2,5						mal		ovaal model		bijmerk: wapen Gouda met S, hielmerk: IWI, Duco 2003, 175 (merk 736) 1701-1960
104	1	KER	r-blo-12?	bloempot	2	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.30						ged	uitwendig spaarzaam loodglazuur	haaks uitgebogen (kraag)rand		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
104	2	KER	r-blo-	bloempot	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	uitwendig spaarzaam loodglazuur	standring ve zeer grote bloempot (meer dan 30 cm doorsnede), 5 gaten in bodem		
104	3	KER	r-blo- ?	bloempot?	0	1	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	inwendig spaarzaam loodglazuur	aanzet verticaal worstoor		
104	4	KER	r-blo-	bloempot	0	1	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig spaarzaam loodglazuur	standvlak met vijf gaten in bodem (midden formaat)		
104	5	KER	r-blo-	bloempot	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd	kleine bloempot op standvlak met gat in bodem		
104	6	KER	ep-bee-	beeldje?	0	1	0		0	0	1	1800	1950	Europa							mal				
104	7	GLS		deksel?	0	0	0		1	0	1	1700	1900										knop	gouden stipjes op zijwand knop	melkglas
104	8	KER	p-kop-3	kop	0	0	1		0	0	1	1600	1625	China							ged	veldspaatglazuur	standring ve klein kopje, pimpeltje	uitwendig blauw beschilderd: fries met gestileerde bladeren	
104	9	KER	s2-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1575	1650	Raeren/ Westerwald							ged	zoutglazuur	standvoet	relief: verticale cannelures met kobalt	
104	10	KER	s2-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Raeren							ged	ijzerengobe, zoutglazuur		relief: verticale cannelures en stempelwerk	
104	11	KER	s2-		0	1	0		0	0	1	1700	1900	Westerwald							ged	zoutglazuur		kobalt cirkeltjes	
104	12	KER	py-	pijp	4	0	0		0	0	4	1680	1740	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model		
104	13	KER	py-	pijp	1	1	0		0	0	1	1740	1840	Gouda	2						mal		ovaal model		bijmerk: wapen Gouda met S, hielmerk: AE gekroond, Duco 2003, 158 (merk 462) 1707-1862
104	14	KER	py-	pijp	0	1	0		0	0	1	1650	1700	Nederland							mal		vrij dikke steel met hiel	steelversiering: zigag	
104	15	KER	py-	pijp	0	2	0		0	0		1600	1700	Nederland							mal		dikke steel		
104	16	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	standvlak		vrij rossig baksel
104	17	KER	f-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1625	1725	Nederland	ca.35						ged	tinglazuur	knik naar vlag, iets opgetrokken lip		
104	18	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1725	Nederland							ged	tinglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: oosters?	
104	19	KER	f-	zoutschaaltje/miniatuur?	0	1	0		0	0	1	1650	1750	Nederland							ged	tinglazuur	diep bord met uitgebogen rand (f-bor-11?) of zoutschaaltje?	inwendig blauw beschilderd: floraal	
104	20	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig polychroom beschilderd (blauw, geel)	
104	21	KER	m-bor-	bord	1	0	3		0	0	3	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd	
104	22	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag	inwendig blauw beschilderd: oosters	

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
104	23	KER	f-kan-	kan	0	0	0		1	0	1	1650	1725	Nederland							ged	tinglazuur	verticaal lintoor	kobalt streepjes op oor	
104	24	KER	w-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1650	1800	Nederland	22						ged	loodglazuur	ver naar buiten geknikte rand		
104	25	KER	w-kmf-1	komfoor	2	1	0		1	0	1	1600	1750	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur	komfoor met scherpe knik bodem-wand, driehoekig verdikte rand en nokken op de rand, op poten		
104	26	KER	w-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	ca.15						ged	loodglazuur met koperoxide	kraagrand met verticaal geknepen worstoor		
104	27	KER	w-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1575	1700	Nederland	ca.25						ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	kraagrand met verticaal geknepen worstoor		
104	28	KER	r-	grape/vetvanger ?	0	0	1		0	1	1	1600	1700	Nederland							ged	loodglazuur	erg grote poot		
104	29	KER	r-lek-	lekschaal	0	2	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	gaten in wand		
104	30	KER	r-kop-2 ?	kop	1	1	0		0	0	1	1575	1675	Nederland	15						ged	loodglazuur	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen wand		
104	31	KER	r-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1600	1750	Haarlem?	ca.25						ged	loodglazuur	ver naar buiten geknikte rand		misbaksel, glazuur op breuk
104	32	KER	r-		0	7	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur			
104	33	KER	r-		0	9	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
104	34	KER	r-oli-	olielamp	0	1	2		0	0	3	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur	lekschaal met stam		
104	35	KER	r-stk-10?	steelkom	1	0	0		0	0	1	1575	1650	Nederland	27						ged	inwendig loodglazuur	steelkom met scherpe knik bodem-wand en driehoekig verdikte rand, op poten		
104	36	KER	r-		0	0	4		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
104	37	KER	r-pot-	doofpot	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur	horizontaal opgetrokken worstoor		
104	38	KER	r-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1575	1800	Nederland	ca.40						ged	inwendig loodglazuur	aangedrukte rand		
104	39	KER	r-kom-36?	kom	1	1	0		0	0	1	1650	1850	Nederland	ca.20						ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	lage uitgebogen zijwand met afgeronde rand	inwendig slib	
104	40	KER	r-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	standlob	inwendig slibversiering: o.a. cirkel en arcering	
104	41	KER	r-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1575	1800	Nederland	ca.40						ged	inwendig loodglazuur	aangedrukte rand		
104	42	KER	r-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1575	1800	Nederland	ca.25						ged	inwendig loodglazuur	aangedrukte rand		
104	43	KER	r-gra-	grape	0	0	2		0	1		1650	1825	Nederland							ged	loodglazuur	cilindrische grape, poot		uitwendig beroet
104	44	KER	r-gra-	grape	0	0	1		1	1		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	poot, worstoor		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
104	45	KER	r-gra-65	grape/sluitpan	1	0	0		0	1	1	1650	1750	Nederland	27						ged	loodglazuur	wijde grape/sluitpan met scherpe knik bodem-wand en brede sluitran, op poten, horizontaal worstoor		uitwendig beroet
104	46	KER	r-gra-71	grape	2	0	0		0	0	1	1600	1725	Nederland	33						ged	loodglazuur	wijde grape/terrine met bolle buik en naar buiten geknikte brede rechte rand		
104	47	KER	r-tes-?	kooltjespan	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur bij rand			
104	48	KER	r-tes-?	test?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	poot		
104	49	KER	r-tes-?	test?	0	0	1		0	0	1	1500	1650	Nederland							ged	ongeglazuurd	knik naar wand,korte ronde S-vormige steel		
104	50	KER	r-tes-	test	2	0	0		0	0	2	1600	1800	Nederland	-						ged	inwendig loodglazuur	vierkante test, knik bodem-wand		
104	51	KER	r-		0	1	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	geribbelde wand		
104	52	KER	r-gra-11?	grape	3	0	0		0	0	3	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.25						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
104	53	KER	r-gra-11?	grape	2	0	0		0	0	2	1600	1800	Bergen op Zoom	-						ged	loodglazuur			
104	54	KER	r-gra-	grape	2	0	0		0	0	2	1600	1800	Nederland	-						ged	loodglazuur	kraagrand		
105	1	KER	r-bak-4	bakpan	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	20						ged	inwendig loodglazuur	bakpan met zijwand en kraagrand		
150	1	KER	m-bor-	bord	0	2	1		0	0	2	1600	1650	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: gestilleerde bloem als hoofdmotief	
150	2	KER	m-bor-5	bord	2	0	1		0	0	1	1600	1650	Nederland	ca.30						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	afgerond bord met uitgebogen rand op standring	inwendig blauw beschilderd: bloem met grondje, concentrische cirkels en kabelrand	
150	3	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1650	Nederland	-						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag, uitegbogen rand	inwendig blauw beschilderd: Wanli-rand	
150	4	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1650	Nederland	ca.25						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		inwendig polychroom beschilderd (bluaw, oranje, geel): aigretterand, compendiario	
150	5	KER	f-plo-	plooischotel	1	0	0		0	0	1	1625	1675	Nederland	ca.25						mal	tinglazuur	smalle plooien	inwendig polychroom beschilderd (bluaw, oranje, geel): aigretterand, compendiario	

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
150	6	KER	f-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1625	1725	Nederland							mal	tinglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: tuin	
150	7	KER	s2-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1575	1650	Raeren							ged	ijzerengobe, zoutglazuur	standvoet	relief: kerfsnede?	
150	8	KER	w-kop-?	kop?	0	0	1		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur	standvlak		
150	9	KER	r-pot-	pot	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.30						ged	loodglazuur	kraagrand, verticaal bovenin iets geknepen worstoor		
150	10	KER	r-vst-	vuurstolp	1	0	0		0	0	1	1575	1650	Nederland	ca.40						ged	uitwendig loodglazuur	kraagrand	uitwendig slib	
150	11	KER	r-vst-	vuurstolp	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Noord-Holland?							ged	uitwendig loodglazuur met koperoxide		uitwendig slib	inwendig beroet
150	12	KER	r-	kan/pot?	0	2	2		1	0	2	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	standring, worstoor		
150	13	KER	r-pis-5?	pispot	1	0	1		0	0	1	1575	1700	Nederland	21						ged	loodglazuur	naar buiten geknikte rand		
150	14	KER	r-lek-1	lekschaal	2	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.40						ged	loodglazuur	platte lekschaal met kraagrand		
150	15	KER	r-		0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
150	16	KER	r-oli-	olielamp	0	0	1		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	afgesneden rand ve lekschaal		
150	17	KER	r-kop-	kop	0	1	0		0	0	1	1525	1675	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	knik naar wand		
150	18	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	1	1	1650	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	vrij vlakke bodem van cilindrische grape?, poot		
150	19	KER	r-blo-	bloempot?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd	standring (fragment)		
150	20	KBW		wandtegel	1	0	0		0	0		1650	1670												biscuit 9mm dik
152	1	KER	w-kap-1	kachelpan	1	0	0		0	0	1	1750	1900	Frankfurt?	37						ged	inwendig loodglazuur	kachelpan met naar buiten geknikte holle rand met dekselgeul	bruine lijn onder rand	uitwendig beroet
152	2	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1625	Raeren/ Westerwald							ged	zoutglazuur		relief: stempelwerk met kobalt	
152	3	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1575	1650	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig polychroom beschilderd (blauw, groen, oranje)	
152	4	KER	m-bor-	bord	0	1	3		0	0	3	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: floraal	
152	5	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1625	1675	Nederland	35						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	knik naar vlag	inwendig blauw beschilderd: floraal (boogjesrand)	Korf 1981, 52 (102.58)
152	6	KER	r-vst-	vuurstolp	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Noord-Holland							ged	uitwendig loodglazuur		slibevrsiering (geel, groen): uil met bloemen	
152	7	KER	r-bor-	bord	2	1	0		0	0	1	1550	1800	Nederland	27						ged	inwendig loodglazuur	knik naar vlag, aangedrukte rand		
152	8	KER	r-bor-50	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Nederland	30						ged	inwendig loodglazuur	bord met schuine zijwand en hamerkop-vormige ran, op standlobben		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
152	9	KER	r-	kan/pot?	0	0	1		0	0	1	1600	1750	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide		inwendig slib	
152	10	KER	r-pot-?	pot?	0	1	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	standring		
152	11	KER	r-	kan/pot?	0	1	0		0	0	1	1600	1750	Nederland							ged	loodglazuur		inwendig slib	
152	12	KER	r-tes-	test	0	0	1		0	1	1	1500	1700	Nederland							ged	uitwendig spaarzaam loodglazuur	ronde test met knik bodem-wand, op poten		
152	13	KER	r-stk-	steelkom?	0	0	1		0	1	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur	knik bodem-wand		
152	14	KER	r-gra-113?	grape	1	2	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	-						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
152	15	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.30						ged	inwendig loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
152	16	KER	r-gra-	grape	0	0	1		0	1		1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	uitwendig beroet		
152	17	KER	r-stk-	steelkom	0	0	0		1	0	1	1575	1800	Nederland							ged	loodglazuur	massieve steel		
152	18	KER	r-bak-2	bakpan	1	0	0		0	0	1	1600	1650	Nederland	ca.25						ged	inwendig loodglazuur	bakpan met zijwand en aan buitenzijde licht afgeplatte afgeronde rand		
152	19	KER	r-bak-	bakpan	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.25						ged	inwendig loodglazuur	massieve afgeplatte steel		
152	20	KBW		dakpan	1	0	0		0	0		1550	1900										golfpan?		rood
152	21	KBW		wandtegel	0	1	0		0	0		1650	1800									tinglazuur	8mm dik	blauw beschilderd: wolken	
153	1	KER	s2-kan-	kan	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Raeren/ Westerwald							ged	zoutglazuur		relief: verticale cannelures met stempelwerk en kobalt	
153	2	KER	r-gra-113	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.30						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
153	3	KER	r-	kan/pot?	0	2	0		0	0		1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur			
153	4	KER	r-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1550	1800	Nederland	ca.30						ged	inwendig loodglazuur	aangedrukte rand		
153	5	KER	r-tes-?	kooltjespan?	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	spaarzaam loodglazuur onder rand			
153	6	KER	r-	kan/pot?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	standring	inwendig slib	
153	7	KER	w-	kan/pot?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	standring		
153	8	KER	w-gra-	grape	0	1	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	knik naar wand		uitwendig beroet
153	9	KER	w-ver-	lekschaal/vergiet	0	0	1		0	1	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur	poot		
154	1	KER	py-	pijp	1	1	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	2						mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
154	2	KER	m-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1600	1700	Nederland	ca.25						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	uitgebogen rand	inwendig blauw beschilderd: floraal	

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
154	3	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1575	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	afgeplatte lip	zwart uitgeslagen	
154	4	KER	m-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur		inwendig polychroom beschilderd (blauw, geel)	
154	5	KER	s2-kan-	kan	0	0	1		0	0	1	1575	1650	Raeren							ged	ijzerengobe, zoutglazuur	standvoet	relief: verticale cannelures	
154	6	KER	r-oli-	olielamp	0	0	1		0	0	1	1575	1750	Nederland							ged	loodglazuur	stam		
154	7	KER	r-stk-2	steelkom	2	0	0		0	0	2	1600	1725	Nederland	ca.25						ged	inwendig loodglazuur	driehoekige rand, samengeknepen afgesmeerde steel		
154	8	KER	r-pis-	pispot	1	0	0		0	0	1	1600	1750	Nederland	22						ged	loodglazuur	naar buiten geknikte rand		
154	9	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1750	Nederland	ca.20						ged	inwendig loodglazuur	uitstaande rand met opgetrokken lip		uitwendig beroet
154	10	KER	r-	kop?	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	standring		
154	11	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	22						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
154	12	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	17						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
154	13	KER	r-pot-	doofpot	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur	horizontaal opgetrokken worstoor		
154	14	KER	r-vst-	vuurstolp?	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur	lintoor		
154	15	KER	r-gra-	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1750	Nederland	ca.18						ged	loodglazuur	grape met kraagrand met scherpe ribbel		
156	1	KER	s1-dri-2	drinkschaaltje	1	0	0	ac	0	0	1	1375	1525	Siegburg	14						ged	rode blos op rand	drinkschaal met lage, gegroefde rand, op standring		
156	2	KER	r-bor-	bord	0	1	0		0	0	1	1575	1650	Noord-Holland							ged	inwendig loodglazuur		inwendig slibversiering: tak met bladeren (geel/groen)	
156	3	KER	r-bor-6?	bord	1	0	0		0	0	1	1525	1675	Nederland	ca.40						ged	inwendig loodglazuur	knik naar vlag met aangedrukte rand		
156	4	KER	r-tro-	bak/trog	0	0	1		0	0	1	1500	1700	Nederland							ged	inwendig loodglazuur	hoekige bak/trog		
156	5	KER	r-vst-	vuurstolp	0	1	0		0	0		1575	1650	Nederland							ged	uitwendig loodglazuur		uitwendig slibversiering?, appliques (afgesprongen)	
156	6	KER	r-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1525	1675	Nederland							ged	inwendig loodglazuur met koperoxide	standlob	inwendig slib	
156	7	KER	r-	kan/pot?	0	1	0		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide		inwendig slib	
156	8	KER	r-gra-69	grape	1	0	1		0	1	1	1600	1700	Nederland	ca.40						ged	loodglazuur	wijde grape met scherpe buikknik en naar buiten geknikte brede rechte rand		

Vnr	Subnr	Materiaal	Type	Objectnaam	Rand aantal	Wand aantal	Bodem aantal	RWB	Oor aantal	Poot aantal	MAE	Dat. vroeg	Dat. laat	Herkomst	Diam. mond	Diam. Max	Hoogte	Diam. Bodem	Lengte	Breedte	Techniek	Oppervlakte behandeling	Vorm	Versiering	Beschrijving
156	9	KER	r-gra-113	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	ca.30						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
156	10	KER	r-gra-11	grape	1	0	0		0	0	1	1600	1800	Bergen op Zoom	15						ged	loodglazuur	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip (BOZ-rand)		
156	11	KER	r-lek-1	lekschaal	1	0	0	ac	0	0	1	1600	1800	Nederland	ca.35						ged	loodglazuur	platte lekschaal met kraagrand		
156	12	KER	r-stk-2?	steelkom	1	0	0		0	0	1	1600	1725	Nederland	ca.20						ged	inwendig loodglazuur	driehoekige kraagrand met platte steel		
156	13	KER	r-gat-	gatenpot	0	0	1		0	0	1	1600	1800	Nederland							ged	ongeglazuurd	gaten in bodem en wand, standvlak		
156	14	KER	m-bor-	bord	0	0	1		0	0	1	1600	1650	Nederland							ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	standring	inwendig blauw beschilderd: granaatappels	misbaksel, glazuurbelletjes
156	15	KER	m-kom-	kom	1	1	0		0	0	1	1675	1725	Nederland	ca.27						ged	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur	uitgebogen rand	inwendig polychroom beschilderd (blauw, paars, groen): o.a. gesponsd, ornamentaal,sgrafitto techniek	
156	16	KER	fb-bor-	bord	1	0	0		0	0	1	1625	1670	Haarlem	ca.35						ged		knik naar vlag		
156	17	KER	ep-min-	miniatuur	1	0	0		0	0	1	1850	1950	Europa	3						mal	veldspaatglazuur	miniatuur kop met rechte rand en oor op standring		
156	18	KER	py-	pijp	1	0	0		0	0	1	1650	1680	Nederland	1,5						mal		langgerekt dubbelconisch model	relief roos, beide zijden (7 stippen)	
156	19	KBW		wandtegel	1	0	0		0	0		1650	1700									tinglazuur		polychroom beschilderd (blauw, oranje, groen): o.a. tulpen	9mm dik
157	1	KER	py-	pijpenkruller	1	0	0	compleet	0	0	1	1720	1800	Engeland	-						mal		pijpenkruller met afgeplatte uiteinden		merk: WB, De Boer & Guiran 2010, 70 (BOOR 349).
157	2	KER	w-	kom/komfoor	0	1	0		0	0	1	1600	1700	Nederland							ged	loodglazuur	knik naar wand, horizontaal worstoor		

Bijlage 10: Specialistentabel bouwaardewerk

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	type	vorm	functie	glazuur	Opmering uitwering	Datering
3	19-3-2018	KBW	2	1	1	1	9002	0	roodbakkend	dapan	dadekken	loodglazuur		NT
3	19-3-2018	KBW	2	1	1	1	9002	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur		17e/18e eeuw
5	19-3-2018	KBW	7	1	1	1	9003	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Ruit motief met versiering. 14mm dik	1575-1650
5	19-3-2018	KBW	7	1	1	1	9003	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
5	19-3-2018	KBW	7	1	1	1	9003	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
5	19-3-2018	KBW	7	1	1	1	9003	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit	18e eeuw
5	19-3-2018	KBW	7	1	1	1	9003	0	witbakkend	baksteen	bouwen	18e eeuw		ophogingslaag
5	19-3-2018	KBW	7	1	1	1	9003	0	roodbakkend	plavuis	plaveien		15x15x2,6	17e/18e eeuw
7	19-3-2018	KBW	5	1	1	2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
7	19-3-2018	KBW	5	1	1	2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
7	19-3-2018	KBW	5	1	1	2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
7	19-3-2018	KBW	5	1	1	2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
7	19-3-2018	KBW	5	1	1	2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Dikte 12mm. Hoekvulling meander	17e/18e eeuw
9	19-3-2018	KBW	1	1	1	2	9004	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit	18e eeuw
11	19-3-2018	KBW	5	1	1	3	9003	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	deftsblauw, dikte 10mm. Afbeelding schip.	17e/18e eeuw
11	19-3-2018	KER	5	1	1	3	9003	0	witbakkend	bord	overige	tinglazuur	bord petrus regout, decor timor	1875-1900
13	19-3-2018	KBW	2	1	1	3	9004	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
13	19-3-2018	KBW	2	1	1	3	9004	0	roodbakkend	dapan	dadekken			NT
14	19-3-2018	KBW	1	1	1	4	9002	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur		17e/18e eeuw
18	19-3-2018	KBW	1	1	1	4	9004	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
21	19-3-2018	KBW	1	1			9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit	18e eeuw
23	20-3-2018	KBW	1	2	1	1	3	1	roodbakkend	baksteen	bouwen	17e eeuw	26x11x4,5	fundering
25	20-3-2018	KBW	4	2		2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: mensfiguur	18e eeuw
25	20-3-2018	KBW	4	2		2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
25	20-3-2018	KBW	4	2		2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom: ruit, maar alleen hoekje bewaard.	17e eeuw
25	20-3-2018	KBW	4	2		2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: mensfiguur	18e eeuw
26	20-3-2018	KBW	6	2		2	7	2	witbakkend	baksteen	bouwen	18e eeuw	16,5x7,5x3	structuur 1: vroeg 19e eeuw
26	20-3-2018	KBW	6	2		2	7	2		mortel	bouwen		fragment mortel?	NT
26	20-3-2018	KBW	6	2		2	7	2	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom: ree? in ruit	17e eeuw

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	type	vorm	functie	glazuur	Opmering uitwering	Datering
26	20-3-2018	KBW	6	2		2	7	2	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: landschap met huizen	18e eeuw
26	20-3-2018	KBW	6	2		2	7	2	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
27	20-3-2018	KBW	5	2		2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: mensfiguur	18e eeuw
27	20-3-2018	KBW	5	2		2	9002	0		mortel	bouwen		3 fragmentjes mortel. Waarschijnlijk van tegels.	
27	20-3-2018	KBW	5	2		2	9002	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur	klein fragment	17e/18e eeuw
31	20-3-2018	KBW	1	2		0	6	0	roodbakkend	baksteen	bouwen	17e eeuw	25x12x4,5	structuur 2: 4e kwart 17e eeuw
33	22-3-2018	KBW	6	2	1	4	9003	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	pompadour tegel	17e eeuw
33	22-3-2018	KBW	6	2	1	4	9003	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	Polychroom: bloemen in vaas in ruit	17e eeuw
33	22-3-2018	KBW	6	2	1	4	9003	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	koperglazuur	14,5x?x2,5	17e/18e eeuw
33	22-3-2018	KBW	6	2	1	4	9003	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	koperglazuur		17e/18e eeuw
33	22-3-2018	KBW	6	2	1	4	9003	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit	18e eeuw
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	roodbakkend	plavuis	plaveien		klein fragment. Zou ook baksteen kunnen zijn, maar vermoed plavuis vanwege vlakke opp.	17e/18e eeuw
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	roodbakkend	plavuis	plaveien		16x16x2,5	17e/18e eeuw
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	roodbakkend	dapan	dadekken		klein fragment geen glazuur	NT
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit met gaatje	18e eeuw
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	roodbakkend	dapan	dadekken	loodglazuur		NT
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom: dier in ruit	17e eeuw
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	roodbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom: vlechtband	1550-1625
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom: bloemen in vaas. Maar niet in ruit, maar in vierpas.	17e eeuw
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom: plant in ruit. Dun getekend. Eerste helft 17e eeuw.	17e eeuw
35	22-3-2018	KBW	10	2	1	3	9003	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	wit met gevlekt mangaan	18e eeuw?
36	22-3-2018	KBW	5	2	1	3	7	2	roodbakkend	plavuis	plaveien		19x19x2,5	
36	22-3-2018	KBW	5	2	1	3	7	2	roodbakkend	plavuis	plaveien	koperglazuur	klein fragmentje	17e/18e eeuw
36	22-3-2018	KBW	5	2	1	3	7	2	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur	19x19x2,5	
36	22-3-2018	KBW	5	2	1	3	7	2	roodbakkend	dapan	dadekken	loodglazuur	met donkere angobe	
36	22-3-2018	KBW	5	2	1	3	7	2	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	17e/18e eeuw
39	22-3-2018	KBW	1	2	1	3	9002	0	roodbakkend	dapan	dadekken	loodglazuur	met donkere angobe	NT
40	22-3-2018	KBW	6	2	1	2	5	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Dikte 15 mm. Geen ruit, maar cirkel	1575-1650
40	22-3-2018	KBW	6	2	1	2	5	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
40	22-3-2018	KBW	6	2	1	2	5	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	type	vorm	functie	glazuur	Opmering uitwering	Datering
40	22-3-2018	KBW	6	2	1	2	5	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
40	22-3-2018	KBW	6	2	1	2	5	1	roodbakkend	baksteen	bouwen	17e eeuw	Twee stenen op elkaar met mortel ertussen. Decoratief afgewerkt. Raamkozijn.	recente verstoring
40	22-3-2018	KBW	6	2	1	2	5	1	roodbakkend	plavuis	plaveien	koperglazuur	10x10x2,2	17e/18e eeuw
43	11-4-2018		1	3	1		9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Dikte 10mm. Hoekvulling meander	17e eeuw
47	11-4-2018	KBW	3	3	1	2	9002	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur		17e/18e eeuw
47	11-4-2018	KBW	3	3	1	2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur		18e eeuw
47	11-4-2018	KBW	3	3	1	2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Kwadrant tegel met aap. 10x11x1,5 bijna compleet	1575-1650
50	11-4-2018	KBW	1	3	1	0	15	2	roodbakkend	plavuis	plaveien	koperglazuur		17e/18e eeuw
51	11-4-2018	KBW	1	3	1	2	11	0	witbakkend	baksteen	bouwen	18e eeuw	klein fragment	Structuur 7: sloot (vulling 3 spoor 10)
52	11-4-2018	KBW	3	3	1	0	11	0	roodbakkend	plavuis	plaveien			17e/18e eeuw
52	11-4-2018	KBW	3	3	1	0	11	0		mortel	bouwen		2 fragmenten mortel	NT
53	11-4-2018	KBW	1	3	1	6	15	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur		17e/18e eeuw
55	12-4-2018	KBW	1	4	1	2	9002	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur	12x12x2	17e/18e eeuw
56	12-4-2018	KBW	3	4	1	3	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Haarlemmertegel?	17e eeuw
56	12-4-2018	KBW	3	4	1	3	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: met kleine blauwe ruitjes	1650-1700
56	12-4-2018	KBW	3	4	1	3	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
57	12-4-2018	KBW	1	4	1	4	9002	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	koperglazuur	10x10x2	
60	12-4-2018	KBW	5	3	1	4	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit, 9mm dik	18e eeuw
60	12-4-2018	KBW	5	3	1	4	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit, 11mmdik	18e eeuw
60	12-4-2018	KBW	5	3	1	4	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, 11mm dik	17e/18e eeuw
60	12-4-2018	KBW	5	3	1	4	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, 11mm dik	17e/18e eeuw
60	12-4-2018	KBW	5	3	1	4	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, 10 mm dik	17e/18e eeuw
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, 11mm dik, hoekstuk met hoekversiering (krulletjes)	17e/18e eeuw
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit	18e eeuw
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, 11mm dik, hoekstuk met hoekversiering (krulletjes)	17e/18e eeuw
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur	10x10x1,5	17e/18e eeuw
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	type	vorm	functie	glazuur	Opmering uitwering	Datering
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
63	13-4-2018	KBW	10	5	1	6	22	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, 16mm dik. Oudje?	17e eeuw
64	13-4-2018	KBW	3	5	1	5	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, mensfiguur met hoed	18e eeuw
64	13-4-2018	KBW	3	5	1	5	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
64	13-4-2018	KBW	3	5	1	5	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. bloem in ruit, met fleur de lis hoekjes.	17e eeuw
66	13-4-2018	KBW	1	5	1	7	24	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit	18e eeuw
68	13-4-2018	KBW	9	5	1	5	23	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
68	13-4-2018	KBW	9	5	1	5	23	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
68	13-4-2018	KBW	9	5	1	5	23	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	wit met zwarte glazuur? Olieglans	18e/19e eeuw?
68	13-4-2018	KBW	9	5	1	5	23	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
68	13-4-2018	KBW	9	5	1	5	23	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
68	13-4-2018	KBW	9	5	1	5	23	1	roodbakkend	plavuis	plaveien	koperglazuur	klein fragment	17e/18e eeuw
68	13-4-2018	KBW	9	5	1	5	23	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, vrij dik 11mm. Rond kader met krulletjes	17e/18e eeuw
68	13-4-2018	KBW	9	5	1	5	23	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Bloem in ruit	17e eeuw
68	13-4-2018	KBW	9	5	1	5	23	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
69	13-4-2018	KBW	3	5	1	6	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: alleen hoekmotief (bloem)	18e eeuw
69	13-4-2018	KBW	3	5	1	6	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: alleen hoekmotief (rulletjes)	18e eeuw
69	13-4-2018	KBW	3	5	1	6	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: landschap met huis, zonder hoekmotief	18e eeuw
70	13-4-2018	KBW	2	6	1	5	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit	18e eeuw
70	13-4-2018	KBW	2	6	1	5	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	egaal wit	18e eeuw
74	16-4-2018	KBW	1	5	1	0	22	1	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur	18,5x18,5x2	
75	16-4-2018	KBW	1	5	1	0	22	0	roodbakkend	baksteen	bouwen	17e eeuw	24,5x11,5x4,5	Structuur 2: 4e kwart 17e eeuw
76	16-4-2018	KBW	1	5	1	0	22	0	witbakkend	baksteen	bouwen	18e eeuw	16,5x7x3,5	Structuur 2: 4e kwart 17e eeuw
78	16-4-2018	KBW	8	5	1	5	19	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	mangaan tegel. Gevlekt/gestippelt. Witte ruit.	1650-1725
78	16-4-2018	KBW	8	5	1	5	19	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: mensfiguur vrouw	17e/18e eeuw
78	16-4-2018	KBW	8	5	1	5	19	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw. Met mortel aan gebroken zijde. Hergebruikt?	18e eeuw
78	16-4-2018	KBW	8	5	1	5	19	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
78	16-4-2018	KBW	8	5	1	5	19	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
78	16-4-2018	KBW	8	5	1	5	19	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
78	16-4-2018	KBW	8	5	1	5	19	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	type	vorm	functie	glazuur	Opmering uitwering	Datering
78	16-4-2018	KBW	8	5	1	5	19	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	mangaan tegel. Marmerimmitatie. Tweede helft 18e eeuw.	1750-1800
79	16-4-2018	KBW	3	6	1	6	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	Polychroom: majolicategel	1550-1625
79	16-4-2018	KBW	3	6	1	6	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: figuur met kolfstick	17e/18e eeuw?
79	16-4-2018	KBW	3	6	1	6	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	Polychroom: met vlechtband. Majolicategel	1550-1625
80	16-4-2018	KBW	2	5	1	5	20	3	roodbakkend	gresbuis	riolering	?	Niet meegenomen. Geen toegevoegde waarde.	19e eeuw
81	16-4-2018	KBW	2	7	1	2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw met mangaan.	18e eeuw
81	16-4-2018	KBW	2	7	1	2	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
87	16-4-2018	KBW	2	6	1	4	9004	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Hoekversiering: bloemetje	17e eeuw
87	16-4-2018	KBW	2	6	1	4	9004	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: soldaat met musket	18e eeuw
88	16-4-2018	KBW	1	6	1	2	24	1	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur	21x21x3	17e/18e eeuw
91	16-4-2018	KBW	1	6	1	7	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: tafereel met man en vrouw. Zwart geworden, dus niet goed te zien.	17e/18e eeuw
92	16-4-2018	KBW	4	6	1	6	9004	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	koperglazuur		17e/18e eeuw
92	16-4-2018	KBW	4	6	1	6	9004	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	17e/18e eeuw
92	16-4-2018	KBW	4	6	1	6	9004	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: dunne lijntjes getekend	18e/19e eeuw?
92	16-4-2018	KBW	4	6	1	6	9004	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	loodglazuur	met gaatje er in	17e/18e eeuw
94	17-4-2018	KBW	5	6	1	1	31		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw:dier	18e eeuw
94	17-4-2018	KBW	5	6	1	1	31		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: landschap	18e eeuw
94	17-4-2018	KBW	5	6	1	1	31		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
94	17-4-2018	KBW	5	6	1	1	31		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom: ruit met bloem (tulp)	17e eeuw
94	17-4-2018	KBW	5	6	1	1	31		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: lelie in hoek. Bloemen in vaas	17e/18e eeuw
96	17-4-2018	KBW	5	6	1	5	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
96	17-4-2018	KBW	5	6	1	5	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom: figuur in pofbroek	17e eeuw
96	17-4-2018	KBW	5	6	1	5	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
96	17-4-2018	KBW	5	6	1	5	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
96	17-4-2018	KBW	5	6	1	5	9002	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw	18e eeuw
97	16-4-2018	KBW	5	6	1	3	9002	0	roodbakkend	plavuis	plaveien	koperglazuur	10x10x2	17e/18e eeuw
97	16-4-2018	KBW	5	6	1	3	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: bloemen in vaas met lelie in hoek	17e/18e eeuw
97	16-4-2018	KBW	5	6	1	3	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	mangaan tegel. Geometrisch	1650-1700
97	16-4-2018	KBW	5	6	1	3	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Met vlechtband. Idem als vnr 79.	1550-1624
97	16-4-2018	KBW	5	6	1	3	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: alleen hoekje	17e/18e eeuw

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	type	vorm	functie	glazuur	Opmering uitwering	Datering
100	17-4-2018	KBW	6	7	1	4	37	1	roodbakkend	dapan	dadekken	loodglazuur		16e/17e eeiw
100	17-4-2018	KBW	6	7	1	4	37	1	roodbakkend	dapan	dadekken	loodglazuur		16e/17e eeiw
100	17-4-2018	KBW	1	7	1	4	37	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: landschap huisjes	17e/18e eeuw
100	17-4-2018	KBW	6	7	1	4	37	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: landschap	18e eeuw
100	17-4-2018	KBW	6	7	1	4	37	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: koe	18e eeuw
100	17-4-2018	KBW	6	7	1	4	37	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: alleen hoekje	17e/18e eeuw
100	17-4-2018	KBW	6	7	1	4	37	1	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: bloemen in vaas met lelie in hoek	17e/18e eeuw
102	17-4-2018	KBW	1	7	1	0	9002	0	witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw: zeilboot/vissersboot	17e/18e eeuw
105	18-4-2018	KBW	1	7	1	0	40	1	witbakkend	baksteen	bouwen	18e eeuw	kleine baksteen, met heel veel mortel er omheen, dus maat moeilijk af te lezen. 15x5x4	muur (poer) 19e eeuw
105	18-4-2018	KBW	0	7	1	0	9002		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, alleen hoekmotief	18e eeuw
105	18-4-2018	KBW	0	7	1	0	9002		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, alleen hoekmotief	18e eeuw
105	18-4-2018	KBW	0	7	1	0	9002		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, schip	17e/18e eeuw
105	18-4-2018	KBW	0	7	1	0	9002		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, vogel. Vrij dik 12mm	17e eeuw
105	18-4-2018	KBW	0	7	1	0	9002		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	delftsblauw, bloem en in vaas. Vrij dik 14mm	17e/18e eeuw
105	18-4-2018	KBW	0	7	1	0	9002		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	polychroom. Dikte 10mm. Hoekvulling meander. Bloem?	17e eeuw
105	18-4-2018	KBW	0	7	1	0	9002		witbakkend	tegel	plaveien	tinglazuur	mangaan binnen kader.	17e/18e eeuw

Bijlage 11: Specialistentabel metaal

Vnr	Put	Vlak	Vak	Spoor	ABR-code	Metaalsoort	Hoofdcategorie	Subcategorie	Objecttype	Datering	Extra informatie
1	1	1	1	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
2	1	1	1	9002	MPB	lood	economie	kwaliteitsmerk	kwaliteitslood	19e eeuw	accijnslood?
2	1	1	1	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	weven en naaien	spinlood	ME-NT	
2	1	1	1	9002	MCU	koper	economie	munten	duit	17e eeuw	IA 53 Frisia 1653?
4	1	1	1	9003	MBR	brons	economie	munten	cent	19d	1 cent Koningin Wilhelmina 1898
4	1	1	1	9003	MPB	lood	economie	meten en wegen	huisgewicht?	NT	huisvlijt.
4	1	1	1	9003	MCU	koperlegering	wonen en leven	raamwerk	borgpen raam	19e eeuw	
5	1	1	1	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
5	1	1	1	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
6	2	1	2	5	MCU	koper	economie	munten	duit	18e eeuw	met centraal spijkergat, dus hergebruikt. Duit of Oord?
6	2	1	2	5	MCU	koper	economie	munten	duit	18e eeuw	Overijssel 1702-?
6	2	1	2	5	MCU	koper	economie	munten	halve cent	19A	Halve cent Koning Willem II (1840-1849), 1841
6	2	1	2	5	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
6	2	1	2	5	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
6	2	1	2	5	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
6	2	1	2	5	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
6	1	1	2	9002	MSN	tin	wonen en leven	keukengerei	fragment tinnen kan	16e-18e eeuw	fragment standring tinnen kan.
6	1	1	2	9002	MPB	lood	economie	kwaliteitsmerk	lakenlood	17e eeuw	
6	1	1	2	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
6	1	1	2	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
10	1	1	2	9004	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
10	1	1	2	9004	MPB	lood	nijverheid en industrie	visserij	vislood	NT	diameter is 28x27mm. Haakbus of huiskanon?
10	1	1	2	9004	MPB	koperlegering	wonen en leven	kledingaccessoires	belletje	16e-17e eeuw	
10	1	1	2	9004	MGI	gietijzer	wonen en leven	keukengerei	fragment grape	18e eeuw	
10	1	1	2	9004	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
10	1	1	2	9004	MPB	loodtin	wonen en leven	keukengerei	flessendop	18e eeuw	
12	1	1	3	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
12	1	1	3	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	visserij	netverzwaring	NT	

Vnr	Put	Vlak	Vak	Spoor	ABR-code	Metaalsoort	Hoofdcategorie	Subcategorie	Objecttype	Datering	Extra informatie
12	1	1	3	9003	MCU	koperlegering	economie	munten	duit	17e eeuw	overijssel zj. 1604-1606
12	1	1	3	9003	MPB	loodtin	wonen en leven	keukengerei	flessendop	18e eeuw	
12	1	1	3	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
13	1	1	3	9004	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	fragment geheng?	NT	
15	1	1	4	9003	MGI	gietijzer	wonen en leven	keukengerei	fragment grape	18e eeuw	bodemfragment
15	1	1	4	9003	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	weven en naaien	naairing	16e eeuw	Kan zelfs eind 15e eeuw zijn?
15	1	1	4	9003	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	weven en naaien	vingerhoed	17e-18e eeuw	
17	1	1	4	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
17	1	1	4	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	reparatiestuk?	NT	
19	1	1	0	9999	MCU	koper	economie	munten	duit	17e eeuw	Wapen met twee leeuwen. Friesland?
19	1	1	0	9999	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
19	1	1	0	9999	MCU	koper	economie	munten	duit	17e eeuw	?
19	1	1	0	9999	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	metaalbewerking	reparatiestuk	17e-18e eeuw	Met klinknagel er in. Lijkt metaalbewerkings afval.
19	1	1	0	9999	MPB	lood	economie	kwaliteitsmerk	lakenlood	17e-18e eeuw	Niets meer op te zien.
19	1	1	0	9999	MXX	smeedijzer	logistiek en transport	scheepvaart	scheepsnagel	ME-NT	
19	1	1	0	9999	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
19	1	1	0	9999	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
24	2	1	2	9002	MBR	brons	economie	munten	cent	20a	1925
24	2	1	2	9002	MCU	koper	economie	munten	duit	18e eeuw	Zeeland
24	2	1	2	9002	MCU	koper	economie	munten	cent	19A	1827?
24	2	1	2	9002	MBR	brons	economie	munten	cent	19d	1878
24	2	1	2	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT-MT	
25	2		2	9002	MXX	smeedijzer	wonen en leven	kledingaccessoires	gesp	ME-NT	
33	2	1	4	9003	MXX	ijzerblik	wonen en leven	keukengerei	kistdekseltje	19e eeuw	Blik
34	2	1	4	9003	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	metaalbewerking	beugeltje/reparatiestuk	NT	
34	2	1	4	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
34	2	1	4	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
34	2	1	4	9003	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	metaalbewerking	plaatje van blik	NT	
34	2	1	4	9003	MCU	koperlegering	wonen en leven	huisinrichting	meubelbeslag	NT	Zat in het zakje, maar niet in de lijst.
34	2	1	4	9003	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	metaalbewerking	plaatje	NT	

Vnr	Put	Vlak	Vak	Spoor	ABR-code	Metaalsoort	Hoofdcategorie	Subcategorie	Objecttype	Datering	Extra informatie
34	2	1	4	9003	MCU	koperlegering	wonen en leven	kledingaccessoires	dubbelovale gesp	1550-1650	
34	2	1	4	9003	MCU	koperlegering	wonen en leven	kledingaccessoires	dubbelovale gesp	1550-1650	
34	2	1	4	9003	MCU	koperlegering	economie	munten	rekenpenning	1715-1765	Lodewijk XV, Neurenberg
34	2	1	4	9003	MCU	koperlegering	wonen en leven	hang en sluitwerk	sleutelgatbeslag	17e-18e eeuw	
34	2	1	4	9003	MXX	smeedijzer	wonen en leven	kledingaccessoires	gesp	17e-18e eeuw	
34	2	1	4	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	visserij	vislood	ME-NT	Met koperen kern en extra gaatje.
34	2	1	4	9003	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	metaalbewerking	plaatje van blik	NT	
34	2	1	4	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
37	2	1	3	7	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	spijker	NT	55x7
37	2	1	3	7	MXX	ijzerblik/tin	wonen en leven	keukengerei	conserveblik?	NT-VMT	Gevouwen blik met tinnen lasnaad.
37	2	1	3	7	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	spijker	NT	65x12
37	2	1	3	7	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	plaatje	NT	Zou een fragment van een haardplaat kunnen zijn, maar niet diagnostisch
37	2	1	3	7	MGI	gietijzer	wonen en leven	huisinrichting	fragment haardplaat	17e-18e eeuw	
37	2	1	3	7	MGI	gietijzer	wonen en leven	keukengerei	fragment ketel	18e eeuw	
37	2	1	3	7	MCU	koperlegering	wonen en leven	huisinrichting	gordijnring	17e-18e eeuw	
37	2	1	3	7	MCU	koper	economie	munten	duit	18e eeuw	Niets op te zien
37	2	1	3	7	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	metaalbewerking	plaatje	NT	
41	2	1	5	9003	MCU	koper	economie	munten	duit	17e eeuw	Stad Utrecht? (RA)
41	2	1	5	9003	MCU	koperlegering	wonen en leven	huisinrichting	gordijnring	18e eeuw	
41	2	1	5	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	visserij	vislood	18e-19e eeuw	
41	2	1	5	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	visserij	vislood	18e-19e eeuw	
41	2	1	5	9003	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
41	2	1	5	9003	MPB	lood	economie	meten en wegen	huisgewicht	NT	
41	2	1	5	9003	MCU	koper	economie	munten	duit	17e eeuw	Stad Utrecht 1637
41	2	1	5	9003	MCU	koper	economie	munten	duit	18e eeuw	Hollandia?
44	3	1	1	9002	MCU	koper	economie	munten	duit	16d-17a	
44	3	1	1	9002	MPB	lood	wonen en leven	kledingaccessoires	noodknoop	17e-18e eeuw	
45	3	1	2	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
45	3	1	2	9002	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
45	3	1	2	9002	MCU	koper	economie	munten	duit	17e eeuw	Stad Utrecht 1657-1689

Vnr	Put	Vlak	Vak	Spoor	ABR-code	Metaalsoort	Hoofdcategorie	Subcategorie	Objecttype	Datering	Extra informatie
48	3	1	3	12	MGI	gietijzer	wonen en leven	huisinrichting	fragment haardplaat	17e-18e eeuw	met fleur de lis
48	3	1	3	12	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	spijker	ME-NT	In zakje vondstnr 48 zit alleen fragment haardplaat. Niet terug gekomen van conserveren?
58	4	1	4	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	visserij	vislood?	ME-NT	Met koperen kern en extra gaatje.
58	4	1	4	9002	MCU	koperlegering	wonen en leven	kledingaccessoires	koppelpassant	1550-1650	
58	4	1	4	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	visserij	vislood?	ME-NT	Met koperen kern en extra gaatje.
58	4	1	4	9002	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	metaalbewerking	plaatje	NT	herstelstuk?
58	4	1	4	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
58	4	1	4	9002	MGI	gietijzer	wonen en leven	keukengerei	fragment grape	18e eeuw	
59	4	1	2	9001	MZN	zink	nijverheid en industrie	metaalbewerking	plaatje	19e eeuw	
59	4	1	2	9001	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	weven en naaien	naaldenkoker	17e-18e eeuw	
59	4	1	2	9001	MPB	lood	nijverheid en industrie	visserij	netverzwaring	NT	
59	4	1	2	9001	MCU	koperlegering	wonen en leven	huisinrichting	rond beslag	18e-19e eeuw	kastbeslag
59	4	1	2	9001	MCU	koperlegering	wonen en leven	huisinrichting	gordijnring	17e-18e eeuw	
59	4	1	2	9001	MCU	koperlegering	wonen en leven	huisinrichting	gordijnring	17e-18e eeuw	
61	4	1	4	9002	MGI	gietijzer	wonen en leven	huisinrichting	fragment haardplaat	17e-18e eeuw	
61	4	1	4	9002	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	fragment constructiemateriaal	NT	
61	4	1	4	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
61	4	1	4	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
65	5	1	0	9002	MPB	lood	wonen en leven	huisconstructie	daklood	NT	
67	5	1	5	9002	MCU	koper	economie	munten	duit	18e eeuw	Hollandia 1702.
72	7	1	2	26	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
72	7	1	2	26	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
72	7	1	2	26	MSN	tin	wonen en leven	speelgoed	speelgoedbordje	16e-17e eeuw	
73	5	1	0	24	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
73	5	1	0	24	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	staaf	NT	met inkepingen? Klein
73	5	1	0	24	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	gereedschap	fragment gereedschap	NT	gevouwen/verbogen. VERBREED + afgevlakt
77	6	1	1	31	MBR	brons	economie	munten	2 cent België	19B	2 cent Belgie 1835, Leopold I (1832-65)
78	5	1	5	19	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	spijker	ME-NT	niet geconserveerd 100x31
82	7	1	2	9002	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	pen	NT	
83	6	1	3	9002	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	weven en naaien	naairing	17e-18e eeuw	

Vnr	Put	Vlak	Vak	Spoor	ABR-code	Metaalsoort	Hoofdcategorie	Subcategorie	Objecttype	Datering	Extra informatie
84	6	1	3	9002	MCU	koperlegering	logistiek en transport	scheepvaart	scheepspasser	16e-17e eeuw	
85	6	1	1	31	MCU	koperlegering	wonen en leven	kledingaccessoires	gesp	18e eeuw	
87	6	1	4	9004	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	klinknagel	NT	
89	6	1	6	9004	MGI	gietijzer	wonen en leven	keukengerei	fragment grape	18e eeuw	
89	6	1	6	9004	MXX	smeedijzer	wonen en leven	huisconstructie	fragment muuranker	NT	
89	6	1	6	9004	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	metaalbewerking	plaatje	NT	Met nageltje er in
90	6	1	7	9004	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
90	6	1	7	9004	MCU	koperlegering	nijverheid en industrie	metaalbewerking	plaatje	NT	
90	6	1	7	9004	MPB	lood	nijverheid en industrie	constructiemateriaal	verankering	NT	
93	6	1	3	9002	MXX	smeedijzer	nijverheid en industrie	gereedschap	vijl	17e eeuw	Geribbeld oppervlak, dus vijl ipv mes.
95	6	1	3	9004	MCU	koper	economie	munten	duit	18e eeuw	
95	6	1	3	9004	MCU	koper	economie	munten	duit	18e eeuw	
98	6	1	3	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
98	6	1	3	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	visserij	vislood?	ME-NT	weer een met koperen kern en extra gaatje.
98	6	1	3	9002	MCU	koperlegering	logistiek en transport	uniform-accecssoires	uniformknoop spoorwegpersoneel	19e eeuw	
98	6	1	3	9002	MCU	koperlegering	wonen en leven	huisinrichting	gordijnring	17e-18e eeuw	
98	6	1	3	9002	MCU	koperlegering	wonen en leven	keukengerei	mesheftbescherming	17e eeuw	
98	6	1	3	9002	MCU	koper	economie	munten	duit	17e eeuw	Stad utrecht 1617-37?
98	6	1	3	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
99	6	1	4	9002	MCU	koperlegering	wonen en leven	keukengerei	fragment tap	17e-18e eeuw	Mirjam zegt: 16e-17e eeuw. Driepas greep.
99	6	1	4	9002	MXX	smeedijzer	logistiek en transport	paardentuig	hoefijzer	14e eeuw	
101	7	1	4	9004	MBR	brons	wonen en leven	keukengerei	oor grape	16e-17e eeuw	
101	7	1	4	9004	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	hakstuk	NT	
101	7	1	4	9004	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
101	7	1	4	9004	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
101	7	1	4	9004	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
101	7	1	4	9004	MCU	koper	economie	munten	duit	17e eeuw	Overijssel? Transisvlania?
101	7	1	4	9004	MCU	koper	economie	munten	duit	17e eeuw	Friese Oord: 1644-1649
101	7	1	4	9004	MXX	smeedijzer	logistiek en transport	paardentuig	grote ronde gesp	16e-17e eeuw	Lijkt me geen kledinggesp, toch?
103	7	1	0	9002	MXX	smeedijzer	wonen en leven	huisconstructie	fragment muuranker	NT	

Vnr	Put	Vlak	Vak	Spoor	ABR-code	Metaalsoort	Hoofdcategorie	Subcategorie	Objecttype	Datering	Extra informatie
103	7	1	0	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	kniprestant	NT	
103	7	1	0	9002	MPB	lood	nijverheid en industrie	metaalbewerking	gietrestant	NT	
103	7	1	0	9002	MGI	gietijzer	nijverheid en industrie	gereedschap	fragment gereedschap	NT	Heeft mogelijk hout tussen gezeten. Schep?
103	7	1	0	9002	MGI	gietijzer	wonen en leven	huisinrichting	putdeksel	19B-20A	
103	7	1	0	9002	MCU	koperlegering	wonen en leven	kledingaccessoires	kledingoog	17e-18e eeuw	
103	7	1	0	9002	MGI	gietijzer	wonen en leven	huisinrichting	fragment haardplaat	17e-18e eeuw	
103	7	1	0	9002	MXX	smeedijzer plus been	wonen en leven	keukengerei	mes	17e eeuw	Ijzeren mes met benen heft.
151	8	1	0	9002	MGI	gietijzer	wonen en leven	keukengerei	groot fragment grape	19e eeuw	

Bijlage 12: Specialistentabel natuursteen

Vnr	Datum	Materiaal	Aantal	Gewicht (gram)	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	categorie	opmerking	Opmerkingen	Deselectie	Conserveringsgraaad	Conservering	Uitwerking	Reden selectie
7	19-3-2018	SXX	1	46,9	1	1	2	9002	0	leisteen	dakpan		nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
13	19-3-2018	SXX	2	51,3	1	1	3	9004	0	leisteen	dakpan		nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
13	19-3-2018	SXX	2	51,3	1	1	3	9004	0	leisteen	dakpan		nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
26	20-3-2018	SXX	3	64,1	2	0a	2	7	2	leisteen	dakpan	VAK 0-A	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
26	20-3-2018	SXX	3	64,1	2	0a	2	7	2	leisteen	dakpan	VAK 0-A	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
26	20-3-2018	SXX	3	64,1	2	0a	2	7	2	hardsteen	bouw element	VAK 0-A	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
27	20-3-2018	SXX	1	68,9	2	0a	2	9002	0	leisteen	dakpan	VAK 2, VLAK 0-A	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
35	22-3-2018	SXX	1	955,8	2	1	3	9003	1	natuurlijk	kei		nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
39	22-3-2018	SXX	1	7621	2	1	3	9002	0	hardsteen	bouw element		nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
51	11-4-2018	SXX	2	261,9	3	102	2	11	0	natuurlijk	fragment	VLAK 102	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
51	11-4-2018	SXX	2	261,9	3	102	2	11	0	natuurlijk	fragment	VLAK 102	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
52	11-4-2018	SXX	1	26	3	102	2	11	0	natuurlijk	fragment	PROFIEL 102	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
64	13-4-2018	SXX	1	358,3	5	1	5	9002	0	hardsteen	bouw element		nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
66	13-4-2018	SXX	1	35,9	5	1	7	24	0	vuursteen	verbrand	vulling 1	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
68	13-4-2018	SXX	6	340,6	5	1	5	23	1	leisteen	dakpan	Vulling 1	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
68	13-4-2018	SXX	6	340,6	5	1	5	23	1	leisteen	dakpan	Vulling 1	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
68	13-4-2018	SXX	6	340,6	5	1	5	23	1	leisteen	dakpan	Vulling 1	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
68	13-4-2018	SXX	6	340,6	5	1	5	23	1	leisteen	dakpan	Vulling 1	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
68	13-4-2018	SXX	6	340,6	5	1	5	23	1	leisteen	dakpan	Vulling 1	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
68	13-4-2018	SXX	6	340,6	5	1	5	23	1	leisteen	dakpan	Vulling 1	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
78	16-4-2018	SXX	1	104,5	5	1	5	19	0	wetsteen	wetsteen	S19 - S9002	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
86	16-4-2018	SXX	1	419,8	6	1	4	9009	0	natuurlijk	kei	tussen s22 en s23	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
150	5-7-2018	SXX	2	116,3	8	1	0	9002	1	leisteen	halfronde dakpan	Vulling 1	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie
150	5-7-2018	SXX	2	116,3	8	1	0	9002	1	natuurlijk	keitje	Vulling 1	nee	goed	nee	ja	archeologische relevantie

Bijlage 13: Specialistentabel glas

Vnr	Subnr	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	Hoofdcategorie	Subcategorie	Soort	Artefacttype	Deventer-systeem	Afmetingen (cm/mm)	Irisatie	Luchtbellen	Kleur	Aantal	Begindatering	Einddatering	opmerking
7	1	1	1	2	9002	1	gebouwen en constructies	venster	vensterglas	VENSTER		dikte 2 mm	sterk, bruinig, buitenlaag versuikerd		groentint	1	1600	1800	oppvervlak iets krommend
21	1	1	0	0	9002	0	gebouwen en constructies	venster	vensterglas	VENSTER		dikte 2 mm	iets	nee	helder	1	1900	2000	(sub)recent, machinaal
26	1	2	0A	2	7	2	gebouwen en constructies	venster	vensterglas	VENSTER		dikte 2 mm	nee	nee	helder	1	1900	2000	(sub)recent, machinaal
35	1	2	1	3	9003	1	gebouwen en constructies	venster	vensterglas	VENSTER		dikte 1,5 mm	sterk	veel, groot	groentint	1	1600	1800	oppvervlak iets krommend
36	1	2	1	3	7	2	gebouwen en constructies	venster	vensterglas	VENSTER		dikte 2 mm	iets	nee	helder	2	1900	2000	(sub)recent
40	1	2	1	2	5	1	persoonlijke artefacten en kleding	medicamenten	medicijnflesjes	FLES	vgl. GL-FLE-16/GL-FLE-11	bodem 3 cm	sterk	ja, veel	groen	1	1600	1800	opgestoken ziel, pontilmerk; aanzet wand buigt iets naar binnen - mogelijk bolle wand, relatief dik
54	1	3	1	4	14	1	gebouwen en constructies	venster	vensterglas	VENSTER		dikte 2mm	sterk	iets	lichte groen tint	2	1700	1800	vlak, vrij rechte snijrand
63	1	5	1	6	22	1	voedselbereiding en consumptie	consumptie: drank	wafelbeker	BEKER	GL-BEK-19	bodem 6 cm	ja	ja	helder	1	1550	1675	bodemfr wafelbeker; opgestoken ziel met smalle punt; afgeronde wandaanzet; geribbelde glasdraad langs bodem, wafelversiering versiering op onderzijde en wand; loodglas
64	1	5	1	5	9002	1	gebouwen en constructies	venster	vensterglas	VENSTER		dikte 1 mm	sterk		lichte groen tint	1	1600	1800	
79	1	6	1	6	9002	0	voedselbereiding en consumptie	voorraad: drank	(wijn-/)likeurfles	FLES	vgl. GL-FLE-27/GL-FLE-52	bodem 8 cm, wanddikte 4-9 mm	iets	nee	donker groen/bruning	1	1750	1850	verm. rond 1800; bodem en deel wand cilindrische (wijn-/)likeurfles; opgestoken ziel met brede bovenzijde, grof afgebroken; dikwandig; oppervlak onderzijde iets pokdalig; vormgeblazen
81	1	7	1	2	9002	0	voedselbereiding en consumptie	voorraad: drank	bolfles	FLES	GL-FLE-19/-22	bodem c. 10 cm	sterk	ja	groen	1	1650	1750	opgestoken ziel, pontilmerk, dikwandig
91	1	6	1	7	9002	0	voedselbereiding en consumptie	voorraad: drank	bolfles	FLES	GL-FLE		sterk	ja	groen	1	1600	1800	bodemfr, opgestokenziel
97	1	6	1	3	9002	1	gebouwen en constructies	venster	vensterglas	VENSTER		dikte 2,5 mm	nee	nee	helder	1	1937	2000	(sub)recent, machinaal
100	1	7	1	0	37	1			bolflesje/beker	XXX	GL-FLE/-BEK	dikte	nee	iets	helder	1	1700	1800	bodemfr met licht opgestoken ziel, afgeronde overgang naar wand; niet te duiden of flesje of beker betreft; op vondstkaartje staat enkel; HAHW-18100
104	1	7	1	0	9002	0	gebouwen en constructies	venster	vensterglas	VENSTER		dikte 2 mm	nee	nauwelijks	helder	8	1900	1950	strakke snijrand, vlak, machinaal
105	1	6	1	0	34	1	persoonlijke artefacten en kleding	medicamenten	medicijnflesjes	FLES	GL-FLE	mondopening 1,5 cm, omtrek 2,5 cm	sterk	ja, groot	licht groen	1	1600	1800	afgrond lipje van medicijnflesje, iets verdikt
150	1	8	1	0	9002	1	voedselbereiding en consumptie	voorraad: drank	bolfles	FLES	GL-FLE		sterk	veel, groot	groen	1	1600	1800	buikschouderfr bolfles, middelmaat

Bijlage 14: Catalogus: Het aardewerk van de opgraving Haarlem Harmenjansweg 85-93. (A.C. van de Venne)

1

Bijlage 1
Catalogus: Het aardewerk van de opgraving Haarlem Harmenjansweg 85-93

A.C. van de Venne

S37 (1650-1675)

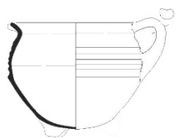

Opbouw van de catalogusblokjes
1a vondstnummer
1b vondstcontext (complexdatering)
2 code van het type
3 objectdatering
4a maten in centimeters (grootste diameter/ hoogte)
4b beschrijving van het type
5a baksel
5b kleur/ glazuur
5c beschrijving van de decoratie
5d diversen
6a bodem
6b oor/ steel
6c compleetheid
7 functie
8 productiecentrum
9 literatuur

(alle afbeeldingen in deze catalogus zijn schaal 1:4, tenzij anders vermeld)

cat. 1
1a 100.1
1b S37 (1650-1675)
2 r-gra-33
3 1575-1675
4a 12,5/ 10,5
4b grape met scherpe buikknik en iets uitgebogen rand, op poten
5a roodbakkend aardewerk
5b inwendig loodglazuur
5c
5d
6a driepoot
6b worstoor, verticaal
6c vrijwel compleet
7 grape
8 Nederland
9

cat. 2
1a 100.28
1b S37 (1650-1675)
2 f-bor-2
3 1625-1675
4a 21/ 2
4b plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak
5a faience uit de Nederlanden
5b tinglazuur
5c inwendig blauw beschilderd: wapen
5d misbaksel
6a standvlak
6b
6c fragment, compleet profiel
7 bord
8 Nederland, Haarlem?
9 Korf 1986 (tek.126)

2

S9004 ophoging (1650-1675)

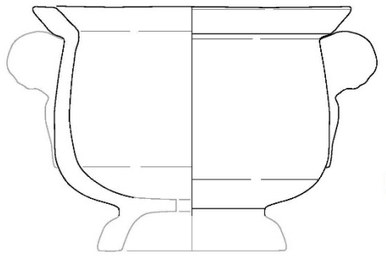

cat. 3
1a 100.2
1b S37 (1650-1675)
2 te-vaa-
3 1650-1675
4a 30/-
4b wijde afgeronde terracotta tuinvaas met rechte wand verdikte uitgebogen rand, op standvoet
5a terracotta
5b loodglazuur leksporen
5c reliëf cherubijnen met bloemenslinger
5d
6a standvoet (ontbreekt)
6b twee kruloren
6c fragment
7 tuinvaas
8 Nederland, Haarlem?
9 Lindijer & van Vlijmen 1993.

cat. 4
1a 86.1
1b S9004 ophoging (1650-1675)
2 r-kom-
3 1575-1650
4a -/ -
4b kom, op standring
5a roodbakkend aardewerk
5b inwendig loodglazuur
5c inwendig slibversiering (geel/ groen): hinde
5d
6a standring
6b
6c fragment
7 kom
8 Nederland, Noord-Holland
9 Van Gangelen, Kersloot & Venhuis 1997, 119 (afb.154).

cat. 5
1a 86.7
1b S9004 ophoging (1650-1675)
2 r-stb-1
3 1600-1700
4a 13/ -
4b strijkbout bestaande uit platte strijkplaat met oor bovenop
5a roodbakkend aardewerk
5b loodglazuur
5c
5d
6a vlakke onderzijde
6b worstoor (ontbreekt)
6c fragment
7 strijkbout
8 Nederland
9

3

S9002 ophoging (1650-1900)

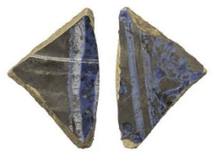

cat. 6	
1a	18.9 (schaal 1:2)
1b	S9004 ophoging (1650-1675)
2	i-kom-?
3	1600-1700
4a	-/-
4b	
5a	tinglazuuraardewerk uit Italië?
5b	tinglazuur
5c	uitwendig geribbeld, in- en uitwendig beschilderd (blauw met mangaan?), floraal motief
5d	
6a	
6b	
6c	fragment
7	kom?
8	Italië?
9	

cat. 7	
1a	18.8 (schaal 1:2)
1b	S9004 ophoging (1650-1675)
2	i-bor-10?
3	1625-1675
4a	22/-
4b	bord met naar buiten geknikte vlag
5a	tinglazuuraardewerk uit Italië?
5b	tnglazuur
5c	inwendig beschilderd: bladmotief op vlag (calligrafico naturalistico)
5d	
6a	
6b	
6c	fragment
7	bord
8	Italië, Piëmonte?
9	Jaspers 2009, 8-9.

cat. 8	
1a	152.6 (schaal 1:2)
1b	S9002 ophoging (1650-1900)
2	r-vst-
3	1575-1650
4a	-/-
4b	vuurstolp
5a	roodbakkend aardewerk
5b	uitwendig loodglazuur
5c	slibversiering (geel, groen): uil met bloemen
5d	
6a	
6b	
6c	fragment
7	vuurstolp
8	Nederland, Noord-Holland
9	

4

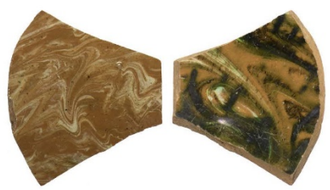

cat. 9	
1a	81.25 (schaal 1:2)
1b	S9002 ophoging (1650-1900)
2	ri-kom-
3	1600-1650
4a	-/-
4b	kom
5a	roodbakkend aardewerk uit Italië
5b	loodglazuur
5c	slibversiering: gemarmerd, inwendig polychroom (wit, groen, bruin), uitwendig met wit slib
5d	
6a	
6b	
6c	fragment
7	kom
8	Italië, Noord-Italië
9	Hurst, Neal & van Beuningen 1986, 34.

cat. 10	
1a	56.7
1b	S9002 ophoging (1650-1900)
2	m-bor-
3	1600-1650
4a	-/-
4b	bord
5a	majolica uit de Nederlanden
5b	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur
5c	inwendig blauw beschilderd: IHS met concentrische cirkels en kartelrand
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment
7	bord
8	Nederland, Haarlem?
9	Korf 1968 (tek.147)

cat. 11	
1a	64.1
1b	S9002 ophoging (1650-1900)
2	m-bor-
3	1600-1670
4a	-/-
4b	bord
5a	majolica uit de Nederlanden
5b	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur
5c	inwendig blauw beschilderd: wapen
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment
7	bord
8	Nederland, Haarlem?
9	Korf 1968 (tek.121-125).

5

cat. 12	
1a	150.1
1b	S9002 ophoging (1650-1900)
2	m-bor-
3	1600-1650
4a	-/-
4b	bord
5a	majolica uit de Nederlanden
5b	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur
5c	inwendig blauw beschilderd: gestilleerde bloem als hoofdmotief
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment
7	bord
8	Nederland, Haarlem?
9	Korf 1968 (tek.123).

cat. 13	
1a	150.2
1b	S9002 ophoging (1650-1900)
2	m-bor-5
3	1600-1650
4a	-/-
4b	afgerond bord met uitgebogen rand op standring
5a	majolica uit de Nederlanden
5b	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur
5c	inwendig blauw beschilderd: bloem met grondje, concentrische cirkels en kabelrand
5d	
6a	
6b	
6c	fragment
7	bord
8	Nederland, Haarlem?
9	Korf 1968 (tek.112).

cat. 14	
1a	156.14
1b	S9002 ophoging (1650-1900)
2	m-bor-
3	1600-1650
4a	-/-
4b	bord
5a	majolica uit de Nederlanden
5b	inwendig tinglazuur, uitwendig loodglazuur
5c	inwendig blauw beschilderd: granaatappels
5d	misbaksel
6a	standring
6b	
6c	fragment
7	bord
8	Nederland, Haarlem?
9	Korf 1968 (tek.85-88).

Bijlage 15: Bouwplan plangebied